

0

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ

ΙΕ'. ΤΟΜΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

1884.

ΤΥΠΟΙΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

4 IB-5532 1.
Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΕΛΛ. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΗΤΟΙ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΚΑΤΑΡΤΙΣΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

ΚΑΤ' ΕΝΤΟΛΗΝ

ΤΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

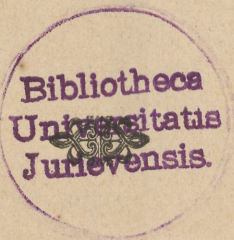
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΥΠΟ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

98,481.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1884

Ἔδρα τοῦ Συλλόγου :

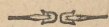
Πέραν, Ὀδὸς Τοπιοιλάρ, ἀριθ. 18.

Πράκτορες διὰ τὸ ἐξωτερικόν :
Lorentz et Keil, Librairie internationale.

Πέραν, Μεγάλη Ὀδός, ἀριθ. 457.

ΤΥΠΟΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

ΔΗΛΩΣΙΣ.

Κατὰ τὴν ΨΚΗ' τακτικὴν συνεδρίᾳσιν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου γενομένου λόγου περὶ δημοσιεύσεως τῆς α' διὰ τὴν Μαυρογορδάτειον Βιβλιοθήκην ἐκθέσεως εἰς ἰδιαιτερον φυλλάδιον, ἀπεφασίσθη ὡς συμπεριληφθῇ αὕτη ὥδε ἐν εἰσαγωγῇς μέρει. Τούτου νῦν ἐκτελουμένου ἀναγκαῖον ἐκρίθη ὡς προκαταχωρισθῶσιν ἐνταῦθα καὶ τὰ διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Μαυρογορδάτειου Βιβλιοθήκης σχετικὰ ἄρθρα τῶν κατὰ τὴν ΨΓ' (ἄπριλ. 11, 1883) συνεδριάσιν γενομένων ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἀποφάσεων, ἅπερ ἔχουσιν ὥδε.

Ἄρθρ. Β'.—Ἀποφασίζεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἡ σύνταξις καὶ ἔκδοσις γενικοῦ περιγραφικοῦ κατάλογου τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῶν εὕρισκομένων ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις.

Ἄρθρ. Δ'.—Ἡ ἀπαυτουμένη πρὸς τοῦτο δαπάνη γενήσεται διὰ τοῦ ποσοῦ λίρῶν ὀθ. ἑξακοσίων (ἀριθ. 600), ἃς προσφέρει ὁ κ. **Θεόδωρος Α. Μαυρογορδάτος** ὑποσχεθεὶς ὅπως χορηγῇ τῷ Συλλόγῳ πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν ἐπὶ τετραετίᾳ Μρας ὀθωμανικὰς ἑκατὸν πενήκοντα (ἀριθ. 150), κατ' ἔτος.

Ἄρθρ. Ε'.—Ὁ κατάλογος οὗτος κληθήσεται Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη.

Ἄρθρ. Θ'.—Ἡ Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη ἐκδοθήσεται ἐτησίως κατὰ τεύχη ἐξ ὀκτὼ τοὐλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων ἑκαστον. Τὰ τεύχη ἔχοντα τὸ διὰ τὸ Περιοδικὸν τοῦ Συλλόγου ὠρισμένον σχῆμα φέρουσιν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.—Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἥτοι Γενικὸς περιγραφικὸς κατάλογος τῶν ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις εὕρισκομένων ἑλληνικῶν χειρογράφων, καταρτισθεῖσα καὶ συνταχθεῖσα κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως.

Ἄρθρ. ΙΑ'.—Ἐκαστον τεύχος περιέχει—α') τὴν μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἐκτύπωσεως συλλεχθεῖσαν καὶ κοινοποιηθεῖσαν τῷ Συλλόγῳ ὑλὴν.—β') πίνακας παρομοιοτύπων γραφῶν ἢ ἀπεικονισμάτων.—γ') πίνακα τῶν ἐμπεριεχομένων ἀναλυτικὸν καὶ ἀλφαβητικόν.

Ἄρθρ. ΙΒ'.—Ἐν τοῖς ἐκδοθησομένοις τεύχεσι γενήσεται ἰδίᾳ εὐφημὸς μνεία τῶν μονῶν, σχολῶν καὶ βιβλιοθηκῶν, ἐν αἷς ὑπάρχουσι τὰ ἀναγραφόμενα χειρόγραφα, καὶ εἰς ἃς πέμπονται δωρεὰν ἀντίτυπα ἑκάστου τεύχους.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΛΕΣΒΟΝ

κοινοποιουθεῖσα κατὰ τὴν ψκὲ' ταχτικὴν συνεδρίᾳσιν

ΤΩΙ ΕΞΟΥ. ΠΡΟΕΔΡΩΙ Κ. Κ. ΚΑΛΛΙΑΔΗΙ ΒΕΗ.

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐν τετραμῆνῳ χρόνῳ ἐκτελέσας ἐλάχιστον μέρος τῆς ἀνατεθειμένης μοι ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐντολῆς, καθήκόν μου ἤδη ἀπαραίτητον θεωρῶ νὰ καθυποβάλω τὴν πρώτην περὶ αὐτῆς ἔκθεσιν, σκοπῶν νὰ κοινοποιήσω ὑμῖν τε καὶ τοῖς σοφοῖς καὶ σεβαστοῖς συναδέλφοις μου τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐμῆς εἰς Λέσβον ἐκδρομῆς· ἀλλὰ παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃτε προοιμιαζομένῳ νὰ εἴπω τινὰ περὶ τῆς τύχης τῶν ἐν Ἀνατολῇ βιβλιοθηκῶν, περὶ τῶν γενομένων ἐν αὐταῖς ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συστάσεως παλαιογραφικῆς «Βιβλιοθήκης» εὐγενεὶ καὶ γενναίᾳ προστασίᾳ τοῦ κ. Θεοδώρου Α. Μαυρογορδάτου.

Α'.

Ἡ Ἀνατολή, ὡς ὁμολογεῖται κοινῶς, ἦν ἐκ παλαι πηγὴ σημαντικωτάτης βιβλιακῆς παραγωγῆς, δι' ἧς αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναπτυχθεῖσαι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι περιεσώθησαν κατὰ μέρος ἄχρις ἡμῶν. Πρὸ αἰώνων δὲ ἤδη, ἐπειδὴ κοινωνικοὶ τε καὶ πολιτικοὶ περισπασμοὶ συνδιέφθειραν μέγα μέρος τῆς βιβλιακῆς ἐκεί-

νης παραγωγῆς, αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου φιλόμουσοι καὶ ἐρασταὶ τῆς παλαιᾶς γραμματολογίας, φοβηθέντες παντελῇ καὶ τῶν λειψάνων αὐτῆς ἐξαφάνισιν, ἐφιλοτιμήθησαν κατ' ἐποχὰς ἵνα περισυναγάγῃσι πᾶν γραπτὸν μνημεῖον, τὸ μὲν πρὸς διάσωσιν καὶ φύλαξιν αἰώνιον, τὸ δὲ πρὸς μελέτην καὶ κέρπωσιν οἰαςδήποτε χρησίμου γνώσεως. Οὕτω κατὰ μὲν τὴν ἐννάτην ἑκατονταετηρίδα παρήχθη ἡ Μυριόβιβλος τοῦ Φωτίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾗ ἀναγράφονται καὶ ἀπαριθμοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ αὐτῆς συντάκτου ἀναγνωσθέντα βιβλία· κατὰ δὲ τὴν δεκάτην, ἐφάνησαν αἱ συναγωγαὶ καὶ ἐπιτομαὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, κατὰ δὲ τὴν ἐνδεκάτην αἱ πολυποίκιλοι συγγραφαὶ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ, κατὰ δὲ τὴν δωδεκάτην αἱ εἰς τὴν Ὁμήρου Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσειαν ἐκτενεῖς παρεκβολαὶ Εὐσταθίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης καὶ οἱ τοῦ Ἰωάννου Τζέτζου ὑπομνηματισμοί.

Ἀλλ' ἡ περὶ τὰ βιβλία μέριμνα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, πατριαρχῶν, κληρικῶν καὶ λογίων, ἐξεμνηδένισθη ὑπὸ τῶν σταυροφοριῶν καὶ τῶν ἄλλων συνεχῶν ἐπιδρομῶν· τὸ δὲ 1453 ἔτος ἐπέφερε φθορὰν ἀνυπολόγιστον ἐν πάσῃ τῶν ἐπαρχιῶν βιβλιοθήκῃ καὶ μάλιστα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ὁ τότε ἀκμάζων ἱστορικὸς Ἰωάννης ὁ Δούκας¹ μαρτυρεῖ διὰ τῶν ἐπομένων λογίων: «Τὰς δὲ βίβλους ἀπ᾽ ἅσας ταῖς ἀμάξαις φορτηγῆσαντες

* Ἡ παρούσα ἔκθεσις περικοπεῖσα κατὰ τὴν ἐδημοσιεῦθη τὸ πρῶτον διὰ τῆς «Αὔγης», νῦν δὲ ἀναδημοσιευομένη ἐκτυπῶνται μετὰ τινων ὑποσημειώσεων καὶ ἄλλων παρατηρήσεων.

1. Ἐκδ. Βόννης, σ. 42.

πάντα τοῦ ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει
«διέσπειραν· δι' ἐνὸς νομίσματος δέκα βί-
βλοι ἐπιπράσκοντο, ἀριστοτελικοί, πλατωνι-
κοί, θεολογικοί, καὶ πᾶν εἶδος βιβλίου· εὐαγ-
γέλια μετὰ κόσμου παντοῖου ὑπὲρ μέτρον ἀνα-
σπώντες τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, τὰ μὲν
ἐπέωλυν, τὰ δ' ἔριπτον». Τὰ αὐτὰ δὲ περὶ-
που λόγια ἔγραψε καὶ ὁ Μωάμεθ τοῦ Β' ἱστο-
ριογράφος Κριτόβουλος ὁ Ἱμβριώτης σημειώ-
σας¹ ὅτι, «βιβλοὶ τε ἱεραὶ καὶ θεῖαι, ἀλλὰ δὴ
καὶ τῶν ἐξω μαθημάτων καὶ φιλοσόφων αἱ
πλείσται, αἱ μὲν πυρὶ παραδίδοντο, αἱ δὲ ἀτί-
μως καταπατοῦντο, αἱ πλείους δὲ αὐτῶν οὐ
πρὸς ἀπόδοσιν μᾶλλον ἢ ὕβριν δύο ἢ τριῶν
νομισμάτων, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὀβολοῦ ἀπεδί-
δοντο». Ἐπιστολὴ τις δὲ γραφείσα τῇ 15
ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπὸ Λαυρεντίου Κοῦ-
ρίνου πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον Ε' μαρτυρεῖ
ὅτι ἀπώλοντο τότε 120,000 κωδίκων ἀντί-
τυπα².

Ἄλλ' ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ γεγονότος τού-
του ἤρξατο ἐν Εὐρώπῃ ἡ ἐποχὴ τῆς Ἀνα-
γεννήσεως, καθ' ἣν ἐξετελέσθησαν ἐκεῖ λαμ-
πραὶ οἰκοδομαὶ πρὸς ἐναποταμίευσιν παντὸς
γραπτοῦ μνημείου τῆς ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς
γραμματολογίας. Αἱ οἰκοδομαὶ δὲ αὗται διέ-
σωσαν πολλὰ τῶν ἐν Ἀνατολῇ κυκλοφορούν-
των βιβλίων. Οὕτω τῷ 1423 ἔτει μετηνέ-
χθησαν εἰς Ἑνετίαν τὰ ὑπὸ Ἀουρισπέργα συλ-
λεγέντα χειρόγραφα, δι' ὧν ἐγνώσθησαν τοῖς
Φράγκοις αἱ πολυτίμητοι συγγραφαὶ τοῦ Πλά-
τωνος, τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ Λουκιανοῦ, τοῦ
Πινδάρου, τοῦ Καλλιμάχου, καὶ ἄλλων· τῷ
1427, τὰ ὑπὸ Φιλέλφου· ἐν ἄλλοις δὲ ἔτεσι
τὰ ὑπ' ἄλλων Ἰταλῶν καὶ μάλιστα Ἑλλήνων
ἀσπασαμένων τὰ δόγματα τῆς λατινικῆς Ἐκ-
κλησίας· τὰ πλείστα δὲ καὶ ἐκλεκτότερα μετε-
κόμισαν οἱ μετὰ τὴν Ἀλωσιν καταφυγόντες εἰς
Εὐρώπην ἡμέτεροι σοφοί, καὶ οἱ τούτους μετέ-
πειτα μιμιθέντες, ἐν οἷς ἀναφέρομεν Ἰανὸν τὸν
Λάσκαριν, Σίλβεστρον τὸν Μαυρόλυκον, Ἀντώ-
νιον τὸν Ἐπαρχον καὶ Ἐμμανουὴλ τὸν Γλυ-
ζώνιον, οἵτινες ἀνέλαβον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐντο-
λὰς ἐπισήμους πρὸς ἀναδίφησιν τῶν ἐν Ἀνατο-
λῇ βιβλιοθηκῶν καὶ περισυναγωγῇ τῶν σπου-
δαιότερων κωδίκων.

Κατὰ ταῦτα ἡ τύχη τῶν ἡμετέρων βιβλιο-
θηκῶν ἦν προβληματικὴ μέχρις αὐτῶν ἀκόμη

τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Περὶ τὸ ἔτος 1570 ὑπῆρ-
χον ἐν Κων/πόλει πλὴν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ
ἐξ ὀνομαστῶν ἰδιωτικαὶ βιβλιοθήκαι διασώζου-
σαι οὐ μόνον γνωστὰ συγγράμματα ἀλλὰ καὶ ἔργα
ἀπωλεσθέντα, ὡς τὰς κωμωδίας τοῦ Μενάν-
δρου μετ' ἐρμηνείας τοῦ Ψελλοῦ, τὰς ἱστορίας
τοῦ Ἐφόρου, κλπ. Ἡ τύχη δὲ αὐτῶν εἶναι τό-
γε νῦν πάντελως ἄγνωστος διασωθέντος μό-
νον πρὸς ψυχικὴν μᾶλλον θλίψιν ἢ πρὸς πα-
ρηγορίαν ἡμῶν καταλόγου τινὸς εὐσυνόπτου
συνταγέντος κατ' αἰτήσιν τοῦ τότε παρὰ τῇ
Υ. Π. πρεσβευτοῦ Αὐγερίου Gislain de Bus-
becke¹. Καὶ ὅμως ὁ αὐτὸς πρεσβευτὴς, ἐκτὸς
ἀπείρων ἄλλων βιβλίων λαβὼν ἐκ Κωνσταν-
τινουπόλεως κατέθηκεν εἰς τὴν Βιενναίαν βι-
βλιοθήκην καὶ κώδικας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριαρχείου περιέχοντας συνοδικὰς πράξεις ἀπὸ
τοῦ 1315—1402 ἔτους, ἥτοι τὰ ἀπὸ τινων
ἑτῶν (1860-62) γνωσθέντα ἡμῖν Acta Patri-
archatus Constantinopolitani. Ἡ δ' ἐπίσης ὀ-
νομαστὴ βιβλιοθήκη τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων Ἀ-
λεξάνδρου Μαυροκορδάτου ἐνεχυρασθεῖσα τῷ
1757 ἔτει ὑπὸ Κωνσταντίνου, ἀνεψιῦ αὐτοῦ
καὶ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, τῷ ἄγγλῳ πραγ-
ματευτῇ Barker², ἐγένετο μετὰ μικρὸν κτή-
μα ἀλλότριον ἢ διεσπάρη πληστηριασθεῖσα³.

Καὶ ὅμως καθ' ἡμῶν ἀπαραίτητόν ἐστι
μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην περὶ τῶν παλαιῶν
ἐν Ἀνατολῇ βιβλιοθηκῶν ἀφήγησιν νὰ εἴπωμεν
ἐπαινοῦντες ὅτι τοσοῦτον περὶ τῶν περισω-
θέντων πρὸ τε καὶ ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως βιβλίων
ἐμερίμνησαν οἱ κληρικοὶ καὶ μάλιστα οἱ μονα-
χοί, ὅσον ἀβελέτῶς εἶχον οἱ λαϊκοὶ καὶ κυρίως
οἱ δυνάμενοι τούτων κατὰ τοὺς παρελθόντας
αἰῶνας. Μαρτυρίας δὲ περὶ μὲν τῆς ὑπὸ ἀνω-
τάτων κληρικῶν μερίμνης κεκτῆμεθα τὰς ἀπ'
αἰῶνων τριῶν καὶ ἐπέκεινα ὀφισταμένας ἐν Ἱε-
ροσολύμοις καὶ Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχικὰς βι-
βλιοθήκας καὶ μεταγενεστέραν τούτων τὴν ἐν-
ταῦθα τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου ὀνο-
μαζομένην· περὶ δὲ τῆς ὑπὸ μοναχῶν αὐτὰ
ταῦτα τὰ ἱερὰ καὶ σεβάσματα αὐτῶν μοναστή-

1. Id. Færsteri, De antiquit. et libris
Mss. Constantinopolitanis, σ. 16 κ. ε.

2. Id. Α. Κομν. Γρηγορίου, Τὰ με-
τὰ τὴν Ἀλωσιν, σ. 375.

3. Τινὰ τῶν βιβλίων τῆς Μαυροκορδατείου βι-
βλιοθήκης ἐγνώσθησαν ἤδη, ἐν οἷς σημειώσεως ἄ-
ξιόν ἐστι τὸ ὑπὸ Μηνᾶ Μινωίδου περιγραφὴν ἐν
Miller et Aubenas, Revue de Bibliogr.
analytique. τόμ. Ε', σ. 86.

1. Ἐν βιβλ. Γ', § 62 ἐκδ. Müller, Fragm.
hist. Græc. V, σ. 96.

2. Παρὰ Hodi, de Græcis illustr., σ. 192.

ρια. Μείζονος δ' ἐπαινῶν ἄξιοι εἰσι διὰ παντός
μάλιστα οἱ μοναχοί, διότι οὗτοι, παραλαμβάνοντες
διαδοχικῶς παρὰ τῶν προκατόχων ἀδελφῶν
ἅπασαν τὴν περιουσίαν τῶν ἐαυτῶν μονα-
χείων, οὐ μόνον διεφύλαξαν ἅρως ἡμῶν πύμ-
πολλα βιβλία σημαντικὰ ἢ ἀσήμαντα ἀλλὰ
καὶ μετέγραψαν καὶ συνέγραψαν ἱκανά· ἀκρι-
βείας δὲ χάριν μέχρι πρὸς ὀλίγων χρόνων καὶ
ἡγόραζον καὶ συνήθριζον ἐκ προσφορῶν περιερ-
χόμενοι τὰς πόλεις καὶ κόμας τῶν ἡμετέρων
χωρῶν πρὸς κραταίωσιν τῆς περὶ τὰ θεῖα τῶν
πιστῶν εὐσεβείας¹.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῶν κατὰ τὴν Ἀνα-
τολὴν βιβλιοθηκῶν ἤρξατο κυρίως ἀπὸ τῆς ἐ-
πτακαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ μὲν τῶν
Ἑλλήνων δι' ὑπεράσπισιν καὶ στερέωσιν τῆς Ὀρ-
θοδοξίας, ὑπὸ δὲ τῶν Εὐρωπαίων διὰ τὴν ἐπίτευ-
ξιν ἀκριβοῦς γνώσεως τῆς ἀρχαίας γραμματο-
λογίας. Οὕτως ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἐξέχουσιν ὁ
Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δοσίθεος, διασημό-
τατος ἐρευνητὴς καὶ φιλόβιβλος, ἐκδοὺς συλ-
λογὰς πολυτιμοτάτας, ὡς τὴν λεγομένην *Λω-
δεκάβιβλον*, τὸν *Τόμον Καταλλαγῆς*, τὸν
Τόμον Ἀγάπης, τὸν *Τόμον Χαράς*· οἱ λο-
γιώτεροι τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἀσκησάντων πα-

τέρων κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα
δημοσιεύσαντες πλείστας ἀρχαίων θεολόγων
συγγραφὰς ἐν πρωτοτύπῳ γλώσσῃ ἢ ἐν παρα-
φράσει· ὁ πανδαήμων καὶ δεινὸς ἐκεῖνος θεο-
λόγος καὶ φιλόσοφος Εὐγένιος ὁ Βουλγαρὶς ἐκ-
δοὺς Ἰωσήφ Βρυενίου τὰ εὐρεθέντα, Θεοδώρη-
του Κύρου τὰ σωζόμενα καὶ ἄλλα· Νικόδημος
Νέξιος ὁ Ἀγιορείτης, οὗ αἱ σοφαὶ συλλογαὶ καὶ
παραφράσεις καὶ ὑπομνηματισμοὶ πηγάζοντες
ἐκ χειρογράφων τῶν ἐν Ἀθῶνι μοναστηρίων
ἀποτελοῦσι πλήρη σχεδὸν σειρὰν θεολογικῆς
μαθήσεως καὶ γραμματολογικῆν συμβολὴν ἀ-
ξιοθαύμαστον· Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης ἐκδοὺς
τὴν σειρὰν τῶν ἐνὸς καὶ πεντήκοντα ὑπομνη-
ματιστῶν εἰς τὴν *Ὀκτάτευχον* καὶ Ἑφραίμ
τοῦ Σύρου τὰ ἀσκητικὰ. Ἀνδρέας δὲ ὁ Μου-
στοξύδης, Σπυρίδων ὁ Ζαμπέλιος, Κωνσταν-
τίνος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, Σοφοκλῆς ὁ ἐξ Οἰκονό-
μων, Ἰωάννης ὁ Σακκελίων, Κωνσταντίνος ὁ
Σάχας, Ἀνδρόνικος ὁ Δημητριάδου, Πα-
ναγιώτης ὁ Χιώτης, Ἰωάννης ὁ Βελλοῦδης,
Νικόλαος Κατραμῆς, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ζακύν-
θου, Μ. Γεδεών, Μ. Παράνικας, Γ. Κρέμος, Σ.
Λάμπρος καὶ ἄλλοι, συνέβαλον τὰ μέγιστα εἰς
τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν γραμματολογίαν τοῦ ἑλ-
ληνικοῦ μεσαίωνα. — Ἐκ δὲ τῶν Εὐρωπαίων
πολυτίμους ἐρεῦνας ἐποίησαντο ἐν Ἀνατολῇ
ὁ γάλλος d'Anse de Villosion, ὁ ἄγγλος
Robert Corzon, ὁ τοῦ πανεπιστημίου τῆς
Κανταβρυγίας βιβλιοφύλαξ Cox, οἱ γερμανοὶ
Zachariae von Lingenthal καὶ Tischendorf,
οἱ ῥώσσοι Πορφύριος καὶ Σεβαστιανῶφ, ὁ σχε-
δὸν ἐκγαλλισθεὶς Μηνᾶς Μινωίδης, ὁ λιμπρός
ἄββᾶς Duchesne, ὁ λόγιος E. Legrand, καὶ
μάλιστα πάντων ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Emm. Miller
εὐρὺν σημαντικώτατα βυζαντινὰ καίμενα.

Ἄλλ' αἱ προηγηθεῖσαι περὶ τὰ χειρογράφα
ἐρευναὶ παρουσιάζουσι χαρκατῆρα ὅπως διέφο-
ρον τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλο-
λογικοῦ Συλλόγου συστάσεως *Μαυρογορδατείου
Βιβλιοθήκης*. Ὁ ἐθνοφίλητος αὐτῆς ιδρυτὴς κ.
Θεόδωρος Μαυρογορδάτος ἀνακοινοῦς ὑμῖν, κύ-
ριε Πρόεδρε, κατ' ἀπρίλιον τοῦ παρελθόντος ἔ-
τους τὴν περὶ ταύτης εὐγενῆ καὶ συνήμα ἱερὰν
καὶ σεβαστὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, ἔγραφε τ' ἀκό-
λουθα: «Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑμετέρας προεδρείας
»προθυμοποιούμεναι ν' ἀπευθύνω ὑμῖν τὴν πα-
»ροῦσαν ἐπιστολήν μου, σκοπῶν ν' ἀποδείξω
»ἐμπράκτως, ὅση μοι δύναμις, τὸ ὀρθὸν καὶ
»λυσιτελεῖς τῶν ὑμετέρων πρὸς με φιλικῶν νύ-
»ξεων περὶ τοῦ κατεπείγοντος σπουδαιοτάτου
»ἐθνικοῦ ἔργου, ὅπερ διατελοῦν πάντῃ παρημε-

1. «Ὅτι οἱ μοναχοὶ ἀνάκαθεν ἦσαν φιλαναγνώ-
σται καὶ φιλόβιβλοι περιττὸν νὰ εἰπωμεν ἂν οὐδ' αὖ
εἰς αὐτοὺς κυρίως ὀφείλομεν τὴν διάσωσιν παντός
γραπτοῦ μνημείου. Οὐχ ἦττον περιεργείας χάριν
ἀναφέρομεν ὅτι Νεῖλος ὁ ιδρυτὴς τῆς ἐν Κύπρῳ
μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγόμενης *Μαχαираδος*,
συνιστᾷ θερμῶς τὴν διατήρησιν καὶ αὔξησιν τῶν
βιβλίων λέγων πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ: «εἰ μὴ
»καὶ μᾶλλον διὰ σπουδῆς γενέσθω προστιθέναι καὶ
»πρὸς ἀφιεροῦν εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ αὐτῶν ὠφέ-
»λειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν». (Ἰδε τὸ βιβλίον: «Τυ-
»πικὴ διάταξις ὡς εὑρεταί τῆς κατὰ τὴν νῆσον
»Κύπρον, Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τῆς Ὑ-
»περαγίας Θεοτόκου, Μαχαираδος ἐπιλεγόμενης,
»καὶ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐν
»τυγχάνοντων. Δαπάνη μὲν καὶ ἐξόδῳ τοῦ τῆς ἱερᾶς
»αὐτῆς Μονῆς Οἰκονόμου κύρ Παρθενίου. Ἐπιμε-
»λεῖα δὲ Κυρίου Ἑφραίμ Πισσιδεῖου τοῦ Πρωτο-
»συγκέλλου τῆς Ἱερᾶς, καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ
»Κύκκου. Ἐνετίησιν, αψνς'. Παρὰ Ἀντονίῳ τῷ
»Βόρτολι, 1756», εἰς 4ον, ἐν σελ. 43, § 4δ', καὶ
σ. 59, § ρνα'. Ἐτέρας πληροφορίας περὶ τῆς ὑπὸ
τῶν μοναχῶν περὶ τὰ βιβλία σπουδῆς δύναται νὰ
ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης καὶ εἰς Μ. Ἀτταλειάτου, *Διατά-
ξις ἐπὶ τῷ παρ' αὐτοῦ συστάντι πτωχοτρο-
φείῳ καὶ τῷ Μοναστηρίῳ* (παρὰ Κ. Σάβα, Μεσ.
Βιβλιοθ, Α', σ. 49, 66-68), J. Migne, *Patrol.*
τόμ. XCIX, σ. 1714, καὶ Λέοντος Γραμματ.,
350.

»λημένον ἀντάξιον τυγχάνει τῆς προσοχῆς
»καὶ υποστηρίξεως τῶν ὁμογενῶν πρὸς πρόλη-
»ψιν τῶν ἐπιζημιωτάτων συνεπειῶν αἰτινες
»νῦν μάλιστα παρουσιάζονται. — Οὕτως ἀπὸ
»πολλῶν ἐτῶν οἱ Εὐρωπαῖοι φιλόλογοι ἐνθα-
»ρυνόμενοι ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν, ὑπὸ
»σοφῶν ἐταιριῶν καὶ ὑπὸ πλουσίων ἰδιωτῶν
»ἐπιχειροῦσιν ἐν Ἀνατολῇ ἐρεῦνας πρὸς ἀγοράν,
»ἀναγραφὴν ἢ καὶ ἀρπαγὴν διαφόρων ἐλληνι-
»κῶν χειρογράφων κατακειμένων ἐν ἡμετέροις
»μοναστηρίοις καὶ βιβλιοθήκαις. — Ἡ ἐρευνα
»αὕτη, προσέθετο εὐστόχως σκεπτόμενος ὁ κ.
»Μαυρογορδάτος, μεταβιβάζει εἰς τὴν Εὐρώ-
»πην πλείστην ἡθικὴν καὶ ὕλικὴν ὠφέλειαν,
»διότι διὰ μὲν τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀναγραφῶν
»κοινοποιοῦνται τοῖς ἐξ ἐπαγγέλματος κριτι-
»κοῖς ὠφελιμώταται λεπτομέρειαι διὰ δὲ τῆς
»δημοσιεύσεως χειρογράφων βελτιοῦνται καὶ
»προάγονται ἅπασαι σχεδὸν αἱ ἱστορικαὶ ἐπι-
»στήμαι. Ἐξεταζομένης δὲ τῆς εὐρωπαϊκῆς
»ταύτης ἐρεῦνης ὑπὸ ἔποψιν ἔθνικὴν, κατα-
»φαίνεται ἀνυπολόγιστος ζήμια τοῦ ἐλληνικοῦ
»ἔθνους ἀπογομνουμένου βαθμιαίως τῶν πο-
»λυτιμωτέρων αὐτοῦ κειμηλίων καὶ ἀποστερου-
»μένου πάσης ἐπιστημονικῆς προτεραιότητος,
»ἥτις τοσοῦτον δοξάζει καὶ μεγαλύνει τὰ ἔθνη.
»—Τούτων οὕτως ἐχόντων προβλέπεται ὅτι
»ἐντὸς μικροῦ χρόνου θὰ στερηθῶμεν, ὡς ὀ-
»ρθῶς καὶ ὑμεῖς φρονεῖτε, τῶν ὑπολοίπων πο-
»λυτίμων θησαυρῶν ἡμῶν καὶ τῆς ἐπὶ τούτων
»ἐπιστημονικῆς προτεραιότητος, ἐὰν μὴ λη-
»φθῇ φροντίς παρὰ τῶν ἀρμοδίων καὶ μάλι-
»στα παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλ-
»λόγου πρὸς τακτικὴν ἀποστολὴν εἰδικοῦ ἀν-
»δρὸς ἐντεταλμένου τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἐν
»τοῖς μοναστηρίοις καὶ βιβλιοθήκαις ἐλληνι-
»κῶν χειρογράφων, τὴν κατὰταξιν καὶ ἀνα-
»γραφὴν αὐτῶν, τὴν ἀντιγραφὴν τῶν σημαντι-
»κωτέρων καὶ πρὸς ἐνισχύσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύ-
»χει δημοσιέυσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ παρασκευαζο-
»μένης ὕλης». Ὁ δὲ Σύλλογος κατ' ἀκολου-
»θίαν τῶν σκέψεων τούτων καὶ τῆς ἐπὶ τετραε-
»τίαν γενναίας συνδρομῆς τοῦ κ. Μαυρογορδά-
»του ἀποφασίζει «τὴν σύνταξιν γενικοῦ περι-
»γραφικοῦ καταλόγου τῶν ἐλληνικῶν χειρογρά-
»φων τῶν εὐρισκομένων ἐν ταῖς ἀνά τὴν Ἀνα-
»τολὴν βιβλιοθήκαις»¹.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ληφθεῖσα περὶ τοιού-
του καταλόγου ἀπόφασις τυγχάνει λαμπρὰ εὐ-
καιρία πρὸς ἐκπλήρωσιν εὐχῆς ἡμετέρου σοφω-

τάτου ἀνδρὸς, τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ὅστις,
ἐκδιδούς τῷ 1807 ἔτει τὰ συγγράμματα τοῦ
Ἰσοκράτους, ὑπέδειξε τὴν περὶ τούτου μέριμναν
διατυπώσας ἐν ἄρθροις πολλοῖς καὶ τὸν τρό-
πον καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν ἔκρινε καταλλήλως νὰ
ἐκτελεσθῇ τοῦτο ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινου-
πόλει¹. Ἡ περὶ συντάξεως λοιπὸν γενικοῦ κα-
ταλόγου ἐπιχειρήσεις ἦν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπι-
θμητὴ παρ' ἡμῖν τὴν αὐτὴν δ' ἐπιθυμίαν ἐξέ-
φρασαν καὶ εὐρωπαῖοι λόγιοι τοῦλάχιστον ὑπὲρ
τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρεῖ βιβλιοθηκῶν χρησιμωτάτη
δὲ ἡ ἐπιχειρήσεις αὕτη φαίνεται μάλιστα τὴν
σήμερον, ὅτε αἱ μὲν φιλολογικαὶ καὶ κριτικαὶ
ἀπαιτήσεις πολλαπλασιάζονται αἱ δὲ κλασι-
καὶ καὶ μεσαιωνολογικαὶ σπουδαὶ προάγονται
ταχέως πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.
Ἡ Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, καίτοι χαρα-
κτηρίζεται ὡς ἔχουσα προορισμὸν νὰ περιλάβῃ
γενικὴν ἀπογραφὴν τῶν παρ' ἡμῖν βιβλιοθη-
κῶν, δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ ἐκπληρώσῃ, ὡς
ἔχει τανῦν, μέρος μόνον τοῦ ὅλου· οὐχ ἥττον
παρίστησιν ἀρχὴν καλλίστην, ἥτις ἐστὶ κατὰ
τὸ ἀρχαῖον λόγιον τὸ ἥμισυ τοῦ παντός. Ἐλ-
πίζει δέ, νομίζω, καὶ ὁ Σύλλογος ὅτι ὁ γεν-
ναίόφρων τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης ἰδρυτῆς θ' ἀ-
ξιώσῃ ἐντὸς σμικροῦ ὅπως τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ
μνημεῖον λάβῃ ἀνάπτυσιν εὐρυτέραν πρὸς τα-
χυτέραν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ συντέλεσιν.

Ἡ δὲ μεθοδικὴ ἀναγραφὴ τῶν παρ' ἡμῖν βι-
βλιοθηκῶν καὶ ἀρχαίων ἔτυχεν ἄχρι τοῦ νῦν
μικρὰς μερίμνης. Ἐξαίρουνται ἡ τῆς Πάτμου
βιβλιοθήκη, ἥς τὴν κατὰταξιν καὶ ἀναγραφὴν
ἐποίησατο ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ δυστυχῶς ἀνεκδότῳ
εἰσέτι ἀνὴρ σοφώτατος περὶ τὰ παλαιογραφικὰ,
ὁ πολὺς Ἰωάννης ὁ Σακελλίων· αἱ Ἀγιορειτι-
καὶ τυχοῦσαι τῆς μερίμνης τῆς γαλλικῆς κυ-
βερνήσεως διὰ τοῦ Μητᾶ Μινωΐδου καὶ μάλι-
στα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐντιμωτάτου Emm. Miller,
ὅστις κατέγραψε τοὺς σημαντικωτέρους κώδι-
κας. Αἱ αὐταὶ δὲ ἔτυχον μείζονος μερίμνης
παρὰ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ ἐλλο-
γίμου ὕψηλτου κ. Σπυρίδωνος Λάμπρου μετὰ
τεσσάρων ἀκολουθῶν αὐτοῦ καταγράψαντος
τοὺς κώδικας πολλῶν μονῶν πλὴν δύο, τῶν
σημαντικωτέρων. Ἄλλων δὲ βιβλιοθηκῶν μι-
κροτέρων, ὡς τῆς ἐν Σμύρῃ Εὐαγγελικῆς
Σχολῆς καὶ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, τὰ χειρό-
γραφα καταγράφησαν πρὸ πολλοῦ ὑφ' ἡμῶν
σπουδῆς χάριν καὶ γνώσεως τῶν ἐνδιαφερομέ-

1. Ἰδε «Νεολόγου», ἔτ. ΙΖ', ἀριθ. 4210.

1. Ἰδε Α. Κοραῆ, Προλεγόμ. Παρίσι. 1833,
σ. 251-262.

νων. Εἶδομεν δὲ οὐ πρὸ πολλοῦ χειρογράφους τε καὶ ἐκδομένους καταλόγους ἄλλων βιβλιοθηκῶν μικρῶν ἢ μεγάλων σημειωθέντας ἤδη ὅπου δεῖ πρὸς χρῆσιν ἡμετέραν. Τελευταῖον δὲ ἐγνώσθη ὅτι καὶ ὁ γερμανὸς καθηγητὴς τῆς παλαιογραφικῆς V. Gardthausen μεταβὰς εἰς Σινὰ κατέγραψεν ἐκεῖ πλεῖστα χειρόγραφα.

Ἄλλ' ἡ μέχρι τοῦδε γενομένη ἐργασία κατὰ μέρος μόνον ἐκπληροῖ τὸν γενικὸν σκοπὸν τῆς *Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκης*, διότι ὑπάρχουσι πλεῖστα ὅσα μέρη οὐδέποτε ἐρευνηθέντα. Ἄλλως οἱ πλείους τῶν ἐρευνητῶν κύριον αὐτῶν μέλημα εἶχον τὴν ἀνακάλυψιν σημαντικοῦ τινος κειμένου τῆς κλασικῆς καὶ μεσοχρονίου περιόδου τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας, οὐχὶ δὲ τὴν γνῶσιν παντὸς κώδικος οἷαςδήποτε ἐποχῆς. Ἡ ἐπιστήμη πρὶν ἢ πλουτισθῇ διὰ τῶν λεγομένων ἀνακαλύψεων, προαπαιτεῖ παντὸς τοῦ χρησίμου αὐτῇ ὕλικου τὴν προπαρασκευήν· αἱ τυχαῖαι ἀνακαλύψεις εἰσὶν ἀναμφισβόλως μεγίστης ἀξίας· ἀλλ' οὕτω δὲν ἱκανοποιούνται καὶ πάντες οἱ κλάδοι τῆς ἐπιστήμης. Συνειθίσκαμεν δὲ οἱ πλείστοι σχετικῶς πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα νὰ θεωρῶμεν ὡς σημαντικὰς ἀνακαλύψεις μόνον τὰς εἰς τὴν κλασικὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν ἀναφερομένας· ἀλλ' ἀνακαλύψεις σημαντικὰς θεωρεῖ καὶ ἡ κριτικὴ θεολογία τὴν ἀνεύρεσιν τεμαχίων μόνων ἀγνώστων ἢ ἀπωλεσθεισῶν συγγραφῶν τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος· κατ' ἀκολουθίαν δὲ τοιαύτης θεωροῦσι καὶ οἱ περὶ πάντα ἀσχολούμενοι κλάδον τῆς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος ἑλληνικῆς γραμματολογίας. Χάριν λοιπὸν πασῶν τούτων τῶν ἀπαιτήσεων τὰ μέγιστα συμβάλλει οὐχ ἡ μονομερὲς ἐρευνα τῶν περὶ καταλόγους ἀσχιζομένων, ἀλλ' ἡ διὰ λεπτομεροῦς ἀναγραφῆς προπαρασκευαστικὴ καλουμένη, δι' ἧς ὑποδεικνυομένων τῶν πηγῶν καὶ τῶν τόπων, τοῦ ποιοῦ καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν κωδίκων, ὑποβοηθοῦνται οἱ σπουδασταὶ εἰς τὰς ἀσφαλεῖς μελέτας καὶ ἀνακαλύψεις. Τὴν τοιαύτην λοιπὸν προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν σκοπεῖ κυρίως νὰ ἐκτελέσῃ ἡ *Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη*· διὸ ἀρξάμενος ἤδη τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐπαγγελλομένου τούτου ἔργου ἀπέβλεψα καὶ θ' ἀποβλέψω μᾶλλον πρὸς τὸ κύριον αὐτῆς θέμα καταλείπων ἄλλοις τὰς θετικὰς λεγομένας ἀνακαλύψεις καὶ κυρίως τοῖς περὶ τὰ καθέκαστα εἰδήμοσιν οἰουδῆτινος κλάδον τῆς ἡμετέρας φιλολογίας.

Καίρως δὲ τῶρα νὰ καθυποβάλω ὑμῖν, κύριε Πρόεδρε, καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς πρώτης μου ἐκ-

δρομῆς συνοψίζων τὴν ἀφήγησιν τοῦ ταξιδίου μου καὶ τὴν κατὰ τοῦτο γενομένην ἐργασίαν.

Β'.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρελθόντος ἰουλίου μηνὸς ἔχων τ' ἀναγκαῖα συστατικὰ γράμματα, ἐν οἷς τιμιώτατά μοι ἦσαν τὰ τοῦ σεβαστοῦ Πατριάρχου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἰωακείμ τοῦ Γ' συνοδικῇ διαγνώσει ἀπολυθέντα καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας Ἐξοχότητος, ἀπέπελυσα εἰς τὴν νῆσον Λέσβον πρὸς ἐξέτασιν μικρῶν τινων βιβλιοθηκῶν, ὧν δὲν ἐγινώσκοντο κατὰλογοι ἐκδομένοι. Ἀποβιβασθεὶς λοιπὸν τῇ 10 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς Μυτιλήνην μετέβην τῇ 12 εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν Λειμῶνος ἀπέχουσαν τῆς πρωτευούσης τῆς νήσου περὶ τὰς 8 ὥρας κειμένην δὲ ΒΑ τῆς κωμοπόλεως Ἀχερώνας εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας περίπου ὥρας, ἧς πλησίον ἐν ἴσῃ περίπου ἀποστάσει κεῖται μονὴ γυναικεῖα ἐξαρτωμένη ἀρχῇθεν ἀπὸ τῆς τοῦ Λειμῶνος κατὰ τὰς διαθήκας τοῦ Κτίτορος καὶ τὰ σωζόμενα παλαιγενῆ πατριαρχικὰ σιγίλλια. Ἡ μονὴ Λειμῶνος ὡς ἱδρυμα μὲν κατέχει εὐρὺ χῶρον ἐν λεκανοπεδίῳ περιστεφομένῳ ὑπὸ βουνῶν ἀποληγόντων εἰς τρεῖς κορυφάς· διαιρεῖται δὲ εἰς τρία συννηωμένα μέρη περιλαμβάνοντα πᾶμπολλα κελліα, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κυρίως τετραγώνου αὐτῆς ὑψοῦται ὠραία Ἐκκλησία ἔχουσα βυθμὸν ἀγισρευτικόν, ἧς ἡ οἰκοδομὴ ἐπὶ παλαιῶν θεμελίων ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1795 ἔτους· τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ὁ νάρθηξ αὐτῆς περικοσμοῦνται ὑπὸ τοιχογραφιῶν, ὧν ἐνίων αἱ προσωπογραφίαι ἔχουσι πολλὴν καλλιτεχνικὴν χάριν, ἐν αἷς ἀξιοσημείωτοί εἰσιν ἡ τοῦ Φιλοσόφου ἐνώπιον τῆς α' Οἰκουμένης Συνόδου, ἡ τοῦ ἀγίου Γεωργίου μητροπολίτου Μυτιλήνης, ἡ τοῦ ἀγίου Ἀλεξάνδρου μητροπολίτου Μεθύνης¹ καὶ

1. Οὕτως ἐπιγράφεται ἡ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ εἰκὼν αὐτοῦ. Παρὰ Lequien (Or. Chr.) δὲν ἀναφέρεται οὗτος μεταξὺ τῶν μητροπολιτῶν τῆς Μεθύνης. Κατὰ δὲ τὴν ἀνέκδοτον αὐτοῦ ἀκολουθίαν, ἧς ἐν μόνον ἀντίτυπον εἶδον γραφὴν κατ' ἀπρίλιον τοῦ 1621 ἔτους, φαίνεται ὅτι τὴν μητροπολίτην Μυτιλήνης, διότι ἐν τῶν τροπαρίων αὐτῆς λέγει: «ὡς μύστης, ὡς θεῖος ἱερεὺς, ὡς ἄριστος ποιμενάρχης, ὡς ἐδράκιωμα τῆς Μυτιλήνης, καθάρθης». Παραδίδεται δὲ ὅτι ἐτάφη εἰς Λαφιῶνα, κώμην τῆς ἐπαρχίας Μεθύνης ἐν Λέσβῳ, καὶ ὅτι τὸ μνήμα αὐτοῦ ὑπάρχει ἔτι καὶ νῦν μεταβληθείσης τῆς ἐπ' αὐτοῦ πλακῶς εἰς θυσιαστήριον ἰσλαμικόν· λέγεται δὲ ὅτι ἡ πλάξ αὕτη ἀντιστρόφως ἔχει καὶ ἐπιγραφὴν μαρ-

ἡ παλαιότερά τούτων (15^{ος} αἰῶνος) παριστῶσα τὸν εὐεργετικώτατον καὶ ἐν ὁσίοις ἀγιώτατον τῆς μονῆς κτίτορα Ἰγνατίον τὸν Μεθύμνης¹.

Ἡ μονὴ Λειμῶνος ὀφείλει τὴν σύστασιν αὐτῆς τῷ ὁσιωτάτῳ τούτῳ πατρί, ὅστις κατὰ τὴν ἀνέκδοτον αὐτοῦ βιογραφίαν² ἐγεννήθη μετὰ 39 ἔτη ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως, ἤτοι τῷ 1492 ἔτει, ἐκ πατρὸς Ἑμμανουὴλ Ἀγαλλιανοῦ ἱερέως. Νυμφευθεὶς ἐνωρίς χειροτονεῖται ἀμέσως ἱερεὺς, καὶ σακελλίων τῆς μητροπόλεως Μεθύμνης διορισθεὶς γίνεται μετὰ χρόνον τινα πατὴρ μονογενεὺς τέκνου, τοῦ ὕστερον Μεθοδίου μοναχοῦ· θανούσης δὲ τῆς συζύγου αὐτοῦ γίνεται ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς πατὴρ Ἰγνατίος μετονομασθεὶς (τὸ πρότερον ὄνομα αὐτοῦ *Ἰωάννης*). Τῷ 1526 λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς διαφόρους οἰκογενειακὰς χάριτας, ἀγορίστας δὲ καὶ ἐτέρας παρὰ τῶν κρατούντων, παρ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς καὶ παρ' ἄλλων συμπατριωτῶν, ἀναλαμβάνει οἰκείᾳ βουλήσει τὴν ἀνασύστασιν δύο οἰκογενειακῶν μονυδρίων· ὧν τὸ μὲν ἦν ἀνατεθειμένον τοῖς πρυμνεύστοις Ταξιδάρχεις, τὸ δὲ τῆς Θεοτόκου ἀναφέρεται ἐν πατριαρχικῷ ἐγγράφῳ τοῦ 1331 ἔτους ὡς μοναστήριον ἐνοριακὸν ἐπονομαζόμενον «τοῦ Μυρ-

σίνης»¹, ἐν ἐξαρχικῷ δὲ τοῦ 1486 ἔτους ὡς σταυροπήγιον μὲν ἀλλὰ λόγῳ τίτλων κυριότητος κτῆμα τῆς συζύγου τοῦ ἱερέως Ξενητοῦ, συγγενεὺς, φαίνεται, τοῦ Ἰγνατίου· ἥτις ἀγοράσασα αὐτὸ παρὰ τῶν κρατούντων ἐπετρόπη διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος τοῦ κυροῦ Συμεὼν (1472—1476) νὰ δεσποζῇ τοῦ ναοῦ καὶ νὰ ᾗ καὶ λέγηται νομίμως κτιτώρισσα ὡς ἔχουσα δικαίον ἀγορασίας.

Ἀμφότερα τὰ μονύδρια ταῦτα, ἀνοικοδομηθέντα ἤδη (τῷ 1526 ἔτει²), εὐτρεπισθέντα καὶ προικοδοτηθέντα ὑπὸ τοῦ ὁσίου Ἰγνατίου, ἐχρησίμευον τοῦτο μὲν ὡς γυναικεῖον, τοῦτο δὲ ὡς ἀνδρῶν. Ἐνεργεῖς τοῦ κτίτορος προσῆλθον ἱκανοὶ μοναχοὶ ἀναλαβόντες διάφορα διακονήματα, ἐν οἷς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅστις ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ υἱοῦ κείρεται μοναχὸς Ματθαῖος μετονομασθεὶς, ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ ἀναπνοῇ αἰτήσας καὶ λαβὼν τὸ μέγα σχῆμα μετωνομασθῆναι τὸ τρίτον Μακάριος. Οἱ πρῶτοι προσελθόντες μοναχοὶ ἀφίερωσαν ἅπαντα τὰ κτήματα αὐτῶν· τούτους ἐμιμήθησαν πολλοὶ τῶν περιχώρων κάτοικοι, ὧν οἱ ἀπόγονοι κατὰ παράδοσιν ἱερὰν δὲν ἔπαυσαν προσηλοῦντες τῷ πάτρωνι τοῦ τόπου αὐτῶν κτήματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα μέχρις αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἡμετέρων χρόνων.

Ὁ κτίτωρ Ἰγνατίος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνασυστάσεως τῶν μονῶν ἐμερίμνησεν ὑπὲρ αὐτῶν ὅσον οὐδεὶς τῶν μεταγενεστέρων καταστήσας αὐτὰς κοινοδικίας, ἐξασφάλισας διὰ διαθήκης ἱερᾶς, πατριαρχικῶν σιγιλλίων, ἰσχυρῶν σουλτανικῶν φερμανίων καὶ διατάξεων ἐσωτερικῶν. Ἦγουμενεύσας δὲ τετρακτεῖαν ὅλην ἀφίησι διὰδοχον καὶ ἄρχοντα ἀμφοτέρων τῶν μονῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μεθόδιον εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲ μεταβὰς προάγεται μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ Μεθύμνης (1530), ἣν διόκησεν ἐπὶ τριακόντα καὶ ὀκτὼ ἔτη, ἀποθανὼν ἐν πλήρει ἀγιότητι τῇ 14 νοεμβρίου τοῦ 1568 ἔτους³. Μετὰ ἐπτακαίδεκα δὲ ἔτη ἀπὸ τοῦ

τυροῦσαν τὰ κατὰ τὸν ἅγιον τοῦτον Ἀλέξανδρον. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνάμην νὰ μεταβῶ εἰς τὴν κώμην ταύτην πρὸς ἐξακριβωσιν τῆς εἰρημένης παραδόσεως.

1. Εἶδον ἐν τῇ μονῇ καὶ ἐν Ἀχερωῖν τέσσαρας εἰκόνας αὐτοῦ διαφερούσας ἀλλήλαις κατὰ τε τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὸ ὄφος. Ἀλλὰ παλαιότερα πασῶν, πιστοτέρα καὶ σημεῖωσας ἀξία ἐστὶν ἡ ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς ὑπάρχουσα πρὸς ἀριστερὰν τῷ εἰσιόντι. Ἰπάρχει δὲ καὶ πλάξ χαλκίνη δι' ἧς ἐξετυπώθη ἡ μορφή τοῦ ὁσίου Ἰγνατίου προσφέροντος τὴν μονὴν αὐτοῦ τοῖς ἀρχαγγέλοις Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ· φέρει δὲ αὕτη τὸ παρὸν ἐπίγραμμα: «Ὁ ἱερὸς τῶν μοναστῶν χορὸς τῶν Λειμωναίων, τοῦ Ἰγνατίου μάκαρος κλέους τῶν Μηθυμναίων, προσφέρει τοῖς προσκυνηταῖς θαυματουργὸν εἰκόνα, βρίζουσαν χάριν δαψιλῇ καὶ θείαν λαμπρότητα. — Ἐχολογραφηθὴ διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Παναγιώτου τοῦ ἐκ Κωμοπόλεως Πλουμαρίου τῆς Μιτυλήνης 1858».

2. Ἐγγραφή αὕτη ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ ἐκ Ραιδεστοῦ διατρίβοντος παρὰ τῷ μητροπολίτῃ Μεθύμνης Διονυσίῳ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ὁ Σάβας καὶ ὁ Ζαβίρα, οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ Ἀθανασίου τοῦ ἐκ Ραιδεστοῦ· συνέγραψε δὲ οὗτος καὶ ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἐκδοθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1805 (εἰς 4ον), καὶ ἄλλα περὶ ὧν ἄλλοτε. Ἴδε τὸν Κατάλογον, ἀριθμ. 92.

1. Τὸ ἐγγράφον τοῦτο εὑρίσκεται παρὰ Miklosich καὶ Müller, Acta Patriarch. C/tañis. tom. A', σ. 164. Ἐν αὐτῷ δὲ ἀναφέρονται καὶ πολλὰ ἄλλα μοναστήρια ἐνοριακὰ τῆς Μεθύμνης μὴ σωζόμενα τὴν σήμερον. Ἴδε τὸν Πρόλογον.

2. Ὁ ἀγγλὸς ἀρχαιολόγος C. T. Newton (Travels and Discoveries in the Levant II, σ. 2) ἀμαρτύρως λέγει ὅτι ἱδρῦθησαν περὶ τὸ 1500 ἔτος.

3. Ὁ Lequien (Oriens Christ.) δὲν μνημονεύει τοῦ Ἰγνατίου ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μητροπολιτῶν Μεθύμνης.

θανάτου αὐτοῦ ἀνακηρύσσεται καὶ ἡ μονὴ Λειμῶνος ἐν Κωνσταντινουπόλει «Σταυροπηγίον καθολικόν» διὰ σιγγιλίου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Θεολήπτου (1585) συνυπογραφόντων Σιλδέστρου Ἀλεξανδρείας ἔχοντος καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ Ἰωακείμ τοῦ Ἀντιοχείας¹.

Ἡ ἱστορία τῆς μονῆς Λειμῶνος κατὰ τε τὰ ἀρχεῖα τὴν παράδοσιν καὶ τὰ μνημεῖα αὐτῆς τυγχάνει ἄξιᾱ ἰδίᾳς μελέτης, ἥτις γενήσεται ἀντικείμενον μακροῦ λόγου ἐν ἄλλῃ περιστάσει. Σημειῶ δέ, τό γε νῦν, ὅτι ἡ μονὴ αὕτη πλὴν τῶν ἀπερχάντων αὐτῆς γαιῶν κέκτηται καὶ μετόχια, ἐν οἷς ποτε κατελέγετο καὶ τὸ πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Προικοννήσου Ἀλώνης (μετόχιον) ὀνομαζόμενον, σεβαστὰ καὶ ἁγία κειμήλια λόγου ἄξια, οἷον ἄμφια, σκευὴ ἱερὰ, σεβάσματα λείψανα ἁγίων, τεμάχιον τοῦ τιμίου ξύλου ἀνταλλαγὴν κατὰ τὴν παράδοσιν πρὸς λείψανα τοῦ κτίτορος ὑπὸ Σιλδέστρου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, βιβλία ἱκανὰ ἐντυπὰ τε καὶ χειρόγραφα, ἀρχεῖα πλουσιώτατα καὶ ἄλλα μελέτης ἀντικείμενα².

Κατὰ τὴν αὐτόθι ἀφίξίν μου οἱ σεβάσμιοι Πατέρες τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας καὶ εὐγενείας εὐηρεστήθησαν νὰ μοὶ ἐπιτρέψωσι τὴν μελέτην καὶ καταγραφὴν τῶν ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῶν μοναστηρίῳ βιβλίων, τὸ μὲν ἐκτιμῶντες τὰς πολυτελεῖς φιλολογικὰς ἐρεῦνας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, τὸ δὲ κολακευόμενοι ὅτι τὸ σεβάσμιον αὐτῶν κοινόθιον ἔμελλε νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν τῆς *Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκης*.

1. Ἡ μονὴ Λειμῶνος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς (1526) μέχρι τοῦ 1585 ἔτους οὐκ ἦν σταυροπηγιακὴ. Τὰ γράμματα τῶν πατριαρχῶν Ἱερεμίου Α', Διονυσίου Β', Ἱερεμίου Β', κτλ. δεικνύουσιν ὡς μονὴν σταυροπηγιακὴν μόνον τὴν γυναικειάν, δι' ἣν ἔκπαλαι τεταγμένον ἦν νὰ πληρῶνσιν οἱ τοῦ Λειμῶνος πατέρες εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἄσπρα 75.

2. Τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς Λειμῶνος μέμνηται ὁ γάλλος Bou t a n (Rapport sur la topogr. et l'hist. de l'île de Lesbos) ἐν Archives des missions scientifiques et littéraires, τόμ. Ε', σ. 42, ἔνθα λέγει τ' ἀκόλουθα: «Ce couvent possède une bibliothèque considérable, que j'ai parcourue, et je ne crois pas qu'elle renferme de livres curieux, si ce n'est au point de vue de l'exécution. On y voit des livres d'église remarquablement calligraphiés». Μέννηται δὲ ταύτης καὶ ὁ Newton (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 4), ὅστις σημειοῖ τὰ ὑπ' ἀριθμ. 1 καὶ 48 τεύχη.

Μετ' ἀδιάκοπον λοιπὸν διμήνην ἐνταῦθα γραφικὴν ἐργασίαν προσβλήθεις τρίς ὑπὸ πυρετοῦ ἠναγκάσθην μετὰ τὴν δέουσαν θεραπείαν, ἣν μοι παρέσχε τὸ εὐεργετικὸν φάρμακίον τῆς μονῆς καὶ ἡ εὐγενεστῆς περιποίησις τοῦ ἐλλογίμου σχολάρχου κυρίου Γρηγορίου τοῦ Λεσβίου, νὰ μεταβῶ τῇ 15 τοῦ μηνὸς σεπτεμβρίου εἰς Σμύρνην, ὁπόθεν μετὰ δεκατετραήμερον διατριβὴν ἀνακλῆψας εἰς Μυτιλήνην πρὸς ἐξέτασιν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς νήσου μονῶν ἀπῆλθον ἀμέσως δι' ἀτμοπλοίου (1 ὁκτωμβρ.) διὰ Πέτρως εἰς τὸ Ὑψηλὸν μοναστήριον (3 ὁκτωμβρ.). Ἡ πρὸς αὐτὸ δὲ ὁδὸς τραχυτάτη οὕσα διέρχεται ΒΔ μέρη ὄρεινὰ καὶ στενὴν παρχλίαν, σχηματίζει δὲ πολλαχοῦ καὶ ἀτραπούς ἐπικινδύνους.

Ἡ μονὴ αὕτη κεῖται ἐπὶ ὑψηλοτάτης κορυφῆς ἀπεχούσης τρία τέταρτα περίπου ὥρας τῆς κωμοπόλεως Τελωνίων, τῆς δὲ πρωτευούσης τῆς νήσου ὥρας δέκα καὶ ἕξ. Ἡ πρὸς αὐτὴν ἀνάβασις ἐκτελεῖται διὰ καλοῦ λιθοστρώτου δρόμου ἐπὶ πεντεκαίδεκα λεπτά. Ἀλλοτε διήρκει ἡμίσειαν ὥραν· ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου χρόνου οἱ τῆς μονῆς πκτέρες οὐδεμιᾶς φεισθέντες δαπάνης κκτεσκεύασαν τὴν ὁδὸν ταύτην, ἥτις αὐτοὺς μὲν τὰ μέγιστα ὠφελεῖ, τοὺς δὲ ξένους ἀναγκάζει νὰ ἐκφράζωσιν ἐπαίνους πραγματικούς. Ἡ κορυφὴ Ὑψηλοῦ ἔχουσα 1783 ἀγγλικῶν ποδῶν ὕψος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης παρίστησι τὸ ἀκρότατον σημεῖον ὀρεινοῦ συστήματος σχηματίζοντος πολλοὺς βουνούς, λόφους καὶ ὑψώματα τραχέα καὶ γυμνὰ, καταλήγοντος δὲ βορείως μὲν εἰς τὸν λιμενίσκον Γαβαθῆ, ΝΔ δὲ εἰς τὸ ἀκρωτήριο Σιγρίου, ΝΑ δὲ μέχρι Τζύθρας. Ἀποδίδεται δ' αὐτῷ παρὰ τινῶν τὸ ἀρχαῖον ὄνομα Ὁρδυμνος¹, οὗτινος ὅμως τὴν πρὸς τὴν κορυφὴν Ὑψηλοῦ ταυτότητα διαμφισβητεῖ ὁ γερμανὸς περιηγητὴς A. Conze². Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ταύτης δύοντος τοῦ ἡλίου ἐν ὄρῳ γαληνιστοῦ οὐρανοῦ ὁρᾶται καθαρώτατα διὰ τῶν ἀντανakλάσεων τῶν ἀκτίνων ἅπαν τὸ ὄρεινόν σύστημα τοῦ ἁγίου Ὁρους ἐν σχήματι ὑψηλοτάτης πυραμίδος, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ὄγκος τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν ἔλευσίν μου ἀρίκετο καὶ ὁ πνιερῶτατος μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Κωνσταντῖνος Βαλλιάδης, εἰς ὃν ὑπάγεται τὸ Ὑψηλὸν κατὰ δίκαιον ἐνοριακόν.

1. Plinii, H. N, ε', 440 Det.

1. Reise auf d. Insel Lesbos, σ. 25.

Τὸ Ὑψηλὸν μοναστήριον ἀνατεθειμένον τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ τῷ Θεολόγῳ καὶ Εὐαγγελιστῇ, φαίνεται ὃν ἀρχαιότατον¹. κατὰ σύγχρονόν τινα ἐπιγραφὴν ἀναγινωσκομένην ἀνωθεν μιᾶς τῶν πυλῶν τῆς ἐκκλησίας ὀρίζεται ὡς «ἔτος παλαιὸν» τὸ 1101². ἀλλὰ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ οὐδεμία γινώσκεται μαρτυρία· διηγουνται δὲ μόνον γέροντες· τινες μοναχοί, ὅτι κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1836 ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας ἐσώζετο παλαιὰ ἐπὶ λίθου ἐπιγραφὴ φέρουσα τὴν σημειωθείσαν ταύτην χρονολογίαν. Ἐκ τινος δὲ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου γινώσκεται ὅτι ἡ μονὴ ὑφισταμένη τῷ 1331 ἔτει ἐλέγετο «τὸ ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Κόρακος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου» μοναστήριον· τὸ αὐτὸ δὲ ἐγγράφον ἀναφέρει κατόπιν καὶ «τὸ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ»³, ὅπερ ἔτι καὶ νῦν σώζεται μετόχιον ὃν τοῦ Ὑψηλοῦ³. Ἡ παλαιὰ αὕτη ἐπωνυμία τῆς μονῆς ἔλαβεν ἀλλοίωσιν παντελῆ ἐν χρόνοις μεταγενεστέροις τῆς ὀνομασίας Κόρακος ἀποδιδομένης τὴν σήμερον ὑπὸ τῶν ναυτικῶν εἰς τὸ ὄρος τῶν Γελίων (*Λεπέτυμον*). Οὕτω δὲ κατὰ ἐγγράφα ἀνέκδοτα ἐλέγετο Ζήσιρα (1605), Ζισύρου (1609), Ζήσυρά (1661), Ζησυρίου (1662), Ζήρα (1682), Ζήσιρο (1689), καὶ Ζήσηρος (περὶ τὸ 1700 ἔτος κ. ἐ.). ὡς «Υ-

ψηλὸν δὲ μοναστήρι τοῦ Ζήσιρα» ἀναφέρεται ἐν ἐγγράφοις ἀπὸ τοῦ 1605 ἔτους.

Ἡ μονὴ κέκτηται γαίας πετρώδεις καταλλήλους μάλιστα εἰς βαλανοφυτεῖαν καὶ ποιμνιοτροφίαν· ἔχει περιφέρειαν μικράν, κελλία ὀλίγα, βιβλιοθήκην πενιχράν, μετόχια δύο καὶ ἐν τῶν Ἀγ. Πάντων παρεκκλήσιον ἐν τῷ νεκροταφείῳ, ἀξιοθέατον μάλιστα διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὰς ἐν αὐτῷ τοιχογραφίας ὀφειλομένας κατὰ τινα ἐπιγραφὴν τοῦ 1684 ἔτους τῇ χειρὶ Ἀντωνίου τοῦ ἐκ νήσου Κρήτης, ζωγράφου¹.

Μετὰ ὀκταήμερον ἐνταῦθα διατριβὴν ἀπεφάσισα νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν θείαν τῆς ἡρεπωμένης μονῆς Κρουκόπου (καὶ Κριοκόπου) ἡ Κρεωκόπου, ἥς βιβλία καὶ ἐγγράφα εἶδον ἐν διαφόροις τῆς νήσου μέρεσι. Διὸ καταβὰς εἰς Τελωνία καὶ ἐπισκεψάμενος τὰς ἐν μιᾷ τῶν ἐκεῖ ἐκκλησιῶν φυλαττομένους τοῦ ναοῦ Κρουκόπου εἰκόνας (13^{ος} αἰῶνος) μετέβην τὸ πρῶτον εἰς τι γυναικεῖον μονὴν ὀνομαζόμενον Περιδολὴν, τέταρτον ὥρας ἀπέχον τῶν Τελωνίων ὅπερ, κατὰ τινα ἐκεῖ ἐπιγραφὴν ἦν ἐξάρτημα τοῦ Κρεωκόπου². Ἐντεῦθεν δὲ μετὰ ἡμίωρον πορείαν ἀφικόμεν (12 ὀκτωβρ.) εἰς τὴν κώμην Τζύθραν, ἥτις περικυκλοῦται ἐφ' ἱκανὴν ἔκτασιν ὑπὸ ἡρεπωμένων οἰκιῶν δεικνυουσῶν ὅτι ἡγερέτο ποτε ἐνταῦθα μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος πόλις· περὶ τῆς καταστροφῆς δὲ αὐτῆς παραδίδονται τὴν σήμερον παράδοξά τινα, ἐν οἷς λέγεται καὶ ὅτι τὴν καταστροφὴν αὐτῆς προὔξηνσε θεομηνία δαινοτάτη. Τὴν παράδοσιν ταύτην βεβαίως νῦν σημειώματι, ὅπερ ἀνέγνωσα ἐν τῷ τέλει χειρογράφου· λέγει

1. Ἀναγινώσκω οὕτω τὴν ἀνορθόγραφον ταύτην ἐπιγραφὴν.

«Ἡ παροῦσα ζωγραφία τοῦ θεοῦ τούτου ναοῦ τῶν ἁγίων Πάντων ἐτεληθῆν ἐν ἔτει ἀπὸ Χ(ρι)στοῦ μοναστῶν (·) ἐξ ἁκισχειλίων ἐναινήκοντα ταισάρων τὸν δεκάδον ἐξάδα τε ἀπὸ Ἀδὰμ ζρηβ' ἐν μοινὴ σεπτεμβροῖον κ', διὰ κόπου, καὶ σ(υ)νδρόμης, καὶ ἐξόδου παρὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς κυ. κυ. Γαβριὴλ καὶ Ματθαί(ου) τῶν εἰερομονάχων, διὰ χειρὸς καμοῦ ἐλαχίστου καὶ ἁμαρτολοῦ Ἀντωνίου τοῦ ἐκ νοίσου Κρίτης καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ (ἐμοῦ).» Ἡ ἀνάγνωσις τῆς χρονίας ζρηβ' εἶναι ἀσφαλής. Δὲν ἐννοῶ δὲ τὴν πρὸ αὐτῆς δλόγραφον χρονολογίαν. Ἄλλως τε, ἡ τοῦ ναύσκου τούτου ζωγραφία εἶναι νεωτάτης ἐποχῆς καὶ τέχνης μικρᾶς ἀξίας.

2. Ἰδοὺ τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης: «Ἀνεκαινίσ[θη] ἡ παροῦσα μονὴ τῆς ὑπεραγίας, [θεοτόκου ὑπὸ τῶν] πατέρων τῶν εὐρησκομένων [τῆς] μονῆς Κρε[ωκόπου] ἐπὶ καθυγουμένου Πα[φ]αηλ ἱερω[μονάχου]...»

1. Οἱ ἐν αὐτῷ ἀσκούμενοι πατέρες παραδίδουσιν ὅτε ὁ ὅσιος καὶ ὁμολ. Θεοφάνης ὁ τῆς Σιγριανῆς (χρονολόγος, περὶ οὗ ἴδε A. de Muralt, Chronogr. Byzant. St-Petersbourg, 1855, σ. XII) ἤσκησεν ἐνταῦθα, πειθόμενοι ἕκ τε τοῦ ἐπιθέτου καὶ ἕκ τῆς προλήψεως ὅτι κελλίον τι τῆς ἑαυτῶν μονῆς ἀποκαθιστῆς ἐν αὐτῷ διαμένοντας ποδαγούς, τοῦτο μὲν ὅτι πλησιέστατα τοῦ ὄρους τῆς ἑαυτῶν μονῆς κεῖται τὸ ἀκρωτήριο καὶ ἡ κωμόπολις Σίγρι, τοῦτο δὲ ὅτι ὁ ὅσιος Θεοφάνης ἔπασχε τοὺς πόδας. Καὶ τὴν παράδοσιν ταύτην ἀσπάζεται ὁ ἡμέτερος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (Συναξαρ. τ. Β', σ. 30 ἐν ὑποσημ.). Κατ' ἀκολουθίαν, καὶ τὸ Ὑψηλὸν μοναστήριον ὑφίστατο πρὸ τοῦ 800 ἔτους (ὁ γὰρ Θεοφάνης κατὰ φευρουάριον τοῦ 818 ἔτους εἶχεν ἐξορισθῆ εἰς Σαμοθράκην· ἴδε Muralt ἐνθ. ἀνωτ. σ. 405) καλούμενον Πολύχρινον ἢ Πολυχρόνιον (ἴδε Νικόδ. ἐνθ. ἀν. σ. 30-31). Ἀλλ' οὐδεμίαν ἱστορικὴν ἀξίαν ἔχει ἡ παράδοσις αὕτη, διότι ἕκ τε τοῦ βίου αὐτοῦ τοῦ Θεοφάνους (ὃν ἴδε ἐν Migne, Patrol. τ. 115, σ. 17-20) καὶ ἕκ τοῦ τοῦ ἀββᾶ Ἰωαννικίου (Migne, τ. 116, σ. 69) πειθόμεθα ὅτι ἡ παραλία καὶ τὸ βουνὸν Σιγριανῆς δεόν' ἀναζητηθῆ ἀλλαχρῶς.

2. Acta Patriarch. C/politani, I, σ. 165.

3. Ἰδε Σ. Ἀναγνώστη, Ἡ Λεσβιάς, σ. 150.

δὲ ὁ γράψας αὐτὸ ὅτι τῷ 1600 συνέβη ἐνταῦθα λοιμὸς διαφθείρας τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων, ἐν οἷς καὶ τοὺς ἐν τῷ Κρεωκόπῳ μοναχοὺς. Κατὰ ταῦτα ἐξηγεῖται ἡδὴ ἡ πολυανθρωπία τῆς κωμοπόλεως Τελωνίων, ἥς τὴν γνωστὴν μοι ἀρχαιοτέραν μνείαν ποιεῖται ἔγγραφον ὁθωμανοῦ τοῦ τόπου τούτου ἐμίνη ἑλληνιστὶ συντεταγμένον τῷ 1599 ἔτει. Ἀξία δὲ σημειώσεως ἐν Τζύθρᾳ ἐστὶν ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοιχογραφία παριστώσα τὸν ἄγιον Νικόλαον ἐφ' ἱκανὸν ὕψος, ἥτις κατὰ τὸ ὕψος τῆς τέχνης σχετίζεται πρὸς τινὰς τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἀρχαιοτέρων τοιχογραφιῶν. Ἐγένετο δὲ ἡ ἐν Τζύθρᾳ εἰκὼν τῷ 1545 ἔτει¹.

Ἀναχωρήσας ἐντεῦθεν αὐθημερὸν διηυθύνθη ΒΑ ἀνερχόμενος ἐπὶ ἡμίωρον περίπου βουνόν, ἐφ' οὗ κεῖται ἡ μονὴ Κρεωκόπου ἀφ' ἧς ὁρᾶται ἅπασα ἡ βάθεια μικρὰ κοιλάς τῆς Τζύθρας μέχρι τοῦ ρεύματος τῆς Περιβολῆς. Ἡ θέσις τῆς μονῆς χωρίζεται ἀφ' ἐτέρας πολλῶν ὑψηλοτέρας κορυφῆς καλουμένης τὴν σήμερον «Χάλακα»². Ἡ μονὴ εἶχε μικρὰν περιφέρειαν σχηματίζουσαν τετράγωνον παραλληλόγραμμον (55—60×40—45 μέτρων)· ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτοῦ ἵδρυτο ἐκκλησία, ἥς τὰ ἐρείπια εἰσι τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, ὥστε νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ἄνευ οὐδενὸς κωλύματος ἀνοικοδόμησιν αὐτῆς λόγῳ περικαλύψεως ἀγίων πραγμάτων καὶ μάλιστα τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου. Παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ναοῦ κατὰκειται λιθίνη πλάξ ἐπιχώριος, τεθραυσμένη εἰς δύο τεμᾶκια, φέρουσα ἐπιγραφὴν, ἐξ ἧς λαβὼν ἀφορμὴν ἀρθογράφος τις (ἴδε Ἐκκλησι. Ἀληθείας, τόμ. Α', σ. 55) διύσχυρισθη ὅτι ἡ τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς ταύτης συντέλεις ἐγένετο τῷ 605 ἔτει, ἀναγνοὺς καὶ ἐρμηνεύσας αὐτὴν κάκιστα· ἀλλ' ἡ ἔτι καὶ νῦν σωζομένη ἐπιγραφὴ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ναὸς ἡγέρθη καὶ ἀνωκοδομήθη μὲν ἀγούστῳ τοῦ 7113 ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ὅ ἐστι τῷ 1604 ἔτει σωτηριῶ. Ἡ μόνη δὲ γνωστὴ ἡμῖν μαρτυ-

ρία περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς μονῆς ὑπάρχει ἐν ἔγγραφῳ τοῦ 1331 ἔτους¹.

Περιγράφας τὰ ἐνταῦθα σωζόμενα ἐρείπια πρὸς ἐρμηνείαν τινῶν τῶν εὐρεθέντων τῆς μονῆς βιβλίων καὶ ἐγγράφων ἐξηκολούθησα τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους αὐτῆς πορείαν μου, καὶ ἀπὸ βουνοῦ εἰς βουνὸν περιφερόμενος τακτικῆς ὁδοῦ μὴ ὑπαρχούσης κατῆλθον μετὰ ὥρας πέντε περὶπου εἰς βαθεῖαν, εὐρεῖαν, μακράν καὶ κατὰ δένδρον φάραγγα, ἀφ' ἧς ἀνῆλθον εἰς τὴν ἐνοριακὴν μονὴν Πιθαρίου, ἀνατεθειμένην τῷ Ταξιάρχῃ· τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐλήφθη ἐκ τοῦ φυσικοῦ σχήματος τοῦ περὶ αὐτὴν τόπου.

Τὴν 13 ὁκτωβρίου ἦλθον εἰς Ἐρεσσὸν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τοῦ παρ' αὐτοῖς δεικνυομένου τάφου τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, οὗτινος μνείαν ποιεῖται καὶ τὸ μνηαῖον τοῦ Ἰουλίου (4^η ἡμέρᾳ) μηνός. Ἐπανακάμπτων δ' ἐντεῦθεν εἰς Μυτιλήνην ἐξήταζον τοὺς κώδικας τῶν κοινοτήτων καὶ τὰς μικρὰς βιβλιοθήκας ἐκκλησιῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐν χωρίοις διαφόροις. Ἐκ Μυτιλήνης δὲ μετέβην διὰ θαλάσσης εἰς Μόλυβον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μανταμάδον, ἔνθα ἐξήτασα τὴν βιβλιοθήκην τῆς σχολῆς, τὸ ἀρχεῖον τῆς κοινότητος καὶ τὸ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως ταύτης ὠραῖον ἀστικὸν μοναστήριον, ὅπερ εἶναι ἄξιον προσοχῆς διὰ τὸ ἐκεῖ σωζόμενον ἀνάγλυφον τοῦ Ταξιάρχου, περὶ οὗ τοσαῦτα ἐλέχθησαν καὶ ἐθρυλήθησαν². Ἀνακάμψας δὲ εἰς Μυτιλήνην κατέγραψα τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Γυμνασίου ὀλίγα χειρόγραφα, τοὺς παλαιότερους κώδικας τῆς κοινότητος καὶ ἄλλα. Λυποῦμαι δὲ ὅτι ὁ καιρὸς δὲν μοι ἐπέτρεπε νὰ κατατάξω καὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς Μυτιλήνης, ἐξ ὧν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ συνέλεγον σπουδαίας λεπτομερείας περὶ τῆς μεταγενεστέρως ἱστορίας τῆς Λέσβου.

Σπεύδων δὲ νὰ ἐπιστρέψω περὶ τὰ μέσα τοῦ νοεμβρίου μηνός εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐχρησάμην ταῖς ἐπιλοίοις ἡμέραις εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν χωρίων τοῦ κόλπου τῆς Γέροντας, ἔνθα ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐπισκοπή³, καὶ τὴν ἐν τῷ δια-

1. Ἰδε Acta Patriarch. I, σ. 165.

2. Ἰδε Σ. Ἀναγνώστου, Ἡ Λεσβία, σ. 174 κ. ἑ.—C. T. Newton, Travels, τ. I, σ. 108-109.—Conze, Reise auf d. Insel Lesbos, σ. 18.—Κατ' ἐμὴν γνώμην τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο εἶναι βυζαντινῆς ἐργασίας, ὡς φρονεῖ καὶ ὁ κ. Conze· ὑποτίθηναι μάλιστα ὅτι δυνατὸν νὰ χρονολογηθῇ μετὰ τῆς 6—8 ἑκατονταετηρίδος.

3. Acta Patriarch. I, σ. 123 : «ἀ ἐν τῷ τοῦ

1. Κατὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν : «† δέησης τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ Φαντασί(ου) Μανόλι ἄμα συμβήου καὶ τέκνων αὐτοῦ.—† ἔτους ᾿ζνγ' νοεμβρίου κβ'».

2. Ἐνταῦθα ὑποτίθηναι τὸ παρὰ Πιλίνῳ (H. N, ε, 140) ὅρος Κρέων βασιζόμενος ἐκ τῆς σχέσεως τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ πρὸς τὴν τῆς μονῆς. Περιττὸν δὲ νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ παρὰ Πιλίνῳ κατὰτάξις τῶν ὀρέων Λέσβου δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἔνεκα τῆς ἐν πολλοῖς ἀποδειχθείσης ἡδὴ ἀνακριθείας τῶν κατὰ τὴν παρ' αὐτῷ κατὰτάξιν διαφόρων τοπογραφικῶν ὀνομασιῶν.

μερίσματι Πλουμαρίου, μεταβάς οὕτως εἰς Σκόπελον, περὶ τὴν ὁποίαν κεῖται ἡ θέσις καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀσσοῦ (ἀναφερομένης ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1246 ἔτους)· εἰς Ποταμόν, κωμόπολιν ναυτικὴν καὶ βιομηχανον· εἰς Πλουμάρ, πελίκην παλαιοτάτην, περιώνυμον δὲ διὰ τὸ σοφὸν αὐτῆς τέκνον Βενιαμὶν τὸν Λέσβιον· εἰς Ἀγιάσσον, ὀνομαστὴν κωμόπολιν διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τῆς Θεοτόκου, ὃν ἰδρυσεν μονὴν αὐτὸν καταστήσας ὃ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Ἀσσοῦ· εἰς Ἀσώματον, κώμην γνωστὴν ἀπὸ τοῦ 1394 ἔτους¹, καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα χωρία. Αἱ ἐν αὐτοῖς δὲ ἔρευναί μου δὲν ἀπέβησαν ἀκαρποὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς εἰς Λέσβον ἐκδρομῆς, ἀποδείξασαί μοι ὅτι περὶ τὰ παλαιογραφικὰ ἀσχολούμενοι δεόν νὰ μὴ παρορώσι κατὰ τὰς περιηγήσεις αὐτῶν καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ κωμύδρια.

Καθ' ἅπασαν λοιπὸν τὴν ἀφηγηθεῖσαν ταύτην περίοδον κατεγράψαν, ἠριθμήθησαν καὶ ἐξητάσθησαν χειρόγραφα ἑλληνικὰ τετρακόσια καὶ ἐξήκοντα περίπου χρονολογούμενα ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῶν δύο πρώτων δεκαετηρίδων τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἡ ἀπογραφή δὲ αὐτῶν ἐγένετο κατὰ τὸν ἐπόμενον γενικῶς τρόπον: ἐσημειώθη ὁ ἀριθμὸς τῆς κατατάξεως, τὸ σχῆμα διὰ γαλλικοῦ μέτρου, τὸ εἶδος τοῦ χάρτου, τὸ ποσὸν τῶν φύλλων, ἡ καλὴ ἢ κακὴ κατὰστασις τῶν τευχῶν, ἡ ἐποχὴ τῆς γραφῆς καὶ τὸ περιεχόμενον λεπτομερῶς· προσέτι ἐσημειώθησαν ὅπου ἦν ἀναγκαῖον παρατηρήσεις παλαιογραφικαὶ καὶ μετεγράψαν ἅπασαι αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἀντιγραφῶν μετὰ τῶν χρονιῶν καὶ τῶν λοιπῶν αὐτῶν σημειωμάτων· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς κατόχων σημειωθέντα ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν τέλει τῶν τευχῶν ἄξια λόγου παρασημειώματα καὶ ὑπομνήματα, ἐνίοτε δὲ πλὴν τῶν ἀρχικῶν λέξεων καὶ τεμάχια μικρὰ ἢ μεγάλα. Δὲν ἠμέλησα δὲ νὰ σημειῶ καὶ τὰς λειογραφίας², τὰ κοσμήματα καὶ πᾶν ὅ, τι ἀνέγεται εἰς τὴν κατακόσμησιν τῶν κωδίκων.

Κατὰ τὴν μεθοδικὴν ταύτην περιγραφὴν ἐγνώσθησαν ἤδη κώδικες λόγου ἄξιοι πρὸς ἀντιπαράβολὴν κριτικὴν· ἕτεροι σημαντικοὶ ὑπὸ παλαιογραφικὴν ἐποψιν, ἐν οἷς ἀναφέρω τεύχος

¹ ἐπισκόπου Γέρρας σημειώματι περιλαμβάνονται», τῷ 1246 ἔτει.

1. Acta Patriarch. I, σ. 212: «ὁ παρὼν Δημήτριος ὁ Ἀσσοματιανός».

2. Ἐννοῶ τὰς ἐν χειρογράφοις ζωγραφίας, ἃς οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι miniatures.

ἐκ μεμβράνης περιέχον ἐν κεφαλαιῷδε ἐκκλησιαστικῇ γραφῇ τοῦ Θ' ἢ Ι' αἰῶνος περικοπὰς εὐαγγελίων (οὕτινος ἔλαβον καὶ φωτογραφήματα δύο σελίδων)· καὶ ἕτερον τοῦ 1322 ἔτους περιέχον ταχυγραφικῶς συγγραφὴν τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας¹. Εἰς τὴν παλαιογραφικὴν δὲ χρήσιμοι εἰσι, κατὰ τοὺς ἐμούς καταλόγους, καὶ κώδικες πολλοὶ κεκαλλιγραφημένοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου μέχρι τοῦ ἐκκαίδεκάτου αἰῶνος, ἐν οἷς ἰδίως ἐξέχουσιν οἱ χρυσοστομικὰ, ἐρμηνευτικὰ, καὶ ἄλλα ἔργα περιέχοντες· ἕτεροι ἀπὸ τοῦ 1263 ἔτους, καὶ ἄλλοι φέροντες τὰς ὑπογραφὰς καλλιγράφων παντελῶς ἀγνώστων. Τούτων δ' ἕνεκα ἐνόμισα καλὸν νὰ ἐκτελέσω καὶ ἀπομιμήματα γραφῶν διαφόρων ἐποχῶν, σχηματίσας οὕτω μικρὰν συλλογὴν παλαιογραφικῶν πινάκων συγκειμένην ἐξ εἰκοσι καὶ τεσσάρων φύλλων.

Ὁ κατάλογος τῶν χειρογράφων τούτων δημοσιευόμενος ποιήσῃ γνωστὰς καὶ συγγραφὰς ἀνεκδότους καὶ συγγραφεῖς μεταγενεστέρους ἀγνώστους καὶ ὀνόματα διδασκάλων καὶ σημειώματα ἱστορικὰ καὶ ἔγγραφα ἱκανὰ συμβάλλοντα εἰς τὴν μεσοχρόνιον περίοδον τῆς Λέσβου καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῶν ὑπὸ κατόχων δὲ γεγραμμένων σημειωμάτων παρακαλῶ ὑμᾶς, κύριε Πρόεδρε, νὰ μοι ἐπιτραπῇ ἡ ἀνέγνωσις τοῦ ἐπομένου, σημειωθέντος ὑπὸ πατρὸς ἀνωνύμου ἐν ἀρχῇ χειρογράφου τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος: «εὐχρίστονίτη ὁ υἱὸς μου ὁ παρσελι»νος ἔτους, ζζζ' (=1558) ἐν μὲν ἰωλίῳ. θ'.—»Ετι ἀπο τῆς χείροτονῆς μου ἔτους, ζλς'.»ινδ. α' (=1528).—Ετους ἀποκτήσεως τοῦ »ναοῦ τοῦ μεγάλου γεωργίου ἔτους ζμα' (=1533) καὶ ἀπο τῆς καλογραφῆσεως ἡγουν »οπου εστοριστι ἔτους, ζξβ' (=1554).» Αἱ χρονολογικαὶ αὗται σημειώσεις τοῦ ἀνωνύμου πατρὸς συσχετιζόμεναι πρὸς ἀλλήλας δύνανται, νομίζω, νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὸν ἐν Ἀθῶνι περιώνυμον κατὰ παράδοσιν ζωγράφον, τὸν Πανσέληνον, περὶ οὗ τοσαῦτα ἐθρυλήθησαν ἐσχάτως. Γνώστης δὲ τῆς ζωγραφικῆς τέχνης ἐθεώρησε τὰς ἀποδιδόμενας τῷ Πανσέλῳ εἰκόνας ἔργα τῆς μεταξὺ τοῦ ΙΔ' καὶ ΙΣΤ' αἰῶνος ἐποχῆς. Ἀλλὰ πᾶσα περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ καλλιτέχνου τούτου κρίσις ἐκμηδενίζεται οὐδεμιᾶς περὶ αὐτοῦ ἀσφαλοῦς ἐιδήσεως ὑπαρχούσης πλὴν τῶν δύο γνωστῶν χωρίων τῆς «Ἐρ-

1. Δὲν ἐννοῶ ἐνταῦθα στενογραφικὸν κείμενον, ἀλλὰ τὸ γεγραμμένον ταχέως καὶ ἐν λίαν συμπεπλεγμένοις χαρακτῆρσι.

μήνειας τῶν Ζωγράφων» Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων, ἥς τὴν σύνταξιν ἡ ἐλληνικὴ ἐκδοσις ἀναφέρει τῷ 1458 ἔτει. Καὶ δὲν ἠτύχησα μὲν νὰ ἴδω τὸ ἐκτετυπωμένον αὐτῆς κείμενον, ὡς οὐδὲ τὴν γαλλικὴν μετὰφρασιν τοῦ Didron, εἶδον ὅμως χειρόγραφον τῆς ἐρμηνείας ταύτης γραφέν περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἐὰν ἐπιτρέπηταί μοι νὰ ἀποφανθῶ γνώμην περὶ τῆς γλώσσης τῆς συγγραφῆς τοῦ ἐξ Ἀγράφων Διονυσίου θὰ τολμήσω νὰ εἴπω, ὅτι τὸ κείμενον αὐτῆς καθ' ἑαυτὸ ἐξεταζόμενον ἐμφαίνει ἔργον μᾶλλον τῶν ἀρχῶν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. "Ὅπως δὴποτε καιρὸς εἶναι, νομίζω, νὰ ἐξετασθῇ κριτικῶς ἡ γνησιότης τῆς ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκδόσεως φερομένης χρονίας¹. εὐτυχῆς δὲ λογισθήσομαι ἐὰν οἱ γνώσται τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς τέχνης δυνηθῶσι νὰ καταλήξωσιν εἰς ἀσφαλὲς συμπέρασμα περὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἔργων τοῦ Πανσελήνου βοθηόμενον ὑπὸ τοῦ προαναγνωσθέντος

σημειώματος πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ λοιποῦ φαντασιωδῶν περὶ αὐτῆς θεωριῶν¹.

Ἐρευνῶν τὰς ἐν Λέσβῳ βιβλιοθήκας δὲν ἡμέλησα νὰ λαμβάνω καὶ σημειώσεις περὶ χειρογράφων ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς φρονῶν ὅτι καὶ τὸν σκοπὸν τῆς *Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκης* συμπληρῶ καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ἐξαρκῶ τῶν παρ' ἡμῖν περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς περιπετείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀσχολουμένων. ὦν οἱ πλείστοι, μετὰ ματαίας θεωρητικὰς συζητήσεις, φαίνονται ἤδη παραδεχόμενοι ὅτι ἡ τοῦ θέματος τούτου λύσις μόνον διὰ τῆς ἱστορικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς κατ' ἐποχὰς μελέτης τῶν μουσικῶν κωδίκων δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ. Ἐν τοῖς ἐμοῖς λοιπὸν καταλόγοις ἀναγράφω καὶ περὶ τὰ ἑκατὸν τοιαῦτα τεύχη, λαβὼν διὰ τινὰ μὲν, τὰ ἐκλεκτότερα, ἐκτενεῖς σημειώσεις, διὰ δὲ τὰ λοιπὰ

1. Γερμανὸς τις περιηγητὴς τοῦ Ἀγίου Ὁρους προὔτεινε νὰ θεωρῇται ὁ Πανσέληνος πρόσωπον ὅλως μυθικόν (ἴδε Ch. Bayet, *L'art byzantin*. Paris, 1883, σ. 262). Ἡ πρότασις αὕτη ἀντήχησε καὶ εἰς τινὰς τῶν ἡμετέρων· οὕτω λ. χ. ὁ κ. Μ. Γεδεὼν ἐπικρίνων τὸν Neyrat εἶπεν ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ Πανσελήνου «καταντῆ σχεδὸν μυθικόν» (*Ἀνατολ. Ἀστέρ.*, ἔτ. Κ', 1881, μαΐου 6, ἀριθ. 32, σ. 250), ἐνῶ πέντε ἔτη πρότερον (ἐν «*Πρωΐα*» 1876 ἔτ. Α', τεύχ. 6', σ. 53) φαίνεται ὅτι ἐθεώρει αὐτὸ βυζαντινῆς ἐποχῆς. Ὁ δὲ κ. Σπυρίδων Λάμπρος ἐκδούς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Πανσελήνου (ἐν *Παρνασσῷ*, τ. Ε', 1881, σ. 445 κ. ἐ., πίν. Δ') προὔταξε διατριβὴν περὶ τοῦ ζωγράφου τούτου, ἐν ἣ λέγει ὅτι δὲν τολμᾷ νὰ δι᾽σχυρισθῇ ὅτι ἡ τοῦ Πανσελήνου ὑπαρξίς εἶναι μῦθος, πιστεύει ὅμως, λέγει, εἰς τινὰ Πανσέληνα ζωγράφον, ὡς πιστεύει εἰς τινὰ Ὀμηρον ποιητὴν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας, ὡς πιστεύει ὁ Φαῦστος τοῦ Γκαίτε εἰς τινὰ δύναμιν ἀνωτάτην, συγκρατοῦσαν καὶ διατηροῦσαν τοὺς πάντας καὶ ἑαυτήν (σ. 446). Ἀλλ' οἱ αὐθεντικώτεροι τεχνολογισταὶ ἐξετάσται τοῦ Ἀγίου Ὁρους θεωροῦσι τὸν Πανσέληνον ζωγράφον ὑπάρξαντά ποτε· δὲν συμφωνοῦσιν ὅμως καὶ περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ (τινὰς τῶν ὑπ' αὐτῶν προταθεισῶν χρονολογιῶν ἴδε συνοπτικῶς ἐν τῷ προμνησθέντι ἄρθρῳ Σ. Λάμπρου, σ. 447-48). Ὁ δὲ τελευταῖος εἰδικὸς γράψας περὶ τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρεῖ ζωγραφιῶν, ὁ κ. Ch. Bayet, ὑποτίθησιν ὅτι ὁ Πανσέληνος ἤκμαζε κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος (ἴδε *L'art byzantin*, σ. 262). Πάντων ὅμως ἡ ἀσυμφωνία πηγάζει ἐκ τῆς χρονολογίας τῆς συγγραφῆς τοῦ Διονυσίου τοῦ ἐξ Ἀγράφων, ἣν ἀξιόπιστος ἀνὴρ ἐθεβαίωσε με χαλκευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ περιβοήτου πλαστογράφου Κ. Σιμωνίδου.

1. Ὁ κ. Σάθας βασιζόμενος ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τῆς Ἐρμηνείας τῶν Ζωγράφων κατέταξε τὸν συγγραφέα αὐτῆς μεταξὺ τῶν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα ἀκμασάντων λογίων (ἴδε Νεοελλ. Φιλολ. σ. 100)· ἐν δὲ τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ ζητήματος τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ παράρτημα τῆς Νεοελλην. αὐτοῦ Φιλολογίας, ἀναφέρει τὸ σύγγραμμα τοῦ Διονυσίου ὡς παράδειγμα νεοελλ. γλώσσης (σ. 10) κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατοντ., χωρὶς ὅμως νὰ παραθέσῃ καὶ ἀπόσπασμα οἷον δὴποτε. — Μετὰ τὴν ἐν τῇ «*Αὐγῇ*» ἐκδοσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐθεβαιώθη πλεόν ὅτι ὁ Διονύσιος οὗτος ἤκμαζε πράγματι κατὰ τὰς ἀρχὰς ἢ περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΙΙ' ἑκατονταετ. Διότι εἶδον φυλλάδιον εἰς σχῆμα μ. φ. ἐπιγραφόμενον οὕτω: «*Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Σεραφεῖμ ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου, τοῦ Θαυματουργοῦ, νῦν τὸ δεῦτερον μετ' ἐπιμελοῦς διορθώσεως τύποις ἐκδοθεῖσα φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ τε κυρίου Σεραφεῖμ Καρακαληνοῦ ἀρχιμαϊδρίτου καὶ καθηγουμένου τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τοῦ κυρίου Σεραφεῖμ Ἀγιοταφίτου τοῦ Χίου καθηγουμένου τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου Μπουρνόβου τῇ πρὸς τὸν ὁμώνυμον αὐτοῖς ἁγίον εὐλαβείᾳ. Ἐν Ἰασιῳ, 1817*». Ὁπισθεν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἀναγινώσκειται ἡ ἐπομένη τῶν ἐκδοτῶν δῆλωσις: «*Διονύσιος Ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων ἐξέδοτο πρῶτον τὴν παρούσαν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Σεραφεῖμ κατὰ τὸ αἰψὲ σωτήριον ἔτος ἐν Ἐνετίαις, ἀπαρτίσας καὶ διορθώσας αὐτὴν κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν. Νῦν δὲ πολλὰ σπανίον γενομένης ἐκείνης τῆς ἐκδόσεως, ἐφιλοτιμήθησαν*» κτλ.

(Α. Π. Κεραμέως, Μαυρογορδ. Βιβλιοθήκη).

πληροφορίας ἀπλᾶς περὶ τοῦ περιεχομένου. Ἐπειδὴ δὲ παρατήρησα ὅτι δύο κυρίως τρόποι μουσικῆς γραφῆς ἦσαν ἐφηρμοσμένοι εἰς τὰ τεύχη ταῦτα, ἦτοι ὁ διὰ τονικῶν σημείων ἐπὶ εὐαγγελικῶν περικοπῶν καὶ ὁ διὰ τῶν γνωστῶν παλαιῶν μουσικῶν σημαδίων ἐπὶ ὕμνων, τροπαρίων καὶ λοιπῶν, ἐφρόντισα νὰ ποιῶ ἐκάστοτε τὴν διπλὴν ταύτην διάκρισιν· πρὸς τοῦτο δὲ κατὰ πολὺ ἐχρησίμειυσέ μοι ἡ ἐν χειρογράφῳ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ἀνεύρεσις σημειώσεως, ἐν ἣ καταγράφονται μετὰ τῶν σχημάτων αἱ ὀνομασίαι τοῦ πρώτου εἶδους τῆς μουσικῆς γραφῆς, ἦτοι τῶν τόνων, οὓς τινες ἀπαντῶμεν ἰδίως σημειομένους διὰ κινναδέχρεως ἄνωθεν καὶ ὑποκάτω τοῦ κειμένου εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν περικοπῶν.

Κατὰ ταῦτα λοιπόν, ἀμέτοχος ὢν τῆς μουσικῆς τέχνης, περιωρίσθην νὰ σημειῶ τὴν ἐποχὴν τῶν τευχῶν, τὸ εἶδος τῆς γραφῆς, τὰ ὀνόματα τῶν μουσουργῶν, τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ μάλιστα τὰς συντεινούσας ἀποδείξεις εἰς τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἤκμαζον οἱ ἐν τοῖς κώδιξιν ἀναφερόμενοι μουσουργοί, διότι παρατήρησα ὅτι οἱ ἀπὸ Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Μεδύτων γράψαντες Θεωρητικὰ τῆς μουσικῆς ἀγνοοῦσι παντελῶς τὴν χρονολογίαν τῶν πλειόνων παλαιῶν τῆς τέχνης ταύτης διδασκάλων. Προστίθημι δὲ ὅτι κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ἐγνώσθησάν μοι ἱκανοὶ μουσουργοὶ οὐδαμῶς ἀναφερόμενοι, εἶδη μελημάτων τοπικὰ καὶ κκληγράφου τινὲς ἄριστοι τῶν μουσικῶν σημαδίων· εὑρον δὲ καὶ ἀντίτυπον, ἀλλ' ἀτελές, τῆς ἐτι ἀνεκδότου διεξοδικῆς μουσικῆς συγγραφῆς Μανουὴλ Χρυσάφου τοῦ νέου, ἦτοι τῆς «Ἑρμηνείας περὶ τοῦ τί ἐστι φθορά, καὶ διὰ τί τίθεται, καὶ εἰς ποῖον καταλήγει μία ἐκάστη τῶν φθορῶν».

Πρὸς τούτοις συνέλεξα διαφόρους ἀναγνώσεις ἢ γραφὰς χάριν κριτικῶν μελετημάτων ἐπὶ μαρτυρολογίων τινῶν σημαντικῶν ὑπὸ ἱστορικὴν, τοπογραφικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν ἐποψιν, ἐπὶ συγγραφῶν τοῦ Ὁριγένους, ἐπὶ διαφόρων μερῶν τοῦ *Jus Graecoromanum*, ἐπὶ τριῶν δραμμάτων τοῦ Σοφοκλέους καὶ ἄλλων. Ἀντιγραφὰς δὲ κείμενων ἡδυκάμην μὲν νὰ ἐκτελέσω πολλὰς, ἀλλὰ φειδόμενος τοῦ χρόνου ἠρκέσθην νὰ μεταγράψω ὅσα πρὸς τὸ παρὸν κείμενα ἐχρησίμουν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας μου σπουδὰς. Ταῦτα δὲ εἰσι τὰ ἀκόλουθα :

1.—«Βίος Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀσσοῦ» χρήσιμος εἰς τὰ κατὰ τὴν βυζαντινὴν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν τῆς νήσου Λέσβου.

2.—«Βίος Ἰγνατίου μητροπολίτου Μεθύνης» ἐκτεθεὶς ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ ἐκ Ραιδεστού, ὅστις συνέταξε καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ ὡς ἀγίου ἐκδοθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1805 ἔτει.

3.—«Βίος Ὁριγένους» κατ' Ἐπιφάνιον.

4.—«Βίος καὶ πολιτεία Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως» ἀκμάσαντος ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου.

5.—«Ἐκθεσις κατ' ἐπιτομὴν τοῦ τῶν Ἱακωβιτῶν δόγματος καὶ τῶν ἄλλων, ὧν ποιουοῦσι παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τε καὶ παράδοσιν· συγγραφείσα παρὰ Δημητρίου μητροπολίτου Κυζίκου ἐκ προτοπῆς τοῦ φιλοχρίστου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, υἱοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· ἐν ἣ καὶ περὶ τῶν Χατζιταρίων». Τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ἥς ἀντίγραφα σώζονται καὶ ἐν Μαδρίτη καὶ ἀλλαχοῦ, ἐλάχιστον τεμάχιον γινώσκειται μέχρι σήμερον, ἕτερα δὲ ἀποσπάσματα ἀλλὰ κακῶς τετυπωμένα φέρονται ἐπ' ὀνόματι Φιλίππου τοῦ Σολιταρίου (μοναχοῦ).

6.—«Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, κεφάλαια σύντομα κατὰ Λατίνων» μετ' ἐρμηνείας συνοπτικῆς Ἀνανύμου.

7.—«Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ ἀρχιδιακόνου τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης σεβασμίας μονῆς τῆς εἰς ὄνομα τιμωμένης τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ Πέτρου ἐπικαλουμένης, τοῦ Μαυροπόδου, ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Βάχριν». Τὸ κείμενον τοῦτο γνωστοποιεῖ νέαν συγγραφὴν τοῦ σοφοῦ ἐκείνου μητροπολίτου Εὐχαΐτων Ἰωάννου τοῦ Μαυρόποδος· οὗ τὰ συγγράμματα ἐκ κώδικος τοῦ Βατικανοῦ ἐξέδωκε τῷ 1881 ἐν Γοττίγγῃ ὁ P. de Lagardē ἐν συνεργασίᾳ Bollig. Συμπληροῖ δὲ ὀλίγον τὴν βιογραφίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀποδείκνυσιν τρανῶς τὸν τρόπον, καθ' ὃν συνέλεγον τὰς περὶ ἁγίων ἀνδρῶν παραδόσεις οἱ τὰ μαρτυρολόγια συντάξαντες.

8.—«Διήγησις εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου μάλιστα τῆς μουσικῆς Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλη».

9.—«Ἀρχύτα Μαξίμου, Κυκλικῆς θεωρίας μετεώρων τῶν εἰς τέσσαρα τὸ δεύτερον καὶ τρίτον».

10.—«Πάτρια» τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, γραφέντα κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα.

11.—Σχόλια παλαιὰ εἰς τὸ Β' βιβλίον τοῦ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ὑπομνήματος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου δικαιολογούντα

τοὺς λόγους τοὺς ἀναγκάσαντας τὸν σοφὸν μητροπολίτην Εὐχαΐτων νὰ συστήσῃ τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

12.—Σχόλια σύντομα εἰς τὸ Ἐξαήμερον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἀφορῶντα μᾶλλον εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν.

13.—Συνταγματικά γεωγραφικά ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐπισκοπὰς καὶ μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἅτινα προστιθέμενα τοῖς ἤδη ἐκδοθεῖσι καὶ ἄλλοις πρὸ ἐτῶν ὑπ' ἐμοῦ συλλεγεῖσι παρουσιάζουσι σημαντικὰς λεπτοτομερείας.

14.—Ἐγγραφοὶ ἐξαρχικὸν Δανιὴλ μητροπολίτου Ἐφέσου καὶ ἐξάρχου καθολικοῦ πάσης νήσου Λέσβου, ἀπολυθὲν ἐν ἔτει 1486.

15.—Ἐπιστολαὶ Ἰγνατίου μητροπολίτου Μεθύμνης (1530—1568).

16.—Σιγίλλια καὶ ἔγγραφα πέντε Σιλβέστρου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ὑπὲρ τῆς μονῆς Λειμῶνος, ἀπολυθέντα κατὰ τὰ ἔτη 1575 καὶ 1583.

17.—Σιγίλλια, Συνοδικαὶ ἀποφάσεις καὶ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν γράμματα Οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν ἀπὸ τοῦ 1527 ἔτους ἀφορῶντα εἰς τὰς προνομίας καὶ ἄλλας ὑποθέσεις τῆς μονῆς Λειμῶνος. Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων πολυτιμώτερά εἰσιν ὑπὸ χρονολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἐποψίν τὰ τοῦ Ἱερεμίου Α', Διονυσίου Β', Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ, καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων πατριαρχῶν. Ἔτερα δὲ 20 πατριαρχικά ἔγγραφα ἐπίσης ἀντιγραφέντα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τῆς νήσου Λέσβου.

18.—Ἐπιστολαὶ ἀρχιερέων, πιτάκια ἐπίσημα καὶ διατάγματα τῶν διερμηνευτῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου Μιχαὴλ Χαντζερῆ καὶ Δημητρίου Μουρούζη, καὶ τοῦ Καπουδᾶν πασσᾶ Σαλήχ.

19.—Ἐπιστολαὶ Θεοφάνους Μηδείας, συγγραφέως τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος, πρὸς διαφόρους καὶ ἕτεροι τοῦ συγχρόνου φιλοσόφου Γεωργίου Ἀμνηροῦτζη πρὸς τὸν Μηδεῖας. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων πολυτιμώτερά εἰσιν ἡ πρὸς Κριτόβουλون τὸν ἱστοριογράφον Μωάμεθ Β', ἡ πρὸς τὸν Ἐφέσου (Δανιὴλ) καὶ ἡ πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησιαρχὴν (Μάξιμον).

20.—Ἐμμετρα διάφορα, αἰνίγματα, καὶ ἐπιγράμματα.

21.—Ἀντίγραφον tale quale μακροῦ ποιήματος τοῦ 1355 ἔτους περιλαμβάνοντος διήγησιν ἀλληγορικὴν περὶ τῶν τετραπύδων ζώων, καὶ ἕτερον ἄλλου ποιήματος, τοῦ Πουλολόγου.

Τὰ δύο μεσαιωνικά ταῦτα ποιήματα περιληφθέντα ἐξ ἄλλων χειρογράφων εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Wagner (*Carmina graeca medii aevi*) χρησιμεύουσιν ὡς ὕλη διὰ τοὺς μελετῶντας τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας ἑλλ. γλώσσης. Τοσοῦτον ὅμως κακῶς ἐδημοσιεύθησαν, ὥστ' ἐπιθυμητὴ ἦν ἡ ἀνέυρεσις καὶ ἄλλου πρὸς ἀντιπαράβολὴν κώδικος· λέξεις καὶ φράσεις κακῶς ἀναγνωσθεῖσαι καὶ κατ' ἀκολουθίαν παντελῶς ἀκατανόητοι, ἀποκαθίστανται τὴν σήμερον διὰ τοῦ ἡμετέρου ἀντιγράφου εἰς τὸν φυσικὸν αὐτῶν τύπον. Γνωστοποιῶνται δὲ δι' αὐτοῦ καὶ πολλοὶ στίχοι τοῦ Πουλολόγου ἑλλείποντες ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Wagner.

22.—Λέοντος Γ' πάπα Ρώμης ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς Γραικοὺς τῶν νήσων τῆς Μεσογείου.

23.—Ἐγγραφα διάφορα τῆς ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἑλληνιστὶ συντεταγμένα ὑπὸ ὀθωμανῶν ἐμίνιδων τῆς Λέσβου.

24.—Λεξικὸν ἀκέφαλον διεξοδικὸν ἐρμηνεῦον ἀρχαίας λέξεις εἰς βυζαντιακὴν καὶ δημώδη γλῶσσαν, ἐκ χειρογράφου τῆς ΙΕ'-ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος· περιέχει πολλὰς λέξεις καὶ τύπους καὶ σημασίας ἀγνώστους.

25.—Ἀνεκδότα κεφάλαια τοῦ ἑλληνικοῦ καίμενου ἐκ τοῦ «Φυσιολόγου» τοῦ Ἐπιφανίου χειρογράφου τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος.

26.—Παράφρασις ἀνωνύμου εἰς βυζαντιανὸν δημῶδες ἰδίωμα τοῦ Φυσιολόγου τοῦ Ἐπιφανίου.

27.—Σχόλια εἰς τὸν Αἶαντα, τὸν Οἰδίπουν Τύραννον, καὶ τὴν Ἠλέκτραν τοῦ Σοφοκλέους ἐκ χειρογράφου τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι, κύριε Πρόεδρε, τὰ ὑπ' ἐμοῦ γενόμενα κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐκδρομὴν, μικρὰ ἴσως καὶ ἀσήμαντα, ἀλλὰ χρήσιμα, νομίζω, διὰ τὸν σκοπὸν τῆς *Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκης*. Τέλος, ὀφείλω κατὰ καθήκον νὰ μνημονεύσω μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ τῶν φιλομούσων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες μετὰ πολλῆς τῆς εὐγενείας ἔσπευσαν νὰ μοὶ παράσχωσι πᾶσαν συνδρομὴν καὶ ἀρωγὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς εἰς Λέσβον ἀποστολῆς μου. Ἐν πρώτοις ἐκφράζω τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν φιλόμουσον πρῶτον ἡγούμενον Λειμῶνος κύρ Γεδεών καὶ πρὸς τὸν ἐλλογιμώτατον σχολάρχην κύρ Γρηγόριον τὸν Λέσβιον, ἀνθ' ὧσων ἔπραξαν πρὸς εὐδωσίαν τῆς ἐμῆς ἐντολῆς. Βέλκιρην' αἰσθήματα εὐχαριστίας ἐκφράζω καὶ πρὸς τὸν σεβασμίον προηγούμενον καὶ πατέρα πνευματικὸν τὸν κύρ Πανάρετον, τὸν ἱερομόναχον Κυπριανόν, τὸν διδάσκαλον Ἰωσήφ τὸν Ἱεροσολυμίτην καὶ πρὸς πάντας τοὺς μονα-

χοὺς τῆς σεβασμίας μονῆς Λειμῶνος, μεθ' ὧν
 συνέζησα ἐπὶ διμηνίαν ὡς τέκνον πνευματικόν.
 Τὰς ἐμὰς εὐχαριστίας ἐκφράζω καὶ πρὸς τὸν
 ἡγούμενον τῆς μονῆς Ὑψηλοῦ Μελέτιον καὶ
 πρὸς τοὺς σὺν αὐτῷ πατέρας Νικηφόρον καὶ
 Μελέτιον τὸν ἱεροδιάκονον, πρὸς τὸν ἐν Ἀγιά-
 σῳ ἱατρὸν κ. Προκόπιον Παπαμιχαήλ, πρὸς
 τὸν ἐν Ἑρεσσῷ αἰδεσ. ἱερέα κύρ Γερμανόν, πρὸς
 τὸν ἡγούμενον Πιθαρίου κύρ Χρῦσανθον, πρὸς
 τὸν δήμαρχον Μανταμάδου καὶ τὴν ἐφορίαν
 τῆς αὐτόθι σχολῆς, πρὸς τὴν κοινότητα Πλου-
 μαρίου, καὶ πρὸς τὸν ἱεροδ. Κ. Λεβαντερίδην.
 Τὴν ἐμὴν εὐγνωμοσύνην ἐκφράζω ἐπίσης πρὸς
 τὸν ἐλλογιμώτατον γυμνασιάρχην Μυτιλήνης
 κ. Γρηγόριον Βερναρδάκην, πρὸς τὸν φίλον καὶ
 ἀξιότιμον κύριον Ἰωάννην Κόντον, πρὸς τὴν
 ἐφορίαν τοῦ Γυμνασίου, πρὸς τὴν δημογερον-
 τίαν Μυτιλήνης καὶ πρὸς τὸν σεβαστὸν καὶ

σοφὸν καθηγητὴν κ. Δημήτριον Βερναρδάκην,
 οὗτινος αἱ γνώσεις καὶ συμβουλαὶ μεγάλως μὲ
 ὠφέλησαν. Τὴν βαθεῖάν μου δὲ εὐγνωμοσύνην
 ἐκφράζω ἰδίᾳ πρὸς τὸν διαπρεπῆ ἱεράρχην Μυ-
 τιλίνης κ. Κωνσταντῖνον Βαλλιᾶδην, ὅστις οὐ
 μόνον προθύμως εὐηρεστήθη νὰ ἀνοιχθῶσι χά-
 ριν τῶν ἐρευνῶν τοῦ Συλλόγου τὰ ἀρχεῖα τῆς
 κοινότητος ἀλλὰ καὶ ἐγκυκλίους ἀπέλυσε πρὸς
 τὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ μονὰς συνιστώ-
 σας θερμῶς τὸ ἔργον τῆς *Μαυρογορδατείου*
Βιβλιοθήκης.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας ἐξοχότητος
 πρόθυμος

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

Πέρα, Δεκέμβριος 1883.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΛΕΣΒΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἀρξαμένης νῦν σὺν Θεῷ τῆς ἐκδόσεως τοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων τευχῶν τῶν ἐν Λέσβῳ βιβλιοθηκῶν, ἀναγκαῖον ἐκρίθη ἵνα ἐν ἀρχῇ λεχθῶσι τινὰ περὶ τοῦ καταρτισμοῦ αὐτῶν καὶ περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς τύχης τῶν ἐν αὐταῖς ἀποκειμένων κωδίκων. Ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος τούτου οὐδεμίαν γινώσκωμεν πηγήν· διὸ θέλομεν συναρμολογήσαι ἐνταῦθα ὅσας ἡδυνήθημεν περισυλλέξαι πληροφορίας ἀρυσσάμενοι αὐτάς ἐξ ἐγγράφων ἐκδομένων καὶ ἐκ σημειωμάτων ἀναγινωσκομένων ἐν τισὶ τῶν περιγραφησομένων ἐν τῷ παρόντι Α' τόμῳ χειρογράφων.

Ὅτι ὑπῆρχον τὸ πάλαι ἐν Λέσβῳ βιβλιοθήκαι καὶ ἀρχαῖα δυνάμεθα νὰ εἰκόσωμεν ἐκ τῆς πληθύος τῶν γνωστῶν ἡμῖν ἀρχαίων Λεσβίων συγγραφέων, ὧν ἡ βιογραφία δύναται ἀρκοῦντως νὰ πείσῃ ἕκαστον ὅτι ἡ Λέσβος ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτάτων μέχρι τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἦν μέγα κέντρον μαθήσεως καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως χώρα· ἐπιζήλος μεταξὺ πασῶν τῶν ἐλληνίδων νήσων. Ἀρχαίων μάλιστα τὴν ὑπαρξίν ἐν Μυτιλήνῃ, Μεθύμνῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ὀνομασταῖς πόλεσι τῆς νήσου Λέσβου ἀναμφιβόλως μαρτυροῦσιν οἱ μέχρις ἡμῶν ἀναφερόμενοι Λέσβιοι: Ἑλλάνικος ὁ Μυτιληναῖος ἀκμάσας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 482-397 πρ. Χρ., ὅστις σὺν ἄλλοις πολλοῖς συγγραμμασιν ἐγραψε κατὰ Στράβωνα καὶ Στέφανον τὸν Βυζάντιον καὶ Λεσβιακά, ὧν γινώσκωμεν πέντε ἐλάχιστα ἀποσπασμὰ¹. Μυρσίλος ὁ Μηθυμναῖος γράψας ἐπίσης Λεσβιακά, ὧν ἰκανὰ τεμάρχη διέσωσαν ἡμῖν οἱ ἀρχαῖοι², καὶ Σκῆμων ὁ Μυτιληναῖος γράψας περὶ Λέσβου βιβλίον, οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ σχολιαστὴς τῆς Ἰλιάδος³. Καὶ οἱ τρεῖς

οὔτοι Λέσβιοι, ὥς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ Λέσβου γράψαντες, οἷον Θεόλυτος¹, Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος², Δικκίαντος³ καὶ Φανίας ὁ Ἐρέσιος⁴, φαίνονται ὅτι ἐχρησιμοποίησαν τὰ ἐν Λέσβῳ ὑφιστάμενα τὸ πάλαι ἀρχαῖα.

Τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν καὶ περὶ τῆς βυζαντινῆς περιόδου, καθ' ἣν γινώσκωμεν θετικῶς ὅτι πᾶσα μητρόπολις ἢ ἐκκλησία τοπικὴ ἐκέκτητο καὶ ἀρχαῖα καὶ βιβλιοθήκην· ἀλλὰ μείζονα βεβαιότητα περὶ τοῦ πράγματος τούτου ἀρυσόμεθα ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἐν Λέσβῳ ὑφισταμένων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μοναστηρίων, ἅτινα ἀναγράφουσι παλαιὰ τινὰ πατριαρχικὰ ἐγγράφα (παρὰ Miklosich καὶ Müller, Acta Patriarch. C/politani, τόμ. Α').

Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ μητροπολίτου Μυτιλήνης εὐρίσκοντο τὰ ἀκόλουθα μοναστήρια:

1. Μονὴν κατὰ τὸ ἔτος 1324 «τοῦ ἀγίου Μηνᾶ τῶν Κῆτω Πτωμαίων»⁵, ἡ μοναστήριον «τὰ Κῆτω Πτώμαϊα» κατὰ τὸ ἔτος 1246*, ἡ «μονὴ τῶν Κῆτω Πτωμαίων» κατὰ τὸ ἔτος 1225*. Ἦν δ' ἐνοριακὴ καὶ ἐπὶ μη-

1. Μηθυμναῖος γράψας τοὺς παρ' Ἀθηναίῳ ἀναφερομένους Ὄρους (ἴδε Fragm. hist. Graec. IV, σ. 515).

2. Ἐγραψε ποίημα ἐπιγραφόμενον «Λέσβου κτίσις», ὅπερ ἀναφέρει Παρθένιος ὁ Ἐρωτικὸς (αὐτόθι IV, σ. 314).

3. Μεσσήνιος γράψας φιλοσοφικὸν σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον «Λεσβιακός», οὗ μέμνηται ὁ Κικέρων (αὐτόθι II, σ. 265).

4. Περιπατητικὸς φιλόσοφος γράψας σὺν ἄλλοις «Περὶ πρυτάνων Ἑρεσίων» (αὐτόθι II, σ. 293-297. — Σημειώσθω δὲ ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψε Μυτιληναίων πολιτεῖαν καὶ Ἀντισσείων πολιτεῖαν» (II, σ. 158).

5. Miklosich καὶ Müller, Acta I, σ. 113. — * Αὐτόθι, σ. 122. — ** αὐτόθι, σ. 125.

1. C. Müller i, Frag. hist. Graec. I, σ. 60.

2. Αὐτόθι II, σ. 455-460.

3. Αὐτ. IV, σ. 489-491.

τροπολίτου Πόθου τοῦ Ἀπλησφάκη ἐδωρήθη ἐπὶ δυοὶ προσώποις Μανουὴλ τῷ Ξηρῷ (πρὸ τοῦ 1225 ἔτ.), ὅστις ὑπεχρεώθη νὰ τελῇ ἐτησίως τῇ μὲν μητροπόλει 10 χρυσᾶ νομίσματα («τρικέφαλα καινούργια»), τῷ δὲ γαμβρῷ τοῦ ἀρχιερέως ἑτέρα δέκα¹. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ξηροῦ, περιῆλθε τὸ δίκαιον τοῦ δευτέρου προσώπου εἰς τὸν υἱὸν τούτου Λέοντα τὸν Κομνηνόν (1225)*, οὗ πάλιν θανόντος ἡ κυριότης τῆς μονῆς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μητροπολιν Μυτιλήνης. Ἀλλ' οἱ πατριαρχικοὶ ἑξαρχοὶ «ἄδειαν ἐν τῷ τόπῳ εὐράμενοι» ἀπέσπασαν αὐτὴν ἀπὸ τῶν μητροπολιτικῶν δικαίων καὶ ἰδιοποιήσαντο μέχρις οὗ ὁ Μυτιλήνης Γρηγόριος (1246) κατάρθρωσε διὰ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου νὰ γένηται κυριάρχης τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ².

2. «Ὁ ὁσιος Γρηγόριος κατὰ τὴν ἐνορίαν τῆς Γέρας», μονή, ἣν ἐπίσης οἱ πατριαρχικοὶ ἑξαρχοὶ ἰδιοποιήσαντο ἐπὶ μητροπολίτου Ἰωσήφ, ὁ δὲ πατριάρχης Ἀρσένιος ἀπέδωκεν αὐτὴν (τῷ 1246) τῇ Μητροπόλει Μυτιλήνης³ διὰ γράμματος ἀσφαλείας⁴.

3. «Ἡ τῶν Ἀριστῶν μονή εἰς ἐν τῶν νησιδίων» κατὰ τὴν ἐνορίαν τῆς Γέρας, ἐνοριακὴ, ἣν ὁμοίως οἱ πατριαρχικοὶ ἑξαρχοὶ παρυσέσπασάν ποτε ἐπὶ Ἀρσενίου· ὁ δὲ πάλιν «προϊστὰς αὐτῆς ἔλθων ἠπάτησεν (αὐτόν), ὡς ἔκπαλαι ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν ἐτέλει ἐξουσίαν, καὶ ἐδέξατο γράμμα» αὐτοῦ ἐγκαθιστῶν αὐτόν εἰς τὴν προεδρίαν τῆς μονῆς. Ἀλλ' ὁ Ἀρσένιος γνούς βραδύτερον τὴν ἀπάτην ἀπέδωκε τὸ προσήκον δίκαιον τῷ Μυτιλήνης Γρηγορίῳ κατὰ νοέμβριον τοῦ 1246 ἔτους⁵.

4. Ἡ «σεβασμία μονή τοῦ ὁσίου Γεωργίου», ἥς οἱ μοναχοὶ ἐλέγοντο «Ὁσιογεωργίται». Ἄλλως, «τὸ κατὰ τὴν νῆσον Μυτιλήνην μοναστήριον τὸ τοῦ ὁσίου Γεωργίου λεγόμενον», παλαιότατον· ὅπερ «περιφανείας ὅπως εἶχε καὶ λαμπρότητος καὶ ὅσοις ἐκόμα ἀγαθοῖς φθάνει διεξιόντα τρανότερον τὰ προσόντα τούτῳ παλαιγενῇ δικαιώματα» κατὰ τὸ ὑπόμνημα τοῦ πατριάρχου Ἡαίου (1324)*. Ἐν ἔτει 1256 τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου ἐνδημούντος ἐν Νυμφαίῳ μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ⁶,

«ἀπεκομίσθησαν διὰ τοῦ μοναχοῦ Βαρλαάμ καὶ ἐνεχειρίσθησαν (αὐτῷ) χρυσόβουλα... τῶν αὐιδίμων βασιλέων καὶ ὑπομνήματα παλαιγενῆ... πατριαρχῶν, διαλαμβάνοντα ὁμοῦ πάντα τὴν τοῦ ὁσίου Γεωργίου μονὴν αὐτοδέσποτον εἶναι, κυρίαν τε καὶ καθ' ἑαυτήν, καὶ μήτε τῇ ἀγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐδ' ἡγούμενον ἐνεδίδουν σφραγίζεσθαι ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ παρὰ πατριάρχου ἢ ἐτέρου τινός, ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ὑπομνήματα διεκώλυνον δι' ἐκφωνήσεως ἀφορισμοῦ φρικώδους τοὺς κατὰ καιρὸν πατριάρχας»¹. Ἀλλὰ τῷ 1324 ἡ μονὴ αὕτη ἦν σχεδὸν κατεστραμμένη, οἱ δὲ μοναχοὶ αὐτῆς διέτρεβον ἐν ἐτέροις μοναστηρίοις ἐνοριακοῖς, ὥστε εἰσι τὰ ἐξῆς:

5. «Σεβασμία μονή ἐπ' ὀνόματι τετιμημένη τῶν ὁσίων Πατέρων καὶ ἐπικεκλημένη Δαφνέα», ἥτις ἐτέλει τὸ πρότερον ὑπὸ τὴν μονὴν τοῦ ὁσίου Γεωργίου². Οἱ πατέρες αὐτῆς εἶχον ἀνεγείρει δι' ἰδίων ἀναλωμάτων τὸν ἐντὸς τοῦ κάστρου ναὸν «ὡς εἰς μετόχιον καὶ καθέδραν» τῆς μονῆς αὐτῶν³.

6. Ἡ «τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου τῆς Γλίστρας οὕτω πως ἐπονομαζομένη» ὑποτελοῦσα ὁμοίως πρὸ τοῦ 1324 ἔτους τῇ αὐτοδέσποτῳ μονῇ τοῦ ὁσίου Γεωργίου⁴.

7. Μονὴν ἐνοριακὴν (1324) «παρὰ τοῦ προκαθημένου ἐκείνου τοῦ Γίδωνος ἀνεγερθὲν εἰς ὄνομα τῆς ὑπεράγνου Θεοτόκου τῆς Ὁδηγητρίας», ὅπερ ἔσχε τὴν καθιέρωσιν παρὰ τοῦ Μυτιλήνης⁵.

8. Μονὴν «περὶ τὰ Βασιλικὰ τοῦ τιμίου ἀρχιστρατήγου τῶν ἄνω δυνάμεων Μιχαὴλ καὶ ἐπικεκλημένου Ἀκρονησιώτου» γενόμενον ἐντελῶς ἐνοριακὴν τῷ 1324 ἐπὶ συνόδῳ, διότι εἶχεν ἀποδειχθῆ ὅτι καθιερώθη ἐκ προτροπῆς τοῦ Μυτιλήνης Γρηγορίου ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ἐρεσσοῦ Θεοδώρου⁶.

Ἐν δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ μητροπολίτου Μεθύμνης ὑπῆρχον κατὰ τὸ ἔτος 1331 τὰ ἐπόμενα μοναστήρια⁷:

1. Ἡ «τοῦ Καλέως σεβασμία μονή».

4. Miklosich καὶ Müller I, σ. 120.

1. Miklosich καὶ Müller I, σ. 125. —* Αὐτ. σ. 122. 126.—2. Αὐτ. σ. 122. 124.

3. Αὐτ. σ. 123. 124.—4. Αὐτ. σ. 124.—Σώζεται δὲ νῦν μόνον ἡ ἐκκλησία αὐτῆς πλησίον τοῦ χωρίου Σκοπέλου.—5. Αὐτ. σ. 124.—* Αὐτ. σ. 115-116.—6. «Ἐν τοῖς τῆς κατὰ τὸ Νυμφαίον σεβασμίας μονῆς τῶν ἁγίων μεγαλομαρτύρων Θεοδώρων κελλίοις». Αὐτ. σ. 118.

2. Αὐτ. σ. 112.—3. Αὐτ. σ. 113. 117.—4. Αὐτ. σ. 112.—5. Αὐτ. σ. 113. 117.—6. Αὐτ. σ. 114. 117.—Τῷ αὐτῷ ἔτει ἔσχε τὴν δικαιοσύνην ὁ Μυτιλήνης «καὶ ἐπὶ τῷ παρὰ τοῦ Κανναβοῦτζη ἐκείνου τοῦ δρουγγαρίου ἀνεγερθέντι ναῷ εἰς ὄνομα τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου, ἐπεὶ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἔγγιστα τῇ τοιαύτῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει διακειμένον». Αὐτ. σ. 114.

117.—7. Αὐτ. σ. 164-167.

2. «Τὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου» μοναστήριον.
3. «Τὸ τῆς Καλῆς Λαγκάδος».
4. «Τὸ τοῦ Ξηροκάστρου».
5. «Τὸ τοῦ Μυρσίνης».
6. Σεβασμία μονὴ «τῶν Ὁδηγῶν».
7. «Ἡ τοῦ κυρ Ἀθανασίου».
8. «Τὸ τοῦ Κρυοκόπου».
9. «Τὸ τῆς ἁγίας Θεοφανώ».
10. «Τὸ ἐντὸς τοῦ κάστρου τῶν ἁγίων Θεοδώρων μοναστήριον τῆς Ὁδηγητρίας».
11. «Τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐπιλεγόμενον τὸ Βοῦρκος».
12. «Τὸ τῶν ἁγίων Πέντε».
13. «Ἡ μονὴ τῆς Κεχαριτωμένης».
14. «Μοναστήριον τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὸ οὕτω πως ἐπιλεγόμενον τὸ Κρύο Νερόν»¹.
15. «Τὸ Κλημάτιον».
16. «Τὸ Κρίτζος».
17. «Τὸ τοῦ Κεραμεῶνος».
18. «Τὸ τῶν ἁγίων Θεοδώρων».

Ἐκτὸς τῶν μνησθέντων εἴκοσι καὶ ἕξ μοναστηρίων ὑπῆρχον κατὰ τὸ ἔτος 1331 ἐν Λέσβῳ καὶ τὰ ἐπόμενα δύο ἐνοριακὰ μοναστήρια, «τὸ ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Κόρακος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου», καὶ «τὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ», περὶ ὧν εἴπομεν τὰ δέοντα ἐν τῇ προταχθείσῃ ἐκθέσει². Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δὲ τοῦ Μεθύμνης μοναστηρίων πατριαρχικὰ, φαίνεται, ἦσαν ἡ τοῦ Καλέως, ἡ τῶν Ὁδηγῶν καὶ ἡ τῆς Κεχαριτωμένης μονή.

Κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν ταύτην δυνάμεθα, νομίζω, νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι ἡ Λέσβος καὶ κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον ἐπλούτει ἀρχείων καὶ βιβλιοθηκῶν, διότι πασίγνωστόν ἐστιν ὅτι πᾶσα μονὴ εἶχε τὸ πάλαι καὶ ἀρχεῖον καὶ βιβλιοθήκην καὶ φροντιστήριον. Ῥητῶς δὲ γινώσκεται ὅτι ἡ προμνησθεῖσα τοῦ ἁγίου Γεωργίου μονή, ἡ τῶν Ἀριστῶν καὶ ἡ τοῦ Καλέως ἐκέκτηντο (1256, 1246, 1331) καὶ χρυσόβουλα αὐτοκρατόρων καὶ παλαιγενῆ γράμματα πατριαρχῶν· ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐξήλειψεν ὁ χρόνος³.

Βιβλιοθήκαι δὲ καὶ ἀρχεῖα σημαντικὰ ἢ ἀσήμενα ὑπάρχουσι τὴν σήμερον

α'. Ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ Λειμῶνος.
β'. Ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ τῷ γραφείῳ τῆς κοινότητος Μυτιλήνης, καὶ ἐν τῇ αὐτόθι λέσχῃ, κτλ.

γ'. Ἐν τῇ μονῇ Ὑψηλοῦ.
δ'. Ἐν Μολύβῳ (ἐλληνικὴ σχολή).
ε'. Ἐν Μανταμάδῳ (παρθεναγωγεῖον).
ς'. Ἐν Ποταμῷ Πλουμαρίου δύο (ἀναγνωστήριον Βενιαμὶν καὶ ἐλληνικὴ σχολή).
ζ'. Ἐν Ἀγιάσῳ (ἐκκλησία Παναγίας), καὶ
η'. Ἐν πολλοῖς χωρίοις, ιδίως ἐν τοῖς κωτωτίοις τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῶν βιβλιοθηκῶν τούτων σύγκαιται ἐξ ἐντύπων βιβλίων ἀνερχομένων εἰς πολλὰς χιλιάδας καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν νῆσον, ἐνθα ἀξιοσημείωτόν ἐστιν ὅτι καὶ ἰδιῶται λόγοι τε καὶ ἐπιστήμονες κέκτηνται σημαντικὰς ὑπὸ πολλὰς ἐσώσεις βιβλιοθήκας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα μόνον περὶ χειρογράφων δηλοῦμεν ὅτι τὰ ὑφ' ἡμῶν γνωσθέντα καὶ ἐξετασθέντα ἀνέρχονται εἰς 460 περίπου. Ἡ μονὴ Κρεωκόπου εἶχε, φαίνεται, πλουσίαν βιβλιοθήκην, ἥτις μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς μονῆς διεσκορπίσθη εἰς ἄλλα τῆς Λέσβου μοναστήρια καὶ μάλιστα εἰς ἰδιώτας. Ὅμοιως ἡ μητρόπολις Μεθύμνης (ἐν Ἀχερῶνι) καὶ ἡ παρ' αὐτῇ σχολὴ ἐκέκτηντο βιβλιοθήκας, ἃς κατέστρεψε πρὸ ἐτῶν τὸ πῦρ. Κατὰ τὴν αὐτόθι διατριβὴν μου ἄνδρες ἀξιόπιστοι διεβεβαίωσάν με ὅτι πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς ἐκέκτητο ἡ μητρόπολις κώδικας παλαιούς ἀφορῶντας εἰς τὴν ἱστορίαν ἀπάσης τῆς ἐπαρχίας Μεθύμνης. Ἀρχαίους κώδικας εἶχε καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς κοινότητος Μυτιλήνης, ὧν ὁ ἀρχαιότερος περιέχων σημαντικὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1567-1730 περιεγράφῃ ἐγκαίρως ὑπὸ τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Σ. Ἀναγνώστου¹. ἀλλὰ καὶ ὁ κώδιξ οὗτος, εἰ μὴ ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ἐλλείπει νῦν ἐκ τοῦ εἰρημένου ἀρχείου. Ὡστε ἀρχεῖα παλαιὰ, οἷα ἐδικαιούμεθα νὰ εὖρωμεν ἐν Λέσβῳ, δὲν κέκταιται τὴν σήμερον ἡ νῆσος. Τὰ νῦν αὐτόθι ὑφιστάμενά εἰσι πολὺ μεταγενέστερα τῆς Ἀλώσεως· τὸ ἀρχεῖον τῆς κοινότητος Μυτιλήνης, τὰ τῶν ἐνοριακῶν μοναστηρίων, καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων πλουτοῦσιν ἐγγράφων ἐπισήμων καὶ ἰδιωτικῶν, ἐλληνικῶν ἢ τουρκικῶν, ιδίως ἀπὸ τοῦ τελευ-

1. Ἴσως τὸ νῦν «Τατάρια». — 2. Ἴδε σ. ιγ'—ιδ'.
3. Ὅτι καὶ ἰδιῶται ἐκέκτηντο βιβλιοθήκας κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον μαρτυρεῖ τὸ παρὰ Montfaucon (Palæogr. Græca, σ. 80) ἀναφερόμενον χειρόγραφον (Codex Balusii), ὅπερ κατὰ τι σημείωμα μετεγενέστερον ὠνήσατο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ζωναρῆς τις ταβελλίων Λέσβιος· ἦν κτῆμα αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Λέσβου.

1. Ἴδε τὴν Λεσβιάδα αὐτοῦ (ἐν Σμύρνῃ, 1851), σ. 151-155.

ταίου τετάρτου τῆς ἐκκαίδεκάτης· ἑκατονταετηρίδος καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ἑπτακαίδεκάτης. Μόνη δὲ ἡ μονὴ Λειμῶνος διατηρεῖ ἐν ἀκριβείᾳ ἀρχεῖον ἀπ' αὐτῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἥτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1526, συνιστάμενον ἐκ πολλῶν πατριαρχικῶν σιγιλίων καὶ γραμμικῶν, ἐκ πλείστων ιδιωτικῶν, καὶ ἀπείρων τουρκικῶν σουλτανικῶν φερμανίων, ἐγγράφων διοικητικῶν καὶ ἄλλων ἀφορώντων οὐ μόνον εἰς τὰς ὑποθέσεις καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς ταύτης τῆς μονῆς ἀλλὰ καὶ πλείστων χωρίων καὶ κωμοπόλεων. Δι' αὐτῶν καὶ μόνων δύναται ἡμέραν τινὰ ν' ἀπαρτισθῇ ἀκριβῆς τις ἱστορία μεταγενεστέρᾳ τοῦ βορείου τμήματος τῆς Λέσβου· ἐὰν δὲ τις ἐξετάσῃ καὶ μελετήσῃ καὶ τὸ πλούσιον ἀρχεῖον τῆς καινότητος Μυτιλήνης καὶ τὰ ἀρχεῖα τῶν ἄλλων τῆς νήσου μερῶν, τότε ἡ ἡμετέρα φιλολογία θέλει γίνεαι κάτοχος πρωτοτύπου ταμείου σημαντικῶν περὶ τῆς μεταγενεστέρᾳ ἱστορίας τῆς Λέσβου πληροφοριῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων δέον ἤδη νὰ εἰπωμέν τινα καὶ περὶ τῆς προελεύσεως τῶν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ ἀναγραφησόμενων χειρογράφων τευχῶν.

Τὰ πλείονα τούτων οὐ μόνον ἀχρονολογητὰ εἰσὶν ἀλλ' οὐδ' ἀπλοῦν σημείωμα περὶ τῶν πρώτων κατόχων αὐτῶν φέρουσι. Τὰ ἀρχαιότερα (ὧν τὸ πλεῖστον διατηρεῖται ἐν τῇ μονῇ Λειμῶνος, ἐν τῇ τοῦ Ὑψηλοῦ καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης), εἰ μὴ ἐγγράφησαν ἐν Λέσβῳ, φαίνονται ὅμως ὅτι περιεσώθησαν ἐκ τῆς ἐρημώσεως τῶν προαναγραφέντων παλαιῶν μοναστηρίων. Τὸ Ὑψηλὸν μοναστήριον, ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἐξάγεται, οὐκ ἦν εἰς μεγάλην μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικοινωνίαν· ἄλλως ἐστὶν ἀρχαιότατον καὶ τινα τῶν ἐν αὐτῷ παλαιῶν χειρογράφων δύνανται εὐλόγως νὰ ὦσι λείψανα τῆς πρώτης αὐτοῦ βιβλιοθήκης. Ἡ δὲ μονὴ Λειμῶνος ἦν μὲν εἰς συνεχῇ ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐκτὸς τῆς νήσου κόσμου, ἀλλὰ τὰ πρῶτα αὐτῆς ἐγγράφα δὲν δύνανται νὰ πιστώσωσιν ὅτι καὶ πᾶντα τὰ χειρόγραφα αὐτῆς τεύχη προήρχοντο ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὁ ἐν ὁσίοις κτίτῳ αὐτῆς, πρὶν ἢ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν μάλιστα δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνασυστάσεως ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ πυρῆνα βιβλιοθήκης προσηλωσας εἰς αὐτὴν ἱκανὰ βιβλία, τὰ ὅποια βεβαίως ἢ ἦσαν κτήμα τοῦ μοναστηρίου «Μυρσίνης» ἢ λείψανα τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μεθύμνης παλαιῶν μοναστηρίων.—Ἡ παλαιογραφικὴ δύναται ἴσως νὰ

αὐξήσῃ κατ' ἐλάχιστον μέρη τινα τῶν κεφαλαίων αὐτῆς διὰ τῆς προσθήκης· ὅτι εἰς τὰ ἤδη γνωστὰ λείψανα τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἀρχαίας ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῆς Πέτρας συγκατατακτέα καὶ τὰ ὑπ' ἀριθμ. 13 καὶ 43 τεύχη, ὅτι βιβλιοθήκην ἐκέκτητο καὶ ἡ παρὰ Κωδινῷ ἀναφερομένη μονὴ Καραβιτζίου (ἀρθ. 27), καὶ ὅτι πλὴν τῶν γνωστῶν μερῶν ἐν οἷς κατὰ τὰς σωζομένας εἰδήσεις ἀνεπτύχθη ἡ ἐλληνικὴ γραφὴ ὑπῆρξε μεταγενέστερον καὶ ἡ Λέσβος· διότι ὡς θέλει ἰδῆ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ δημοσιευμένῳ καταλόγῳ καλλιγράφοι ὑπῆρχον ἐν πολλοῖς χωρίοις τῆς Λέσβου¹ καὶ μάλιστα ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ Λειμῶνος.

Περὶ τῆς καταγωγῆς μεταγενεστέρων χειρογράφων οὐδὲν σημειοῦμεν ὧδε, διότι περὶ τούτων δηλώσει ἀρκούντως ἡ τοῦ παρόντος καταλόγου ἀναγνώσις. Ἐν τοσούτῳ σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὁ κατάλογος οὗτος γνωρίζει ἡμῖν τεσσαράκοντα ὀνομαστὶ καλλιγράφους περὶ ὧν πλὴν δύο οὐδὲν γινώσκουμεν ἀλλαχόθεν. Τὰ ἀρχαιότερα χειρόγραφα εἰσι τοῦ Θ', Γ', ΙΑ', ΙΒ', ΙΓ', ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνος, ἐξ ὧν τὰ πλείστα εἰσιν ἀχρονολογητὰ· χρονολογημένα δὲ εἰσιν· ἐν τοῦ ἔτους 1263 (ἴδε ἀριθ. 228), ἕτερον τοῦ 1319 (ἴδε ἀριθ. 35), ἕτερον τοῦ 1316 (ἀριθ. 70) καὶ ἕτερα τῶν ἐτῶν 1418 (ἀριθ. 10), 1421 (ἀριθ. 6), 1429 (ἀριθ. 134), 1442 (ἀριθ. 117), 1447 (Υψ. ἀριθ. 17), 1497 (ἀριθ. 9) καὶ 1492 (Γυμν. Μυτιλ.). Ὑπάρχουσι καὶ τεύχη περὶ τὰ 30 χρονολογημένα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1501—1595, καὶ ἕτερα ὑπὲρ τὰ τριάντα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1601—1696· ἀπὸ δὲ τοῦ 1700 ἔτους χρονολογημένα εἰσὶν ἱκανὰ τεύχη.

Τίνα τῶν τευχῶν τούτων ἐγγράφησαν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, πολλὰ δὲ ὑπὸ μοναχῶν τῆς μονῆς Λειμῶνος, οἷον τοῦ Σεραφείμ, οὗτινος ὑπὲρ τὰ δέκα χειρόγραφα εἶδον χρονολογούμενα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1666—1704, Ραφαήλ, Ματθαίου καὶ Γαβριήλ, ὅστις δηλοῖ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 259 τεύχει ὅτι ἐγράψεν ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Παρσιγίου· ἦν δ' αὕτη παράρτημα τοῦ Λειμῶνος. Ἕτεροι Λέσβιοι καλλιγράφοι ἀπὸ τῆς ΙΣΤ'-ΙΙΙ' ἑκατονταετηρίδος ἀναφέρονται ἱκανοί. Σημειούσθωσαν προσέτι ὁ ἱδρυτὴς τῆς μονῆς Λειμῶνος ἄγιος Ἰγνατίος (1527, ἴδ. ἀρ. 220) καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μεθόδιος, ὅστις ἐξέγραψε τῷ 1552 τεύχος περι-

1. Ἐν ἐξ Ἀγιάσσου χειρόγραφον τεύχος περιέγραψε καὶ ὁ Zachariae v. Lingenthal ἐν M. Deffners' Archiv, I, σ. 223.

λαμβάνον τὴν Διόπτραν καὶ τὴν παντοδαπὴν διδασκαλίαν τοῦ Ψελλοῦ (ἴδε ἀριθ. 268). Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 τεῦχος ἀνήκον τῷ Μεθύμνης Ἰππολύτῳ, ὃν ὁ Crusius ἀναφέρει μετὰ τῶν σοφῶν Ἑλλήνων τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος¹, παρέχει ἡμῖν μικρὸν σημεῖωμα περὶ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ, ἐξ ἧς φαίνεται, χειρόγραφα ἄλλα περιῆλθον καὶ εἰς ἐτέρας βιβλιοθήκας². Τὸ ὑπ' ἀριθ. 44 ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ μητρόπολις Φιλαδελφείας ἐκέκτητο βιβλιοθήκην κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 113 γνωρίζει ἡμῖν ὅτι καὶ ἡ ἐν Σίφρῳ μονὴ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ εἶχε τινα βιβλιοθήκην.

Ἐν τέλει τοῦ τόμου θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης λεπτομερὴ κατὰλογον πάντων τῶν χρονολογούμενων τευχῶν, τῶν καλλιγράφων καὶ τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς κατόχων αὐτῶν. Μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ὅτι ὁ ὑπ' ἀριθ. 55 κωδὶξ τῆς Μονῆς Λειμῶνος δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ καλῇ ἀξιολογώτατος ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐποψίν. Τὸ τεῦχος τοῦτο περιέχον τὰς πράξεις καὶ ἐπιστολάς τῶν Ἀποστόλων ἔχει ἀνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ κειμένου (ὅπερ γέγραπται μικροῖς χαρακτῆρσιν τοῦ Θ'—Ι' ἴσως αἰῶνος) σημεῖα διὰ κινναβάρως γεγραμμένα τονικά, ἅτινα ὁ Gardthausen³ ὀνομάζει Liturgische Zeichen ἢ Lesenoten· κατ' αὐτὸν δύσκολον εἶναι νὰ ὀρισθῇ πότε ἤρξατο τὸ τῆς μουσικῆς ταύτης σηματογραφίας σύστημα, οὗτινος τὴν χρῆσιν εὐρίσκει ὀρισμένως ἐν χρονολογούμενῳ κώδικι τοῦ 835 ἔτους ἀπὸ Χριστοῦ⁴. Τὴν τονικὴν ταύτην σηματογραφίαν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν ἄλλοις χειρογράφοις εὐαγγελίοις μεταγενεστέροις μικροῖς χαρακτῆρσιν γεγραμμένοις⁵ ἀπὸ τοῦ ΙΑ' μέχρι τοῦ ΙΓ' ἢ ΙΔ' αἰῶνος. Ὅμοιως δὲ ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων γεγραμμένα λειτουργικά εὐαγγέλια, ὧν δείγματά τινα ἤδη γινώσκονται⁶, ἐν οἷς συγ-

καταλεκτέον καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Α' πίνακος τοῦ παρόντος τόμου λιθογράφημα μέρους σελίδος τινὸς τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1 κώδικος. Ἀπαντα ὅμως τὰ χειρόγραφα ταῦτα οὐδένα, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, ἀναφέρουσι τονιστὴν, ἐνῶ τὸ παρ' ἡμῖν ὑπ' ἀριθ. 55 δηλοῖ ὅτι ἐτονίσθη ὑπὸ τινος Ἀρσαβήρ· ὅθεν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι, ὡς ὑπῆρχον εἰδικοί στενογράφοι καὶ ζωγράφοι διὰ τὰ ὑπὸ τῶν καλλιγράφων γραφόμενα χειρόγραφα, οὕτως ὑπῆρχον καὶ εἰδικοί τῶν λειτουργικῶν Εὐαγγελίων καὶ Πραξαποστόλων μουσικοὶ τονισταί. Τὰ κατὰ τὴν σημασίαν δὲ τῶν μουσικῶν τούτων τόνων ἀνεῦρεν ἴσως πρῶτος ὁ ἡμέτερος μουσικοφιλόλογος (διδάκτωρ Ἰωάννης ὁ Τζέτζης, ὅστις ἐν τῇ γερμανικῇ αὐτοῦ συγγραφῇ «Περὶ τῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς» διευτύπωνεν ὅτι τὰ ἐν τοῖς χειρογράφοις τονικά ταῦτα σημεῖα ἀφορῶσιν οὐχὶ πρὸς ψάλσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀνέγνωσιν τοιαύτην ὅποιαν δυνάμεθα ν' ἀποτελέσωμεν μετὰ ψάλσεως καὶ ὁμιλίας, τούτεστι μετὰ τῆς συνεχοῦς καὶ διαστηματικῆς φωνῆς, ἣν Ἀριστείδης ὁ Κυντιλλιανὸς μέσην φωνὴν ὀνομάζει. Εἰς ταύτην λοιπὸν (λίαν ὀρθῶς νομίζω) τὴν φωνὴν ἀναφέρων ὁ Τζέτζης τὰ ἐν ἀρχαίοις Εὐαγγέλοις καὶ Πραξαποστόλοις ὑπάρχοντα ἐρυθρὰ ἐκεῖνα σημάδια, παρατίθησιν εἰς ὀνομασίας τεσσάρων μόνων ἀνευ τῶν ἀντιστοιχοῦντων σημείων¹. ὅθεν δῆλον γίγνεται ὅτι, ἢ παντελῶς ἀγνοοῦνται αἱ ὀνομασίαι καὶ αἱ δυνάμεις τῶν τονικῶν τούτων σημείων, ἢ ἐξ ἐπιμελοῦς μελέτης ἀπέληξεν εἰς συμπέρασμα τι ἐπιστημονικῆς θεωρίας ὁ ἡμέτερος μουσικοφιλόλογος· συγχαίρων δ' αὐτῷ ἐπὶ ταῖς ἐν τῷ θέματι τούτῳ εὐφροεῖσιν αὐτοῦ μελέταις υποδεικνύω συνάμα αὐτῷ σημεῖωμα μεγίστης ἀξίας, ὅπερ ἀνεῦρον ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 38 τοῦ παρόντος καταλόγου σημειουμένῳ κώδικι τῆς Ι' ἢ μᾶλλον ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος², διότι τὸ εἶρη-

1. Crusii, Turcogræcia, σ. 306.

2. O. V. Hardt (Cat. Cod. Mss. gr. Bibl. Reg. Bavaricæ, τ. Β', σ. 83) περιέγραψεν ἐν περιέχον συγγραφὰς Θεοδώρητου Κύρου καὶ ἄλλα.

3. Griech. Palæogr., σ. 211.

4. Ἰδε ἐν V. Gardthausen, Beiträge zur griechischen Palæographie (ausden Sitz. d. kön. Sächsl. Gesells. d. Wissen.) πίν. 2.

5. Ἰδε Ε. Ἰωαννίδου, Περὶ τινων εὐαγγελίων ἐκ μεμβράνης ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμ. τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου, τόμ. Β', σ. 148 καὶ πίν.

6. Montfaucon, Palæogr. Græca, σ.

(Α. Π. Κεραμέως, Μαυρογορδ., Βιβλιοθήκη).

234, 260.—W. Wattenbach, Schrifttafeln, πίν. 8.—Sabbas, Specimina Palæographica, πίν. 11, ἀριθ. 42, κτλ.

1. J. Tzetzis, Ueber die altgriechische Musik in der Griechischen Kirche. München, 1874, σ. 130-131.

2. Μὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα τοῦτο βιβλία ἀδυνατῶ νὰ εἶπω ὀριστικῶς εἰ αἱ ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ ὀνομασίαι μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν σημείων εἰσὶ γνωσταί. Εὐχαρίστως ὅμως καὶ μετὰ πολλοῦ μάλιστα τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀναμένω νὰ μάθω τὰ κατ' αὐτὰ ἢ παρὰ τοῦ ἡμετέρου κ. Τζέτζου ἢ παρ' ἄλλου τινὸς μουσικοφιλόλογου.

μένον σημείωμα, ὅπερ ἐλιθογράφησα ἐν τῷ Β' πίνακι δούς μέρους μόνον (6 γραμμῶν) τὸ πανομοιότυπον, παρέχει ἡμῖν πληρεστάτην τῶν ἐν λόγῳ μουσικῶν τόνων ἀναγραφὴν μετὰ τῶν ὀνομασιῶν αὐτῶν¹, ἐν αἷς ἀπαντᾷ καὶ τὸ παρὰ Πτολεμαίῳ ('Αρμον. βιβλ. β', κεφ. 12) ἀναφερόμενον σόρμα ὑπὸ τὸν τύπον *συρματική*².

Ἀρχόμενος νῦν τῆς περιγραφῆς πάντων τῶν ἐν Λεσβῷ ἐξετασθέντων χειρογράφων καταχωρίζω πρῶτον τὸν κατ'ἀλογον τῆς Μονῆς Λειμῶνος, περὶ ἧς εἶπόν τινα ἐν τῇ ἐκθέσει· ἤδη δὲ συμπληρῶν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἱστορίαν ἐκδίδωμι πρῶτον τὸ ἐπόμενον προσηλωτικὸν ἔγγραφον τοῦ Ἑμμανουὴλ Ἀγαλλιανοῦ, δι' οὗ πιστοῦται τὸ ἔτος τῆς παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰγνατίου ἀνακαινίσσεως τῆς Μυρσινιωτίσσης καὶ τῆς τοῦ Λειμῶνος ἰδρύσεως³. «† Ἐγὼ Μανουὴλ ἱερεὺς ὁ Ἀγαλλιανὸς καὶ οἰκονόμων Μιθύμνης, ὁ ἐν τῷ παρόντι ὕφει τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρὸν ἐγγαράξας ουκεξάνγκης τινὸς ἢ βίας· ἢ τῆς τυχούσης ἄλλης ὑπουλίας· ἀλλὰ μετὰ πάσης μου τῆς προθυμίας καὶ θελήσεως καὶ προαιρέσεως καὶ χρονικῆς τῆς σκέψεως· ἐπιδίδι εἰς χεῖρας τοῦ σαρκικοῦ μου υἱοῦ Ἰγνατίου ἱερομονάχου καὶ σακελλίου Μηθύμνης· τὸν ναὸν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν [θεοτό]κου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἐπικεκλημένης Μυρσινιοτήσης τῆς εὐρισκομένης, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτης τῆς Καλλονῆς τῆς Μιτυλήνης ἐν τῷ Φάρυγγι· μετὰ τοῦ ἐναπολιφθέντος εὐρισκομένου χωραφίου αὐτῆς, τὸ πλησίον τὸ λεγόμενον Φράγκου· τὸ πλησίον τοῦ χειμάρρου ὅσον καὶ οἶον ἐστίν, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ὁμοῦ δὲ καὶ τὰς ἐλαίας ὅσας εὐρίσκονται πλησίον τοῦ ναοῦ ὅσας χωρίζει ἡ ὁδός· καὶ ἕτερον χωράφιον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ

τῶν Δαφίων τὸ πλησίον τὰ Τριμουλάδικα, καὶ πλησίον τῆς ὁδοῦ μετὰ τῶν δένδρων, ὅσα εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ χωραφίου ὅσον καὶ οἶον ἐστίν. Ὡς αὐτως ἐπιδίδω καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν υἱὸν μου ἦγον τὸν σακελλίου ἐξικοῦ μου χωράφιον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Ἀχυρῶνας τὸ λεγόμενον τῆς Καναβύτζενας, τὸ πλησίον τῆς ὁδοῦ, καὶ πλησίον Θεοδώρου τοῦ Καμίτζη· καὶ πλησίον Ἰωάννου τοῦ Ράλι¹. ἵνα ἔχει αὐτῷ ὁμοῦ καὶ τὸν Λειμῶνα, ὡς εὐρισκόμενον δὲ εἰς χεῖρας ἡμετέρας τὸν ῥηθέντα ναὸν ἐκπαλαι κατὰ λόγου γονικότητος ἐκ προγόνων, οὐχὶ δὲ λιστρικῶς αὐτὸν δεσπόζοντα, ἢ ἄλλης τινὸς ἀρπαγῆς· πλὴν δὲ εὐρισκόμενον σταυροπήγιον πατριαρχικόν, κἀγὼ πάλιν τοῦτο ἀνατίθημι εἰς χεῖρας τοῦ ἐμοῦ σαρκικοῦ υἱοῦ Ἰγνατίου ἱερομονάχου· καὶ σακελλίου Μεθύμνης· ἵνα αὐτὸν καλλιεργῇ καὶ εὐτρεπήζῃ ὅσον τὸ καταδύναμιν καὶ τ' ἄλλα πάντα πράττειν ὅσα δέονται τοῦ ναοῦ· καὶ ἔχειν καὶ δεσπόζειν αὐτὸν τὸν ῥηθέντα ναὸν καὶ τὰ αὐτοῦ εὐρισκόμενα κτίματα αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ οὐς αὐτὸς ἐκλέξεται· καὶ προσηλώσῃ αὐτὸς αὐτόν, ἢ ἱερομένου, ἢ μοναχοῦ, ἢ πνευματικοῦ ἱερομένου· εἰς δὲ κοσμικοὺς ὅλως μὴ ἔχειν ἐξουσίαν τοῦ προσηλώσαι αὐτόν ἢ ἱερομένου ὄντος ἢ κοσμικοῦ· εἰς δὲ τὴν τούτου ἀληθῆ καὶ βεβαίαν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν οἰκειόχειρον μου γράμμα, καὶ ἐπεδόθη σοι τῷ διαληφθησομένῳ ἡμετέρῳ υἱῷ Ἰγνατίῳ ἱερομονάχῳ καὶ σακελλίῳ Μηθύμνης, πάντως δὲ καὶ τοῦ ἡμετέρου αὐθέντου καὶ δεσπότης μητροπολίτου Μηθύμνης κύρ Μακαρίου· ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ πανιεροτάτου μητροπολίτου τοῦ πρώην Πισιδεῖας κύρ Μακαρίου καὶ τῶν λοιπῶν τῶν κάτωθεν ἐνησημανθέντων οἰκειοχείρως τιμιωτάτων κληρικῶν καὶ ἱερέων εὐλαβῶν ἀλλὰ δὴ καὶ εὐγενῶν ἀρχόντων· τοῦ μὴ ἔχειν μοι ἐξουσίαν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τοῦ ἐνοχλήσει τί περὶ τούτου· ἢ ἐγὼ ἢ οἱ μετ' ἐμοῦ· ἢ ἄλλος τις τῶν ἐκτός, ἀλλὰ κατέχεις αὐτὸ καὶ δεσπόζεις ὡς τέλειος κύριος καὶ ἐξουσιαστῆς· σοὶ καὶ οἱ μετὰ σοῦ ὡς ἀνωθεν φαμέν εἰς τοὺς ἀπερχάντους αἰῶνας. ὥς τις δὲ θελήσῃ τοῦ ἐνοχλήσει σοι τι περὶ τούτου καὶ

1. Ὁ κ. Τζέτζης (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 130) ἀπηρίθμηνεν ἐν χειρογράφοις 15 τοιοῦτους τόνους· ὁ δὲ κ. Ε. Ἰωαννίδης ἀνεῦρεν ἐν εὐαγγελίῳ τῆς Ι'-ΙΑ' ἐκατονταετηρίδος (διατηρουμένῳ ἐν τῷ εἰς Ἑδρινὲν-Καποῦ ναῷ τοῦ ἁγ. μεγαλομ. Γεωργίου) ἐν ν. ε. α. μόνον, περὶ ὧν ὑπέσχετο ἰδίως καὶ ἐν ἐκτάσει νὰ διαπραγματευθῇ ἀπ' αὐτοῦ ἤδη τοῦ 1865 ἔτους. Ἴδε Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου, τόμ. Β', σ. 148.

2. Ὁρα περὶ τούτου, J. Tzetzes, Ueber die altgriech. Musik, σ. 132.

3. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο σύγχρονον ὃν ἀντίγραφον ἐκ τοῦ μὴ σωζομένου πλέον κώδικος τῆς μητροπόλεως Μεθύμνης ἀναγινώσκεται ἐπὶ χάρτου ψ. 0, 29, πλ. 0, 215. Καταχωρίζεται δὲ ὧδε ἀνεὺ οὐδεμιᾶς διορθώσεως.

1. Τὸ χωράφιον τοῦτο εὐρίσκεται μεταξὺ Δαφίων καὶ Ἀχεράνης, πλησιάζει δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν τελευταίαν. Ἐν αὐτῷ ἰδρύσαντο τὴν σήμερον οἱ τῆς Μονῆς πατέρες λιθοκτιστον σχολήν, εὐρύχωρον ἱδρυμα κληθὲν «Σχολὴ Λειμωνιάτις». Τὸ χωράφιον τοῦτο εἶναι λίαν ἐκτεταμένον καὶ ἔχει θέσιν ἐξαιρετον· ἔστι δὲ αὐτόθι καὶ ναῖσκος παλαιὸς τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου.

ἀνασκολοπίσαι θελήσιν καὶ ἀνατρέψαι ταύτην τὴν οἰκειόχειρόν μου γραφὴν ἐκ μέρους ἡμετέρου ἢ ἄλλος τίς εἴη ἱερομένος ἢ λαϊκός καὶ ἀντίπεισοι καὶ ἐνοχλήσεσι· ἢ τοὺς μετὰ σοῦ εὕρισκόμενους ἐν τῷ πανσέπτῳ ῥηθέντι ναῶ, ὁ τοιοῦτος ὡς τις εἴη καὶ παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς πειραθῆσεται, καὶ παρὰ τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν αὐθέντου μητροπολίτου Μηθύμνης ἀφορισμένος ἔστω καὶ ἄλυτος, καὶ τὰς ἀράς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐχέτω καὶ ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδῶτου Ἰουδα· καὶ κύριον τὸν Θεὸν εὕρει μαχόμενον καὶ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐκ παντὸς δικαστηρίου διωκεται ὡς ἐλεγχόμενος, ὑπὸ τοῦ οἰκειοχείρου μου καὶ ὁμολογητικοῦ γράμματος. Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ιε' τοῦ 'ζλε' ἔτους ἰνδ. ιε'.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μεθύμνης Μακάριος.

† Ὁ πρῶτος Πισιδεὺς Μακάριος.

† Ἱερεὺς Θεόδωρος καὶ σακελλάριος Μηθύμνης.

† Ἱερεὺς Γεώργιος καὶ βεφενδάριος Μεθύμνης.

† Μανουὴλ ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος Μεθύμνης ταῦθεν οἰκειοχείρως γράψας.

† Ἰωάννης Τωμαῆς καὶ ταβουλάριος Μηθύμνης.

Ὁ υἱὸς τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀγαλλιανοῦ λαβὼν τὰ εἰρημένα κτήματα ἐπεμελήθη ἀμέσως νὰ ἐκτελέσῃ τὴν θεῖαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θέλησιν· διὸ μεταβὰς τῷ αὐτῷ ἔτει εἰς Κωνσταντινούπολιν προὐκάλεσε τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἐπομένου γράμματος τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Α', ὅπερ μετὰ πολλὰ ἔτη ἐπεκύρωσαν διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν ὁ Ἀλεξάνδρειας Σίλβεστρος καὶ ὁ Ἀντιοχείας Ἰωακείμ. Τὸ γράμμα δὲ τοῦτο καὶ ὑπὸ φιλολογικὴν ἐποψὴν ἔχει πολλὴν τὴν ἀξίαν, διότι εἶναι τὸ πρῶτον κατὰ χρονολογίαν γνωστόν μοι κείμενον τῆς τοῦ Ἱερεμίου Α' πατριαρχείας. Ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ ἀρχαιότερον πάντων χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1538*. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῶν (Παντοκράτορος καὶ Σταυρονικήτα) χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 1537 καὶ 1546**. Ἐχει δὲ τὸ ἡμέτερον οὕτω¹.

* Ἐσημειώθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Κ. Σάθα (Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ', σ. ι' καὶ 547) καὶ ἐξεδόθη ἐν ἐκκλ. «Ἀληθείας» τ. Α', σ. 3.

** Ὁρα V. Langlois, Le Mont Athos, σ. 66 καὶ 71. — Ἐκτὸς τῶν τριῶν τούτων γνωστῶν τοῦ Ἱερεμίου Α' ἐγγράφων, κοινοποιοῦμεν ὧδε τρία ἕτερα.

1. Ἐπὶ φύλλου λεπτῆς μεμβράνης ὑψ. 0,383, πλ. 0,29 φέροντος ἀρχείου ἀριθ. 3.

† Ἱερεμίας ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† Τῇ ἡμῶν συνοδικῶς προκαθημένη μετρίότητι, προσελθὼν ὁ ἐν ἱερομονάχοις τιμιώτατος κύρ Ἰγνάτιος (καὶ πνευματικὸς πατὴρ)¹, ἐκ Καλονῆς τῆς ἐν Μιτυλήνῃ ἀνέφερε πῶς ἐκ θεμελίων παλαιῶν, ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων καὶ κόπων, ἀνήγειρε ναὸν τοῦ Ταξιάρχου τῶν ἄνω δυνάμεων (τὸν ἐν τῷ Λειμῶνι). Καὶ ἀφιέρωσεν ἐν αὐτῷ, χωράφια, καὶ δένδρα· καὶ κελία ἔκτισεν, καὶ ἀμπελῶνας ἐποίησε, καὶ ἕτερα σκεύη, καὶ ἱερὰ ἀφιέρωσε. Καὶ νῦν οἰκοῦσιν ἐν αὐτῷ ἱερομόναχοι (καὶ μοναχοί)· πρὸς τοῦτοις ἠτήσατο ἵνα εἴη ἡ τοιαύτη μονή, ἐλευθέρᾳ ἐκ πάντων· μηδενὸς ἐξουσίαν ἔχοντος τὴν τυχοῦσαν ἐν αὐτῷ, μήτε αὐτός· ἅπαξ ἀφιέρωσας αὐτήν, τῷ Θεῷ· μήτε τις ἕτερος τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, καὶ ζώντος καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ· μήτε ὁ τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς, τὸ οἰωνοῦν ἐκείθεν ἀπαιτεῖν· εἰ μὴ μόνον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἔχειν ἐν ταῖς ἀγίαις τελεταῖς καὶ οὐδὲν ἄλλο· ἡγούμενον δὲ ἐκλέγεσθαι τοὺς ἐκείσε μοναχοὺς, ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν, καὶ ζῆν κοινωδίως εἰς αἰῶνα τὸ ἅπαντα· ταῦτα ζητήσαντος αὐτοῦ, ὡς εὐλογα καὶ δίκαια, καὶ ἡ μετρίότης ἡμῶν ἐπιβεβαιούσα, τὸ παρὸν αὐτῷ ἐπιχορηγεῖ Γράμμα δι' οὗ ἀποφαίνεται, ἵνα τὸ κύρος ἔχῃσι τὸ βέβαιον καὶ ἀμεταποίητον· εἰ δέ τις εἰς κατὰ λυσιν τολμήσει χωρῆσαι, τινὸς ἐκ τούτων, ἢ καθόλου, ἢ ἐν μέρει, ἵνα εἴη ὑπ' ἀφορισμὸν ἄλυτον τὸν ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος. Ἐτι ἀνέφερον ἡμῖν, ἵνα ὀφείλωσιν ἐπιβλέπειν καὶ ἐφορᾶν οἱ ἐν τῇδε τῇ μονῇ μοναχοί, καὶ τὸ σταυροπήγιον τὴν Παναγίαν μου, τὴν Μερσινιώτισσαν² ὅπερ ἀνέκτισεν ἰδίῳ κόπῳ ὁ αὐτός, καὶ ἐκπληροῦν, καὶ τὸ κατ' ἔτος διδόμενον περὶ αὐτοῦ κανονικόν· καὶ πᾶσι τρόποις ἀντιλαμβάνεσθαι αὐτοῦ κατὰ δύναμιν· οὕτω θεοφιλῶς καὶ εὐτάκτως πάντα κατασύσταμένῳ, ἀπολέλυται αὐτῷ καὶ τὸ παρὸν σιγίλλωδες Γράμμα τῆς ἡμῶν μετρίότητος· κατὰ μῆνα ἰού-

1. Αἱ ἐν παρενθέσει λεζεῖς ἀναγινώσκονται ἄνωθεν τοῦ κειμένου.

2. Ἡ ἀπὸ τοῦ Λειμῶνος ἐξαρτωμένη γυναικίαι αὕτη μονὴ τὴν παλαιὴν σταυροπηγικήν ὡς μαρτυρεῖ καὶ μεμβρανῶδες γράμμα τοῦ Ἐφέσου Δαυιὴλ, ἐξάρχου καθολικοῦ τῆς νήσου Λέσβου κατὰ τὸ 1487 ἔτος.

νιον ἰν[δικτικῶν]ος ΙΕ^{ης} ἐν ἔτει ζ^ω λ^ω ε^ω :—
(=1527).

† Ἱερεμίας ἐλέω Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Σίλβεστρος ἐλέω Θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ Κριτῆς τῆς Οἰκουμένης.

† Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς.

Ὁ Ἰγνάτιος ἡγουμενεύσας τέσσαρα ἔτη, ἐπαυξήσας τὰς προσόδους τῶν μοναστηρίων αὐτοῦ, καὶ ἀγαπητὸς κατὰ πολλὰ γενόμενος τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ συμπατριώταις διὰ τε τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ ἅγια εὐλάβειαν, προσκαλεῖται εἰς Κωνσταντινουπόλιν καὶ ψήφῳ συνοδικῇ ἀναβιβάζεται ἐν ἔτει 1530 εἰς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα. Ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο περιβληθῇ ἀξίωμα, ἡγούμενος ἔτι ὢν (τῷ 1529) συντάσσει ἐν τῷ τῆς μονῆς κώδικι διαθήκην, ἐν ᾗ σὺν ἄλλοις ὁμολογεῖ τὰ ἐπόμενα¹ : « Ἐγὼ . . . ὁ τῷ κόσμῳ μὲν κεκλειμένος ἱερεὺς Ἰωάννης τάχα καὶ σακελίου Μεθύμνης· νῦν δὲ Ἰγνάτιος ἱερομόναχος καὶ πν[ευματ]ικὸς π[ατ]ήρ· ὁ καὶ τάχα νῦν καθηγεῖσθαι τῶν μονηδρίων· ὃν αὐτὸς ἐκ παλαιῶν θεμελίων ἀνεκαίνισαί τε καὶ εἰς τὸ κρεῖττον ἀνήγαγον· τῆς Παναχίας μου λέγω δὴ τῆς Μυρσηνιότησας· καὶ τοῦ μεγάλου μου ταξίαρχου Μιχαήλ τῶν ἄνω Δυνάμεων ἐν τῷ Αἰμῶνι· τῶν κειμένων ἄμφω ἐν τῇ Καλλονῇ τῆς Μητιλήνης· ἐνορίας τῆς Μεθύμνης· ἃ καὶ ὁποῖα² αὐτὸς ἐγὼ ἀνοικοδό-

μισα ὡς εὐρισκόμενα καὶ πᾶσιν ὀφθαλμοῖς θεωρούμενα· ἐξ ἡμετέρων ἀναλωμάτων· λέγω ὑπὸ ἡμετέρας ἐξόδου καὶ κόπου· οὐχ ὁλοκλήρως· ἀλλὰ πολλῶν πτωχῶν καὶ πλουσίων κόπους καὶ ἐξόδους· αὐτόχθωσί ται καὶ ξένοις καὶ τινὰ χωράφια ἐπροσήλωσα πρὸς αὐτὸ τὸ μοναστήριον τοῦ μεγάλου μου Ταξίαρχου πατρικῆς μου, οἷον ἐκ τῶν γοναίων μου λόγῳ κληρονομίας· καὶ ἄλλα τινὰ εἶδη· κινήτᾳ καὶ ἀκίνητᾳ· διὰ τε ἱερὰ σκεύη καὶ βιβλία· ἀλλὰ δὴ καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ ἐπροσήλωσαν χωράφια· καὶ ἄλλα τινὰ εἶδη· αὕτῃ δὲ ἡ γῆ ἡ ὀρωμένη· ἡ (=ῆ)¹ αὕτῃ ἡ μονὴ μέσον ἵσταται²· ὑπάρχει πατρικῇ μοι ἐκ προγόνων· καὶ πάλιν ἐξαγορασίας τῶν κρατούντων· τὴν ὁποῖαν γῆν ὁ πατήρ μου ἐξονήσατο ἐκ τῶν κρατούντων· καγὼ πάλιν αὐτὴν τὴν γῆν ἐξ αὐτοῦ του πατρός μου ἐξονησάμην ὡς ὁ Κύριος εἶδεν καὶ ὡς καθὼς καὶ ταγράμματα αὐτοῦ δηλοποιοῦν· τὰ τε τῶν κρατούντων καὶ τὰ οἰκειόχειρα³· συνήχθησαν δὲ καὶ πρὸς τῇ μονῇ ταυτῇ· ἱερομόναχοι καὶ μοναχοί, οἳ καὶ σήμερον εὐρίσκονται· πρῶτος αὐτὸς ὁ πατήρ μου ὅς καὶ ὑπὸ τῶν ἐμῶν χειρῶν ἀποκαρεῖς καὶ ὑποταγὴν πρὸς ἐμὲ ποιήσας· ὁ πατήρ πρὸς τὸν υἱὸν καὶ ταύτην φυλάξας μέχρι θανάτου ἐπονομασθῆς δὲ πρότερον Ματθαῖος ἱερομόναχος· ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ ἀναπνοῇ αἰτίσας καὶ λαβὼν τὸ θεῖον καὶ ἅγιον καὶ μέγα σχῆμα ἐπονομάσθην Μακκάριος [μον]αχ[ός]· αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ· καὶ ἡ εὐχή του μεθ' ἡμῶν· δεῦτερος κύρ Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ πν[ευματ]ικὸς· εἶτα κύρ Μακκάριος, ὁ καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην μονὴν οἰκονομῶν· ὁ κύρ Μεθόδιος ὁ καὶ σαρκικός μου υἱός· ὁ κύρ Ἡσαΐας· ὁ κύρ Ἰωαννίκιος· ὁ κύρ Νεόφυτος· ὁ κύρ Μελέτιος· ὁ κύρ Ἀθανάσιος· ὁ κύρ Ματθαῖος· ὁ κύρ Δωρόθεος· ὁ κύρ Μαλαχίας· Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἕτερον μοναστήριον ἀδελφαὶ κανονικαὶ τελεαί· κυρά Ἀθανασία μοναχῇ ἡ Ροδίτση· κυρά Μάρθα· καὶ ἡ κυρά Θεοκτῆστη· ὡς εἶπα δὲ καγὼ αὐτὸς εὐρισκόμενος καὶ ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν μοναστηρίων τῶν ριθέντων ἀνακαίνισθῆναι καὶ συστήναι Θεοῦ εὐδοκοῦντος· ὡς ὅτι δεσπόζω καὶ κυριεύω γῆς αὐτῆς τῶν μοναστηρίων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ὡς ἔθος ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἔχειν ἕκαστος καὶ δεσπόζειν ὅσα ὁ Θε[ός] αὐτῷ ἐδώρησατο· οὕτω καμοὶ ὅσα ὑπὸ τὴν ἡμετέραν χεῖρα ὁ Θε[ός] ὁ τὰ πάντα οἰκονομῶν ἐδώρησατο ἀμαρτωλῷ ὄντι·

1. Ἡ διαθήκη αὕτη ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν : « Διαθήκη τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰγνατίου ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Μηθύμνῃ ἱερᾶς μονῆς τοῦ Αἰμῶνος. Ἐκδίδεται ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, 1882 », εἰς 8ον, σελίδες 14. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἔκδοσις αὕτη ἐγένετο κατ' ἀντίγραφον μεταγενέστερον, ἐκρίναμεν ὀρθότερον νὰ ποιήσωμεν ἐνταῦθα χρῆσιν τοῦ πρωτοτύπου, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν τῷ Κώδικι τῆς μονῆς. Περιγραφὴν τούτου ἰδέτω ὁ ἀναγνώστης ἐν τέλει τοῦ τόμου. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ἱερὸς Ἰγνάτιος ἱερομόναχος ἔτι ὢν ἦν ὀλίγον ἀνορθόγραφος, ἀλλ' ἀρχιερεὺς γενόμενος καὶ εἰς μελέτας ἐγκύψας οὐ μόνον ὀρθογραφικώτερος ἐγένετο ἀλλὰ καὶ ποιητὴς ὕμνων πρὸς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ. Ἀλλως τε, τὸ τῆς ἀνορθογραφίας πλημμελημα ἦν κοινὸν μεταξὺ πολλῶν ἐν Ἀνατολῇ πεπαιδευμένων τῆς ις' ἑκατονταετηρίδος ἀνδρῶν.

2. Ἐν τῇ ᾧ ἐτέρᾳ χεῖρ διορθοῖ εἰς « ἀπέρ ».

1. Ἐν τῷ κρασπ. διορθ. εἰς « καί ».

2. Ὁμοίως εἰς « ἵσταμένη ».

3. Σῶζονται μόνον τὰ τουρκικὰ ἔγγραφα.

οἷον δηλαδή τὰ δύο μοναστήρια με ἦτο δεσπόζουον ἐντὸς καὶ ἐκτὸς· ἡ Παναγία μου ἡ Μερσινιώτῃσα, καὶ ὁ μέγας μου ὁ Ταξιάρχης ὁ ἄνωθεν φαμὲν· προῶτον μὲν ἀνατίθῃ μοι αὐτὰ τῷ παναγὰθῳ Θεῷ καὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ τῇ ὑπερευλογημένῃ ἐνδόξῳ δεσποίνῃ ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένῳ Μαρίᾳ, καὶ τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ τοῖς Ἀσωμάτοις πᾶσι· καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ἔπειτα προσηλῶν καὶ ἀνατίθῃ μοι τοῖς ἐν τῷ Λειμῶνι μου Ταξιάρχου τῶν ἄνω Δυνάμεων τοῦ ἐν τῷ Λειμῶνι, εἰς χεῖρας τῶν ἄνωθεν ῥηθέντων ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἐρχομένοις καὶ ἔρχεσθαι μέλλειν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας πάντας· οὓς αὐτοὶ ἀλλήλως εἰσάγειν, καὶ ἐξάγειν· πάλιν τοὺς ἀναξίους ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς κοινοβίοις ἀπανταχοῦ οὓς μὲν αὐτοὶ οἱ πρῶνι εὐρισκόμενοι ἱερομοναχοὶ καὶ μοναχοὶ μετὰ τοῦ τὴν μονὴν προστατεύοντος λαχομένου ἡγουμένου· ἀποκαθιστάν καὶ σὺν τάττεσθαι τε καὶ ἐνώνειν τῇ Ἀδελφότητι· καὶ ἴσα τοῖς πρώτοις συνίστασθαι, οὕτως καὶ ἔστωσαν· κακεῖνοι πάλιν ἄλλοις· καὶ οὕτως καταδιαδοχὴν εἰς αἰῶνα τὸν ἀπεραντον· εἴη ἐν ἀφορισμῷ ἀλύτῳ ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ ἀραις ἀλύτοις· ὅσους δὲ τρέφειν καὶ διηκεῖν δύναται τὸ μοναστήριον τὸ σούτους καὶ ἔχειν· εἰ δὲ καὶ διὰ αἰσχροκέρδιαν ἢ λευκαργίαν· ἢ φειδολίαν οὐκ εἰσενέγκωσιν καὶ οὐκ εἰσάγουσιν οἷον ὅσους τὸ μοναστήριον τρέφειν δύναται κατὰ τὸ σῆμα τῶν κοινοβίων οἱ τοιοῦτοι τὴν τοῦ Ἰουδα ἀγχόνῃν τοῦ προδότου ὑποστήσονται· ἔπειτα ἀνατίθῃ μοι τὴν μονὴν τῆς ὑπεραγίας μου Θεοτόκου τῆς Μερσινιοῦσας ταῖς μοναστρίαις ταῖς κατὰ καιροῦ ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ εὐρισκομέναις· νῦν δὲ κυρὰ Μακαρία καὶ καθηγουμένη καὶ πέντε κοινοβιάτισσες· τῇ τε κυρᾷ Ἀθανασία τῇ Ροδίτῃσῃ καὶ τῇ κυρᾷ Δομετίανῃ τῇ Ροδίτῃσῃ· καὶ κυρὰ Μάρθα· καὶ Εὐγενία καὶ τῇ κυρᾷ Μακαρίᾳ τῇ Πολίτῃσῃ· καὶ κυρὰ Ἀθανασία τῇ ἐτέρᾳ, καὶ πάσας τὰς ἐρχομένας καὶ ἔρχεσθαι μέλλειν, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας πάντας· εἰς ὅσας αἰρᾶσθαι μὲν κοινοβίως διέχειν ὅσας δὲ μὴ οὕτως αἰρᾶν τῆς μονῆς ἐξοθήσονται· πλὴν μετὰ τοῦ πρωεστῶτος τοῦ εὐρισκομένου ἐν τῇ μονῇ τοῦ μεγάλου μου Ταξιάρχου τοῦ ἐν τῷ Λειμῶνι καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῶν μετ' ἐκείνου εὐρισκομένων μεταβουλῆς εἰσάγειν αὐτὰς καὶ ἐξάγειν· καὶ ἡγουμένην ἀπὸ καθιστάν· καὶ παντὶ τρόπῳ ἀντιλαμβάνεσθαι ὀφείλωσιν οἱ μοναχοὶ πάντες οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸν μέ-

γαν μου Ταξιάρχην τὸν ἐν τῷ Λειμῶνι τὴν μονὴν ταύτην τῆς ὑπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Μερσινιοῦσας» κτλ.

Τοιαῦτα λοιπὸν καὶ ἄλλα διατάξας ὁ ἱερός Ἰγνάτιος κατὰ μάρτιον τοῦ 1529 ἔτους ἀπέρχεται μετὰ μικρὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ διαδέχεται αὐτὸν ὁ κατὰ σάρκα υἱὸς αὐτοῦ Μεθόδιος· ἐκεῖ δὲ περιβληθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1530 τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐπικυροῖ διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος τοῦ Ἱερεμίου Α' τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὁρισθέντα νόμιμα τῆς μονῆς Λειμῶνος καὶ ἀπέρχεται ἀρχιερατεύσων εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ Μεθύμναν¹, ἧς ἡ ἑδρα μόλις κατὰ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχει ἀπὸ τῆς ἐαυτοῦ μονῆς.

Οὕτω λοιπὸν διοικουμένων ἀμφοτέρων τῶν μονῶν, συνέβησαν μετὰ ταῦτα ἀταξίαι τινὲς ἐπιζημιῶσαι μεγάλως τὰς ἐν τῇ σταυροπηγιακῇ μονῇ Μερσινιωτίσσης μοναζούσας ὁσίας· ὑπὲρ ὧν ὁ ἱερός Ἰγνάτιος ἰδιόζουσας ἔχων φροντίδα ἐπεμελήθη νὰ συντάξῃ δευτέραν οὕτως εἰπεῖν διαθήκην, ἐν ᾗ καθορίζῃ σαφέστερον τὰς διεπούσας τὴν μονὴν τούτων διατάξεις. Τὸ ὑπὸ γλωσσικὴν καὶ κανονικὴν ἐποφὴν σημαντικὸν τοῦτο ἔγγραφο εὑρηται ἐν τῷ Κώδικι τῆς μονῆς Λειμῶνος (φ. 25^α—306) καὶ ἐπιγράφεται· «† Ἡ ἐκθεσις ἡ ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Μερσινιοῦσας τῆς καίμενης ἐν τῇ Καλλονῇ τῆς Μυτιλήνης, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μεθύμνης ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Φαράγκου· πῶς δεῖ καὶ πῶς διάγωσιν αἱ ἐν αὐτῇ τῇ πανσέπτῳ εὐρισκόμεναι μοναχαὶ μονῇ τῇ εὐαγεῖ» κτλ.

Τὰς ἐν αὐτῇ δὲ διατάξεις ἀνδραμῶν τὸ τρίτον εἰς Κωνσταντινούπολιν (1540) κατεκύρωσεν ὁ Ἰγνάτιος διὰ ἐτέρου σιγιλλιώδους γράμματος τοῦ πατριαρχικοῦ Ἱερεμίου Α', ὅπερ σώζεται ὑπ' ἀριθμ. 6 τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς Λειμῶνος.

Ὁ Μεθύμνης Ἰγνάτιος κατ' ἀκολουθίαν τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου γράμματος καὶ τῶν ἰδιατέρων αὐτοῦ διατάξεων ἐμερίμνα συνεχῶς περὶ τῆς ἐν τῇ γυναικειᾷ μονῇ εὐταξίας, ὡς ἀποδεικνύουσι δύο ἀχρονολόγητοι αὐτοῦ ἐπιστολαὶ πρὸς τὰς μοναχάς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ 1546 προλαμβάνων πᾶν δυσάρεστον ἠναγκάσθη νὰ

1. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο σώζεται ὑπ' ἀριθμ. 5 τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς.

μεταβῆ τὸ τέταρτον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔνθα, πατριαρχοῦντος τοῦ Διονυσίου Β', προῦκάλεσε τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ἐπομένου συνδικικοῦ γράμματος, ὅπερ σώζεται μόνον ἐν ἀντιγράφῳ¹.

1. Τούτου ἕνεκα καταχωρίζομεν αὐτὸ ὡς διερχόμενον. — Ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου οὐδὲν γράμμα τοῦ Διονυσίου Β' σώζεται. Κατ' ἀκολουθίαν οὐδ' ἐν τῇ ἀνεκδότῳ Συλλογῇ τοῦ Δοσιθέου (ἴδε Κ. Σάθα, Μεσ. βιβλ. Γ', σ. 547). Ἀγνοεῖται δ' ἀκριβῶς τὸ ἔτος τῆς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας Διονυσίου Β'. Ὁ κ. Σάθας (αὐτ. σ. κζ') παραδέχεται πρῶτον καὶ δευτέραν τοῦ Διονυσίου Β' πατριαρχεῖαν πρὸ τοῦ ἔτους 1543 βασιζόμενος ἐπὶ τινος ἐγγράφου τοῦ ἔτους 1528-29 ἀναφερομένου παρὰ Νεκταρίῳ, καὶ τῆς διαβεβαιώσεως τοῦ Κουπέρου ὅτι ὁ Διονύσιος Β' ἐνεθρονίσθη τῇ 17 ἀπριλίου 1537· ἀλλ' ἐνδέχεται ἢ παρὰ Νεκταρίῳ ἀναφερομένη χρονολογία νὰ ᾖ ἡμικατημένης ἀναγνώσεως ἀποτελεσμα, διότι κατὰ τὸ προσημειωθὲν δεύτερον γράμμα (σ. 8) ἦν ἐν μηνὶ μαρτίῳ τοῦ 1529 ἔτους πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Α'. τὴν δὲ διαβεβαίωσιν τοῦ Κουπέρου ἀνατρέπει ἴσως ὁλοτελῶς τὸ παρὰ Langlois (Le Mont Athos, σ. 66) ἀναφερόμενον σιγίλιον, καθ' ὃ μὲν σεπτεμβρίῳ τοῦ ἔτους 1537 πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦν ὁ αὐτὸς Ἱερεμίας. Ἄλλως τε ῥητῶς λέγει ἡμῖν ἡ Πατριαρχικὴ ἱστορία Μαλαξοῦ (ἐν Crusii, Turcogræ., σ. 164) ὅτι «καὶ αὐτὸς ὁ Νικομηδείας» (ὅς ἦν χειροτονία τοῦ Θεολήπτου Α') ἔλαβε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἱερεμίου· ὅστις πάλιν «πολλαῖς τῶν φορῶν...» ἀνῆφερε· ὅτι ἀποθανόντος αὐτοῦ, ἄλλος δὲν ἔναι, «νὰ γένει πατριάρχης· μόνον ὁ ἅγιος, ὁ Νικομηδείας· διότι ἔναι παλαιὸς ἀρχιερεὺς, γέροντας, ταπεινός, καὶ εἰρηνικός» (αὐτόθι, σ. 166). Ζητητέον λοιπὸν ἦδῃ ἐν τίνι ἔτει ἐγένετο Πατριάρχης ὁ Νικομηδείας Διονύσιος. Ὁ Μελέτιος Ἀθηνῶν (Ἐκκλ. ἱστ. τ. Γ', σ. 370) καὶ Κομνηνὸς ὁ Ὑψηλάντης (Τὰ μετὰ τὴν Ἀλωσιν, σ. 91) ὀρίζουσι τὸ 1540 ἔτος· ὁ δὲ Κύριλλος ὁ Λαυριώτης τὸ 1539 (ἔκδ. Μ. Γεδεών, σ. 28)· ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἔτος δύναται ἴσως νὰ διαφεύσῃ τὸ προσημειωθὲν (σ. 8) τρίτον γράμμα τοῦ Ἱερεμίου γραφὲν κατὰ μάϊον τοῦ 1540 ἔτους· ὁ δὲ Μαθῆς παρέχει τὸ 1543 ἔτος (Κατ. ἱστορ. σ. 197). Ἄλλ' ὁ ἀνεκδότος πατριαρχικός κατάλογος τοῦ Δημάρη (ἐν τῇ Βιβλ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογ. Συλλόγου) ὀρίζει τὸ 1545 ἔτος. Καὶ οὗτος δύναται ἴσως νὰ ᾖ ὁ μᾶλλον πρὸς τὴν ἀλήθειαν προσεγγίζων, διότι πρὸ πολλοῦ ἦδῃ ὁ V. Langlois ἐσημείωσατο (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 71) διαθήκην τοῦ Ἱερεμίου Α' ὑπὲρ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα γραφεῖσαν πρὸ τοῦ 1546. Παραδεχόμεθα λοιπὸν ὡς ἔτος θανάτου τοῦ Ἱερεμίου Α' τὸ 1545 καὶ τὴν περὶ τὰ

† Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης Πατριάρχης.

† Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Μεθύμνης κύρ Ἰγνάτιος, ὁ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀναδραμῶν συνοδικῶς, ἐπεδείξατο γράμματα

τέλη τούτου ἢ μᾶλλον ἐν ἀρχαῖς τοῦ 1546 ἐνθρονισιν τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας Διονυσίου· διότι σώζεται τοῦ ἔτους 1547 ἐπιστολὴ πρὸς αὐτὸν (ἐν Turcogræ. σ. 250-252) τοῦ πρωτοπαπᾶ Ναυπλοῦ Νικολάου, οὕτινος τὰ γραφόμενα ὑποτιθέασιν τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1546 ἀρχὴν τῆς πατριαρχείας Διονυσίου. Ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν τὸν Μαλαξὸν (Turcogr. σ. 166) λέγοντα ὅτι «τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἐκαθάλκευσαν αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς πασιάδες τὸν ὑπῆγαν», εὐρίσκομεν ὀριστικῶς ὅτι ἡ ἐκλογὴ καὶ ψηφοφορία τοῦ Διονυσίου Β' ἐγένετο κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον - Ἀπρίλιον. (Ὁ Ὑψηλάντης ἐνθ. ἀνωτ. σ. 21 σημειοῖ ὀριστικῶς τὴν 18 Ἀπριλίου). Μεταξὺ τῶν πολλῶν ταραχῶν αἵτινες συνέβησαν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου τούτου σημειωτέον τὴν ἐξῆς, ἣν ἀναγράφω ὡς κατ' ἀπόσπασμα ἐκ χειρογράφου, ὅπερ ἀντέγραψεν ὁ Παγκράτιος Δημάρης ἐν τῷ ἀνεκδότῳ χρονολογικῷ αὐτοῦ καταλόγῳ: «Ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως 7071 ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1563 (γραφικὸν βεβαίως «σφάλμα») ἐψηφίσθη Πατριάρχης ὁ μητροπολίτης Νικομηδείας κύριος Διονύσιος ὁ Γαλατιανός, καὶ οἱ «πλείονες τῶν ἀρχιερέων, καὶ πάντες οἱ τῆς πόλεως «ἄρχοντες, πλην τοῦ Καντακουζηνοῦ Μονοραΐτου, «αὐτὸν οὐκ ᾔθελον, συνήργησαν ὁμῶς οἱ Γαλατιανοὶ «διὰ συνδρομῆς αὐτοῦ τοῦ Μονοραΐτου, καὶ ἔστρεξαν «αὐτὸν ὅλοι. Ὁ δὲ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον λαβὼν, «διῆγε μικρὸν καιρὸν ἐν εἰρήνῃ, εἰτα συνέβη αὐτῷ «σκανδαλά. Τῆς οὖν ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως «ἐλθούσης κατέβη ὁ κύρ Διονύσιος εἰς τὴν Μεγάλην «Ἐκκλησίαν ἀκοῦσαι λειτουργίαν, καὶ τις ἀνθρωπος «μωρὸς καὶ ἄφρων κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ «γυμνὸν ξίφος, ἐκ μέσου τῆς Ἐκκλησίας ἐπιπηδήσας, «κροῦσαι τὸν Πατριάρχην κατὰ τὴν κεφαλὴν «ἐπεχείρισε· λαθὼν δὲ ἑαυτὸν, ἔκρουσεν αὐτὸν κατὰ «τὴν βίνα, οὐ μὲν τοι γε ἐχώρισεν αὐτὴν τοῦ ξίφους «κλασθέντος, ἀλλ' ἔσχισε. Πολλῆς οὖν καὶ «μεγάλης ταραχῆς γενομένης, εἰπὸν τινες, ὡς οἱ «τῷ Πατριάρχῃ ἀντικείμενοι παρεκίνησαν αὐτὸν «ἐπὶ τῷ τοιούτῳ ἔργῳ. Ὅθεν δέσαντες αὐτὸν πολλὰς «κολάσεις ἐποίησαν ἐπὶ τῷ ὁμολογῆσαι τίς αὐτὸν «ἐκίνησεν ποιῆσαι τοῦτο, ὁ δ' εἶπεν, «οὐδεὶς, ἀλλ' ἢ ἐγὼ μόνος· βλέπων γὰρ τὸν λαὸν ταραπτόμενον, καὶ ἀναθεματίζοντα αὐτόν, διανοήθη ἀποκεφαλίσαι πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ λαοῦ». Ὅθεν βουληθέντων θάνατον αὐτῷ δι' ἀγγόνης δοῦναι, καὶ τοῦ κύρ Διονυσίου κωλύσαντος, ἀπελύθη καὶ γέγονε καλὸς γερὸς. Μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν συνόδου γενομένης συνεχώρησαν οἱ ἀρχιερεῖς τὸν κύρ Διονύ

τίμια τοῦ πρὸ ἡμῶν ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἱερομειοῦ διεξιόντα ὡς αὐτὸς ζήλω θεῷ ἔτι ἐν ἱερομονάχοις εὐρισκόμενος ἐκ πατρικῶν αὐτοῦ ἀναλωμάτων, ἔτι δὲ κόπῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ, ἀνεκρίνισεν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ σεβασμιον ναὸν καὶ θεῖον τῶν Ἀσωμάτων ἐν τῷ Λειμῶνι, τῆς Καλλονῆς πλησίον, κτητορικὸν ἐν τούτῳ κεκτημένος δίκαιον· ὅπερ τανῦν τῇ ἐπιδόσει τοῦ καιροῦ αὐξάνομενον εἰς μοναστήριον κοινοβιακὸν ἐγένετο· ὁμοίως δὲ γε καὶ ἑτέραν σεβασμιάν γυναικειάν μονὴν πλησίον ταύτης προσλαβόμενος, σταυροπήγιον οὖσαν καὶ ἐπ' ὀνόματι τιμωμένην τῆς ὑπερχάνου Θεοτόκου τῆς ἐπικεκλημένης Μυρσινιωτίσσης, καὶ αὐτὴν ἀκαλλώπιστον οὖσαν, κόποις πολλοῖς καὶ ἰδίῳ ἀναλώμασιν αὐτοῦ ἐκ θεμελίων παλαιῶν ἀνέστησε ταύτην καὶ γυναικεῖον κατέστησε κοινόδιον, ὑποσχόμενος πληροῦν τὸ κατ' ἔτος μόνον χαράτζιον τὰ οὐκ ἄσπρα ἔνεκεν ὑποταγῆς· ἐν αἷς μοναῖς ἡξίωσε συνοδικῶς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τοὺς καθευρεθέντας ἀρχιερεῖς εἶτι ἂν αὐτὸς εὐλογα καὶ νόμιμα θελήσῃ διαθῆναι ἐν τοῖς αὐτῶν κτήμασι τε καὶ πράγμασι, κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἔτι δὲ καὶ περὶ κοινοβιακῆς διαγωγῆς ὅσα ἂν διετύπωσεν ἢ μέλλοι ἐς ὕστερον διαθῆναι καὶ διατυ-

»σιον διὰ τὸ γράμμα τῆς παραιτήσεως ὃ ἐποίησε·
»τὸν δὲ κύρ Θεοφάνην μέγαν Ρήτορα μηκέτι λαλεῖν
»εἰς τὸ ἐξῆς προσέταξαν· ὃ δὲ κύρ Διονύσιος μετ'
»ὀλίγον ἀσθενήσας ἀπέθανε πατριαρχεῦσας χρόνον
»ἕνα» (γράφει : χρόνους ἐνέα).— Τοῦ γεγονότος
τούτου μέμνηται ὁ ἀνέκδοτος πατριαρχικὸς τοῦ
Καταβολάνου κατάλογος (περὶ οὗ ἐροῦμεν ἄλλοτε),
καὶ ὁ Ψευδοδωρόθεος (Βιβλίον ἱστορικόν, ἐκδ. 1781,
σ. 447), ὅστις μάλιστα φαίνεται ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν
αὐτοῦ τὸ χειρόγραφον, ἀφ' οὗ ἀπέσπασεν ὁ
Δημήτρης τ' ἀνωτέρω σημείωμα. Πρὸς Διονύσιον
τὸν Β' σώζεται ἐπιστολὴ τοῦ Καισαρείας Μητρο-
φάνους (μετέπειτα πατριάρχου Μητροφάνους Γ')
ἐν Crusii, Turcograec., σ. 288. Ἐν τῷ αὐτῷ
δὲ βιβλίῳ (σ. 552 κ. ἑ.) εὐρηται καὶ ἐπιστολὴ τοῦ
Διονυσίου Β' περὶ συνδρομῆς εἰς Στέφανόν τινα
Καισαρέα χρονολογούμενη κατὰ μῆνα μᾶλλον τῆς
ἰνδικτῶνος δωδεκάτης, ἥτις συμπίπτει τῷ 1554
ἔτει, ὃ ἐστὶ τῷ προτελευταίῳ ἔτει τῆς πατριαρ-
χίας καὶ βιοτῆς αὐτοῦ. ἑτέρα δὲ τοῦ αὐτοῦ ἐπι-
στολὴ πρὸς Ἐρμόδωρον τὸν Ἀγίσταρχον ἐξεδόθη ὑπὸ
τοῦ σεβ. πρώην ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου Νικολάου
Κατραμῆ (Φιλ. Ἀναλ. Ζακύνθου, σ. 245), ἥτις
φαίνεται γραφεῖσα πρὸ τοῦ 1547 ἔτους. Καὶ Ἀν-
τωνίου δὲ τοῦ Ἐπαρχίου πρὸς Διονύσιον Β' ἐπιστο-
λὴν σημειῖ ὁ P. Lambecii, Comment. de
Biblioth. Cæs. libr. V, σ. 118 (ἐκδ. 1672).

πῶσαι, ἔχουσι τὸ κύρος, τὸ στέργον καὶ βέ-
βαιον, καὶ ὧσιν ἀμεταποίητα καὶ ὅσα ἀνέστη-
σεν ἐν αὐταῖς ἢ ἐξ ἀγορασίας ἰδίας ἐπορίσατο,
ἢ παρὰ τινων ἀφιερώθησαν, ἔχοι ἄδειαν δια-
μοιρᾶσαι ταῦτα ἐν ἀμφοτέραις ὡς κύριος καὶ
οἰκονόμος αὐτῶν καὶ ἐπιμελητῆς, ὀφειλόντων
τῶν ἐν τῇ ἀνδρῶν μονῇ μοναχῶν τε καὶ ἱερο-
μονάχων παντὶ τρόπῳ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς
γυναικειᾶς μονῆς, καὶ ἐπιβλέπειν καὶ ἐφορᾶν
αὐτὴν εἰς τε τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ καὶ ἐκ-
λέγεσθαι παρ' αὐτῶν γηραιὸν χρήσιμον πρό-
σωπον ἱερομονάχου τοῦ ἐκεῖσε ἐν τῷ τεταγμέ-
νῳ καιρῷ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας ἐπι-
τελεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ οἰκονόμον καθίστασθαι
τὸν ἀρμόζοντα, ὃς ἂν αὐταῖς ὑπηρετῇ τὰ πρὸς
ζωάκειαν ἐκ τοῦ ἐργοχείρου αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν
τῆς μονῆς κτημάτων τε καὶ πραγμάτων, ὡς
ἐπίτροπος αὐτῆς σπουδάζῃ εἰς τὴν ἐπίδοσιν
αὐτῆς τε καὶ αὕξησιν ὡς αὐτὸς ἐγγράφως δια-
τεθῇ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς καὶ διαμοιρά-
σῃ καλῶς ἅπαντα μηδενὸς ἔχοντος ἄδειαν
διασεῖσαι ἢ ἐνοχλῆσαι αὐτὸν ἔνεκεν τούτων ὡς
πατρικῶν αὐτοῦ ὑπαρχόντων, τῶν ἀφιερωθέν-
των ἐν αὐταῖς κτημάτων τε καὶ πραγμάτων·
καὶ ἀφιερωθέντων ἅπαξ τῷ Θεῷ καὶ ἀνεκποιή-
των τυγχανόντων παρὰ παντὸς προσώπου.
Ἐτι ἀνέφερεν ὅπως τινὲς τῶν μοναχῶν ἀπε-
λανόμενοι τῆς μονῆς ὡς κακοποιοί, τῇ ἐξωτε-
ρικῇ δυναστείᾳ παρὰ κανόνας χρώμενοι ἐπιστρέ-
φουσι πάλιν ἐν αὐτῇ· οἵτινες ὡς ἐναντίοι τῶν
ἱερῶν κανόνων ὑπόδικοι ἔσονται ταῖς ἀραῖς
τῶν Πατέρων. Ταῦτα δὴ πάντα εἰς θεοφιλῇ
καὶ θεῖον σκοπὸν ἀφορῶντα εἰς σύστασιν τῶν
μονῶν, ἐζήτησεν ἐπικυρωθῆναι ταῦτα καὶ παρὰ
τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς
τῶν καθευρεθέντων ἀρχιερέων ὑποσημειωθῆναι.
Διὸ καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα, ἵνα ὅστις εἰς
ἀνατροπὴν τῶν ρηθέντων τολμήσῃ χωρῆσαι ἱε-
ρωμένους τυχόν, ἢ μοναχός, ἢ λαϊκός, ὁ τοιοῦ-
τος καὶ παρὰ Θεοῦ ὀργῆς τεύζεται, καὶ ὑπόδι-
κος ἔσται τῷ ἀλύτῳ καὶ αἰωνίῳ ἀφορισμῷ τῷ
ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος· ἐπεὶ καὶ εἰς τὴν περὶ
τούτων πάντων δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἀπε-
λύθη καὶ ἐπεδόθη ἐν ἀμφοτέραις ταῖς μοναῖς
καὶ ἡ παρούσα συνοδικὴ καὶ ἐπικυρωτικὴ γρα-
φὴ τῶν λοιπῶν πατριαρχικῶν γραμμμάτων. Ἐν
ἔτει 7399 (1546).

† Διονύσιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντι-
νουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς πα-
τριάρχης.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἡρακλείας Κύριλ-
λος.

- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολ. 'Αδρ/πόλεως 'Ιωάσαφ¹.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολίτ. Χαλκηδόνος Εὐθύμιος.
- † 'Ο Κορίνθου 'Ιωάσαφ².
- † 'Ο 'Αθηνῶν Λαυρέντιος.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπ. πρώην Φιλίππων Γεννάδιος.
- † 'Ο Μονεμβασίας 'Ιωάσαφ³.
- † 'Ο 'Αργους καὶ Ναυπλίου Δωρόθεος.
- † 'Ο Λακεδαιμονίας 'Ιερεμίας.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολίτης 'Ιωαννίνων Νήφων.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολ. Σωζοπόλεως Διονύσιος.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολίτης Μυτιλήνης 'Ανθίμος.
- † 'Ο ταπεινὸς ἐπίσκοπος Βελλῆς Δοσίθεος.
- † 'Ο Φιλαδελφείας Νεόφυτος.
- † 'Ο ταπεινὸς ἐπίσκοπος (κενὸν) Γαβριήλ.
- † Νεῖλος ὁ πρώην Εὐρίππου.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολίτης 'Αμασείας Σαββάτιος.
- † 'Ο ταπεινὸς μητροπολίτης Καφῶ Σωφρόνιος.

Οὕτω λοιπὸν ὁ προβεβηκὸς ἤδη τὴν ἡλικίαν Μεθύμνης 'Ιγνάτιος, ἀπαυδήσας ἐκ τῶν συνεχῶν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάσεων, ἀφιέρωσε τὰ ἐπίλοιπα τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἔτη εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ παροικίας, καὶ τέλειον ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ μονῶν πράγμασι κατέστησεν ὀριστικῶς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μεθόδιον δούς αὐτῷ τὸ ἄξιωμα τοῦ «Δικαίου τῶν αὐτῶν μονῶν» καὶ ὀνομάσας «πρωτοσύγγελον Μεθύμνης καὶ ἀρχοντα πάντων τῶν μοναστηρίων τῆς Μεθύμνης». 'Ο Μεθόδιος, ὃν ὑποτίθημι μαθητὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀκμαζόντος τότε διασήμευ διδασκάλου καὶ Ρήτορος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (δι' οὗς λόγους θέλω ἐκθέσει ἄλλαχού) Θεοφάνους τοῦ 'Ελεαβούλκου, ἠκολούθησε πιστότατα τὰς διαθήκας καὶ προφορικὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁδηγίας· διὸ, κατὰ τὸ 1575 ἔτος, ἤδη ἐκείνου ἀποθανόντος, συνέταξεν ὁ Μεθόδιος παρησιάζειν τὸν κατηγουμένου Σεργίου καὶ ἐπτά ἀδελφῶν τὴν ἑαυτοῦ διαθήκην, δι' ἧς ἐπικυροῖ καὶ συνίστησιν ἐπὶ βῆρει φρικτῶν ἄρῶν τὴν κατὰ τὰς πατρικὰς διατάξεις διοίκησιν ἀμφοτέρων τῶν μονῶν προστιθεὶς καὶ τὰς ἑαυτοῦ λόγῳ διαδοχῆς καὶ κτητορικῆς πατρικῆς κληρονομίας ἐρμηνευτικὰς παραινέσεις πρὸς τὴν ἀκριβῆ καὶ πλήρη ἐκείνων ἐφαρμογὴν⁴. Κατὰ ἰα-

νουάριον δὲ τοῦ 1756 ἔτους συνέταξε καὶ «Γραφὴν περὶ τῶν σκανδαλοποιῶν τοῦ μὴ εἰσέρχεσθαι ἐνδόν» τῆς Μυρσινιωτίσσης, μείναςαν ὅμως ἀνυπόγραφον¹. Κατὰ τὸ αὐτὸ δέ, φαίνεται, ἔτος συνέγραψε καὶ μακρὰν παραινετικὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ κοινοδικακοῦ βίου συναρμολογηθεῖσαν ἐξ ἰδίων αὐτοῦ σκέψεων καὶ μάλιστα ἐξ ἀσκητικῶν ἔργων τῶν παλαιῶν ὁσίων Πατέρων². 'Αλλ' ἔτος ἐν πρότερον (1575 κατὰ μῆνα φεβρουάριον) ἐπεσκέψατο τὴν μονὴν ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας Σίλβεστρος, ὅστις ἀναγνούς τὰς διαθήκας τοῦ κτήτορος 'Ιγνατίου, πρὸς ὃν, λέγεται, συνέδεεν αὐτὸν παλαιὰ ἀδελφικὴ φιλία, καὶ τὰ ἐπικυροῦντα αὐτὰ γράμματα τῶν πατριαρχῶν 'Ιερεμίου Α' καὶ Διονυσίου Β', ἀπέλυσε τοῖς μοναχοῖς σιγίλλωδες γράμματα προσεπικυροῦν τὴν γνησιότητα καὶ νομιμότητα ἐκείνων³. Καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐννέα ἐτῶν μεταβαίνων εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τοῦ 'Αντιοχείας 'Ιωακείμ, ἐπεσκέψατο τὸ δεύτερον (1584) τὰς αὐτὰς μονὰς, ἐν αἷς, φαίνεται, πολὺν χρόνον παρέμεινε, καθ' ὃν ἐπεμελήθη πρῶτον τὴν καταστροφὴν ἀκριβῆς καὶ λεπτομερὲς τοπολόγιον τῶν τῆς μονῆς κτημάτων, ὅπερ σωζόμενον τὴν σήμερον τυγχάνει πολύτιμον διὰ τοὺς μελετῶντας τὴν τοπογραφίαν τῆς ἐπαρχίας Μεθύμνης. Εἶτα, τοῦ Μεθοδίου (ἐτι ἐπιζῶντος) καταστήσαντος δι' ἰδιαιτέρας γραφῆς γνωστὰς τὰς τελευταίας προφορικὰς τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς θελήσεις⁴, ἐπικύρωσεν αὐτὰς δι' ἰδίου προτρεπτικοῦ ὑπομνήματος⁵. 'Απέλυσεν εἶτα δεύτερον γράμμα ἀφορῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν οἰκονομικῶν δι' ἐπιτροπῆς ἐκλεγομένης ἐκ μέσου τῶν μοναχῶν καὶ τῶν κατὰ καιροὺς εὕρισκομένων λαϊκῶν ἐπιτρόπων τῶν μονῶν⁶. καὶ πάλιν ἀπέλυσεν ἕτερον γράμμα ἀφορῶν εἰς τὰ κατὰ τὴν διοίκησιν καὶ

καὶ φέρει χρονίαν μηνὸς δεκεμβρίου 23 τοῦ 7084 (=1575) ἔτους ἰνδ. δ'.

1. 'Ιδε καὶ αὐτὴν αὐτόθι, φ. 41α-43α.

2. 'Ιδε αὐτόθι ἀπὸ φ. 44α.

3. Εὐρηται ὑπ' ἀριθ. 7 ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Μονῆς. Λέγει δὲ ἐν αὐτῷ ὁ Σίλβεστρος: «Ταῦτα πάντα γοῦν, τίμιμα, νόμιμα, εὐάρμοστά τε καὶ ἄγια θεωρήσασα (ἡ ἐμὴ μετριότης) οἰκειχείρως ταῦτα ὑπέγραψα».

4. 'Ιδε χειρ. Κώδικος, φ. 646-65α.

5. Αὐτόθι, φύλλ. 656-706.

6. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ λαϊκὴ ἐπιτροπὴ συνέκειτο ἐξ ἐπτά προσώπων, ἃτινα ἀναφέρει κατ' ὄνομα καὶ οἰκογενειακὸν ἐπίθετον ἐν τῷ γράμματι τοῦτο διατηρουμένῳ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ ὑπ' ἀριθ. 11.

1. 'Ιδε Crusii, Turcograec., σ. 335-336.

² Ὁ μετὰ ταῦτα πατριάρχης 'Ιωάσαφ Β'.

2. Αὐτόθι, σ. 323-324.

3. Αὐτόθι, σ. 321-322.

4. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο εὐρηται ἰδιοχείρως γεγραμμένον ἐν τῷ Κώδικι τῆς μονῆς (φ. 76-106)

ζωάρκειαν τῶν ἐν τῇ Μυρσινιωτίσῃ μοναζουσῶν, ἐν ᾧ ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν αὐτοχείρως ἀνακομιδὴν ἐποίησατο τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ κτίτορος Ἰγνατίου καθαγιασῶς οὕτως αὐτὸ ἐπιτοπίωσι¹. Τὰ αὐτὰ δὲ διαλαβὼν καὶ ἐν σιγίλλιδει γράμμῃ καθαγιαζόντι τελείως τὸν κτίτορα², ἀπέρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Μετὰ τὴν παρεκθατικὴν ταύτην ἀφήγησιν περὶ τῆς πρώτης ἱστορίας τῆς μονῆς Λειμῶνος, ὀφείλω νὰ σημειώσω τινὰ ἀπαξ διὰ παντός καὶ περὶ τῆς μεθόδου ἣν ἀκολουθῶ ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν χειρογράφων, ἅτινα θὰ συμπεριλαμβανῶνται εἰς τὰ διάφορα τῆς *Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκης* τεύχη.

Σχέδιον περιγραφῆς χειρογράφων προὔτειναν καὶ ὑπέδειξαν πολλοὶ τῶν παλαιογράφων οὕτως ἔχομεν τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Λαμπεκίου καὶ τὸ ἐν ταῖς *Bibliotheca Coislina* καὶ *Bibliotheca Bibliothecarum* λαμπρόν τοῦ Montfaucon ὑπόδειγμα, ὅπερ ἠκολούθησαν πάντες οἱ μετ' αὐτὸν περὶ καταλόγους χειρογράφων ἀσχοληθέντες. Ἀλλὰ τῶν παλαιογραφικῶν ἀνακαλύψεων καὶ ἐρευνῶν αὐξηθεῖσων ὕστερον, παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη ὅπως σχηματισθῇ εὐρύτερον τοῦ Montfaucon ὑπόδειγμα, τοῦθ' ὅπερ ὁ μὲν Wattenbach ἐφ' ἡρμοσεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῶν παλαιογραφικῶν αὐτοῦ πινάκων³, ὁ δὲ Gardthausen ὑπέτυπωσεν εὐρύτερον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Παλαιογραφικῇ⁴. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ ὑποτύπωσις τούτου κατ' ἀρχὴν χρησιμεύει μὲν εἰς τοὺς περὶ καταλόγους ἀσχολουμένους, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν εἶναι δυσεκπλήρωτος· διὸ παρετηρήθη εὐλόγως ὅτι δύνανται ταύτην ν' ἀκολουθῶσι πιστῶς οἱ ἐκδότες μᾶλλον χειρογράφων ἢ οἱ ἀναγραφεῖς αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ παρατηροῦμεν σή-

μερον εἰς πᾶσαν πιστὴν καὶ ἀκριβῆ λογιζομένην ἐκδοσιν οἰουδήτινος χειρογράφου, ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ὁποῖου σημειοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐκδότης πάντα τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ κώδικος. Προσθεθείσθω δὲ ὅτι ἡ αὐτὴ ὑποτύπωσις δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μόνον εἰς τοὺς καταλόγους τῶν βιβλιοθηκῶν ἐκείνων, ὧν αἱ διευθύνσεις μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ δαπανῶσι πρὸς ἐκδοσιν αὐτῶν, οἷον ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ὑπὸ Wright συνταχθέντος καταλόγου τῶν συριακῶν κωδίκων. Ὡστε οἱ ἐν ταξιδίοις γινόμενοι κατὰ λόγοι δέον ν' ἀφιστῶνται μεγάλως τοῦ κοπιωδестаίου τούτου σχεδίου· τὸ μὲν διότι ὁ χρόνος τοῦ περιηγητοῦ θεωρεῖται λίαν πολυτίμος, τὸ δὲ διότι σκοπὸς αὐτοῦ κύριος εἶναι ἡ γνωστοποίησις κωδίκων ὧν πλείστων καὶ μάλιστα τοῦ περιεχομένου καὶ τοῦ ποιῶν αὐτῶν. Τοῦθ' ὅπερ παρατηροῦμεν, ὡς ἐν παραδείγματι, εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀκαδημαϊκοῦ γαλλότου Emm. Miller συνταχθέντα κατάλογον τῆς ἐν Μαδρίτῃ βιβλιοθήκης τοῦ Escorial. Ἄλλως τε τέλειος πρακτικὸς κατάλογος θεωρεῖται ὁ γνωστοποιῶν λεπτομερῶς τὸ περιεχόμενον τῶν χειρογράφων, τὸν τόπον τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, τὸ ἀνέκδοτον, τὴν ἀρχὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ¹. Ἐντεῦθεν ὀρμηθεὶς ἔκρινα ὅτι οἱ κατὰ λόγοι τῆς *Μαυρογορδατείου βιβλιοθήκης* δέον νὰ παρουσιάζωσι δύο κυρίως χαρακτηριστικά, ἥτοι οἰκονομίαν χώρου καὶ λεπτομερῆ ἀναγραφὴν τοῦ περιεχομένου ἐκάστου τεύχους· τὸ μὲν διότι κατὰ τὴν νῦν αὐτῆς κατάστασιν ἀδυνατεῖ ἡ *Μαυρογορδατείου Βιβλιοθήκη* νὰ γνωστοποιῇ μέγα μέρος τοῦ συναγομένου ὕλικου· τὸ δὲ διότι τὸ πνεῦμα τῆς Β' περὶ αὐτῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀπαιτεῖ κυρίως τὸ περιεχόμενον τῶν χειρογράφων. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης δὲν ὤκνησα οὐδὲ θὰ ὀκνῶ εἰς τὸ νὰ παρέχω τοῖς ἀναγνώσταις καὶ τὴν ἀναγκαίαν περιγραφὴν ἐκάστου τεύχους· ἀπέφυγα δὲ μόνον δευτερευούσας τινὰς ἀπαιτήσεις, ὡς τὰς κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ δεσίματος καὶ ἄλλα. Μόνον δὲ ἐν ἐξαιρετικαῖς περιπτώσεσι θὰ λαμβάνονται λεπτομερέστεραι σημειώσεις, ὡς λ. χ. κατὰ τὴν ἀνγκάλυσιν σημαντικῶν κωδίκων κλασικῶν, ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν συγγραφέων ἢ

1. Ἀρχείου ἀριθ. 13: «καὶ ἀνακομιδὴν ποιήσας» οἰκιοχείρως εἰς τὸ ἑαυτοῦ τίμιον λείψανον εὗρον αὐτὸ μυροβλυτοῦντα, ὡς καὶ τὰ ἔργα καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἐμαρτύρει».

2. Ἀρχείου ἀριθ. 12.—Ὁ ὁσιος Ἰγνάτιος ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς γυναικείας μονῆς· ὁ τάφος αὐτοῦ σώζεται ἔτι καὶ νῦν. Ἡ δὲ ἀγία αὐτοῦ κόρα φυλάττεται μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας ἐν τῇ μονῇ Λειμῶνος ἀναμνησκούσα ἐσαεὶ τὰς ἀρετὰς καὶ φιλανθρωπίας ἀνδρὸς εὐεργετικωτάτου τῇ λεσβιακῇ κοινωνίᾳ καθιστάντος ἐν χρόνοις χαλεποῖς.

3. *Schrifttafeln zur Geschichte d. Griech. Schrift*. Berlin, 1876-77.

4. V. Gardthausen, *Griechische Paläographie*, σ. 440.

(Α. Π. Κεραμέως, Μαυρογορδ. Βιβλιοθήκη).

1. Πρβλ. Ch. Graux, *Not. som. des manuscrits grecs de la Gr. Biblioth. Roy. de Copenhague*. Paris, 1879, σελ. προλ. XIII.

κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν χειρογράφων τευχῶν συμβαλλόντων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γραφῆς καὶ τὰ ἐξῆς. Οἱ κατὰλογοι οὗτοι δέον ἐπίσης νὰ πλουτίζωνται ἀπαραιτήτως καὶ διὰ σημειώσεων βιβλιογραφικῶν, δι' ὧν νὰ δεικνύονται αἱ προχειρότεροι ἐκδόσεις καὶ ἄλλαι χρήσιμα λεπτομέρειαι· ἀλλ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὀφείλω νὰ ζητήσω ἐπιείκειαν παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν, οὓς παρακαλῶ νὰ μὴ ζητῶσι παρ' ἐμοῦ ἀκριβῆ γνῶσιν παντὸς βιβλιογραφικοῦ ζητήματος οἰοῦντοτε κειμένου· διότι πρέπει νὰ ἀναλογισθῶσι α') ὅτι ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν στερεῖται μεγάλῃς δημοσίας βιβλιοθήκης δυναμένης νὰ ἱκανοποιῇ εἰ μὴ τὸ ὅλον τοῦλάχιστον μέρος τῶν ἡμετέρων ἐρευνῶν, καὶ β') ὅτι ἐλλείπουσι παρ' ἡμῖν εὐρετήρια βιβλιογραφικὰ εὔωνα καὶ εὐπρόσιτα. Ἐν δὲ παρατηρηθῇ ὅτι εἰς μέρος τινὰ ἱκανοποιεῖται ἴσως ἐπαρκῶς ἡ βιβλιογραφικὴ ἐκκείνου ἀπαιτήσις, δηλῶ ὅτι ὀφείλεται τοῦτο τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ καθ' ἡμᾶς Συλλόγου, ταῖς ὑπὲρ δυνάμιν ἰδιαιτέροις ἡμῶν δαπάναις καὶ τέλος τῇ εὐεργετικῇ μεταδόσει φίλων καὶ λογίων κατεχόντων τινὰ τῶν ἀναγκαιούντων μοι βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα διὰ μὲν τοὺς ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ γενικῶς ἀναφερομένους συγγραφεῖς ἐχρησιμοποιήθη ἡ ὑπὸ Harless γενομένη ἐκδοσις τῆς *Bibliotheca Graeca* τοῦ Φαβρικίου, διὰ δὲ τοὺς ἐκκλησιαστικῶς πατέρας τὸ τοῦ Migne *Patrologiae cursus completus* (series graeca)· διὰ δὲ τὰ μαρτυρολόγια ἡ ὑπὸ Θ. Νικολαΐδου Φιλαδελφείως γενομένη ἐκδοσις (ἐν Ἀθήναις, 1868, εἰς 4^{ον}, τόμους δύο) τοῦ ὑπὸ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου παραφρασθέντος «Συναξαριστοῦ τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ». Ἐν ταῖς ὑποσημειώσεις τοῦ τελευταίου τούτου βιβλίου εὑρομεν πληροφορίας πολυτιμοτάτας ἐλλειπούσας ἢ ἀγνώστους τῷ Φαβρικίῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἐλληνισταῖς εὐρωπαίοις. Διὸ ἀναγκαῖον ἐθεώρησα νὰ προστρέξω καὶ εἰς ἄλλας ὑπὸ Ἑλλήνων γενομένας ἐκδόσεις· διότι ἀφόδως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι «πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν νὰ γινώσκῃ ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὴν ἐκδοσιν ἢ μὴ διαφόρων συγγραφεῶν Ἑλλήνων θεολόγων ὀφείλει νὰ ἐρευνᾷ καὶ ἐξετάζῃ καὶ τὰ ἐκτυπωθέντα ἀπὸ τριῶν περιόδου αἰώνων βιβλία ἐπιμελείας καὶ δαπάνῃ μοναχῶν, ἱερέων καὶ ἄλλων ἡμετέρων λογίων». Τὰ βιβλία ταῦτα περιέχουσι πολλάκις κείμενα ὁμολογούμενα ὡς ἀνέκδοτα ἐν τῇ *Bibliotheca Graeca* τοῦ Φαβρικίου, ἕτερα παντελῶς ἄγνωστα τοῖς εὐρωπαίοις φιλόλογοις, ἄλλα

δικαίως δυνάμενα νὰ θεωρῶνται ὡς *editiones principes* καὶ ἄλλα γνωστότερα τοῖς ἡμετέροις διὰ παραφράσεων.

Τὰ βιβλία ταῦτα θὰ σημειῶνται ὅπου δεῖ. Σχετικῶς δὲ πρὸς τὰ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ ἀναφερόμενα μαρτύρια, βίους ἀγίων τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλα, ὁμολογῶ ὅτι ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ ὑποσημειῶ καὶ τὰς γνωστὰς παρ' ἡμῖν παραφράσεις ἢ ἐκδόσεις αὐτῶν· διὸ ποιούμεαι ἐν αὐτῷ πολλὴν χρῆσιν τῶν ἐπομένων βιβλίων, ἅτινα συντετημένως ὑποδεικνύω ἐν ταῖς τοῦ καταλόγου σημειώσειςι:

1. «Θησαυρὸς *Δαμασκηνῶ* τοῦ ὑποδιακόνου καὶ Στουδίτου τοῦ Θεσσαλονικέως μετὰ προσθήκης ἐν τῷ τέλει ἐτέρων ἐπτὰ λόγων ψυχωφελεστάτων, καὶ ἐξηγήσεως τοῦ Πάτερ Ἡμῶν. Νεωστὶ μετατυπωθεὶς¹, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς εἰς ψυχικὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Βενετία, ἐκ τοῦ ἑλλην. τυπογρ. ὁ Φοῦνιζ. 1880», εἰς 4^{ον}.

2. «Βιβλίον ὀνομαζόμενον *Νέος Θησαυρὸς* μετὰ τῶν προὑπαρχουσῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ὁμιλιῶν, νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθὲν. Ἐκδοσις δευτέρη², ἐν Βενετίᾳ, 1863», εἰς 4^{ον}.

3. «*Παράδεισος* τουτέστιν λόγοι ἐκλελεγμένοι ἐκ τοῦ Μεταφραστοῦ Συμεῶνος καὶ εἰς

1. Ἡ πρώτη ἐκδοσις ἐπιγράφεται οὕτως: «Βιβλίον ὀνομαζόμενον Θησαυρός. Ὁπερ συνεγράψατο, ὁ ἐν Μοναχοῖς Δαμασκηνὸς ὁ ὑποδιάκονος καὶ στουδίτης ὁ Θεσσαλονικεὺς. Ἐτυπώθησαν δὲ νεωστὶ, καὶ ἕτεροι ἐξ λόγων τοῦ σοφωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυροῦ ἀλθέρτου μαρίνου τοῦ χρίου, πολλὰ ὥρατοι. Con gratia, e privilegio». Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου: «Τὸ παρὸν βιβλίον ἐτυπώθη ἐν βενεταίῃς, αἰτήσαι κυρίου ἱακώβου τοῦ λεογκίνου, μετ' ἐπιμελείας γρηγορίου τοῦ μαλαξοῦ, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. αἰξή'». Εἰς μ. φ., ἐκ φ. ἀνευ ἀριθμῶν 334.

2. Ἡ πρώτη ἐκδοσις ἐπιγράφεται: «Βιβλίον ὀνομαζόμενον Νέος Θησαυρός. Con privilegio. Νεωστὶ τυπωθὲν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν. Παρὰ ἰωάννη τῷ καιροῦτῳ ἀναλώμασι μὲν τοῖς τῶν κληρονόμων τῆς κυρίας ἐλένης βάρεσι, ἐπιμελεία δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει. θεοφάνους ἱερομονάχου ξενακίου τοῦ κυρίου. Ἐνετίησιν ἔτει, ἀπὸ τῆς ἐν σάρχου οἰκονομίας τοῦ x[υρί]ου ἡμῶν Ἰ[ησοῦ] Χ[ριστοῦ], αἰχ'» (=1608). Ἀνατίθεται Γαβριὴλ τῷ Σεβήρῳ ὑπὸ Φραγκίσκου τοῦ Πελεκάνου καὶ σύγκειται ἐκ φύλων (εἰς μ. 4ον) ἡριθμημένων 4 + σλβ'.

ἀπλὴν μεταγλωττισθέντες διχλεκτον παρὰ Ἀγαπίου μοναχοῦ τοῦ Κρητὸς κτλ. Ἐν Βενετίᾳ, 1855», εἰς 4^ο.

4. «*Νέος Παράδοσιος* ἦτοι λόγοι διχφοροι καὶ βίοι ἁγίων ἐκ τοῦ Μεταφραστοῦ Συμεὼν εἰς τὴν κοινὴν ἡμετέραν διχλεκτον μεταγλωττισθέντες μὲν παρὰ Ἀγαπίου μοναχοῦ τοῦ Κρητὸς. Νῦν δὲ αὖθις τυπωθέντες . . . μετὰ τοῦ προσήκοντος πίνακος. Βενετία, 1872», εἰς 4^ο.

5. «*Βίβλος καλουμένη Καλοκαιρινή* ἐν ᾗ εἰσι γεγραμμένοι μερικοὶ βίοι ἁγίων τινῶν οἱ ὠραιότεροι τοῦ καλοκαιρίου. Ἀπὸ τὴν α' τοῦ Μαρτίου, ἕως ταῖς ὑπερῆς Αὐγούστου. Μεταφρασθέντες ἐκ τῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν κοινὴν ἡμετέραν διχλεκτον παρὰ Ἀγαπίου μοναχοῦ νεωστὶ δὲ μετατυπωθέντες, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθέντες. Ἐκδοσις δευτέρα. Ἐν Βενετίᾳ, 1861», εἰς 4^ο.

6. «*Βιβλίον ὠριστότατον καλούμενον Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία* συντεθέν εἰς κοινὴν τῶν Γρικῶν διχλεκτον παρὰ Ἀγαπίου μοναχοῦ τοῦ Κρητὸς τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει τοῦ Ἀθῶ ἀσκήσαντος. Νεωστὶ μετατυπωθέν, καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθρθέν. Βενετία, 1875», εἰς 4^ο.

7. «*Συναγωγή* τῶν Θεοφθόγγων ῥημάτων, καὶ διδασκαλιῶν τῶν Θεοφόρων καὶ ἁγίων Πατέρων ἀπὸ πάσης Γραφῆς θεοπνεύστου συνκθροισθεῖσα οἰκείως τε, καὶ προσφόρως ἐκτεθεισα παρὰ Παύλου τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ, καὶ κτήτορος Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργετίδος, καὶ Εὐεργετινοῦ ἐπικαλουμένου ἡτίς ληφθεῖσα ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν τῷ Ἁγιωνύμφῳ Ὁρει Ἱεράς, Βασιλικῆς τε, καὶ Πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμούση ἐπονομαζομένης· νῦν πρῶτον τύποις ἐξεδόθη διὰ δαπάνης τοῦ τιμιωτάτου, καὶ εὐγενεστάτου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Καννᾶ· πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων. αψπγ'. Ἐνετίῃσι, 1783. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι». Εἰς φύλλον, σελίδες λς'+1098*.

8. «*Φιλοκαλία* τῶν ἱερῶν νηπτικῶν συνεκθροισθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν· ἐν ᾗ διὰ τῆς κατὰ τὴν Πράξιν καὶ θεωρίαν ἡθικῆς φιλοσοφίας ὁ νοῦς καθαίρεται, φωτίζεται, καὶ τελειοῦται· ἐπιμελεῖα μὲν ὅτι πλείστη διορθωθείσα· νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα διὰ δαπάνης τοῦ τιμιωτάτου, καὶ θεο-

σεβεστάτου κυρίου Ἰωάννου Μαυρογορδάτου εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. αψπβ'. Ἐνετίῃσι, 1782. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι». Εἰς φύλλον, σελίδες ις'+1207.

9. «*Νέον Ἐκλόγιον* περιέχον βίους ἁγιολόγους διαφόρων ἁγίων, ἐν οἷς προστετέθη ἤδη καὶ ὁ βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεωνᾶ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, καὶ ἄλλα τινὰ ψυχωφελῆ διηγήματα, ἐκλεχθέν ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων βιβλίων, ὡς ἀπλὴν τε φράσιν μεταγλωττισθὲν καὶ διὰ φιλοχρίστου τινὸς χριστιανοῦ τὸ πρῶτον ἐκδοθέν. Αἰτήσαι τῶν ἐν τῷ Ἁγιωνύμφῳ Ὁρει τοῦ Ἀθῶ σεβασμιῶν Πατέρων, ἡδὴ δὲ τὸ δεύτερον ἐκδίδεται, ὑπὸ Ἀβδρακῶμ ἱεροδιακόνου καὶ Ἀνθίμου μοναχοῦ τῶν Ἀγιοριτῶν, καὶ ἀδείχ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς τοῦ Γένους τυπογραφείας διευθυνομένης ὑπὸ Στεφάνου Λαμπραδρίου. αὠζγ'. 1863», εἰς 4^ο σελίδες η'+397.

Περαινῶν νῦν τὸν παρόντα πρόλογον ὁμολογῶ ὅτι διὰ τινὰ χειρογράφα μηχανῶ ἴσως παρ' ἄξιαν τὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ σφάλμα τοῦτο οὐκ ἔστιν ἡμέτερον. Αἱ τοῦ Συλλόγου ἀποφάσεις ἀπαιτοῦσιν ὀριστικῶς λεπτομερῆ παντὸς χειρογράφου ἀναγραφὴν, καὶ εἰς αὐτάς προσεπέθην καὶ ἐμμένω πιστὸς ἐν πολλαῖς περιστάσεσι, διότι ἐθεώρησα ἀναγκαίαν τὴν πλήρη καταγραφὴν τοῦ περιεχομένου οἰουδήτινος κώδικος· τὸ μὲν πρὸς γνῶσιν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, τὸ δὲ πρὸς βοήθειαν τῶν μελλόντων κριτικῶν ἐκδοτῶν οἰουδήτινος πατρὸς τῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ οἵαςδὴποτε θεολογικῆς καὶ ἀγιολογικῆς βιβλιοθήκης. Τούτου λοιπὸν ἕνεκα ἐσημείωσα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν περιεχομένων ὡς ἐν ταῖς κώδιξιν εὐρίηται¹, περικόψας μόνον ὅπου ἦν ἀναγκαῖον τὰς ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπιγραφῶν σημειούμενας εἰς τοὺς θεολογικοὺς συγγραφεῖς τιμητικὰς, εὐσεβεῖς, καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κεκωνοισμένας λέξεις: Ὡς, τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν, Γεωργίου ἀρχιεπισκόπου Νικομηδείας τοῦ ῥήτορος (ἐν ἀριθ. 51, φ. 479^ς) κτλ. κτλ. Διὸ ἀντὶ τῶν λέξεων τούτων, αἵτινες ἀναμφιβόλως θὰ ἐπηύξανον κατὰ πολὺ τὸν ὄγκον τοῦ παρόντος καταλόγου, προὔτιμησα τὴν ἐν ἀρχῇ ἐκάστου περιεχομένου σημείωσιν τοῦ ἡδὴ

* Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει ἀποσπάσματα πολλῶν ἀσκητικῶν συγγραφέων καὶ τεμάχια ἱκανὰ βίων καὶ μαρτυρίων καὶ ἀποστολικῶν περιόδων.

1. Πολλάκις μόναι αἱ ἐπιγραφαὶ μαρτυροῦσι τὴν συγγένειαν τῶν κωδίκων.

γνωστοῦ τοῖς φιλολόγοις ὀνόματος τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ. Αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ ὅσα ἄλλα περικλείονται ἐν εἰσαγωγικοῖς (« ») ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς κώδιξιν. Οἰκονομίας δὲ χάριν προϋτιμήθη ἡ ἀπλὴ σημείωσις ἐκάστου ἀγιολογικοῦ βίου καὶ μαρτυρίου. Πανταχοῦ δὲ σημειοῦνται καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν περιεχομένων πρὸς ἐξέλεγχον τῆς ταυτότητος ἢ μὴ ἄλλων ὁμοειδῶν συγγραφῶν. Καὶ ἐν σπανίαις μὲν περιστάσεσιν ἡμελήθη ἡ τῶν ἀρχῶν προσθήκη, λόγῳ λήθης, ἐν ἄλλαις δὲ ἐκ συστήματος παρελήφθη, καὶ

μάλιστα ὅπου ἐγίνωσκον ὅτι τὸ περιεχόμενον ἦν κοινότατον καὶ τοῖς πᾶσι γνωστόν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἐάν δὲ παρατηρηθῶσι καὶ ἐλλείψεις σημαντικῶν λεπτομερειῶν, αἰτοῦμαι παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν ἐπιείκειαν εὐμενῇ· τὸ μὲν διότι «πᾶσα ἀρχὴ δύσκολος», τὸ δὲ διότι εἰργάσθη ἐν περιηγήσει καὶ μάλιστα ἐν τόποις ἀποροῦσι τῶν καταλλήλων πρὸς συνεχῇ χρῇσιν βιβλίων καὶ παραγμάτων.

A. Π. Κ.

ΛΕΞΕΙΣ ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΑΙ

ὡς γίνεται χρῆσις ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ.

ἀγ.—ἀγίς, ου, ων, οἱς.

ἀρχ.—ἀρχή, ἄρχεται.

ἐκατ.—ἐκατονταετηρίδος.

ιερομ.—ιερομόρτυς, ρος.

λ.—λέξις, εως, εις, ων.

μαρτ.—μόρτυς, ρος, ρων, καὶ μαρτύριον.

μεγαλ.ομ.—μεγαλομόρτυς, ρος.

μ. φ.—μικρὸν φύλλον.

ὅσ.—ὅσιος, ὁσίου, ὁσίων, ὁσίοις.

π.—πατήρ, πατρός, πατέρων.

πολ.—πολιτεία.

παράφρ.—παράφρασις.

προφ.—προφήτης.

φ.—φύλλον, ου, α, ων, οἱς.

ὁ. π. ἡ.—ὁσίου πατρός ἡμῶν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ τινὰ καὶ μάλιστα ἀριθμητικὰ παρεισφύσαντα ἀνωτέρω διορθοῦνται ὡδε οὕτως :
—ἐν σελ. ιβ', ιγ', 4, ἀντὶ τοῦ ἔτους 1526 γράφει 1527.—ἐν σελ. ιβ' καὶ ιθ' ἀντὶ τοῦ ἔτους 1486 γράφει 1487.—ἐν σελ. ιβ', 8 καὶ 9, τὸ ἔτος 1530 τρέψον εἰς 1531.—ἐν σελ. 8, 9, 10 ἀντὶ 1529 γράφει 1530.—ἐν σελ. ιδ' ἀντὶ 1684 γράφει 1683.—ἐν σελ. ιε' ἀντὶ 1545 γράφει 1544.—Ἀντόθι ἀντὶ 1604 γράφει 1605.—ἐν σελ. ις' ἀντὶ 1558 γράφει 1559. Τὰ δὲ λοιπὰ λάθη σημειωθήσονται ἐν τέλει τοῦ τόμου.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΝ ΛΕΣΒΩ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ

ΤΟΥ ΛΕΙΜΩΝΟΣ ΜΟΝΗΣ

ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ.¹

Ἀρθ. 1.

Τεύχος εἰς τέταρτον (0,30×0,24) συγκείμενον ἐκ φ. 79 λευκοφαίου διφθέρας, ἥτις ποῦ μὲν ἐστὶ λεπτοτάτη ποῦ δὲ παχυτέρα. Κατὰ τὴν γραφὴν δὲ καὶ τὰ παλαιογραφικὰ σημεῖα φαίνεται γραφὴν περὶ τὰ τέλη τῆς ἐνάτης ἢ μᾶλλον τῆς δεκάτης ἐκατονταετηρίδος· ἐστὶ δὲ γεγραμμένον ὑπὸ καλλιγράφου χειρὸς διὰ τῶν καλυμμένων ἐκκλησιαστικῶν κεφαλαίων γραμμάτων². Τὰ πρῶτα καὶ τελευταῖα φύλλα ἐλ-

λείπουσι· τὰ σωζόμενα δὲ ἐσχάτως συνδεθέντα περιέχουσι μέρος ἱκανὸν *Εὐαγγελισταρίου* (ἐν διστίλῳ ἀνὰ 20 σειράς) κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν :

Α'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.—Ἡ σελὶς τοῦ πρώτου φύλλου ἀρχ. ἀπὸ τῶν λ. «και εἶπεν αὐτῷ + | οὐκ εἰχω ἀνδρα + | λέγει αὐτῇ ὁ ἰω + κα|λως εἶπας» κτλ., αἰτινὲς εἰσι μέρος (ΙΑ', 17) τῆς ἀναγινωσκομένης τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος. Ἀπὸ τοῦ 2⁶ φ. ἀρχ. περικοπὴ ἀναγινωσκομένη τῇ β' τῆς ε' ἐβδομάδος. Ἐπονται πάλιν ἕτεροι περικοπαὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελίου μέχρι τοῦ φ. 20⁶. Σημειωτέον δὲ α') ὅτι ἡ περικοπὴ τῆς Παρασκευῆς τῆς ε' ἐβδομάδος ἐπιγράφεται (φ. 6^a) ἐν τῷ κρασπέδῳ οὕτως: ἡ ἀρχ(ή) τῶν ἐγκαινίων—β') ὅτι ἐν φ. 14^a εὑρεται μόνον ἡ ἀρχὴ τῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν ε' τῆς Ἀναλήψεως περικοπῆς μεθ' ἣν ὁ γράφεὺς σημειοῖ «Ζη(ει) ἀναστασιμο(ν) εὐθ(ινὸν) ς'».—γ') ὁμοίως μετὰ τὴν ἀρχ. τῆς περικ. τοῦ σαββάτου τῆς ς' ἐβδομ. ἀναγινώσκωμεν: «Ζη(ει) εἰς τὴν διαθ(ήκην)». Τὰ αὐτὰ ἀναγινώσκωμεν καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει τῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος ἀναγινωσκομένης περικοπῆς.—δ') ἡ τῆς β' τῆς η' ἐβδομάδος περικοπὴ ἐπιγράφεται: «Τη Β τῆς Ν» (=πεντηκοστῆς)

1. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα εὐρίσκονται κατατεταγμένα ἐν ἰδιαιτέρῳ δωματίῳ. Οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ φέρονται καὶ ἐπὶ τῆς βράχως τῶν τευχῶν· καὶ τούτου ἕνεκα παρέχωμεν ὡς ἀναγραφὴν κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν. Ἐν τέλει δὲ τοῦ τόμου τούτου χάριν προχείρου ζητήσεως προσήρτηται πίναξ ἀλφαβητικῆς καὶ ἀναλυτικῆς.

2. Ἐν μὲν τῷ Α' πίνακι παρέχεται μικρὸν δεῖγμα τῆς γραφῆς ταύτης, ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ πλήρες ὁπωσοῦν τὸ ἀλφάβητον τοῦ παρόντος κώδικος. Τῆς τοιαύτης γραφῆς χρονολογημένα χειρόγραφα ἀγνοοῦνται. Ὁ Montfaucon (Pal. Gr. σ. 228. 260.) καὶ ἄλλοι παλαιογράφοι οὐ συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς γραφῆς ταύτης τῆς κληθείσης νεωστὶ jüngste liturgische Uncialschrift. Ὁ δὲ Gardthausen (Gr. P., σ. 162) θέλει αὐτὴν τῆς ΙΑ'-ΙΒ' ἐκατ., ἀφορμὴν ἰδίως λαβὼν ἐκ τοῦ ἐν τοῖς κώδιξιν ἀπαντωμένου διγώνου (□) σχήματος. Ἀναφέρω δ' ἐγὼ τὸν παρόντα κώδικα παλαιότερον διότι προὔτιμῃσα ν' ἀκολουθήσω τὴν μέσσην ὁδὸν μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως χρονολογουμένου τινὸς χειρογράφου. Ἄλλως τε τὸ ἀλφάβητον τούτου σύγγενεὺς μᾶλλον πρὸς τὸ ἐν τῷ Β πίνακι Gardth.

(στήλη ἔτους 995) ἢ πρὸς τὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος κατ' εἰκασίαν λεγόμενον· τὰ τρία κεκαλονισμένης μορφῆς στοιχεῖα Ο, Θ καὶ С ἠδύναντο νὰ ὦσιν ἐν χρήσει καὶ πρότερον. Περιγράφω δὲ τὸν παρόντα κώδικα λεπτομερῶς χάριν τῶν παρ' ἡμῖν ἀσχολουμένων κριτικῶς περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων.

καὶ ἄρχεται οὕτως: «Εἶπεν ὁ κ(ύριος) κτλ. ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκλείνας κτλ., ἐνῶ κατὰ τὸ ἐν χρήσει τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐκδεδομένον Εὐαγγελιστάριον ἢ περικοπὴ αὕτη ἀναγινώσκεται τῇ γ' τῆς ἡ' ἐβδομάδος. — ε') ὡς περικοπὴ τῆς γ' τῆς πεντηκοστῆς ἐβδ. σημειοῦται ἐν τῷ τεύχει ἢ ἐν ταῖς ἐκδόσεσι δηλουμένη τῇ β' τῆς ἡ' ἐβδομάδος. — ζ') ἢ κατὰ τὸν ὄρθρον τῆς Ν' ἀναγινωσκόμενη περικοπὴ ἑλλείπει, τίθεται δὲ μόνον ἡ τῆς Κυριακῆς αὐτῆς, ἥτις σημειοῦται ἐν τῷ τεύχει ὡς κεφ. πδ' τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου.

Β'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ἀρχόμεναι ἀπὸ φ. 21^α, ἐνθα πρώτη τίθεται ἡ τῆς ἐπαύριον τῆς Πεντηκοστῆς. ἔπεται ἡ τῆς γ' μετὰ τὴν Ν' (ἐκ τοῦ κατὰ Ἰω.), ἥτις ἄλλως ἔχει ἐν τοῖς ἐντύποις: μετ' αὐτὴν ἢ ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον τῆς α' Κυριακῆς τῶν ἀγίων Πάντων, δι' ἣν ὑποσημειοῦνται ἐν τῇ ὡς τάδε: «*διὸν γινωσκ. ὅτε ἄρξῃς ἀπο το ο φυλῶν π(ατέ)ρα: ὑπέρβα: καὶ πά.λιν ἄρξῃς*». Μετὰ τὴν περικοπὴν ταύτην ὑπάρχουσι μόνον αἱ κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν τῆς περιόδου τοῦ κατὰ Ματθ. Εὐαγγ. ἀναγινωσκόμεναι περικοπαί. Τελευτᾷ δὲ ἡ περίοδος αὕτη τῇ ις' Κυριακῇ.

Γ'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ 47^ο φύλλου. Τίθενται δὲ καὶ ἐνταῦθα μόνον αἱ τῶν Σαββ. καὶ Κυρ. Ἡ τῆς ις' Κυρ. εἰληπται ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγελίου σημειούμενη ἐν τῷ τεύχει ὡς ρνζ' κεφ. Ὑπὸ τὴν πέζαν δὲ αὐτῆς (φ. 70^ο) ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς σημείωσις: «*Χρῖ ὄν ρι.νωσκη* | *ὅτι εα.ρ φθασι το πασχ.* | *ἔσω ἀπο.μέρουσι πέρισσα* | *ἐαγγέ.λια: καὶ ἀναγ.* | *ρῶ.σεται πρῶ τοῦ ἀσώτου* | *κν. του φαρισαιοι* *και του τελωνου* | *Σα. ιη' πρῶ του ἀσώτ. ζητ(ει)* | *+εἰς τ(ο) τε(λος) του βιβ(λου)*». Ἐν φ. 71^α ὑπάρχει ἡ τῆς ιη' Κυριακῆς Λουκᾶ περικοπὴ φέρουσα ἐντὸς διγώνου (□) κεχρωματισμένου κοσμημάτος τὴν ἐπιγραφὴν: «*Πρῶ της ἀπο(κ)ρε. | κυριακη | του ἀσώτου*». Ἡ τελευταία δὲ τοῦ Λουκᾶ περικοπὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Τυροφάγου.

Δ'. «ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΤΑ ΠΑΝΥΧΙΑ(Α)» οὕτως ἐπιγράφονται ἀπὸ φ. 77^α αἱ ἀναγινωσκόμεναι περικοπαὶ τῇ α' ἐβδ. τῶν Νηστειῶν. Ἔπονται αἱ ἐξῆς ὁδηγίαι: τῇ β' ζήτ. σάββατον τῆς τυροφάγου: κατὰ Ματθαῖον — Τῇ γ' ζήτ. σά. τῆς ἀποκρέου. — Τῇ δ' ζήτ: *μητὶ αὐγού.στον ζ'*: *εἶπεν ὁ κς ἔχετ(ε) πιστην Θῷ*. — Τῇ ε', *αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται. Ζήτ. εἰς τ. π.λη.ρομ. τῶν ὡρῶν*. — Τῇ παρασκευῇ ζήτ. εἰς

την Διὰθ: ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθ(ι)νή. Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ ὑπάρχει (β' στήλῃ) λειογραφία παριστῶσα ἐπὶ χρυσοῦ ἐδάφους (ὑψ. 0,128, πλ. 0,091) τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον καθήμενον ἐπὶ σκίμποδος καὶ βλέποντα πρὸς ἀριστερὰν ἐντὸς βιβλίου τεθειμένου ἐπὶ ἀνκλογίου. Ἡ λειογραφία αὕτη ἔστι μὲν ἐφθαρμένη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἐκφράζει χάριν καὶ ἐλευθεριότητα καὶ πως ἐκτεηλυμένην.

Ε'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ἀρχόμεναι μετὰ τὴν προμνησθεῖσαν λειογραφίαν ἀπὸ τῆς τοῦ σαββ. α'. τῶν Νηστειῶν περικοπῆς: διὰ τὴν τῆς Κυρ. α' τῶν Νηστειῶν παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν δ' τῆς «*Διακίρη*» (=Διακινήσιμου). Ἐπεται ἡ τοῦ β' Σαββ. τῶν νηστ. (ἐκ τοῦ ΙΖ' κεφ. κατὰ τὸ τεύχος) περικοπὴ, μεθ' ἣν σημειοῦται ἡ τῆς β' Κυρ. τῶν Νηστ., ἥτις ὅμως ἑλλείπει.

ΣΤ'. ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓ. ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ. Τὰ πρῶτα φύλλα αὐτοῦ ἑλλείπουσιν, ὡς καὶ τὰ τελευταία, διασωθέντων μόνον δύο φύλλων (78 καὶ 79).—Ἐπὶ τῆς α' σελ. τοῦ 78 φ. ὑπάρχει πρῶτον μέρος τῶν Μακαρισμῶν ἀπὸ τῶν «*...ρομησουσιν τὴν γῆν | μακαριοι οἱ πει.ρῶν | τες κτλ.*» καὶ εἶτα ὁδηγίαι περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ια' ἰανουαρίου περικοπῶν ταύτας δὲ ἀντιγράφωμεν ὧδε, διότι αἱ μνημια τῶν ἀγίων διαφέρουσι κατὰ τι πρὸς τὴν νῦν ὠρισμένην αὐτῶν τάξιν: «*Μη(ρὶ) τῶ αυτ(ῶ) ια' τῶν ἀγιῶν Μαρκον, Ἀγαπιον, και του οσ. πρς ημων Θεοδοσιου του κυνοβιαρχου. Ζητ(ει) ὀκτοβριω. κα'.*¹ *Μη(ρὶ) τῶ αυт. ιβ' τῆς ἀγίας μρ. Τα.τιαρῆς και Θεοδώρας, και τοῦ ἀπο Μάρκον, ὁ και Ἰωαννης κ.ληθεῖς Εὐαγγε.λ. πρ(ο)εγρα(ση) δεκεμβρίω δ'.* — *Μη(ρὶ) τῶ αυтῶ ιδ' τῶν ἀγίῶν(ρ) Ἀθαδῶν τῶν ἐν Σινᾷ ὄρι τε.λω: Π: Εὐαγγε. πρ(ο)εγρα. σα(β). ια' του Λουκ(ᾶ).* — *Μη(ρὶ) τῶ αυтῶ ις' του ἀγίου Ἰωαννου του κα.λυθιτου, και Καρτεριου, και Βαβυ.λα επισκοπ(ου), Αντιόχειας: Ζητ(ει) σε(π)τ(ε)μ.βριω β: Εἶπεν ὁ κς τοις ἐαντ(οῦ) μαθ(ηταις).* ὅμεις ἐστε τὸ φῶς τοῦ. — *Μη(ρὶ) τῶ αυтῶ ιστ' ἡ προσκυρισις της τιμίας ἀ.ύσεως του ἀγίου ἀπο(στό.λου) Πέτρου. Εὐαγγε. ζητ. ἀναστ. ἐωθ. ια'.* — *Μη(ρὶ) τῶ αυтῶ ιζ' τοῦ ἀγίου πρς ημων Ἀρτοριου. Εὐαγγ. προεγρα. ὀκτοβριω κα'.* — *Μη(ρὶ) τῶ αυтῶ ιη' ἡ ἐπάνοδος της ἐξορίας του ἀγίου Ἀθανασίου, και τῶν ἀγίῶν επισκοπ(ων) Κυρίλλου και Ἀλεξάν.*

1. Ἐν τῇ ὡς: «*ια' ἄλλο ζήτ. εἰς τ. τελ. του βιβλίου μεθ εορτ.*».

δρον: *Εἶπεν ὁ κς τοῖς ἑαυτοῦ (οὐ) μαθ(ηταῖς), ἡμεῖς ἐστέ. Ζητ. σε(π)τ(ε)μβριω β'.*—*Μη(νὶ) τῷ αὐτ(ῷ) κ' του οσ. πρς ἡμω(ν) Εὐθυμιον: καὶ του ἁγίου Θύρσου.* Τῇ μηνολογικῇ ταύτη σημειώσει ἔπεται περικοπὴ ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγ., ἧς ἡ ἀρχὴ «*Εἶπεν κτλ. πάντα μοι παρεδόθη*» κτλ. μέχρι τῶν λ. «*ἀνάπαν- σιν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν*». Ἡ περικοπὴ δὲ αὕτη ἐπιγραφομένη ἐν τοῖς ἐντύποις Εὐαγγελιστα- ρίοις τῷ ὀνόματι τοῦ Ματθαίου ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ε' δεκεμβρίου τοῦ ὁσ. Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου. Ἡ συνέχεια τῆς περικοπῆς ταύτης ἐλλείπει ἐκ τοῦ κώδικος. Τὸ φ. 79^α, ὅπερ ἀπετέλει τὸ ζ' ἐνὸς τριαδίου (ternio), ἔχει μέρος τῆς εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν εὐαγγ. περικοπῆς ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν «*... ἡς αἰαντοῦς, κατὰ τὸ ἡθισμένον τοῦ ρομου περὶ αὐτοῦ*» κτλ. Ὑπὸ τὴν πέζαν δὲ αὐτοῦ ἀναγι- νώσκουμεν τὰδε ἐκ τοῦ μηνολογίου Φεβρουαρίου. «*Μη(νὶ) τῷ αὐτ(ῷ) γ' του δικαίου Συμεῶν | τῷ καιρῷ ἐκεῖνω· ἦν | ἀν(θρῶ)πος ἐν ἱερου- σα(λημ) ὃ ὄνο | μα Συμεῶ(ν).* Ζητ. ἀπο το μέσον |.—*Μη(νὶ) τῷ αὐτ(ῷ) ε' της ἀγίας μρ. Ἀραθης | Εἶπεν ὁ κς τὴν παραβ. κτλ. κτλ. Ζητ. τὴ ἀγία καὶ μρ. Γ' ἀπο το με(σον).*—*Μη(νὶ) τῷ αὐτ. ζ' τῶν οσ. οσ. π(ατέ)ρων ἡμ(ῶν) Παρθενίου Λαμφάκου.*...» Ἐνταῦθα λήγει τὸ περιεχόμενον τοῦ τεύχους τούτου, ὅπερ, φαίνεται, ἦν ὀγκωδέστατον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Ἡ μελάνη πολλαχού ὑπο- ξανθίζουσα· ἀρχικὰ κεφαλαῖα γράμματα καλ- λιγεγραμμένα, κεχρωματισμένα καὶ κεχρυσωμέ- να· πνεύματα τριῶν εἰδῶν (ἴδ. Πίνακ. Δ' ἀριθ. 7-9). Τὸ ὑπογεγραμμένον εἰς ἐλλείπει. Σημεῖον στιξέως ἡ ἄνω τελεία καὶ ὁ ἐρυθροῦς σταυ- ρός· λέξεις συγκειρομέναι ὀλίγαι ἐν τῷ κει- μένῳ, πλείονες δὲ ἐν τῷ μηνολογίῳ. Ἀνορθο- γραφαὶ ἱκαναί, ὡς **ΑΡΧΟΝ, ΑΛΙΘΗΣ ΔΙΔΟΜΙ**, κτλ. Ταχυγραφικὰ σημεῖα κυρίως ἐν τῷ μηνολογίῳ. Τὸ κείμενον ἔχει πανταχοῦ μουσικὰ τονικὰ σημάδια διὰ κινναβάρως γε- γραμμένα· συνδεδεμένα στοιχεῖα καὶ λέξεις συν- τετημέναι ἀπαντῶσιν ἰδίως ἐν ταῖς τυπικαῖς ὁδηγίαις τοῦ μηνολογίου· τὰ δὲ στοιχεῖα τῶν ἐπιγραφῶν τούτου εἰσὶ γεγραμμένα ἐν μικροτέρῳ σχήματι καὶ διὰ χρωμάτων.—Τὸ τεῦχος συνί- στατο ἐκ τετραδίων ἀνὰ ὀκτώ φύλλ. ἢ τριαδίων ἡριθμημένων διὰ τοῦ ἑλλην. ἀλφαβήτου, ὧν οἱ ἀριθμοὶ σημειοῦνται ἐντὸς περικοσμήματος πρὸς τὴν ἄκρην τῆς ἄνω γωνίας πλάτης πρώτης σε- λίδος τετραδίου ἢ τριαδίου. Ἀπὸ τοῦ 1 μέχρι τοῦ 35 φ. οὐδεὶς ἀριθμὸς διακρίνεται ἔνεκα πε-

ριφαγώματος τῶν ἄκρων, τὰ δὲ φ. 36-43 ση- μειοῦνται διὰ τοῦ Θ'· τὰ φ. 44-49 διὰ τοῦ Ι'· τὰ φ. 50-56 διὰ τοῦ ΙΑ', κτλ. Τέλος δὲ ση- μειωτέον ὅτι παρτηροῦνται ἐν τῷ τεύχει καί τινες παραλείψεις γεγραμμένα ἐν τοῖς κρασπέ- δοις (πρὸ βλ. φ. 5^α, 6^ς, καὶ 15^ς) διὰ τῶν ἐν τῷ Γ' πίνακι σημείων, ἀριθ 3.

Ἀρθ. 2.

Τεύχος χαρτῶν εἰς φ. (0,28×0,19) γραφὲν πιθανῶς ἐν ἀρχῇ τῆς ΙΕ' ἐκπ. Σύγκειται ἐκ φ. 324 Περιεχόμενα:

1. **ΓΕΡΜΑΝΟΥ** Κωνσταντινουπόλεως ὁμι- λία¹ (τῇ Κυρ. δ' Λουκᾶ). Ἀρχ. «*Ὡς περ παράδεισος ἁλλος ἐστὶν*» κτλ., φ. 1-85.

2. **ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ**, «ὁμιλία εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου». Ἀρχ. «*Ἡ εἰς τὸν τελώνην καὶ φαρισαῖον*», φ. 86-104^α.

3. **ΑΔΗΛΟΥ**, «τῇ β' τῆς α' ἐβδομάδος τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Λόγος δι- δασκαλικὸς ἐκ διαφόρων βιβλίων»,—καὶ «τῇ δ' τῆς α' ἐβδομάδος. Λόγος ἐκ πολλῶν συγ- γραμμάτων, καὶ εἰς τὴν ἀποδεκτάτωσιν τοῦ χρόνου», φ. 104^α-117^ς.

4. **ΑΔΗΛΟΥ**², ὁμιλία «Σαββάτῳ α' τῶν Νη- στείων. Εἰς τὸ θαῦμα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Περὶ τῶν κολύβων». Ἀρχ. «*Ὡς πολὺ τὸ πλὴ-θος τῆς χρηστότητός σου*» φ. 117^ς.

5. **ΑΔΗΛΟΥ**, «ἕτερον θαῦμα τὸ λέγον ἐν τῷ τροπαρίῳ τοῦ ἁγίου: τοὺς στρατιώτας παι- δεύεις τῆς ἀρπαγῆς ἀπέχεσθαι». Ἀρχ. «*Στρα- τιώτης τις ἔχων*», φ. 122^α.

6. **ΑΔΗΛΟΥ**, «θαῦμα τὸ λέγον ἐν τῷ τρο- παρίῳ τοῦ ἁγίου: μῆταιον δρασμὸν ἐπέχεις οἰκετῶν». Ἀρχ. «*Συνήθως οὐν ὁ ἅγιος*», φ. 122^ς.

6. **ΑΔΗΛΟΥ**, ὁμιλία «Κυριακῇ α' τῆς Ὁρ-θοδοξίας». Ἀρχ. «*Ἡ τεσσαρακονθήμερος αὐ-τη νηστεία*», φ. 124^α.

8. **ΑΔΗΛΟΥ**, «λόγος ἐκ πολλῶν βιβλίων» τῇ β' τῆς Β' ἐβδομ. τῶν νηστείων. Ἀρχ. «*Ἡ τεσσαρακονθήμερος αὕτη νηστεία*». Ἐπονται καὶ ἕτεροι λόγοι ἀνώνυμοι, φ. 132-226.

9. **ΓΕΡΜΑΝΟΥ** Κωνσταντινουπόλεως, «ἐγ-κώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς ὑπερά- γίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου

1. Μὴ ἀναφερομένη παρὰ Φαβρίκί φ. τόμ. XI σ. 158-162.

2. Ἰδε Fabricii, X, σ. 335.

Μαρίας». Ἀρχ. «Πανσάσωσαν αἱ τῶν αἰρετικῶν»¹, φ. 227.

10. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεομήτορος». Ἀρχ. «Φήμη καλὴ καὶ ἀγαθὴ»², φ. 231⁶.

11*. «ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ»³, πρεσβυτέρου καὶ ἐγκλείστου, λόγος εἰς τὴν παναγίαν κόρην καὶ θεομήτορα· ὀπηνίκα ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων ἐπεδόθη εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων τριετίζουσα». Ἀρχ. «Βλέπουσα τὰ τῶν ἁγίων», φ. 239^α.

12. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γέννησιν· καὶ εἰςστορία (γρ. ἱστορία) περὶ τῶν γενομένων σημείων ἐν τῷ ναῷ τῷ Περσικῷ. Καὶ πῶς ἐφάνη ὁ ἄστυρ, καὶ περὶ τῶν μύγων». Ἀρχ. «Χριστοῦ τὸ γενέθλιον πάντες», φ. 251^α.

13. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὰ ἅγια Φῶτα». Ἀρχ. «Φωτὸς ἀνεσπέρου φιλέορτοι», φ. 264⁶.

14. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὴν ἁγίαν ὑπαπαντί· ὅτε ἡ θεόνυμφος δέσποινα τὸ πανάγιον βρέφος εἰς τὸν ἅγιον ναόν, τεσσαρακονθήμερον ἐισέκόμισε· καὶ εἰς τὸν δίκαιον Σύμεών· καὶ εἰς τὴν δικαίαν ὑποφῆτιδα Ἀνναν». Ἀρχ. «Γεγηθότες φιλέορτοι πρὸς τὴν παροῦσαν», φ. 276⁶.

15. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας»⁴. Ἀρχ. «Καὶ πιστεύομεν οὕτως ἔχει», φ. 289^α.

16. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὸ θεῖον καὶ πάνσεπτον γενέσιον τοῦ τιμίου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου». Ἀρχ. «Σήμερον ἐξακάρπον ρηθύος», φ. 298^α.

17. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τοὺς θεῖους καὶ κορυφαίους τῶν ἀποστόλων, Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους». Ἀρχ. «Τῶν ἀποστόλων καὶ μύστων καὶ φίλων», φ. 303^α.

18. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὴν θείαν καὶ

ἐνδοξον μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἀρχ. «Μεταμόρφωσιν θείαν ἐξυμνεῖν», φ. 309⁶.

19. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς πανάγνου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Ἀρχ. «Βουλομένη μοι ἀνυμνεῖν», φ. 316.

ὑπὸ τὴν πείσαν τοῦ λόγου τούτου γέγραπται (κατὰ τὴν ις' πιθανῶς ἑκατ.) τὸ ἐξῆς σημείωμα: «Τοπαρον· βυβλιον ὑπάρχη της κιερας και σεβασμιας· μονῆς του λιμονός» καὶ οἰοποιοι τοαποξένουσι πλεονείας παθη εἰνηθησ¹ ἔχει ἡ μεροῖς αὐτὸν. μετατον προδοτου νουδα ιενθρον δεοῦ τους θεους ταξιάρχας» καὶ τον αγιον ιγνατιον αντιμαχετούς² ενμερα κρισεος». Παρομοία δὲ σημείωσις ἄλλ' ἀτελής, γέγραπται δι' ἐρυθρὰς μελάνης καὶ ἐν τῇ ὥφ τοῦ 260 φ. καὶ ἐσωθεν τῆς μιᾶς πινακίδος τοῦ τεύχους.

Ἀριθ. 3.

Τεύχος χαρτῶν εἰς 4^{ον} (0,29×0,21) συγκείμενον ἐκ φ. 398, γραφέν δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Τὰ πρῶτα 16 φύλλα ἐκπεσόντα ποτὲ ἀνεπληρώθησαν μεταγενέστερον.

ΜΗΝΑΙΑ τῶν Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου μηνῶν, ὧν τὸ κείμενον γέγραπται ἐν διαστήλῳ. Εἰς δὲ τὸ τέλος ἀναγινώσκεται τὸ ἐξῆς σημείωμα: «† βιβλια κομάτια ε'. ιουλίου και αυγουστου» ἐν βιβλιον. νοεμβριος, ἕτερον βιβλιον· ενχο· λόγιον· πραξαπόστολος· και παλαια διαθήκη· και εἶναι τοῦ κυροῦ ἱππολίτου τοῦ ποτὲ μεθῆμνη³. καὶ μᾶς τὰ ἔδωκεν ὁ κύριος κων· σταντίς λέου». Ὑπῆρξε δὲ ποτε κτήμα τὸ τεύχος τοῦτο καὶ τινος «παπα Ἰωάννου τοῦ ἐκ καστριίου».

1. = ἡττηθεῖς.

2. = ἀντιμαχομένους.

3. Ἰππόλυτος ὁ Μεθύμνης ἤχμαζε μετὰ τὸ 1576 ἔτος· γενόμενος δὲ ὕστερον μητροπολίτης Χίου ἐξεβλήθη καὶ καθρέθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους Γ'. Σώζεται τούτου ἐπιστολὴ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Κρουσίου ἐν Turcogracia, σ. 306-308. Ἐτεραι δὲ τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ δημοσιευθίσονται προσεχῶς μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ ἐπιστέλλοντος. Πρβλ. περὶ Ἰππολύτου Lequien, Oriens Christ. I, σ. 932, 964.—Γ. Ζαβίρα, Νέας Ἑλλ. ἐκδ. Κρέμου, σ. 120 121. Σώζεται δὲ καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Μαργουίνου πρὸς τὸν Ἰππόλυτον Χίου, περὶ ἧς ὄρα Κ. Σάθα, Νεολλ. Φιλ. σ. 217.

1. Παρὰ Migne, Patrol. τόμ. 98, σ. 348.

2. Αὐτόθι σ. 360.

* Μεταξὺ τῶν ἀριθμ. 10 καὶ 11 ὑπῆρχον, φαίνεται, πρότερον καὶ ἕτερα φύλλα ἔχοντα λόγους τοῦ Νεοφύτου μοναχοῦ, διότι ἡ ἐπιγραφή τοῦ 11 ἀριθ. ἔχει ἐν τῷ κώδικι: «Τοῦ αὐτοῦ Ν. μοναχοῦ» κτλ.

3. Ἴδε περὶ αὐτοῦ Fabricii XI, σ. 339. Μνημονεύονται δὲ αὐτοῦ τριάκοντα λόγοι.

4. Ἐν τῷ κρασπέδῳ γέγραπται: «Δεῖπει ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου».

Ἀριθ. 4.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς μ. φ. (0,31×0,24) συγκείμενον ἐκ 264 φ., γραφέν δὲ κατὰ τὸν **ΙΑ'** αἰῶνα. Περιέχει ἐν διστέλῳ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον. Ἡ πρώτη ὁμιλία ἀριθμεῖται **ΜΕ'**, ἡ τελευταία **ΠΗ'**. τὸ τέλος δὲ ταύτης ἐλλείπει. Ἡ με' ὁμιλία ἐρμηνεύουσα τὰ ἀπὸ κεφ. **ΣΤ'**, 28, ἀρχ. : «Οὐδὲν γαστριμαργίας χεῖρον». Μετὰ τοῦ 162-3 φ. ἐλλείπει φύλλον ἐν ἀναπληρωθὲν βραδύτερον διὰ φύλλου χαρτῶου. Ἐσῶθεν δὲ τῆς πινακίδος ὑπάρχει τεμάχιον χάρτου κεκολλημένον ἐφ' οὗ ἀναγινώσκονται ταῦτα : «† Τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τοῦ μοναστηρίου τοῦ Λιμόνος· τῆς ὁδοῦ τῆς μονῆς τῶν Ταξιάρχων· καὶ ὅστις ἐπὶ τὸ ὑστεροῦσι ἔχεται τὴν μερίδα τῶν ἀρχιερέων Ἀνα καὶ Καὶάφα καὶ τοῦ Ἰούδα τοῦ προδότου ἀμήν». Τὰ ἐρμηνευόμενα χωρία τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου ἐγράφησαν διὰ κινναδάρεως.

Ἀριθ. 5.

Τεύχος χαρτῶον εἰς μ. φ. (0,31×0,225) συγκείμενον ἐκ φύλλων 285, γραφῆς τῆς **ΙΔ'** ἢ **ΙΕ'** ἑκατοντ. Περιέχει **ΜΑΡΤΥΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ** κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν :

1. Ἀθλησις τῆς μάρτ. Βαρδάρης, ἀκέφαλος, ἐν 5 φύλλοις λίαν βεβλαμμένοις.
2. **ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ**¹ «λόγος εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα». Ἀρχ. «Εὐλογητὸς ὁ Θεός». Διήρηται εἰς 90 κεφάλαια. Φύλ. 6^α.
3. Βίος καὶ πολιτεία Νικολάου ἀρχιεπ. Μύρων. Ἀρχ. «Σοφὸν τι χρῆμα»², φ. 82^ε.
4. Βίος καὶ πολ. Ἀμβροσίου Μεδιολάνων³. Ἀρχ. «Οὐαλεντυριανὸς μετὰ τελευτῇ», φ. 107^α.

1. Ἰδε περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐναυθῶα λόγου τοῦ ἰδίου ὅσα γράφει ὁ Harless ἐν Fabricii X, σ. 319.
2. Ἰδε Συμεῶνος Μεταφράστου ἅπαντα, ἐκδ. Migne, Patrol. τόμ. 116, σ. 317. Ποιεῖται δὲ τοῦτου μνείαν καὶ Νικόδημος (Συναξαριστῆς Α', σ. 278 ἐν ὑποσ.)—Παράφρ. Δαμασκηνοῦ ἐν Ὁθησαυρῷ, σ. 216.
3. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 861—Πρβλ. Νικόδημου Συναξαρχ. Α', σ. 279 ἐν ὑποσ.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Παραδ. σ. 217.

(Α. Π. Κεραμῆως, Μαυρογορδ. Βιβλιοθήκη).

5. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Παταπίου. Ἀρχ. «Ὁ πολλοὺς Αἰγυπτὸς»¹, φ. 120^α.

6. Ἀθλησις τῶν ἁγ. μαρ. Μηνᾶ, Ἐρμογένους, καὶ Εὐγράφου². Ἀρχ. «Μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς», φ. 128^α.

7. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Δανιήλ τοῦ Στυλίου³. Ἀρχ. «Ὡς περ ἐπὶ τῶν ἀριστέρων», φ. 160^α.

8. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Σπυρίδωνος ἐπισκ. Τριφυλῶντων⁴. Ἀρχ. «Μέγιστον εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν», φ. 197^ε.

9. Μαρτύριον τοῦ ἱερομ. Ἐλευθερίου⁵. Ἀρχ. «Αἰ. μου Ἀδριανοῦ Ρωμαίων μὲν βασιλεύοντος», φ. 226^ε.

10. Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφ. Δανιήλ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς παῖδας Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ⁶. Ἀρχ. «Ἀρτι Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεύς», φ. 234^α.

11. Μαρτύριον τοῦ ἁγ. Βονιφατίου τοῦ Ρωμαίου⁷. Ἀρχ. «Καὶ τὰ τῶν ἄλλων μὲν τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων», φ. 249^ε.

12. Μαρτύριον τοῦ ἱερομ. Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου⁸. Ἀρχ. «Ἀρτι Τραϊανοῦ τὰ τῆς Ρωμαίων βασιλείας σκηπτρα», φ. 258^α.

13. Μαρτύριον τῆς μεγαλομ. Ἀναστασίας

1. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 357.—Πρβλ. Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 282.

2. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 368.—Πρβλ. Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 287 ἐν ὑποσημ.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Παραδ. σ. 228.

3. Ὁ βίος οὗτος ἐξεδόθη ὑπὸ Migne, Patrol. τ. 116, σ. 969· ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ ἡμέτερος Νικόδημος (Συναξ. Α', σ. 292 ἐν ὑποσ.) παραπέμπων εἰς χειρόγραφα ἀγιορειτικῶν μονῶν. Περὶ ἄλλων δὲ χειρ. ἐχόντων τὸ αὐτὸ κείμενον ἴδε Fabricii X, σ. 217, ἐκδ. Harless. Ὁ δὲ E. Miller (Cat. de la Bibl. de l'Escurial, σ. 268 ἐν ὑποσ.) γνωστοποιεῖ ἕτερον κείμενον ἐκ τοῦ Cod. Paris. 1458, fol. 107, v., οὗ ἡ ἀρχή : «Ὁ ὁσιος πατὴρ ἡμῶν Δανιήλ».

4. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 417. Πρβλ. Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 295.—E. Miller ἔ. ἀ. σ. 268 ἐν ὑποσ. 5.

5. Migne αὐτ. τ. 115, σ. 128 (m. Apr.)—Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 305 ἐν ὑποσ.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 227.

6. Migne, τ. 115, σ. 372.—Πρβλ. Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 314.

7. Migne αὐτ. σ. 241.—Πρβλ. Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 320—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 248.

8. Αὐτόθι τ. 114, σ. 1269.—Πρβλ. Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 327.—Παράφρ. ἐν Ἐκλογίῳ.

τῆς Φαρμακολυτρίας¹. Ἀρχ. «Ἀραστασία γυναικῶν ἢ καλλιότης», φ. 266⁶.

Τοῦ τεύχους τούτου βλαβέντος κατὰ τὰ ἄκρα καὶ τὰς ὥας ἐγένετό ποτε ἐπιδιόρθωσις διὰ τεμαχίων χάρτου ἐπικολληθέντων. Ἐσώθη δὲ τῆς πινακίδος τοῦ σταχώματος ἐκολλήθη ἕτερον τεμάχιον φέρον ἄραν τῆς μονῆς.

Ἀριθ. 6.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς μ. φ. (0,30×0,23) συγχείμενον ἐκ φ. 171, γραφῆς ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶνος. Περιέχει δὲ λόγους ἐκκλησιαστικούς ἐν δι-
στήλῳ ἐξ ὧν πολλοὶ ἐλλείπουσιν. Οἱ σωζόμενοι δὲ ἔχουσιν οὕτω :

1. Ἀκεφάλου λόγου τὸ τέλος, φ. 1^α.

2. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, «περὶ φιλοπτωχείας». Ἀρχ. «Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες»², φ. 2⁶. Τὸ τέλος τοῦ λόγου τούτου (φ. 5) ἐκπεσόν ποτε ἀνεπληρώθη διὰ χάρτου καὶ ἐγράφη κατὰ τὴν ἰς' ὧς ἔοικεν ἑκατοντ.

3. ΔΑΔΛΑΟΥ ὁμιλία ἀκέφαλος, φ. 25.

4. ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, «λόγος περὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ μελλούσης κρίσεως»³. Ἀρχ. «Ἡ ἀποταγή ἦν ἐπὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος», φ. 52. Ἀναγράφεται ὡς λόγος 10' τοῦ τεύχους ἀναγινωσκόμενος τῇ «Κυριακῇ τῆς Ἀποκρέου». Τὸ προτελευταῖον φύλλον ἐκπεσόν ποτε ἀνεπληρώθη διὰ χάρτου ἀγράφου.

5. «Ἐπιστολὴ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ πάπα Ῥώμης γραφεῖσα πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα περὶ τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων», ἀναγραφομένη ἐν τῷ τεύχει ὡς λόγος κ' ἀναγινωσκόμενος τῇ «Κυρ. τῆς Ὁρθοδοξίας». Ἀρχ. «Τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου»⁴, φ. 69.

6. ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ, «λόγος εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον», κα' ἐν τῷ τεύχει καὶ ἀναγινωσκόμενος τῷ «Σαββ. τοῦ ἁγ. Λαζάρου». Ἀρχ. «Λάζαρος τὸν παρόντα»⁵ συγκεκρότηκε σβόλογον», φ. 75^α. Τὰ φύλλα 91, 98 καὶ 99 χαρτῶα.

7. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὰ Βαῖα», κβ' ἐν τῷ τ. καὶ ἀναγ. τῇ «Κυ. τῶν Βαΐων». Ἀρχ.

1. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 573. — Πρὸβλ. Συναξ. Νικοδμήμου, Α', σ. 329 ἐν ὑποσ.

2. Migne, Patrol. τ. 35, σ. 857.

3. Τοῦ λόγου τούτου οὐδεμίαν μνησιν ἀνεῦρον ἐν Φαβρικού (VIII, σ. 226-45) βιβλιοθήκῃ. Ἐπιγράφεται δ' ἐν τῷ χειρ. «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ κτλ.».

4. Ἰδε Fabricii, XII, σ. 734.

5. Migne, Patrol. τ. 97, σ. 960.

«Χθὲς ἡμᾶς¹ μετὰ τοῦ δεσπότου», φ. 100^α. Φύλλα τινὰ τοῦ λ. τούτου ἐκπεσόντα ποτὲ ἀνεπληρώθησαν διὰ χάρτου. Ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους τοῦ λ. τούτου ἄρχεται ἑτέρου τεύχους μέρος συνθεθὲν, γεγραμμένον δὲ ὑπ' ἄλλης χειρὸς τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος.

8. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, λόγος ἀκέφαλος ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν λ. «... ἵον δείκνυσιν καὶ τὴν παραμονὴν τοῦ ἱκετεύοντος καὶ ἀπεπέμψατο ὁ Θεός», φ. 121^α.

9. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ περὶ μετανοίας ἐξ ἀγροῦ αὐτοῦ ἐπανελθόντος». Ἀρχ. «Ἄρα ἐμέμνησθε»², φ. 129^α.

10. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ λόγος περὶ μετανοίας καὶ παρθενίας». Ἀρχ. «Ὁ μακάριος Παῦλος», φ. 139⁶.

11. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ περὶ μνησικακίας καὶ ἀρετῆς καὶ περὶ μετανοίας, καὶ περὶ τοῦ πᾶσι σπουδῇ φεύγειν τοὺς ὄρκους». Ἀρχ. «Πρὸς τὸ τέλος ἡμῖν τῆς νηστείας», φ. 161⁶.

12. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ὁμιλία λεχθεῖσα εἰς τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν περὶ νηστείας»³. Ἀρχ. «Ὡς τερπνὰ της πνευματικῆς», φ. 175⁶.

Ἀριθ. 7.

Τεύχος χαρτῶον εἰς μ. φ. (0,29×0,22) συγχείμενον ἐκ 424 φύλλων στιλπνοῦ χάρτου. Γραφὴν δ' ἐπιμεμελημένως ὑπὸ χειρὸς καλλιγράφου τῇ 1421 ἔτει, περιέχει :

1. ΜΑΘΘΑΙΟΥ ΒΑΣΤΑΡΕΩΣ, «Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον». Ἡ ἐπιγραφή φθαρθεῖσα ἔστι τό γε νῦν δυσανήγνωστος. Προηγείται προθεωρία, ἧς ἡ ἀρχὴ «Τὸ τῶν ἱερῶν καὶ θείων χρῆμα»⁴, φ. 1 κ. ἐ. Ἐπονται δὲ τῷ συντάγματι τοῦ Βλαστάρεως τὰ ἐπόμενα κανονικὰ ἔργα ἀντιγεγραμμένα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ παρὰ Ἰακ. Βιδάλη χειρογράφου (ὄρα Ράλλη καὶ Ποτλῇ Σύνταγμα κτλ., τ. ΣΤ', σ. ζ') μεταγενεστέρου τοῦ ὧδε ἀναγραφομένου.

2. «Ἐκ τοῦ κανονικοῦ τοῦ ἁγίου ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΝΗΣΗΤΟΥ». Ἡμεῖς ταυτὶ πρὸς σύνοψιν

1. Ἰδε Migne, τ. 97, σ. 985.

2. Αὐτόθι, τ. 49, σ. 277.

3. Αὐτόθι, τ. 49, σ. 313.

4. Γ. Α. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῇ, Σύνταγμα κτλ. τ. ΣΤ', σ. 1. Τὰ κατὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν συμβαλλόντα χειρογرافά (ἰδ. προλόγ. σ. δ'-ζ') εἰσὶ μεταγενεστέρως ἐποχῆς τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 χειρ. τῆς Μ. Λειμῶνος. Περὶ ἄλλων δὲ χειρ. τευχῶν τοῦ Συντάγματος τούτου ὄρα Harless-Fabricii, XI, σ. 588 ἐν ὑποσημ. e.

Ματθαίος». Ἀρχ. «*Ἀλλὰ γὰρ*» κτλ., φ. 157^α. Ὅρα Ράλλη καὶ Ποτλῆ ἐ. ἀ., τ. Δ', σ. 432 κ. ἐ.

3. ΝΙΚΗΤΑ ΠΡΑΚΛΕΙΑΣ «ἀποκρίσις πρὸς τινα Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον, περὶ ὧν ἡρωτήθη». Ἀρχ. «*Ἡ μὲν ἀκριβεία*», φ. 160^α. Ὅρα Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα Ε', σ. 441 κ. ἐ.

4. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ «Κανόνες ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ συντάξεων, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων Πατέρων». Ἀρχ. «*Ἐὰν κατὰ ἄγνοιαν*», φ. 160^β. Ὅρα Ρ. καὶ Π., Σύνταγμα Δ', σ. 427.

5. «Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων **ΙΩΑΝΝΟΥ** τοῦ ἱερωτάτου ἐπισκόπου **ΚΙΤΡΟΥΣ**, πρὸς τὸν ἱερώτατον ἐπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καβχσίλαν, Ματθαίος ἔγνω ταυτὶ συντεταχέναι». Ἀρχ. «*Τὰ ἀντιμύσια τῆς ἁγιαστικῆς μετασχόντα δυνάμεως*», φ. 161^β. Ἡ ἐκδοσις Ρ. καὶ Π. (Συντ. Ε', σ. 403) δὲν ἀναφέρει τὴν σύνοψιν ταύτην τοῦ Βλαστάρεως. Ἀρchetαι δὲ τὸ ἐν τῷ τεύχει ἡμῶν κείμενον ἀπὸ τῆς σ. 413 τοῦ Ε' τόμου.

6. «Ἡ γεγонуῖα διατύπωσις παρὰ τοῦ βασιλέως **ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΥ**, ὅπως ἔχουσι τήξεως οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως», φ. 166^β. Ὅρα *G. Parthey*, Hier. Syn. not. 2. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ τεύχει τήσσονται πρῶτον, ὡς σύνηθες, «αἱ μητροπόλεις» ἅπασαι πγ' ἀντὶ τῶν παρὰ *Parthey* π'. Ἀλλ' ὁ *Schelstrate* ἔχει καὶ τὰς 3 περιπλέον μητροπόλεις ὡς τὸ τεῦχος τοῦτο (ἴδε *Parth.* σ. 98, ὑποσ. 82.) καὶ ὁ παρισ. κώδ. 1374, περὶ οὗ ἴδε *Wescher* ἐ. ἀ. σ. 328. Ἐπονται ταῖς μητροπ. «αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ» τὸ ὅλον λθ', ὡς παρὰ *Parth.*, σ. 99-100, καὶ ὕστερον «αἱ ἐπισκοπαὶ τῆς Θεσσαλονίκης», ὧν τὴν ἀναγραφὴν ἐκ κώδ. *Laurent.* ἐξέδωκεν ὁ *Parthey* ἐν σ. 100-101. Ἀλλὰ σημειῶ ἐνταῦθα τὰς ἐπομένους διαφορούς γραφὰς τοῦ ἡμ. τεύχους:—126 γ', ὁ *Δρουγουβιτείας*.—129. ζ', ὁ *Καμπανίας*.—131. η', ὁ *Ἐρκουλίων* ἦτοι *Ἀρδαμέρεως*.—132. θ', ὁ *Ἐρισσοῦ*.—133. ι', ὁ *Αἰτῆς*.—134. ια', *Τούρκων* ἀντὶ τοῦ παρὰ *Parthey* *Τυρίων*.

7. **ΒΛΑΣΤΑΡΕΩΣ**, «λατινικαὶ λέξεις». Ἀρχ. «*Ἀδρούμου*», κατ' ὄνομα, φ. 167^α. Τέλος: «*Φόρτη, ἀγωγή κατὰ κλεπτῶν εἰς τὸ διπλοῦν ἔρχεσθαι*».

8. «Τὰ ιβ' κε(φάλαια) ἃ συντάξεν ὁ ἁγ. **ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ** κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς

Νεστορίου». Ἀρχ. «*Εἰ τις οὐχ ὁμολογεῖ*», φ. 167^β.

9. «Κανόνες τῶν ἁγ. Ἀποστόλων». Ἀρχ. «*Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθαι ὑπὸ ἐπισκόπων*», φ. 168^β.

10. «Κανόνες τῆς ἁγ. καὶ οἴκου. α' Συνόδου», ιη', φ. 171^β.

11. «Κανόνες τῆς ἁγ. καὶ οἴκου. β' Συνόδου», φ. 173^α.

12. «Κανόνες τῆς ἁγ. καὶ οἴκου. τρίτης Συνόδου», φ. 174^α.

13. «Κανόνες τῆς ἁγ. καὶ οἴκ. τετάρτης Συνόδου», φ. 174^β.

14. «Κανόνες τῆς ἁγ. καὶ οἴκ. ἑκτῆς Συνόδου», φ. 177^α.

15. «Κανόνες τῆς ἁγ. καὶ οἴκ. ἐβδόμης Συνόδου», φ. 189^α.

16. «Κανόνες τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου», φ. 192^β.

17. «Τῆς ἐν Ἀγκύρῃ (Synόδου) κανὼν α'», φ. 196^α.

18. «Κανόνες τῆς ἐν Καισαρείᾳ Συνόδου», φ. 198^β.

19. «Κανόνες τῆς ἐν Γάγγρῃ Συνόδου», φ. 199^α.

20. «Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου», φ. 199^β.

21. «Κανόνες τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου», φ. 202^α.

22. «Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ ἁγ. Συνόδου», φ. 203^α.

23. «Κανόνες τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου», φ. 206^α.

24. «Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι γάμον ἐβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος». Ἀρχ. «*Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου Ἀλεξίου*», φ. 208^β.

25. «Στίχοι τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν βασιλέα κύριον Μιχαήλ» ἔχοντες οὕτω :

Δισαξάδελφου παῖδα σῆς οὐ πρὸς γάμον
λάβῃς ἔρωτῶν ἄνδρα τηροῦντα νόμους·
φθεῖραι δὲ ταύτην ἀνερωτήτως φθάσας,
ἔχεις ἀδιάσπαστον ἴσθι τὸν γάμον,
πλὴν κανονικοῖς ἀφορισμοῖς στερεῶν·
ἐκάτεροι κρέατος ἐγκρατευμένοι,
οἶνου πόματος ἡμέραις σταυρωσίμοις.

26. «Περὶ τοῦ ζ' βαθμοῦ ἐξ αἵματος» καὶ ἕτερα σχετικὰ. Ἀρχ. «*Ἀρχιστεία ἐστὶν ὡς τῷ νόμῳ δοκεῖ*», φ. 209^β.

27. «Τὸ γεγονὸς σημεῖον παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, εἰς τὸ ἀπεκείρε-

1. Ὅρα *Harl.* ἐν *Fabr.* XI, σ. 590.

σθαι τὰς τῶν ὑποψηφίων ἐπισκόπων γαμετάς· μηνί σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ε⁷⁵». Ἀρχ. «*Ἡ βασιλεία μου παρ' αὐτὰ διωρίσατο*», φ. 210^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π., Συντάγματ. Ε', σ. 322, γρ. 20 κ. έ.—Ἐπειτα κεφ. «Περὶ τίνος ἀρμοσαμένου τῷ ἰδίῳ υἱῷ πρὸς γάμον θυγατέρα τινὰ ὑπεξουσὶαν παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς αὐτῆς· πατριαρχική». Ἀρχ. «*Οὐ λανθάνει*», κτλ. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Ε', σ. 38, γρ. 30 κ. έ.

28. «Τοῦ ΔΙΡΑΧΕΙΟΥ» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή. «*Οἱ πταίσαντες ἱερεῖς, οἱ τοὺς προηγιασμένους ἄρτους πεποιηκότες*», φ. 210^ε.

29. «Τοῦ Πατριάρχου ΜΑΝΟΥΗΛ» Β' τεμάχιον τῆς περὶ μεταθέσεως ἐπισκόπων συνοδικῆς αὐτοῦ ἀποφάσεως. Ἀρχ. «*Ἡ γοῦν μετριότης ἡμῶν*», φ. 210^ε. Τέλος: «*καὶ τὴν συνήθη μολυβδίνην βούλλαν*». Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Ε', σ. 117, γρ. 34 κ. έ.

30. ΛΑΗΛΟΥ, «Κε(φά)λιον» νόμιμον περὶ προικοῦς. Ἀρχ. «*Ἀηλοῖ βιβλίον ε' τοῦ κώδικος· διάταξις γ' τί(τ)λος ιζ', καὶ τὸ ταύτης ἐξωθεν σχόλιον, λέγον σημαίνει θανμαστὸν νόμμον*», φ. 211^α.

31. ΒΑΣΣΑΜΩΝΟΣ, «περὶ μνηστείας» τεμάχιον ἀνωνύμως φερόμενον ἐν τῷ τεύχει. Ἀρχ. «*Τοῦ δὲ σεβαστοῦ ἐκείνου καὶ μεγ. δρουγγ.*», φ. 211^α. Ὁρα Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Δ', σ. 226, γρ. 35.

32. ΖΩΝΑΡΑ, «περὶ μνηστείας» τεμ. ἀωνύμως ἔχον ἐν τῷ τεύχει. Ἀρχ. «*Κόρη τίς Εἰρήνη*», φ. 211^α. Ὁρα Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Δ', σ. 223, γρ. 21 κ. έ.

33. ΖΩΝΑΡΑ, «τί δύναται τὸ χρίσμα», τεμάχιον ἀωνύμως ἔχον ἐν τῷ τεύχει. Ἀρχ. «*Τῷ δωδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου χρησάμενος ὁ ἀγιώτ. ἐκεῖνος πατριάρχης κυρὸς Πολύευκτος*», φ. 211^ε. Πρόβλ. Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Γ', σ. 44, γρ. 13 κ. έ.

34. ΖΩΝΑΡΑ, «περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων» τεμ. ἀωνύμως ἔχον ἐν τῷ τεύχει. Ἀρχ. «*Ἡ μέντοι παραίτησις τοῦ Μάρκῃς*», φ. 211^ε.

35. ΒΑΣΣΑΜΩΝΟΣ(;), περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως τεμ. ἀωνύμως ἔχον ἐν τῷ τεύχει. Ἀρχ. «*Τοῦ δὲ χρηματίσαντος ἐπισκόπου Ἀμικλείου¹ κυροῦ Νικολάου τοῦ Μουζάλαρος*», φ. 211^ε. Πρόβλ. Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Γ', σ. 427, γρ. 24 κ. έ.

36. «Περὶ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος· τοῦ πατριάρχου ΑΛΕΞΙΟΥ» Α'. Ἀρχ. «*Προκαθήμενον Ἀλεξίου*», φ. 212^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π.,

αὐτόθι Ε', σ. 36. Εἰς τὸ τέλος: «*Τέλος τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων*».

37. ΒΑΣΤΑΡΕΩΣ, «τῇ ἐβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς· Μακαρισμοί¹: ὧν ἡ ἀκροστιχὶς αὐτή: Ματθαῖος ἄδει πνεύματος παρουσίαν: ἡχος βαρὺς· ὁ εἰρμός· κτλ. Ἀρχ. «*Μέγας Θεὸς ὁὕτως νῦν ἐγνωσθης*», φ. 212^α.

38. «ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ πατριάρχου Θεουπόλεως καὶ ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΛΑΒΕΑΝΔΡΕΙΑΣ, ἔκθεσις σύντομος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως» κατ' ἐρωταπόκρισιν. Ἀρχ. «*Ἐρώτησις. Ποίας θρησκείας εἰ ἀνθρώπε;*», φ. 213^α.

39. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΟΥΚΑ, «ὅτι ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔχει ἐξουσίαν (ἀν)ῳμείβειν τοὺς θρόνους». Ἀρχ. «*Τοῦ μητροπ. ἐκείνου*», φ. 214^α. Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐκ κώδ. Βιενναίου ὑπὸ Ράλλη καὶ Ποτλῇ ἐν Συντάγμ. Ε', σ. 274 κ. έ.

40. ΙΩ. ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, «περὶ αἱρέσεων ἐν συντομίᾳ ὅθεν ἤρξαντο καὶ πόθεν γεγόνασιν». Ἀρχ. «*Χρὴ πάντα εἰδέειν πιστόν*», φ. 215^α.

41. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ἀλεξανδρείας καὶ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, ἀποσπάσματα περὶ αἱρέσεων.

42. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, «κεφάλαια τοῦ τῶν Μασσαλιανῶν δόγματος, ἀναληφθέντα ἐκ τῆς βίβλου αὐτοῦ». Ἀρχ. «*Ὅτι συνοικεῖ τῷ ἀνθρώπῳ*», φ. 222^ε.

43. ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ, «ἔτι περὶ τῆς εἰρημένης αἱρέσεως αὐτῶν τῶν Μασσαλιανῶν τῶν ἐν μοναστηρίοις μάλιστα εὐρισκομένων· ἐκ τῆς ιστορίας τοῦ μακαρίτου Θεοδώριτου». Ἀρχ. «*Κατὰ τοὺς χρόνους Οὐαλλεντίνου*», φ. 223^ε.

44. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Κυζίκου. «Ἐκθεσις κατ' ἐπιτομήν τοῦ τῶν Ἰακωβιτῶν δόγματος· καὶ τῶν ἄλλων ὧν ποιοῦσι παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τε καὶ παράδοσιν· συγγραφείσα παρὰ Δημητρίου μητροπολίτου Κυζίκου, ἐκ προτροπῆς τοῦ φιλοχρίστου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, υἱοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· ἐν ἧ καὶ περὶ τῶν Χατζιταρίων». Ἀρχ. «*Ἐπειδὴ σου τὴν ὑπερφυῆ*», φ. 227^ε.—Ἐπονται: α') «Ἐκθεσις τῆς ἀκριβοῦς ἡμῶν πίστεως» κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἧς ἡ ἀρχὴ «*Πόσας φύσεις ὁμολογεῖς*», φ. 230^ε, β') «Ἡ τῶν Ὀρθοδόξων ὁμολογία», ἧς ἡ ἀρχή: «*Ὁμολογῶ τὸν ἕνα Κύριον*», φ. 231^ε.

45. ΕΠΦΑΝΙΟΥ, «Ὠριγενισταί», φ. 229^ε.

46. ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ, «Πρόχειρον νόμων,

1. Πρόβλ. Parthey, not. 10, 581, καὶ not. 13, 432, «Ἀμικλείου».

1. Δὲν ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Fabr. IX, σ. 588 κ. έ. μεταξύ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Βλαστάρως.

τὸ λεγόμενον ἡ Ἐξάβιβλος, συναθροισθὲν πάν-
τοθεν κατ' ἐκλογὴν καὶ κατ' ἐπιτομὴν οὕτω
συντεθὲν παρὰ τοῦ πανσεβάζστου, καὶ κριτοῦ
Θεσσαλονίκης κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρ-
μενοπούλου. β') Ἐπιτομή τῶν θείων καὶ ἱε-
ρῶν κανόνων γενομένη καὶ αὕτη παρὰ τοῦ
αὐτοῦ πανσεβάζστου σεβαστοῦ νομοφύλακος καὶ
κριτοῦ Θεσσαλονίκης. γ') Τοῦ αὐτοῦ περὶ πί-
στεως ὀρθοδόξου. δ') Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὧν οἱ κατὰ
καιροὺς αἰρετικοὶ ἐφρόνησαν καὶ ἐδόξασαν». *Προηγείται ἡ Ἐξάβιβλος.* (Ἰδε C. Harmeno-
puli ed. G. E. Heimbach, Lips. 1851). "Ε-
πονται δ' αὐτῇ:

47. Ἀναθεματισμοὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος Τό-
μου ἐπὶ Πορφυρογεννήτου συμπράξαντος καὶ
τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ τῆς συνόδου αὐ-
τοῦ κατὰ τῶν ἐπιχειρούντων ἀποστασίαν ἢ
τυραννίδα κατὰ βασιλέων, φ. 339. *Πρόβλ.*
Harm. ed. Heimb. σ. 822.

48. «Τοῦ πατριάρχου κυροῦ ΦΙΛΟΘΕΟΥ, ἀνα-
τροπῇ τῶν ἀναγεγραμμένων ἀναθεματισμῶν»
(παρ' Ἀρμενοπούλου)¹. Ἀρχ. «Ὁ περὶ τὰ τοι-
αῦτα σοφός».

49. «Εἰδήσις πῶς ἡ τετραγαμία τῷ βασι-
λεὶ κυρῷ Λέοντι τετόλμηται, καὶ ὅπως κατήρ-
γῃται διὰ τοῦ τόμου τῆς ἐνώσεως». Ἀρχ.
«Λέων ὁ σοφώτατος, εἶχε μὲν» κτλ.

50. «Ἐκθεσις ἥτοι ἀνάμνησις τῆς γενομέ-
νης² τῆς Ἐκκλησίας ἐνώσεως ἐπὶ Κωνσταντίνου
καὶ Ρωμανοῦ· τοῦ μὲν βασιλεύοντος, τοῦ δέ,
τοτηνικαῦτα τῷ τοῦ βασιλεωπάτορος ἀξιώματι
διαπρέποντος». Ἀρχ. «Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χ.»

51. «Ἡ γενομένη ἐκθεσις τῶν ὑποκειμένων
τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει μητροπόλεων
ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως κυροῦ
Ἀνδρονίκου τοῦ δευτέρου τῶν Παλαιολόγων». *(Ἰδε Parthey S. H., σ. 225).* Τὰς διαφόρους
ταύτης γραφὰς σημειώσωμεν ἀλλαχοῦ, ὁμοίως
δὲ καὶ τὰς τῶν κατωτέρω, ἀριθ. 52, καὶ 53.

52. «Τάξις προκαθεδρίας τῶν ἁγίων πα-
τριαρχῶν». Parthey, αὐτόθι σ. 55.

53. «Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὑπὸ τὸν ἀ-
ποστολικὸν θρόνον Κ)πόλεως τελούντων μη-
τροπολιτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπων». *Πρόβλ.*
Parthey, αὐτόθι σ. 101.

54. «Τὰ ὀφίγια τοῦ Παλατίου».

55. «Λέξεων ρωμαϊκῶν συναγωγὴ κατὰ ἄλ-
φάβητον». Ἀρχ. «*Αναλλωρον λεγάτων*» κτλ.

56. «Ποῖται ἀρεταὶ πρὸ πάντων τοῖς ἀρχου-
σιν ἀρμόζουσιν».

57. «Περὶ κριτηρίων βασιλικῶν καὶ πα-
τριαρχικῶν καὶ ἀρχοντικῶν».

58. «Περὶ πατριάρχου».

59. «Περὶ βασιλέως».

60. «Νόμοι γεωργικοὶ κατ' ἐκλογὴν βιβλίου
τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ». (Harm.
ed. Heimbach, σ. 829).

61. ἸΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΑΤΗΡΟΥ συνοδικὴ ἀπόφα-
σις ἐπὶ πατρ. Γεωργίου Ξιφιλίου «περὶ ἐνορια-
κῶν δικαίων» ἀπολυθεῖσα τῷ 6705 ἔτει¹.

62. «Ἐξ ἐπιστολῆς ΜΙΧΑΗΛ τοῦ ἁγίου. καὶ
οἰκουμενικοῦ πατριάρχου» ἀπόσπασμα, οὗ ἡ
ἀρχή: «Ἰερεὺς γνούς», φ. 343⁵. "Ὁρα Ρ. καὶ
Π., Συντ. Ε', σ. 48.

63. «ΘΕΟΦΙΛΟΥ πατριάρχου ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
προσφώνησις, τῶν Θεοφανίων ἐπιστάντων ἐν
Κυριακῇ». Ἀρχ. «Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρέ-
πον», φ. 343⁵. "Ὁρα Ρ. Π., αὐτ. Δ', σ. 342.

64. «Ἐπιστολὴ γραφεῖσα ἀπὸ Κωνσταντι-
νουπόλεως Μαρτυρίῳ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας περὶ
τοῦ ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς αἰρετικούς, προ-
σερχομένους τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ». *Ἀρχ.*
«Τινὰ διελέχθη μοι»², φ. 344².

65. «Παραίτησις τοῦ ἁγίου. μητροπ. Ἡ-
ρακλείας ΘΕΟΔΩΡΟΥ τοῦ ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ»³, φ.
344².

66. ΛΑΗΛΟΥ, «περὶ μεταθέσεων». Ἀρχ. «Ὁ
μέγας πατὴρ καὶ φωστὴρ», φ. 344⁵. "Ὁρα Ρ.
καὶ Π., Συντ. Ε', σ. 391.

67. «Σημείωμα συνοδικὸν γεγονὸς ἐπὶ τοῦ
ἁγίου. πατρ. κυροῦ ἸΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ·
περὶ μνηστείας, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι γάμου τε καὶ
μνηστείας διαφορὰ εἰς σύστασιν τοῦ θεμιτοῦ
καὶ ἐρωμένου». Ἀρχ. «Μηνὶ ἀπριλλίῳ», φ.
346². Ἰδε Ρ. καὶ Π., Συντάγμ. Ε', σ. 51.

68. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «ἐτέρα συνοδικὴ σημειώ-
σις περὶ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου καὶ αὕτη· περὶ
μνηστείας». Ἀρχ. «Μηνὶ μαρτίῳ», φ. 346⁵.
Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Ε', σ. 53.

69. Χρυσόβουλλον τοῦ μακαρίτου βασιλέως
κυροῦ Νικηφόρου τοῦ ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΟΥ, ἐπικυροῦν
τάς συνοδικὰς ἀποφάσεις τὰς περὶ τῶν ἀθεμί-
των γάμων καὶ τῆς μνηστείας γεννημένας ἐπὶ
Ἰω. τοῦ ἁγίου. καὶ οἰκουμ. πατριάρχου τοῦ
Ξιφιλίνου· οὗ μετὰ θάνατον ἐπεβραβεύθη τῇ
Ἐκκλησίᾳ, ὁ ὑποτεταγμένος χρυσόβουλλος λό-

¹) Migne, Patrol. τ. 119, σ. 896. —
Harm. ed. Heimb. σ. 822.

²) Ἡ λ. αὕτη γέγραπται δις ἐν τῷ κώδικι.

1. Migne, Patrol. τ. 119, σ. 887.

2. Migne, Patrol. τ. 119, σ. 900.

3. Αὐτόθι, σ. 1129.

γος», φ. 347^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Ε', σ. 277.

70. «Νεαρχ¹ τοῦ βασιλέως κυροῦ ΛΑΞΕΙΟΥ τοῦ ΚΟΜΗΗΝΟΥ, ἡ περὶ μνηστείας ἐκτεθεῖσα κατὰ τὸν ἰούλιον μῆνα τῆς ζ' ἡμέρας τοῦ ς^{ου} φηβ^{ου} ἔτους». Ἀρχ. «*Η μὲν παλαιὰ*», φ. 348. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Α', σ. 284-289.

71. «Υπόμνησις τοῦ κουροπαλάτου καὶ μεγάλου δρουγγαρίου τῆς βίγλης ἸΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΘΡΑΚΗΣΙΟΥ μετὰ τὴν νεαρχὴν ταύτην (τὴν ὑπ' ἀριθ. 70) γενομένη πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα κυρὸν Ἀλέξιον, περὶ τινος ἀμφισβολίας ἐπὶ ταύτης ἀναφύσεως καὶ ἡ ἐκφωνηθεῖσα ἐπ' αὐτῇ λύσις παρὰ τοῦ ἀοιδίου τοῦδε βασιλέως, κατὰ μῆνα μάρτιον τῆς ιε' ἡμέρας, ἐν ἔτει ς^{ου} χ', ἐπικυροῦσα τὴν προγεγονυῖαν παρ' αὐτοῦ νεαρχὴν ταύτην περὶ γάμου καὶ ἄλλουτὸν μένειν ἐπιτάττουσα τὴν μεθ' ἱερουργίας προβαίνουσιν μνηστείαν». Ἀρχ. «*Δέσποτά μου*», φ. 349. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Ε', σ. 284. κ. ἐ.

72. ΛΑΞΕΙΟΥ ΚΟΜΗΗΝΟΥ, «ἡ ἐπὶ τοῦτο λύσις», ἥς ἡ ἀρχή: «*Εἰ μηδέν*», φ. 350^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 286.

73. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ μητροπ. ΚΥΖΙΚΟΥ καὶ συγκέλου· περὶ γάμων, λόγος ἀναγκαῖος καὶ χρήσιμος». Ἀρχ. «*Πολύλαος ἡμῖν ἐπήλθε*», φ. 351^β. Ὁρα Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 354 κ. ἐ.

74. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἀπάντησις πρὸς τὸν λέγοντα τὸν ἐκ τριγενείας γάμον εἶναι παρόνομον παριστώσα νόμιμον μὲν εἶναι τὸν ἐκ τριγενείας γάμον, τὸν δ' ἀντιλέγοντα πρὸς τοῦτο μάτην φθεγγόμενον». Ἀρχ. «*Ὁ μὲν ἐπὶ καρικλείου*», φ. 355^β. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 366. κ. ἐ.

75. «Τοῦ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ κυροῦ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ πρὸς τὸν Διρραχίου μέγαν σακελλάριον, περὶ βαθμῶν συγγενείας». Ἀρχ. «*Ἐπεὶ ἀναγραφεται*», φ. 356^α. Ὁρα Migne, Patrol. τόμ. 119, σ. 1120.

76. «Ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου κυροῦ ΜΙΧΑΗΛ ΚΗΡΟΥΔΑΡΙΟΥ, περὶ γάμου κεκωλυμένου καὶ ἔτι περὶ βαθμῶν συγγενείας παντοίων». Ἀρχ. «*Ἀκήκοον ἡ μετρίστης*», φ. 356^β. Ὁρα Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 45.

77. «Περὶ βαθμῶν συγγενείας ἀνιόντων καὶ κατιόντων». Ἀρχ. «*Πρώτον βαθμοῦ*», φ. 356^β.

78. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Κων/πόλεως, «περὶ δύο δισεξαδέλφων λαβόντων μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ λυθέντος τοῦ δευτέρου συνοικεσίου, ὡς ἀνό-

μως συστάντος». Ἀρχ. «*Προκαθημένου Εὐστρατίου*», φ. 357^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτόθι Ε', σ. 57.

79. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γραμματικοῦ πατρ. Κωνσταντινουπόλεως, «ἀπόκρισις συνοδικὴ πρὸς τὸν Φιλιππουπόλεως, περὶ τοῦ ἀκώλυτον εἶναι ἐκ βασιλικῆς κρίσεως τό, θεῖον καὶ ἀνεψιόν, θεῖα καὶ ἀνεψιᾶ μίγνυσθαι». Ἀρχ. «*Μηρὶ μαίω*», φ. 357^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 58.

80. «Υπόμνημα ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ πατρικίου τοῦ Ρωμαίου, περὶ δύο ἐξαδέλφων λαβόντων δύο ἐξαδέλφους». Ἀρχ. «*Ἐπεβάλετο μὲν Νικήταρ*», φ. 357^α. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 341.

81. ΛΑΞΕΙΟΥ Α'. Κων/πόλεως, «περὶ δισεξαδέλφων δύο, ὧν ὁ μὲν εἰς συνάλλαγμα συνεστήσῃ μετὰ θυγατρὸς τινος ἀτελοῦς οὔσης τῆς ἡλικίας, ἥτοι χρόνων πέντε» κτλ., φ. 358^β. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 32.

82. «Πιττάκιον πατριαρχικὸν ἐκτεθεὶς παρὰ Ἰωάννου χαρτοφύλακος [τοῦ] τοῦ Ἰωανοπούλου· περὶ τοῦ τῇ δισεξαδέλφῃ τῆς ἰδίας μητρὸς συνφθαρέντος· καὶ τῶν ὀφειλόντων δοθῆναι αὐτῇ ἐπιτιμιῶν», φ. 359^β. Ἰδε Ρ. καὶ Π., αὐτ. Ε', σ. 92.

83. «Ἐπιτομὴ τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων· γέγονε καὶ αὕτη παρὰ τοῦ αὐτοῦ πανσεβέστου νομοφύλακος καὶ κριτοῦ Θεοσκληρόνικης κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ», φ. 360^α.

84. «Ἐρωτήματα ἅπερ ἔλυσεν ὁ τιμιώτατος χαρτοφύλαξ κυρὸς ΠΕΤΡΟΣ¹ καὶ δικάκωνος τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας», φ. 380^α. Εἰς τὸ τέλος ὁ γράψας τὸ τεῦχος ἐσημειώσατο δι' ἐρυθρᾶς μελάνης τέδε: «*Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βιβλος, ἐτ' ἔτει ς^{ου} Ϟ^{ου} κθ^{ου} ιδ^{ου}*» = 1421. Ἐπονται δύο φύλλα ἄγραφα.

85. «Τόμος συνοδικός² κατὰ τῆς Βαβυλῶν καὶ Ἀκινδύνου ἀθροιστικῆς αἰρέσεως· ἐκτεθεὶς κατὰ μῆνα ἰούλιον τῆς τετάρτης ἡμερικτιῶνος τοῦ ἐξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ ἐνάτου ἔτους· προκαθημένου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ρωμαίων τοῦ Κωνστανταζηνοῦ· συνεδριάζοντος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Κων-

1. Ὁρα Ρ. καὶ Π., Συντ. Ε', σ. 369.

2. Ἀντίγραφον τούτου μεταγενέστερον ἴδε ἐν Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Καταλ. τῶν χειρογρ. τῆς ἐν Σμύρνῃ βιβλιοθήκης τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς. Σμύρνη, 1877, σ. 49, ἀριθ. Β-68. — Ἐτερον ἐν Hardt, V, σ. 232 κ. ἐ., ἐνθ' ἀναφέρονται καὶ ἕτερα ἀντίγραφα.

1. Ἡγεῖται αὐτῆς ἀνωμόμου κανὼν, οὗ ἡ ἀρχή: «Ὁ παρθένος ἡ χήραν ἀρπάσας κτλ.»

λίστου· παρακαθημένης τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν λαμπροτάτων συνοδικῶν». Ἀρχ. «Ὅτε τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας», φ. 384^α.

86. Σειρά ἡ' θεολογικῶν κεφαλαίων συναθροισθέντων ἐκ συγγραφῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ τοῦ Σιναΐτου, ΜΑΞΙΜΟΥ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ κτλ. Τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται: «Ὅτι διαφέρει ἡ οὐσία τῆς οὐσιώδους δυνάμεώς τε καὶ ἐνεργείας, οἱ θεολόγοι φασὶν ἐπὶ Θεόν», φ. 402^β.

Εἰς τὸ τέλος ἀναγινώσκονται σημειώματα περὶ γάμων, διαστάσεων καὶ διαζυγίων γραφέντα ὑπ' ἀρχιερέως ἀνωνόμου. ὦν τὸ πρῶτον τοῦ Ἰζβ' ἔτους, ἰνδ. ζ', ἀπριλ. ι'. Ἐπεται ἔγγραφον ἀπριλίου ι' ἰνδ. ια' τοῦ ἀρχιεπ. πρῶην Καρπάρχου Αὐξεντίου.—Ἐτερον σημείωμα ἔχει οὕτω: «1713. † ἦρτα ἐγὼ ὁ πρῶτοβόμος δανιήλ» «εἰς τοῦ κάστρου τῆς μητηλίνης διαταξίῃ τοῦ ἡμωναστηρίου καιεμηνα—4 μῆνες καὶ ἐπῆρα» «καὶ ἐδουσα—80 γρόσια καὶ εβαλα τὸν καπτιζούβελον καὶ ἐπῆρα ἐξὶς ὁμολογίαις». Ἀναγινώσκεται δὲ ἔσωθεν τῆς μιᾶς πινακίδος τοῦ σταχώματος ἡ ἐξῆς ἀρχὴ (γρ. ἡ' ἑκατοντ.): «Το παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τῆς μονῆς τοῦ Λειμόνος καὶ ἦτις τὸ ἀποξενώση γὰρ ἔχη τὴν» «κατὰ τοῦ παπᾶ κὴρ Μακαρίου καὶ προῖ ἡγουμένου κτλ.»

Ἀριθ. 8.

Τεύχος χαρτῶν τῆς ΙΗ' ἑκατοντ. εἰς φ. (0,322×0,205) συγκείμενον ἐκ φύλλων 370 στιλπνοῦ χάρτου, ὦν πολλὰ ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει εἰσὶν ἄγραφα. Περιέχει δὲ μουσουργήματα ἐκκλησιαστικὰ τῶν ἀκολουθῶν μουσουργῶν¹:

1. Δαμασκηνοῦ.
2. Ἰωάννου τοῦ Ξηροῦ.
3. Ἀλυάτου (ἴδε 61).

1. Περὶ αὐτῶν οὐδὲν λέγω ἐνταῦθα ἐπιφυλατόμενος μετὰ τὴν περιγραφὴν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν χειρογράφων τευχῶν νὰ σημειώσω τὰ δέοντα ἀλλαχού. Δηλῶ δὲ ὅτι ἡ ἐνταῦθα ἀναγραφὴ αὐτῶν ἐγένετο ὥς ἔχει εἰς τὰ μουσικὰ τεμάχια τοῦ τεύχους οὐδεμίαν παρατιθεῖς σημείωσιν περὶ τῆς σχέσεως ὀνομάτων τινῶν πρὸς ἄλλα παρόμοια κατωτέρω ἀναγραφόμενα. Προχείρως δὲ δύναται νὰ ἴδῃ τινα περὶ αὐτῶν ὁ ἀναγνώστης παρὰ Χρυσάνθω τῷ ἐκ Μαδύτων, Θεωρητικῷ μεγάλῳ τῆς μουσικῆς. Ἐν Τεργέστη, 1832, σ. XXXIII κ. ἐ. τοῦ β' μέρους.

4. Ξένου τοῦ Κορώνη.
5. Ἰωάννου Κουκουζέλη.
6. Καμπάνη.
7. Μανουὴλ Χρυσάφου.
8. Παναρέτου.
9. Ἰωάννου Κλαδά.
10. Κοντοπετρή.
11. Ἀγάθωνος.
12. Γεωργίου Σγουροπούλου.
13. Χαληβούρη.
14. Ἀγγλιανοῦ.
15. Ἀθανασίου μοναχοῦ.
16. Μοσχιανοῦ.
17. Στυλιανοῦ ἱερέως.
18. Ἀργυροπούλου.
19. Δοκιανοῦ.
20. Μιχαὴλ τοῦ ἐκ Φωκαίας.
21. Κουκουμᾶ.
22. Μάρκου Εὐγενικοῦ.
23. Γενναδίου τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου.
24. Πέτρου Μπερεκέτη.
25. Μπαλασίου.
26. Θεσσαλονικαίου.
27. Κωνσταντίνου Μαγουλᾶ.
28. Γαζῆ.
29. Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου.
30. Γεωργίου Πλαγιάτου.
31. Χριστοφόρου τοῦ Μιστάκονος.
32. Χρυσάφου τοῦ Νέου.
33. Ἰωάννου α' ψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησ.
34. Δανιήλ α' ψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησ.
35. Ἰωάννου Γλυκέως.
36. Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ἀργυροπούλου.
37. Κλήμεντος ἱερομ. τοῦ Λεσβίου.
38. Γεωργίου Ραιδεστηνοῦ.
39. Δαμιανοῦ Βατοπακιδινοῦ.
40. Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν.
41. Ἀθανασίου ἱερομ. Ἰβηρίτου.
42. Θεοδούλου μοναχοῦ Ἀγιορείτου.
43. Μανουὴλ Βλαττηροῦ.
44. Παΐσιου μοναχοῦ.
45. Γερασίου Ἀγιορείτου.
46. Πλουσιαδινοῦ.
47. Θεοφάνους τοῦ Καρύκη.
48. Διονυσίου Ἡρακλείας.
49. Ἠθικοῦ (Νικηφόρου τοῦ)
50. Ἀθανασίου πατριάρχου.
51. Λασκάρεως.
52. Ἀρσενίου ἱερομ. τοῦ μικροῦ.
53. Ἀθανασίου μητροπ. Νικαίας.
54. Ἀντωνίου ἱερέως.
55. Πέτρου Βυζαντίου.

56. Γαβριήλ τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου.
57. Φωκᾶ Λαμπαδαρίου.
58. Θεοδώρου τοῦ Γλαβᾶ.
59. Γερασίμου Ἡρακλείας.
60. Πρασίνου καλλωπίσαντος τὰ κατ' ἡ-
χον κρατήματα Ἰω. τοῦ Κλαδᾶ.
61. Γρηγορίου Μπούνη τοῦ Ἀλυάτου.
62. Παναγιώτου Χαλάτζογλου.
63. Δημητρίου δομεστίκου.
64. Μελετίου ἱερομ. τοῦ Σιναΐτου.

Τὸ τεῦχος γέγραπται λίαν φιλοκάλως, ἐν ἀρχῇ δὲ αὐτοῦ εὔρηται (ἀπὸ φ. 10) ἡ συνήθης διατριβὴ περὶ «τῶν σημαδίων τῆς ψαλτικῆς τέχνης, τῶν τε ἀνιόντων καὶ κατιόντων, σημείων τε καὶ πνευμάτων, καὶ πάσης χειρονομίας καὶ ἀκολουθίας συντεθείσης παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἀναδειχθέντων ποιητῶν παλαιῶν τε καὶ νέων».

Ἄρθ. 9.

Τεῦχος χαρτῶν εἰς μ. φ. (0,29×0,20) συγκείμενον ἐκ 248 φύλλων· ἐγράφη ἐν Κρήτῃ τῷ 1497 ἔτει ὑπὸ Μακαρίου Σιληγγᾶς. Ἐπιγραφή:

«ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΣΥΝ ΘΕΩ ΤΟ ΒΙΒΑΙΟΝ».—Ἐν ἀρχῇ ἀναγινώσκεται ἡ ἐπομένη διάταξις: «Τῇ ἀγία καὶ μεγάλη κυριακῇ τοῦ πάσχα μετὰ τὸν συνήθη ἀσπασμόν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, καὶ τῶν ἀδελφῶν πάντων ἀσκεπῶν ἱσταμένων, τῶν μοναχῶν, ἀναγινώσκεται ὁ κατηχητικὸς λόγος τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, παρὰ τοῦ προεστῶτος, εἰς ἐπήκοον πάντων». Ὁ λόγος οὗτος ἐπιγραφόμενος, «Εἰς τὴν λαμπρὰν Κυριακὴν τῆς ἀγίας καὶ ἐνδόξου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως», ἀρχ. «Εἰ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος». Ἐπονται:

1. «Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ **ΘΕΟΔΩΡΟΥ** ἡγουμένου μονῆς τῶν Στουδίου, Κατήχσεις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς» διηρημένη εἰς ρλδ' ὁμιλίας, ὧν ἡ πρώτη «περὶ τοῦ ἐναγωνίως διανύειν τὸν ὅλον ἡμῶν βίον» ἐπιγράφεται, ἡ δὲ τελευταία «περὶ τοῦ μὴ ξενοπαθεῖν ἐν ταῖς παρὰ τοῦ κατηγουμένου ἐπιπληξείαις καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»¹. Ὑπὸ τὴν πέζαν δὲ αὐτοῦ ἀναγινώσκονται οἱ ἐπόμενοι

1. Αἱ κατηχήσεις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ἀναγράφονται λεπτομερῶς ἐν Φαβριχίου (X, σ. 451-64) Βιβλιοθήκῃ, ἔνθα καὶ οἱ μέχρι Harless γνωστοὶ κώδικες σημειοῦνται (σ. 449 κ. ἐ.). Ἐτεροὶ δὲ

«Ἱαμβοί».

Τὸν νοῦν ἀληθῶς χωρίσας πάσης ὕλης, πηγῇν ἔδειξας ὀρθοδόξων δογμάτων, βλύζουσιν ὄντως τῇ βοῇ τῶν φθεγμάτων, τοὺς χρυσολαμπεῖς καὶ θεοφόρους λόγους· ἐξ ἧς ποτίζων εὐσεβῶν τὰς καρδίας, τὸ φῶς ὁδηγεῖς πρὸς τρίβους θείας πάτερ.

2. **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ**, «Διαθήκη», ἧς ἡ ἀρχή: «Ἀκούων τοῦ θεοῦ Δαυὶδ», φ. 142^ο. Ἴδε αὐτὴν ἐν Migne, Patrol. τ. 99, σ. 1813.

3. **ΝΑΥΚΡΑΤΙΟΥ** τοῦ ὁμολογητοῦ ἐγκύκλιος περὶ τοῦ θανάτου Θεοδ. τοῦ Στουδίτου ἔχουσα ἐπιγραφὴν τοιαύτην: «Τοῖς διὰ Κύριον δεδιωγμένοις καὶ πανταχοῦ διεσπαρμένοις πνευματικοῖς ἀδελφοῖς καὶ πατράσιν Ναυκράτιος ἀμαρτωλὸς μὲνυχός», φ. 146. Ὅρα Migne ἐνθ. ἀνωτ. σ. 1825. Ὑπὸ τὴν πέζαν αὐτῆς ὁ ἀντιγραφεὺς ἐσημείωσε τ' ἀκολουθία:

«† Τέλος τοῦ παρόντος βιβλίου ἀμήν: τὸν ἔχοντα καὶ γράψαντα Χριστέ μου σῶσον.

«† Ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον ἐν μηνὶ ἰαννουαρίῳ, εἰς τὰς ιδ', διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀτασθάλου Μακαρίου ἱερομονάχου τῇ ἐπονομίᾳ Σιληγγᾶς:

«† ἔτους ζ' ε'» = 7005 = 1497.

Ἐτέρα σημείωσις (ιστ' ἑκατ.) μεταγενεστέρα:

«† ἐτότο τοχὰρ τὴν ἐγράπτην στὴν κρίτην καὶ ἐπύραν τοῦτοῦρκην. καὶ ὑτοῦρκην ἐπὶ αστίσαν ὑπὸ τὸ κάτεργον τῆς ροδοῦ. Καὶ ἀγόρασαςτο ἐγὼ Π Γεωρ' π'νάτ' (= παπᾶ Γεώργιος Πενάτος). † ἔτους ζ' ζ'».

4. «Κεφάλαια ἐκ τοῦ **ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΥ**», ἧτοι περὶ Μακαρίου, περὶ τοῦ ἀββᾶ Γερασίμου κλπ., φ. 154-157.

5. «Τοῦ φιλοσόφου κυροῦ **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ**, ἐξήγησις εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς

κώδικες σημειοῦνται ἐν Miller, Catalogue de l'Escorial, σ. 392, 398. Μεταφρασθεῖσαι δὲ λατινιστὶ ἐξεδόθησαν πλειστάκις μέχρις οὗ περιελήφθησαν καὶ ἐν τόμ. 99 τῆς Migne Patrol., σ. 509 κ. ἐ. Μόναί δὲ ἡ μα', ζδ', ζς', ριδ' καὶ ρκς' ὁμιλίαι γινώσκονται ἑλληνιστὶ παρὰ Migne. Ὁ δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιμανδρίτης Φιλάρετος Φαφείδης ἀντιγράφας ἐκ κώδ. τῆς ἐν Χάλκῃ Θ. Σχολῆς παρεσκεύασεν εἰς ἑκάστον τὰς εἰρημένας κατηχήσεις, ὧν τὰ προλεγόμενα μόνον ἐδημοσίευσεν, τό γε νῦν, ἐν «Ἀληθείας» Α', σ. 137. 153. 189. 263. 271. 293 καὶ ἐν «Ἐκκλ. Ἀληθείας» τόμ. Α' σ. 71. 255. 271 κ. ἐ. . . .

δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἐκτεθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων μελωδῶν Κοσμά καὶ Ἰωάννου».

Ἀρχ. «Εοικας ὦ ἄνθρωπε»¹, φ. 158-248.

Εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ τεύχους ἐκολλήθη πρὸς τὰ ἄκρα τεμάχιον χάρτου ἔχον τὴν ἐπομένην δῆλωσιν: «† τῷ πατρὶ βιβύον ὑπάρ-
» χη τῶν παμεγίστων ταξιαρχῶν· τῆς λυμῶ-
» νας· καὶ ἐφέρασιν ἀπὸ τῆς Κρήτης καὶ ἐπροῦ-
» λωσαντο εἰς τὸ ἅγιον μοναστήριον διατὴν ψυ-
» χην τῶν ἐκείνων ποῦ τὸ ἔδοσαν· Ἰωακείμ ἱε-
» ρομόναχος».

Τὸ τεῦχος ἐσταχωμένον ὃν ἔχει ἔσωθεν τῶν πινακίδων δύο φύλλα μεμβράν. κεκολλημένα ἔχοντα μέρος θεολογ. λόγου γρ. τοῦ IB' αἰῶνος.

Ἀριθ. 10.

Τεύχος χαρτῶν εἰς σχῆμα μ. φ. (0,28 × 0,20) γραφέν ἐν Χάνδακι Κρήτης ὑπὸ Ἰωάννου Χιονοπούλου τῷ 1419. Σύγκειται ἐκ 398 φύλλων καὶ περιέχει

ΜΗΝΑΙΑ Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου.
Υπὸ τὴν πῆξαν τοῦ α' μηνιαίου ἀναγινώσκει-
ται: «Τέρμα ἔλαβεν ἡδ' ἡ σελλῆς, ἐν μηνὶ
» μαῖω λα'. ἐν ἔτει ς' Ϟ' κζ' ἰνδ. ια', ὁπότε
» ἄρ καὶ ὁ ἀναρχος ἡμῶν καὶ ὑπεράγαθος
» Θεὸς, μὴ φέρων ὄρᾱν τὰς πολλὰς ἡμῶν ἀ-
» μαρτίας, τὴν δικαίαν αὐτοῦ ὀργὴν καὶ μύτην
» τὴν τοῦ θανατικοῦ, ἐν τῇ νήσῳ Κρήτης ἀνῆ-
» γειρε: Ἐγράφη δὲ διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ Μαν-
» τλήμονος καὶ ἐλαχίστου, Ἰω^{ου} τοῦ Χιονο-
» πούλου»². Εἶτα δι' ἐρυθρᾶς γραφῆς τοῦ αὐ-
τοῦ: «Τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ ψάλλ-
» του τοῦ υἱοῦ». Ἐπονται στίχοι ἱαμβικοὶ εἰς
τὸν μῆνα Ὀκτώβριον καὶ ἕτεροι εἰς τὸ Συνα-
ξάριον, ὧν τὸ τέλος ἔχει οὕτως:

Ἀνκνίαν πρῶτιστον ἐν πρῶτοις φέρω·
κυριωτίσης Ρωμανὸν μελογράφον.

Υπὸ δὲ τὴν πῆξαν τοῦ β' μηνιαίου γέγραπ-
ται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Χιονοπούλου: «+ εἰλη-
» φερ ἡδ' ἡ βιβλος τέρμα, ἐν μηνὶ ἰουλ. μω,
» ια^{ου}, ἐν ἔτει ς' Ϟ' κζ' ἰνδ. δ' ς^{ου}, ἔτι κρατοῦν-

1. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Maii ἐν Spic. Rom., τ. 5, ὅθεν μετετυπώθη ὑπὸ Migne ἐν Patrol. τ. 133, σ. 1229.

2. Ὁ Χιονόπουλος ἐξέγραψε καὶ κώδικα τοῦ Ἀριστοτέλους τῷ 1418 ἔτει· περὶ οὗ ὅρα Mit-
tarelli, Bibl. codd. Mss. monast. St. Mi-
chaelis Venet. (1779), σ. 70.—Πρὸς V. G. ardt-
h a u s e n, Griech. Palaeogr. σ. 328.

3. Ἐσφαλμένως ἀντὶ ιβ'.

(Α. Π. Κεραμέως, Μαυρογορδ. Βιβλιοθήκη).

»τος τοῦ λοιμοῦ ἐν τῷ Χάνδακι Κρήτης.—
» Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει θρόνος, καὶ μὴ
» διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει πόνος»¹ (πίν. Γ', 2).

Κατὰ τὴν ιζ' ἑκατ. ἦν τὸ τεῦχος κτῆμα
«Γεωργίου τοῦ Καλοφαγᾶ», κατὰ δὲ τὸ 1762
ἔτος Καλλινίκου ἱερομονάχου ὡς δηλοῦται ἐκ
δύο τύπων σφραγίδος ἐχούσης ὧδε:

+	+	+
Καλλινίκος		
ἱερομόναχος		
1762		

Ἀριθ. 11.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς σχῆμα μ. φ. (0,275 × 0,215) συγκείμενον ἐκ φύλλων 150. Ἐγρά-
φη πιθανῶς κατὰ τὴν ΙΑ'-ΙΒ' ἑκατοντ. Τῶν
τελευταίων τεσσάρων φύλλων ἐλάχιστον μέρος
ὑπάρχει.

ΜΗΝΑΙΟΝ τοῦ Ἰουνίου μηνός.

Ἐλλείπει ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Ἡ τάξις δια-
φέρει κατὰ πολὺ τῆς νῦν ἐκδόσεως. Ἐκάστη
ἡμέρᾳ ὠρίσται ἡ μνήμη ἐνὸς ἁγίου, δι' ἣν προ-
τάσσεται τὸ κἄθισμα, εἶτα τὸ κοντάκιον, μεθ'
ὃ ὁ οἶκος, στιχηρὰ, εἰς κανών, ἐνίοτε καὶ δύο
κανόνες. Ἡ α' τοῦ ἰουλίου ἀφιερῶται τῇ μνή-
μῃ τοῦ ἁγ. Ἀττάλου, ὃν ἐορτάζει τὴν σήμε-
ρον ἡ Ὁρθ. Καθολ. Ἐκκλησίᾳ τὴν 6 ἡμ. τοῦ
αὐτοῦ μηνός². Ἐσῶθεν ἐπὶ τῆς α' πινακίδος
τοῦ σταχώματος κεκόλληται τεμάχιον χάρτου
φέρον ἀρχὴν τῆς μονῆς Λειμῶνος.

Ἀριθ. 12.

Τεύχος χαρτῶν εἰς σχῆμα φύλλου (0,40 × 0,265) συγκείμενον ἐκ φ. 205 στιλποῦ χάρ-
του, ἐγράφη ὑπὸ ἀρίστου καλλιγράφου (περί-
τὰς ἀρχάς, φαίνεται, τῆς ΙΕ' ἑκατ.) ἀπομιμη-
θέντος παλαιότεραν γραφὴν. Περιέχει δὲ

«Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρ-
» χιεπισκόπου Κων/πόλεως τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ,
» Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Εὐαγγε-
» λιστὴν», οὗ ἡγείται πίναξ ἐπιγραφόμενος «τῶν
» ἐν τῷ βιβλίῳ ἡθικῶν ἡ δύναμις». Διαιρεῖται
εἰς πζ' ἡθικὰς ὁμιλίας κατὰ τὸν πίνακα, ἐξ
ὧν μόναι αἱ πρῶται μγ' ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ὅλῳ
τεύχει.

Ἡ ἀπομίμησις κλίνει πρὸς γραφὴν τῆς ΙΑ'

1. Τὸ δίστιχον τοῦτο γέγραπται ὑπὸ τοῦ ἀντι-
γραφῆως ἔσῶθεν τῆς πινακίδος τοῦ σταχώματος.

2. Ἰδε Νικολήμου, Συναξ. Β', σ. 188.

ἐκατοντ. Ἐπὶ κεφαλίδι δ' ἐκάστης ὀμιλίας ἔστι κόσμημα κεχυρωμένον· πᾶν δὲ ἀρχικὸν γράμμα οἰαςδ' ὀμιλίας ἔστι ἐν σχήματι μεγίστῳ καὶ περιπεποικιλμένον λίαν φιλοκάλως.

Ἀρθ. 13.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,37×0,265), γραφὴν ἐν τῇ μονῇ Πέτρας (ἧς ἦν καὶ κτῆμα τὸ πρῶτον)· σύγκειται ἐκ φύλλων 316, ὧν τὰ τέσσαρα πρῶτά εἰσι γραφῆς τῆς IB' ἐκατ., τὰ δὲ λοιπὰ τῆς IA'. Περιέχει δὲ ἐν ἀρχῇ τὸ τέλος μαρτυρίου καὶ εἶτα :

1. Μαρτύριον τοῦ ἁγ. μεγαλομ. Ἰέρωνος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων τῶν ἐν Μελιτηνῇ ἀθλησάντων¹. οὗ ἡ ἀρχή: «*Ἰέρωνι τῷ γενναίῳ*», φ. 1.

2. «*ΠΑΝΤΟΛΕΟΝΤΟΣ* διακόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· διήγησις θαυμάτων τοῦ παμμεγίστου ἀρχαγγέλου Μιχαήλ»², ἧς τεμάχιον μόνον ἀντεγράφη ἐν τῷ τεύχει ἀπὸ φ. 2⁶. Ἐπὶ φύλλα δύο περιέχοντα πίνακα³ αὐτοῦ πρώτου τριμήνου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, μεθ' ὃν ἄρχεται ὡς ἀκολουθῶς τὸ κύριον τεύχος, οὗ τὰ προσημειωθέντα φύλλα εἰσὶ πρόσθετα.

1. «*Μη(νί) σεπτεμβρίῳ εἰ. ΚΟΣΜΑ* βεστῆτορος⁴ λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν προφήτην καὶ ἀρχιερέα Ζαχαρίαν, οὗ ἡ ἀρχή: «*Μύστα τῶν ἀρρήτων*». Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἡγουμένου πίνακος, τῶν πρώτων φύλλων τοῦ παρόντος λόγου ἐκπεσόντων.

2. *ΙΩ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ*, «*λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς παναγίας Θεοτόκου*», οὗ ἡ ἀρχή: «*Δεῦτε πάντα*»⁵, φ. 7⁶.

1. Ἰδε Migne, Patrol. τόμ. 116, σ. 109 κ. ἐ. — Πρὸς Ν. ο. δ. Συναξ. Α', σ. 198 ἐν ὑποσ. Παράφρασιν δὲ αὐτοῦ ἐπίτομον ἶδε ἐν Ἀγαπίου Νέφ Παραδείσῳ, σ. 146.

2. Ἰδε αὐτὴν λατινιστὶ ἐν Migne Patrol. τ. 140, σ. 573. Ἐν παραφράσει δὲ ἑλλην. εὑρηται ἐν «*Θησαυρῷ Δαμασκηνοῦ*», ἔκδ. Βενετ., 1880, σ. 185. Περὶ χειρογράφων δὲ ἐχόντων τὴν αὐτὴν διήγησιν ἶδε Harless ἐν Fabr. Bibl. XI, σ. 457. — Ν. ο. δ. Συναξ. Α', σ. 204 ἐν ὑποσ. — Α. Π. Κερμεῖως, Κατάλογον Εὐαγγ. Σχολῆς, σ. 8, ἀριθ. 41. Κατωτέρω δὲ εἰς ἀριθ. 25 τοῦ παρόντος χειρογρ. μεταγράφεται ὁλόκληρος ἡ διήγησις αὕτη.

3. Τὸ τέλος τούτου ἐλλείπει· τὸ σωζόμενον μέρος φθάνει μέχρι τοῦ λε' λόγου.

4. Ἰδε Harless Fabr. X, σ. 345. Περὶ ἄλλων ἀντιγράφων ἶδε καὶ Ν. ο. δ. Συναξ. Α', σ. 18 ἐν ὑποσ.

5. Migne, Patrol. τ. 96, σ. 664.

3. *ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ*, «*εἰς τὴν αὐτὴν πάνσεπτον γέννησιν τῆς πανάγνου Θεοτόκου*»¹. Ἀρχ. «*Εἰ μετρεῖται γῆ*», φ. 15⁶.

4. *ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ*, «*λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου μετὰ ἀποδείξεως ὅτι ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰγεται*»². Ἀρχ. «*Ἄλλοι μὲν ἄλλας*», φ. 23⁶.

5. *ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ*, «*εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τῆς παναμώμου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· καὶ ἀποδείξεις ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας καὶ διαφόρων μαρτυριῶν, ὅτι ἐκ σπέρματος κατὰγεται τοῦ Δαυὶδ*»³. Ἀρχ. «*Πάλιν ἐορτή*», φ. 33⁶.

6. *ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ*, «*ἐγκώμιον εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου*». Ἀρχ. «*Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν*»⁴, φ. 40⁶.

7. «*Λόγος ἱστορικὸς τοῦ ἁγίου ΙΑΚΩΒΟΥ*, ἐξηγούμενος ὅπως τὴν ἐξ ἐπαγγελίας γέννησιν ἔσχεν ἡ Θεοτόκος· καὶ περὶ τοῦ μνήστορος αὐτῆς Ἰωσήφ». Ἀρχ. «*Ἐν ταῖς ἱστορίαις κτλ.*»⁵, φ. 46⁶.

8. *ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ*, «*λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν*». Ἀρχ. «*Σταυροῦ παρήγυρις*»⁶, φ. 54⁶.

9. «*ΠΑΝΤΟΛΕΟΝΤΟΣ* διακόνου μονῆς τῶν Βυζαντινῶν· λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ». Ἀρχ. «*Πάλιν ὑψοῦται*»⁷, φ. 57⁶.

10. *ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ*, «*Ἑρμηνεία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου, τὸ ὅ ὁ λόγος ὁ τοῦ σταυροῦ, τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι*». Ἀρχ. «*Τοῖς κάμνουσι*», φ. 59⁶.

11. *ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ*, «*λόγος εἰς τὴν ὕ-*

1. Ὁ παρὼν λόγος, ὅς ἐν τῷ ἡμετ. χειρ. φέρεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Δαμασκηνοῦ, εὑρηται ἐν ἄλλοις κώδιξι μεταγενεστέροις ἢ ἐπ' ὀνόματι Γεωργίου τοῦ Νικομηδείας ἢ ἐπ' ὀνόματι Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης. Ἰδε Montfaucon, Biblioth. Coisl. σ. 388-89. — Fabr., Bibl. Gr. X, σ. 278.

2. Καὶ ὁ λόγος οὗτος ἐν κώδιξι τοῦ 1608 ἔτους (Bibl. Coisl. σ. 388) φέρεται ἐπ' ὀνόματι Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης· οὕτω δὲ καὶ ἐξεδόθη. Ἰδε Fabr. X, σ. 277.

3. Καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐν τῷ προσημειωθέντι κώδιξι Coisl. φέρεται ἐπ' ὀνόματι Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης· οὕτω δὲ καὶ ἐξεδόθη.

4. Migne, Patrol. τ. 97, σ. 805.

5. Ἰδε C. Tischendorf, Evangelia Apocrypha. Lipsiae, 1876 ἔκδ. 2ας σ. 1 κ. ἐ.

6. Migne, Patrol. τ. 87, σ. 3301.

7. Migne, Patrol. τ. 98, σ. 1265.

ψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ». Ἀρχ. «Σταυροῦ πατήριον»¹, φ. 64².

12. ΛΑΛΗΟΥ, «λόγος τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ». Ἀρχ. «Ἐτος ἡνέτο»³, φ. 73².

13. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. τῆς ὁσ. Σωσάννης. Ἀρχ. «Κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς βασιλείας Μαξιμου»³, φ. 79².

14. ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «ἐγκώμιον»⁴ εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ ἁγ. προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου». Ἀρχ. «Ἐγκαίριος ἡμέρα», φ. 86².

15. «Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερική θαυμασίων διήγησις τῶν ἁγ. πατέρων ἡμῶν Κοσμά μοναχοῦ καὶ Ἰω. τοῦ Δαμασκηνοῦ τῶν ποιητῶν»⁵. Ἀρχ. «Ὁ μέγας οὗτος καὶ περιβόητος», φ. 92⁵.

16. ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «λόγος κατὰ μεθούτων, καὶ περὶ τῶν εἰς καπηλεία εἰσιόντων καὶ ὅτι τὸν διδάσκαλον οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν τῶν μαθητῶν, κἂν πρὸς τὸ παρὸν μὴ πείθωνται καὶ εἰς τὸν Ἀζάρον». Ἀρχ. «Τὴν χθὲς ἡμέραν»⁶, φ. 116².

17. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «εἰς τὸν Ἀζάρον καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν βιοθανῶν οὐ γίνονται δαίμονες καὶ περὶ κρίσεως καὶ ἐλεημοσύνης». Ἀρχ. «Ἐθαύμασα τὴν ἀγάπην»⁷, φ. 131².

18. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, εἰς τὸν Ἀζάρον καὶ διακτὶ οὐκ εἶπεν ἔλαβες τὰ ἀγαθὰ σου, ἀλλὰ ἀπέλαβες καὶ τίνος ἔνεκεν οἱ μὲν δίκαιοι, κινδύνοις περιπίπτουσιν οἱ δὲ ἀμαρτωλοί, τού-

τους διαπέφευγαν». Ἀρχ. «Ὁν τὰ τυχόντα»¹, φ. 139².

19. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «εἰς τὸν Ἀζάρον καὶ ὅτι τὸ συνειδὸς εἴωθεν ἡμᾶς ὑπομιμνήσκειν παλαιὰ ἀμαρτήματα καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ». Ἀρχ. «Τῆς τοῦ Δαζάρου παριβολῆς»², φ. 151².

20. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων κτλ.» Ἀρχ. «Ἡμέρας τέσσαρας»³, φ. 159².

21. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «ὁμιλία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ προφ. Ἠσαίου τὸ λέγον, «καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑαυτοῦ» κτλ., καὶ ὅτι οὐ δεῖ χρόνον οὐδὲ στοιχεῖον ἐν παρατρέχειν τῶν Γραφῶν». Ἀρχ. Χαίρω συντρέχοντας»⁴, φ. 168².

22. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «εἰς τὴν ῥῆσιν τῶν Παραλειπομένων τὴν λέγουσαν «ὕψωθ ἡ καρδία Ὁζίου», καὶ ὅσον κακὸν ἡ ἀπόνοια». Ἀρχ. «Εὐλογητὸς ὁ Θεός»⁵, φ. 172².

23. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «εἰς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ Ὁζίου». Ἀρχ. «Φέρε δὴ τήμερον»⁶, φ. 178⁵.

24. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «ὁμιλία εἰς τὰ Σεραφίμ». Ἀρχ. «Μόλις ποτέ»⁷, φ. 183². Ἐν τῷ κρασπέδῳ: «Ἀναγινώσκεται ὁ παρῶν λόγος εἰς τὴν ἡ' ρομβρίον».

25. ΠΑΝΤΟΛΕΟΝΤΟΣ διακόνου τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, διήγησις τῶν παμμεγίστων θαυμάτων τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ». Ἀρχ. «Μεγάλοι καὶ πολλοί»⁸, φ. 188².

26. ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «ἔπαινος τῶν ἀπαντησάντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ περὶ εὐταξίας τῆς ἐν ταῖς δοξολογίαις καὶ εἰς τό, «εἶδον τὸν Κ. καθήμενον ἐπὶ θρόνου» κτλ. Ἀρχ. «Πολὴν ὁρῶ»⁹, φ. 213⁵.

27. ΛΑΛΗΟΥ, βίος καὶ πολιτεία Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. Ἀρχ. «Καὶ πᾶσι μὲν ἡδὺς»¹⁰, φ. 221⁵.

1. Migne, Patrol. τ. 97, σ. 1017.

2. Ἐδμ. ὑπὸ Gretser. Ἰδε Fabr. X, σ. 248.

3. Ἰδε Fabricii, X, σ. 329.

4. Ἐχον ἀδήλως ἐν τῷ χειρογράφῳ. Ἰδε Fabricii, X, σ. 259.

5. Ἐν τῷ Συναξαριστῇ Νικηδόμου δὲν εὗρον ἡμέραν ὠρισμένην πρὸς ἐόρτασιν τῆς μνήμης ἀμφοτέρων. Ὁ βίος δὲ οὗτος οὐδ' ἐν τῷ ὑπὸ Φαβρίκιου καὶ Harless (τ. X) φιλοπονηθέντι καταλόγῳ (Sanctorum elogia et vitae) ἀναφέρεται. Χεῖρ δὲ τῆς ις' ἢ ιζ' ἑκατονταετηρίδος ἔγραψεν ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ χειρογράφου τούτου τὴν ἀκόλουθον αὐστηράν κρίσιν: «+ Οὐκ οἶδα ποῖα πλάνη καὶ ἀμαθεία, φεῖ, ἐπέπεσεν ὁ τὸν παρόντα λόγον γράψας τὸν γὰρ διδάσκαλον Κοσμά διὰ τὸν μαθητὴν Κοσμά γράφει καὶ τὸν τοῦ θείου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πατέρα εὐλαβῆ ὄντα, ἀσεβῆ καὶ Ἀγαρηνὸν λέγει. Διὸ προσέχετε πατέρες καὶ ἀδελφοί μὴ ἀναγινώσκειν αὐτόν, καὶ προξενῆτε κόλασιν ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς· οὐ γὰρ δεῖ παντὶ πιστεύειν ἀνεξέταστον».

6. Migne, Patrol. τ. 48, σ. 963.

7. Αὐτόθι, σ. 981.

1. Migne, Patrol. τ. 48, σ. 991.

2. Αὐτόθι, σ. 1005.—3. Αὐτ. σ. 1017.—4.

Αὐτ. τ. 56, σ. 107.—5. Αὐτ. τ. 56, σ. 112.

—6. Αὐτ. σ. 119.—7. Αὐτ. σ. 135.

8. Fabr. X, σ. 199 καὶ 200.

9. Migne, τ. 56, σ. 97.

10. Τοῦ βίου τούτου οὐ ποιοῦσι μνείαν ὁ Harless καὶ ὁ Φαβρίκιος, X, σ. 336. Ἀντίγραφον δὲ ἕτερον τοῦ αὐτοῦ χειμένου σημειοῖ ὁ Νικηδόμου ἐν Συναξ. Α'. σ. 217 ἐν ὑποσ. Ἐτερον βίον τοῦ Στουδίτου παρέφρασεν ὁ Ἀγάπιος ὁ Κρής καταχωρίσας αὐτὸν ἐν τῷ «Νέῳ Παραδείσῳ», σ. 163 κ. ἐ.—Τὸν ἐν τῷ παρόντι δὲ τεύχει βίον ἐξέδωκεν ὁ Migne (Patrol. τ. 99, σ. 113 κ. ἐ.) ἐπ' ὀνόματι Μιχαήλ μοναχοῦ.

28. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΑΙΤΟΥ, «διαθήκη», ἥς ἡ ἀρχὴ «Ἀκούων»¹, φ. 257^α.

29. ΝΑΥΚΡΑΤΙΟΥ ἐγκύκλιος (Πρβλ. ἀρθ. χειρ. 9. 3.) κτλ. περὶ Θ. Στουδίτου², φ. 261^α.

30. ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Ρωμανόν». Ἀρχ. «Πάτερ μαρτύρων»³, φ. 269^α.

31. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Καισαρείας, «ἐγκώμιον εἰς Βαρλαάμ τὸν μάρτυρα». Ἀρχ. «Πρότερον μὲν τῶν ἁγίων»⁴, φ. 273^α.

32. ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγ. μάρτυρα Βαρλαάμ». Ἀρχ. «Συνεκρίσεις ἡμᾶς»⁵, φ. 275^α.

33. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Καισαρείας, «ὁμιλία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, τὸ καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας κτλ., καὶ περὶ πλεονεξίας». Ἀρχ. «Διπλοῦν τὸ εἶδος»⁶, φ. 280^α. Ἐν τῷ κρασπέδῳ γέγραπται: «† Ὁ παρὼν λόγος ἀναγινώσκεται τῇ Θ' κυριακῇ τοῦ Λουκά».

37. ΣΥΜΕΩΝΟΣ τοῦ Μεταφράστου⁷, «βίος καὶ θαύματα τοῦ ὁσίου π. ἡ. Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου». Ἀρχ. «Ἀπὸ μὲν τῶν πάντων», φ. 286^α.

35. ΓΕΡΜΑΝΟΥ (Α') Κωνσταντινουπόλεως, «ἐγκώμιον εἰς τὴν εἰσόδον τῆς ὑπεραγ. Θεοτόκου». Ἀρχ. «Ἰδὸν πάλιν ἑτέρα»⁸, φ. 304^α.

36. ΠΡΟΚΛΟΥ Κωνσταντινουπόλεως, «ἐγκώμιον εἰς τὴν παναγίαν θεοτόκον Μαρίαν». Ἀρχ. «Παρθενικὴ παρήγγελος»⁹, φ. 307^α. Ἐν τῷ κρασπέδῳ: «† Δεῖ γινώσκειν ὅτι τὸ παρὸν ἐγκώμιον ἀναγινώσκεται εἰς πᾶσαν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου».

37. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Νικομηδείας, «λόγος εἰς τὰ εἰσόδια τῆς ὑπεραγ. Θεοτόκου». Ἀρχ. «Καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεων ἀρχαί»¹⁰, φ. 310^α.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου ἀναγινώσκεται τὸ ἐξῆς σημείωμα: «Ἡ βιβλος αὕτη τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου — τῆς κειμένης ἔγγιστα τῆς

» Ἀετίου — ἀρχαῖκῃ δὲ τῇ μονῇ κλησὶς Πέτρα — »¹. Ἐπὶ δὲ τῆς πινακίδος τοῦ σταχτώματος ἔστι τεμ. χάρτου ἔχον ἀρὰν τῆς μονῆς Λειμῶνος.

Ἀριθ. 13^α.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,375×0,29) τῆς ΙΑ'—ΙΒ' ἑκατ., συγκείμενον ἐκ φ. 244 καὶ περιέχον βίους καὶ μαρτύρια τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου. Βλαβέν δὲ ποτε ἱκανῶς τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἐπεδιορθώθη ἐγκαίρως καὶ συνεπληρώθη διὰ χάρτου (γρ. ΙΕ' ἑκατ. Πρβλ. ἀριθ. 19) ὑπὸ σταχτώτου προσθέντος εἰς τὸ τέλος φύλλον μεμβράνινον ἀποσπασθὲν ἐκ τεύχους χρυσοστομικοῦ ἔχοντος ἐρμηνείαν εἰς τὴν Γένεσιν (γρ. Γ'—ΙΑ' ἑκατ.) ἐν διστίλῳ (ὑψ. 0,30)· οὐ ἐκάστη στήλῃ εἶχε 30 γραμμᾶς. — Αἱ ἐπιγραφαὶ τοῦ κειμένου τῶν μαρτυρίων κλπ. εἰσὶ γεγραμμέναι διὰ κεχρυσωμένων καὶ ἐρυθρῶν μικρῶν κεφαλαιωδῶν στοιχείων ἐντός διγώνου (Π) πεποικιλμένου καὶ πολυχρώμου κοσμήματος ἔχοντος ἀμφότερων τῶν βάσεων αὐτοῦ κυπάρισσον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχικὸν γράμμα παντὸς μαρτυρίου ἔχον σχῆμα μέγιστον, πεποικιλμένον ἐστὶ καὶ καλλιγραφικόν· ὁ χαρακτήρ δὲ τῆς γραφῆς ποικίλλει.

1. Μαρτ. Ἀνανίου ἀποστόλου. Ἀρχ. «Λουκιανὸς τοῦ δυσσεβοῦς»², φ. 1.

2. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης. Ἀρχ. «Πολὺ καὶ μεγάλα»³, φ. 4^α.

1. Τῆς μονῆς ταύτης διεσώθησαν καὶ ἑτέρα τεύχη φέροντα τὸ αὐτὸ σημείωμα· ὧν τινων τὴν περιγραφὴν ἴδε ἐν Montfaucon, Pal. Graeca, σ. 58-59. — E. Miller, Catal. de l'Escurial, σ. 483. — J. Hardt, Cat. Cod. Mss. Græc. Bibl. Reg. Bavaricae, I, σ. 14. — L. Duchesne, Mission au Mont Athos, σ. 245, ἔθθα σημειοῦται χειρόγραφον τεύχος διατηρούμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Πάτμου.

2. Ἰδε Fabr. X, σ. 193. Πρβλ. Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 91 ἐν ὑποσημ. — ἑτέρα ἀντίγραφα (ὧν ὁμῶς ἀγνοῶ τὰς ἀρχικὰς λ.) σημειοῦνται ὑπὸ Miller, Catal. de l'Escurial, σ. 269, 279. Ὁ Ἀγαπίος (ἐν Ν. Παραδ. σ. 26) ἔχει παράφρασιν ἑτέρου μαρτυρίου. Ἐξεδόθη δὲ τὸ παρὸν κείμενον ὑπὸ Migne ἐν Patrol. τ. 114, σ. 1002.

3. Ὁ παρὰ Φαβρ. (X, σ. 215) καὶ Νικοδήμου (Συναξ. Α', σ. 94) σημειωθεὶς οὗτος βίος ἐξεδόθη τῷ 1862 ὑπὸ Aem. Blampignon ἐπὶ τῇ βάσει 5 ἀντιγράφων (De S. Cyprianus et de primæna Carthag. Eccl. Paris)· ἐντεῦθεν δὲ μετεξέδωκεν ὁ Migne (ἐν Patrol. τ. 115, σ. 848 κ. ἐ.) κατὰ τὰς αὐτὸν ἐν τοῖς ἁγίοις τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου.

1. Migne, Patrol. τ. 99, σ. 1813. — Πρβλ. Καταλ. ἀριθ. 9, 2.

2. Αἰτ. σ. 1825. — 3. Αἰτ. τ. 50, σ. 605. — 4. Αἰτ. τ. 31, σ. 484. — 5. Αἰτ. τ. 50, σ. 675. — 6. Αἰτ. τ. 31, σ. 261.

7. Κατὰ Νικοδήμου (Συναξ. Α', σ. 234 ἐν ὑποσημ.) — Ἰδε Fabr., X, σ. 232. — Πρβλ. παράφρ. συνοπτικὴν Ἀγαπίου ἐν «Νέῳ Παραδείσῳ», σ. 181.

8. Εὑρεταὶ ἐκδεδομένον παρὰ Combefisii Auct. nov. τ. Β', σ. 1411, καὶ παρὰ Migne, Patrol. τ. 100, σ. 309.

9. Migne, Patrol. τ. 65, σ. 680.

10. Αἰτ. τ. 100, σ. 1420.

3. Μαρτ. Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Ἀρχ. «Πάσαι μὲν ἐν τύποις»¹, φ. 20^α.

4. Μαρτ. Χαριτίνης. Ἀρχ. «Ἐκράτει πο-
τέ»², φ. 28^ε.

5. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστ. Θωμᾶν. Ἀρχ. «Πάσαι μὲν τὰς»³, φ. 31^α.

6. Μαρτ. Σεργίου καὶ Βάκχου. Ἀρχ. «Μα-
ξιμianoῦ βασιλεὺς»⁴, φ. 36^ε.

7. Βίος καὶ πολιτ. Πελαγίας τῆς ἐν Ἀντιο-
χείᾳ. Ἀρχ. «Γυναικεῖαν ἀρετὴν»⁵, φ. 47^ε.

8. Μαρτ. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας. Ἀρχ.
«Ἄρτι τῆς θεογνωσίας»⁶, φ. 52^α.

9. Μαρτ. Πρόδου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονί-
κου. Ἀρχ. «Δουμητιανὸς τὴν αὐτοκράτορα»⁷,
φ. 57^ε.

10. Μαρτ. Κέρπου καὶ Παπύλου καὶ τῶν σὺν
αὐτοῖς. Ἀρχ. «Μεμνησθαι τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ»⁸,
φ. 64^α.

11. Πολιτεία καὶ ἄθλησις Ναζαρίου, Γερ-
βασίου, Προτασίου καὶ Κελσίου. Ἀρχ. «Νέρω-
ρος ἄρτι τὰ Ρωμαίων»⁹, φ. 75^α.

12. Βίος καὶ μαρτ. Λουκιανοῦ. Ἀρχ. «Σα-
μόσατα πόλεως»¹⁰, φ. 81^α.

13. Μαρτ. Λογγίνου τοῦ Ἑκατοντάρχου.
Ἀρχ. «Τοῦ Θεοῦ μόνου (γρ. λόγου) διὰ τὴν ἐκ
τῆς παρακοῆς»¹¹, φ. 90^α.

14. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστ. καὶ εὐαγ.
Λουκᾶν. Ἀρχ. «Εἰ καὶ δικαίου»¹, φ. 96^α.

15. Μαρτ. Οὐάρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἀρχ.
«Μαξιμianoῦ τοῦ τυράννου»², φ. 101^ε.

16. Μαρτ. Ἀρτεμίου. Ἀρχ. «Μετὰ τὴν τοῦ
Κυρίου»³, φ. 110^ε.

17. Βίος καὶ πολιτ. Ἰλαρίωνος. Ἀρχ. «Ἐν
Παλαιστίνῃ»⁴, φ. 136^α.

18. Βίος καὶ πολ. Ἀβερκίου Ἱεραπόλεως.
Ἀρχ. «Μάρκον Ἀρτωρίου»⁵, φ. 157.

19. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστ. Ἰάκωβον.
Ἀρχ. «Οὐχ οὕτως ἡδὺ τι»⁶, φ. 176.

20. «Μαρτ. τοῦ ἁγ. μεγαλομ. Ἀρέθα καὶ
τῶν σὺν αὐτῷ τετρακισχιλίων διακοσίων πεν-
τηκονταδύο τῶν ἐν ἐγρᾷ τῇ πόλει μαρτυρησάν-
των καὶ διήγησις ἐν ἱστορίᾳ εἶδει τῶν κατὰ
τὸν Ὀμηρίτην πεπραγμένων». Ἀρχ. «Ἐτος
ἡδὴ πέμpton»⁷, φ. 184.

21. Μαρτ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν
νοταρίων. Ἀρχ. «Ἐπεχωρίαζε μὲν»⁸, φ. 202.

22. Ἀθλησις τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημη-
τρίου. Ἀρχ. «Εἶχε μὲν τὰ Ρωμαίων»⁹, φ. 204.

1. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1129. (Πρὸς Ν. Ν. ο.δ.
Συναξ. Α', σ. 139).—Παράφρ. ἐν Ν. Θησαυρῷ,
σ. 25 κ. ε.

2. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1141.—Παράφρ. Ἀγα-
πίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 81.

3. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1160.—Παράφρ. Ἀγα-
πίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 76.

4. Ἰδε Fabr. X, σ. 235.—Ν. Ν. ο.δ. Συναξ.
Α', σ. 151.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ.
σ. 86. Ἀκολουθίαν εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα Ἀρτέ-
μιον ἐφιλοπόνησέ τις εὐσεβὴς ἀνὴρ, ἥτις ἐκδέδοται
ἐν τῷ ἐπομένῳ φυλλαδίῳ: «Ἀκολουθία τοῦ ἁγ.
μεγαλομ. Ἀρτεμίου καὶ τῆς ὁσ. μ. ἡ. Ματρώνης
τῆς Χιοπολίτιδος. Συντεθεῖσα ὑπὸ τινος εὐσεβοῦς
πρὸς χρῆσιν καὶ ὠφελειαν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθο-
δόξων Χριστιανῶν. Ἀδείξ καὶ προτροπῇ τοῦ Πα-
ναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριάρχου Κυρίου Κυρίου Κυρίλλου ἐπιστασίᾳ τοῦ
τιμιωτάτου ἐν Πραγματευταῖς Κυρίου Ἰωάννου
Ἀμοίρου. Ἐν τῷ κατὰ τὸ Πατριαρχεῖον Ἑλληνι-
κῷ τοῦ Γένους Τυπογραφείῳ. Ἐν ἔτει, 1815». Εἰς
μ. φύλλ.

5. Ἰδε Migne, Patr. τ. 115, σ. 1212.—
Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Παραδ. σ. 98.

6. Αὐτόθι τ. 115, σ. 200 (Mens. Maii).—
Παράφρ. Ἀγαπ. ἐν Ν. Παραδ. σ. 89.

7. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1249.—Παράφρ. Ἀ-
γαπίου (αὐτόθι, σ. 93).

8. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 115, σ. 1289.

9. Αὐτόθι τ. 116, σ. 1185.—Ἰδε καὶ παράφρ.
ἐν Θησαυρῷ Δαμασκηνοῦ (Βενετ. 1880), σ.
403 κ. ε.

1. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 115, σ. 1032.

2. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 115, σ. 997.

3. Ἰδε Fabr. X, σ. 340.—Παρὰ Migne,
Patrol. τ. 116, σ. 559 μόνον ἡ λατινικὴ μετά-
φρασις.

4. Ὅρα Migne, Patrol. τ. 115, σ. 1005.
—Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 42.

5. Αὐτόθι τ. 116, σ. 908.

6. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1053.—Παράφρ. Ἀγα-
πίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 47.

7. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1068. Ἡ ἐκδοσις καὶ οἱ
γνωστοὶ κώδικες ἄρχονται πάντοτε διὰ τοῦ «Διο-
κλητιανός».—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παρα-
δείσῳ, σ. 56.

8. Αὐτόθι τ. 115, σ. 105 (mens. Aprilis).—
Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 60.

9. Ἰδε Fabr. X, σ. 296.—Ν. Ν. ο.δ. Συναξ.
Α', σ. 128.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ.
σ. 64. Τὸ ἑλλην. κείμεν. ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Migne
(Patrol. τ. 116, σ. 806) κατατάξαντος αὐτὸ εἰς
τὸν μῆνα Ἰούνιον κατὰ τὸν Σούριον.

10. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Migne (Patr. τ. 114, σ.
397, m. Jan.) — Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν.
Παραδ. σ. 69.

11. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 115, σ. 32,
(mens. Mart.).—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν.
Παραδ. σ. 73.

23. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας. Ἀρχ. «*Διτὰς ἡμῖν ὁ λόγος*»¹, φ. 212^ε.

24. Βίος καὶ πολ. Ἀβραμίου. Ἀρχ. «*Ἀρ-δρῶν φιλαρέτων*»², φ. 220^ζ.

25. Μαρτ. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας. Ἀρχ. «*Διγαὶ πόλις*»³, φ. 238.

26. Μαρτ. Ἐπιμάχου. Ἀρχ. «*Ἄρτι μὲν ἡ τῆς*»⁴, φ. 242^ε. Ἐλλείπει τὸ τέλος.

Ἀριθ. 14.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0, 375×0,265), συγχείμενον ἐκ φ. 430. Ἐγρόφη πιθανῶς κατὰ τὴν ΙΑ'-ΙΒ' ἑκατ. Περιέχει δὲ ἐν διστήλῃ:

« + Τοῦ ἐν ἁγ. π. ἡ. Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν εὐαγγελιστὴν » ἀπὸ τῆς α'—μέ ὁμιλίας.

Ἡγείται τοῦ κειμένου λειογραφία (ὑψ. 0,24, πλ. 0,175) παριστώσα ἐπὶ χρυσοῦ ἐδάφους τὸν Χρυσόστομον καθήμενον ἐπὶ σκίμποδος καὶ γράφοντα βιβλίον τεθειμένον ἐπὶ ἀναλογείου· ἡ τέχνη αὐτῆς μετρία. Πᾶν δὲ τεμάχιον τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου, ἀντικείμενον ἰδίας ὁμιλίας, ἔστι γεγραμμένον διὰ μικρῶν κεχρυσωμένων κεφαλαιωδῶν γραμμάτων· παρ' αὐτὸ δὲ σημειοῦται καὶ τὸ ποσὸν τῶν φύλλων ἐκάστης ὁμιλίας.

Ἀριθ. 15.

Τεῦχος χαρτῶν εἰς φ. (0,40×0,27) συγχείμενον ἐκ φ. 540. Γέγραπται δὲ πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ χειρὸς καλλιγράφου, οὗ προῖον ἴσως ἐστὶ καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 51 τεῦχος. Περιεχόμενα:

1. Βίος καὶ πολ. τῶν ἁγ. μαρτύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, οὗ ἡ ἀρχή: «*Ἄρτι τῆς εὐσεβείας*»^δ, φ. 1.

1. Migne, Patrol. τ. 115, σ. 1293.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ., σ. 114.

2. Αὐτόθι τ. 115, σ. 44 (m. Martii)—Παράφρasis Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 107.

3. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1309.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 108.

4. Αὐτόθι τ. 115, σ. 1320.—Παράφρ. ἐν Ἐφραίμ, ὡς φησι Νικοδήμος.

5. Ἰδε Fabr. X, σ. 213.—Πρβλ. Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 180 ἐν ὑποσ. Σύνοψιν τοῦ βίου τούτου ἐν ἀπλῇ φράσει ἴδε ἐν Βιβλίῳ καλουμένῳ Νέφ Θησαυρῷ. σ. 35.

2. Μαρτύριον Ἀκινδύνου, Πηγάσιου, Ἀνεμ-ποδίστου, Ἀφθονίου, καὶ Ἐλιδηφόρου». Ἀρχ. «*Εἰ καὶ πρῶτον*»¹, φ. 6^ε.

3. Μαρτ. Ἀκεψιμᾶ, Ἰωσήφ, καὶ Ἀειθαλᾶ. Ἀρχ. «*Ἐλύττα κατὰ χριστιανῶν*»², φ. 22^ε.

4. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Ἰωαννικίου. Ἀρχ. «*Τὴν πρὸς ἀρετὴν ὁδὸν*»³, φ. 41^ε.

5. Βίος, πολιτεία καὶ μαρτύριον Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης. Ἀρχ. «*Τῆς πρὸς τῷ Λι-δάρι*»⁴, φ. 78^ζ.

6. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Παύλου τοῦ Ὁμο-λογητοῦ. Ἀρχ. «*Ἡρίκα Κωνσταντίας*»⁵, φ. 87^ε.

7. Μαρτύριον Ἰέρωνος καὶ λοιπῶν⁶. Ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει.

8. «**ΜΑΚΑΡΙΟΥ**»⁷ μητροπολίτου Φιλαδελφείας τοῦ Χρυστοκεφάλου, λόγος εἰς τὰ ἐννέα τέχματα τῶν αὐτῶν Δυνάμεων, καὶ εἰς τὸν πάμμεγαν ταξίδιον Μιχαὴλ τὸν ἀρχιστράτηγον». Ἀρχ. «*Ἀρίστη μὲν*», φ. 103^ε.

9. Βίος καὶ πολ. τῆς ὁσ. Θεοκτίστης τῆς Λεσβίας. Ἀρχ. «*Εἰκόνες καὶ στηλαί*»⁸, φ. 124^ζ.

10. Βίος, πολιτεία καὶ ἄσκησις τῆς ὁσίας Μαρτρῶνης. Ἀρχ. «*Τὸν σάφρονας τῶν βίων*»⁹, φ. 136^ε.

1. Ἰδε ἔκδ. Migne, Patrol., τ. 116, σ. 9.—Παράφρ. δὲ ἐν Ἀγαπίου Ν. Παραδ. σ. 111.

2. Αὐτόθι τ. 116, σ. 832.—Πρβλ. Fabricii, X, σ. 188.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 184.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 118.

3. Αὐτόθι σ. 36.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 127.—Πρβλ. Fabr. X, σ. 256.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 187.

4. Ἰδε ἔκδ. Migne, τ. 116, σ. 93.—Παράφρasis Ἀγαπ. ἐν Ν. Παραδ. σ. 148.—Πρβλ. Fabr. X, σ. 229.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 194 ἐν ὑποσ.

5. Αὐτόθι τ. 116, σ. 884.—Πρβλ. Fabr. X, σ. 306.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 196 ἐν ὑποσ.

6. Ἐκδ. Migne, τ. 116, σ. 109.—Πρβλ. Fabr. X, 234.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 198.—Παράφρ. Ἀγαπίου, Ν. Παραδ. σ. 146.

7. Ἰδε Fabr. X, σ. 199. Μέμνηται τοῦ λόγου τούτου καὶ Νικοδήμος Συναξ. Α', σ. 204 ἐν ὑποσ.

8. Αὐτόθι σ. 331.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 159.—Τὸν βίον τούτον ἐξέδωκεν ὁ Μ. [Γεδεών] ἐν Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ, τόμ. Δ', σ. 242-45 καὶ σ. 258-260· πρὸ αὐτοῦ τεμάχιόν τινα ἐδημοσίευσεν Λέων δ' Ἀλλάτιος (De Simeonibus).

9. Migne, Patrol. τ. 116, σ. 920.—Πρβλ. Fabr. X, σ. 291.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 205 ἐν ὑποσ. —Παράφρ. Ἀγαπίου, Ν. Παραδ. σ. 150.

11. Μαρτύριον Μηνᾶ τοῦ Αἰγυπτίου τοῦ ἐν τῷ Κοτυαεῖ μάρτυρῆσαντος. Ἀρχ. «*Βασιλεὺς Διοκλητιανὸς*»¹, φ. 158^α.

12. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τοῦ ἐλεήμονος. Ἀρχ. «*Τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν*»², φ. 165.

13. Βίος καὶ πολ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀρχ. «*Καὶ πάντων μὲν*»³, φ. 210.

14. «Ἰπόμενμα εἰς τὸν ἀγ. ἀπόστ. Φίλιππον». Ἀρχ. «*Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος*», φ. 254.

15. «Ἐκ τῶν περιόδων Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου· ἀπὸ πράξεως ἰε' μέχρι τέλους ἐνὸς τοῦ μαρτύριον». Ἀρχ. «*Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον Τραϊανοῦ*»⁴, φ. 260.

16. «Μαρτύριον τῶν ἀγ. τριῶν ὁμολογητῶν, Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβιβίου· καὶ μερικὴ διήγησις τοῦ γενομένου θαύματος εἰς Εὐφημίαν κόρην». Ἀρχ. «*Ἔτος μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα*»⁵, φ. 274.

17. «Ἰπόμενμα εἰς τὸν ἀγ. Ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον». Ἀρχ. «*Ἡδὴ μὲν τὴν παρὰ*»⁶, φ. 298.

18. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ, «λόγος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὑπεραγ. δεσπ. ἡ. Θεοτόκου, ὅτε προ ἡνέχθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα». Ἀρχ. «*Καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεων*», φ. 302. (Ἰδε ἀριθ. 13. 17).

19. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Α' ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ, «λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς ὑπεραγ. Θεοτόκου· ὅτε προ ἡνέχθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσαν ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῆς». Ἀρχ. «*Ἰδὸν καὶ πάμην*», φ. 315⁶. (Ἰδε ἀριθ. 13. 36).

20. Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου. Ἀρχ. «*Καὶ τί τῶν καλῶν*»⁷, φ. 321⁶.

1. Fabr. X, σ. 293.—Νικ. οδ. Συναξ. σ. 215.—Παράφρ. ἐν Νέφ. Θεσαυρῷ, σ. 45.—Ἀσματικὴν εἰς Μηνᾶν τὸν Αἰγύπτιον ἀκολουθίαν συνέθετο ὁ ἀρχιμ. Ἱεροσόλυμος Κεφαλὴν ἐκδοθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1804.

2. Migne, Patrol. τ. 114, σ. 896.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδείσῳ, σ. 119.

3. Αὐτόθι τ. 114, σ. 1046.

4. Ἰδε C. Tischendorf, Acta Apostolorum Apocrypha. Lipsiae, 1851, σ. 75.—Πρόλ. Harless-Fabric. X, σ. 313.

5. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 128.—Νικ. οδ. Συναξ. Α', σ. 223.—Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 174.

6. Ἰδε Fabr. X, σ. 291.

7. Εὐρίσκεται καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. CLXXIX Bayer. Cod. fol. 32. Ἰδε Hardt, Catal. II, σ. 214.

21. Βίος καὶ πολ. Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων τῆς Σικελίας. Ἀρχ. «*Κάλλιστον τι χρῆμα*»¹, φ. 332.

22. Μαρτύριον τῆς μεγαλ. Αἰκατερίνης. Ἀρχ. «*Βασιλεὺς τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου*»², φ. 347^α.

23. Μαρτύριον Μερκουρίου. Ἀρχ. «*Δέκιος ἡρῖκα*»³, φ. 364⁶.

24. «ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ἐπισκόπου Ρώμης· Ἰακώβω ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων· περὶ τῶν πράξεων· καὶ περὶ τοῦ ἀγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου· αἰς καὶ ὁ αὐτοῦ συμπεριέληπτε βίος, Κλήμεντος· τῶν Πέτρου ἐπιδημιῶν κηρηγμάτων ἐπιτομή». Ἀρχ. «*Κλήμης Ἰακώβω*»⁴, φ. 378⁶.

25. Μαρτύριον Κλήμεντος Ρώμης. Ἀρχ. «*Αὕτη μὲν οὖν ἡ πλήρης*»⁵, φ. 403.

1. Ἰδε Migne, τ. 116, σ. 189.—Παράφρ. ἐν Ἐκλογῇ.

2. Κατὰ τὸν κώδικα ἐορτάζεται αὕτη τῇ 24 νοεμβρίου· ὁ δὲ παρὼν αὐτῆς βίος δὲν ἀναφέρεται παρὰ Φαβρικίῳ (X, σ. 304), γινώσκειται ὁμῶς παρὰ Νικοδήμῳ (Α', σ. 251) τάσσοντι τὴν μνήμην αὐτῆς τῇ 25 νοεμβρ.—Παράφρασιν δὲ αὐτοῦ ἴδε ἐν Ἀγαπίου, Ν. Παραδ. σ. 160 κ. ἐ.—Ἰδε καὶ Migne τ. 116, σ. 276. Ἡ ἐν Παραδείσῳ παράφρασις εὐρηται καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ βιβλίῳ: «Βιβλίον περιέχον τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης, τό, τε προσκυνητῆριον τοῦ ἀγ. ὁσ. Σινᾶ μετὰ τῶν πέριξ καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτό, τὴν τε τάξιν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μοναστηρίου, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦδε ἀρχιεπισκοπήσαντας, καὶ ἐγκώμιόν τε εἰς τὸ Σινᾶ ὅρος, καὶ περὶ τῶν ἐρημιτῶν Ἀρράδων. Τυπωθὲν παρὰ τῷ πανοσιωτάτῳ ἀγίῳ Καθηγουμένῳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Μετοχίου τοῦ ἀγίου Ἰωάννου) κύρ. Νικηφόρου Σιναΐτου τοῦ Κρητὸς Μαρθάλου τοῦ Γλυκού. ἐπιμελεῖα καὶ διορθώσει Μαρίνου Πιερίου τοῦ ἐκ Κερκύρας. Ἐνετίησι, αψκζ». Εἰς 4ον, ἐν σ. 18 κ. ἐ. Ἡ αὕτη παράφρασις εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐκδοθείσῃ «Περιγραφῇ ἱερᾶ τοῦ ἀγίου καὶ θεοβαδίστου ὁσ. Σινᾶ» κτλ. Ἡ ὑπ' ὀφει μου γ' ἔκδ. δαπάνη Γερασίου τοῦ ἐκ Φιλιππουπόλεως (Ἐνετίησιν, 1773, εἰς 4ον) ἔχει τὴν παράφρασιν ταύτην ἀπὸ σελ. 27.—Περὶ ἐτέρων ἀντιγράφων τοῦ ἑλλην. κειμένου ἴδε Ch. Graux, Notices sommaires des Mss. grecs de la Grande biblioth. de Copenhague. Paris, 1879, σ. 14.

3. Ἰδε Harless-Fabr. X, σ. 293.—Νικ. οδ. ἡ μου Συναξ. Α', σ. 251 ἐν ὑποσ.—Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ., σ. 188.

4. Migne, Patrol. τ. 2, σ. 469.

5. Τὸ μαρτύριον τούτου εὐρηται συνηνωμένον τῇ ἡγουμένῃ ἐπιστολῇ τοῦ Κλήμεντος (ἴδε Mi-

26. Μαρτύριον Πέτρου Ἀλεξανδρείας. Ἀρχ. «Εἶχε μὲν ἡ ἐπιφανὴς Νικομήδεια»¹, φ. 417^ς.

27. Βίος καὶ πολ. Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου. Ἀρχ. «Καλοὶ μὲν καὶ οἱ τῶν μαρτύρων»², φ. 430^ς.

28. Μαρτύριον Ἰακώβου τοῦ Πέρσου. Ἀρχ. «Κατεκείνον τὸν καιρὸν»³, φ. 447^ς.

29. «Βίος καὶ πολ. τοῦ ὁσ. π. ἡ. Στεφάνου τοῦ νέου καὶ ὁμολογητοῦ τοῦ ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων μαρτυρήσαντος». Ἀρχ. «Θεῖόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ»⁴, φ. 459^ς.

30. «Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἄγ. τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολον Ἀνδρέαν τὸν πρωτόκλητον». Ἀρχ. «Ἄρτι τοῦ παιδὸς Ζαχαρίου»⁵, φ. 516^ς.

31. «Πράξεις τοῦ ἁγ. πρωτοκλήτου τῶν ἀποστόλων Ἀνδραίου καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὁμίλησε μετὰ τοῦ Κ(υρίου), καὶ ὅσα διεπράξατο εἰς τὴν χώραν τῶν ἀνθρωποφάγων καὶ ποῖω τρόπῳ κατήγαγεν αὐτοὺς ζῶντας εἰς Ἀθην᾽ καὶ πῶς ἐδέξατο ἡ πόλις τὸ κήρυγμα αὐτοῦ». Ἀρχ. «Προεῖληφεν ὧ φιλοχρηστε»⁶, φ. 532^ς. Τὸ τέλος ἐλλείπει.

Ἀρθ. 16.

Τεῦχος χαρτῶν εἰς φ. (0,36×0,25) τῆς ΙΕ ἑκατ. γραφέν ἴσως ὑφ' οὗ καλλιγράφου καὶ τὸ ἡγούμενον. Περιέχει δὲ βίους καὶ μαρτύρια τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου (πρβλ. ἀρθ. 13^α) κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν:

g n e, αὐτ. σ. 580, § CXLVIII) ἐν δὲ τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ ἀναγινώσκεται κεχωρισμένως ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος ἐπισκόπου Ρώμης».

1. Ἐξεδόθη ὑπὸ Combefis. ἴδε Fabr. X, σ. 311. Παράφρασις αὐτοῦ ἐν Ἐκλογίῳ (Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 249).

2. ἴδε Fabr. X, σ. 192.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 251-2.—Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 191.

3. Fabr. X, σ. 336.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 256.

4. Αὐτόθι, σ. 328.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 257. Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 198.—Εἰς τὰ Analecta græca τῶν Βενεδικτίνων (τ. Α', σ. 396 κ. ἐ.) καὶ εἰς τὸν 100 τόμον Migne Patrol. εὑρεται βίος διάφορος τοῦ αὐτοῦ ἁγίου συγγραφὴς ὑπὸ Στεφάνου διακόνου Κωνσταντινουπόλεως.

5. ἴδε Fabr. X, σ. 194.

6. Τὸ διήγημα τοῦτο ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ Φαβρίχλου· ἕτερον δὲ σχετικὸν ἐξέδωκεν ὁ Tischendorf ἐν Act. Apostol. Apocr. σ. 132 κ. ἐ.

1. Μαρτύριον τοῦ ἀποστόλου Ἀνανίου. Ἀρχ. «Λουκιανοῦ τοῦ δυσσεβούς», φ. 1.

2. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης. Ἀρχ. «Πολλὰ καὶ μεγάλα», φ. 5^ς.

3. Μαρτύριον Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Ἀρχ. «Πάσαι μὲν ἐν τύποις», φ. 29^ς.

4. Μαρτύριον Χαριτίνης. Ἀρχ. «Ἐκράτει ποτὲ τὰ τῆς ἀσεβείας», φ. 43^ς.

5. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστ. Θωμᾶν. Ἀρχ. «Πάσαι μὲν τὰς κατὰ γῆν», φ. 48^ς.

6. Μαρτύριον Σεργίου καὶ Βάχχου. Ἀρχ. «Μαξιμιανοῦ βασιλευστος», φ. 58^ς.

7. Βίος καὶ πολ. Πελαγίας τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἀρχ. «Γυναικαίαν ἀρετήν», φ. 78^ς.

8. Μαρτύριον Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας. Ἀρχ. «Ἄρτι τῆς θεογνωσίας», φ. 87^ς.

9. Μαρτύριον Πρόβου, Ταρχίου καὶ Ἀνδρονίκου. Ἀρχ. «Διοκλητιανὸς τὴν αὐτοκράτορα Ρωμαίους», φ. 97^ς.

10. Μαρτύριον Κάρπου καὶ Παπύλου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς. Ἀρχ. «Μεμνησθαι», φ. 108^ς.

11. Πολιτεία καὶ ἀθλησις Ναζαρίου, Γερασίου, Προτασίου, καὶ Κελσίου. Ἀρχ. «Νέρωρος ἄρτι», φ. 126^ς.

12. Βίος καὶ μαρτ. Λουκιανοῦ. Ἀρχ. «Σαμύσατα πόλε»¹, φ. 136^ς.

13. Μαρτύριον Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου. Ἀρχ. «Τοῦ Θεοῦ λόγον», φ. 150^ς.

14. Μαρτύριον Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ Κρίσει. Ἀρχ. «Πολλὴ κατὰ τῶν Χριστῶν», φ. 159^ς.

15. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελ. Λουκᾶν. Ἀρχ. «Εἰ καὶ δικαίον μνήμην μετ' ἐγκαυμίων», φ. 171^ς.

16. Μαρτύριον Οὐάρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἀρχ. «Μαξιμιανοῦ τοῦ τυράννου», φ. 179^ς.

17. Μαρτύριον Ἀρτεμίου. Ἀρχ. «Μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου», φ. 192^ς.

18. Βίος καὶ πολ. Ἰλαρίωνος. Ἀρχ. «Ἐν Παλαιστίνῃ πόλις ἐστίν», φ. 230^ς.

19. Βίος καὶ πολ. Ἀβερκίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως. Ἀρχ. «Μάρκον Ἀντωνίου», φ. 262^ς.

20. Ὑπόμνημα εἰς Ἰακώβον τὸν ἀδελφόθεον. Ἀρχ. «Οὐχ οὕτως ἡδύ τι», φ. 289^ς.

21. Μαρτύριον Ἀσέθα «καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τετρακισχιλίων διακονῶν πεντήκοντα δύο, τῶν ἐν Ἀγρᾷ (ἢ Ἐγρᾷ;) τῇ πόλει μαρτυρησάντων· καὶ διήγησις ἐν ἱστορίᾳ εἶδει τῶν κατὰ τὸν Ὀμηρίτης πεπραγμένων». Ἀρχ. «Ἐτος ἡδὴ πέμπτον», φ. 302^ς.

22. Μαρτύριον Μαρκιανοῦ, καὶ Μαρτυρίου

1. ἴδε Migne, Patrol. τ. 115, σ. 1109.

τῶν νοταρίων. Ἀρχ. «Ἐπεχωρίαῖς μὲν καὶ πρότερον», φ. 330^z.

23. Ἀθλησις Δημητρίου. Ἀρχ. «Ἐῖχε μὲν τὰ Ρωμαίων», φ. 333^z.

24. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας. Ἀρχ. «Διττός ἡμῖν ὁ λόγος», φ. 345^z.

25. Βίος καὶ πολιτ. Ἀβραμίου. Ἀρχ. «Ἀνδρῶν φιλαρέτων», φ. 356^z.

26. Μαρτύριον Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ. Ἀρχ. «Αἰγαὶ πόλις ἐστίν», φ. 383^z.

27. Μαρτύριον Ἐπιμάχου. Ἀρχ. «Ἄρτι μὲν ἡ τῆς εὐσεβείας», φ. 391^z.

Ἀριθ. 17.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,38×0,27) τῆς IB' πιθανῶς ἑκατοντ., συγκείμενον ἐκ φ. 336 ἀποτελούντων τετράδια ἡριθμημένα μβ'. Περιέχει δὲ ἐν διςτῇλῳ

ΙΒ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «Υπόμνημα εἰς τὸν ἄγιον Ἰωάννην καὶ εὐαγγελιστὴν» ἀπὸ τῆς α'—μς' ὁμιλίας, ἧς τὸ τέλος ἐλλείπει. Ὁ πίναξ αὐτῶν γραφεὶς κατὰ τὴν ιε' ἑκατ. ἡγείται τοῦ ὑπομνήματος.

Εἰς τὸ τέλος: «αχλζ (=1637) ἰνδ. ε⁷⁵ μηνι μαρτίῳ ἡγωράσθη τὸ παρὸν βηθλίον διασυνδρομῆς τοῦ παροσιωτάτου πρ(εσ)ματικῶ καὶ ἱεράρχου κυροῦ Φιλοθέου ἀπολειμῶνος μοναστηρίου καὶ ἐστὴν τοπαρῶν ἀποτοῦνν, ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὴν αὐτὴν μονήν—ἔτος τοαὐτὸ ἐμβατίκωσαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Νικολάου του ἐν το Κωρτοσκαλίῳ διασυνδρομῆς καὶ συνηγορίας Μαρουνιῶν λατριν(α)ριαρχεῖοντος Κυρίλλου¹ ἐν Κωρσταρτινουπόλει ὧ ὁ Θ(ε)ς ποιήσῃ αὐτὸν πολυχρόνιον εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ αμήν».

Ἀριθ. 18.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,39×0,29) τῆς ΙΑ' ἑκατοντ. Ἀκέφαλον περιέχει

ΙΒ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ὁμιλίας εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τῆς β'-γγ' ὁμιλίας, ἧς τὸ τέλος ἐλλείπει. Πολλὰ φύλλα λίαν βεβλαμμένα κατὰ τὰς ὡας. Ἐπὶ τεμαχίου δὲ χάρτου γέγραπται ἀρὰ τῆς μονῆς Λειμῶνος.

1. Ἐννοεῖται τοῦ Λουκάρεως, οὗτινος τὴν πέμπτην ταύτην πατριαρχίαν ἐγινώσκομεν ἤδη ἀπὸ τῆς 6 ἀπριλίου 1637 ἀρχομένην.

(Α. Π. Κεραμέως, Μανυρογρῦ. Βιβλιοθήκη).

Ἀριθ. 19.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,38×0,28) τῆς ΙΑ' ἢ ΙΒ' ἑκατοντ., περιέχον βίους μαρτύρια καὶ ὑπομνήματα τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου. Ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει· πολλὰ δὲ φύλλα τοῦ τεύχους (ὡς τὸ 1, 2, 105, 114, 117-120, 123-134, 173-179 καὶ 184-188) ἐκπεσόντα ποτὲ ἀνεπληρώθησαν διὰ χάρτου κατὰ τὸ τέλος πιθανῶς τῆς ιε' ἑκατοντ. Τὸ καίμενον ἐν διςτῇλῳ περιθώριον εὐρύ· διὸ πολλῶν φύλλων τὰ ἄκρα κοπέντα ποτὲ ἐχρησίμευσαν κατὰ τὸ στῆχωμα ἄλλων τῆς μονῆς τευχῶν. Ἐν τῷ κειμένῳ τῶν μεμβρανίνων φύλλων ἀπαντᾷ συνεχῶς τὸ ε προσγεγραμμένον (iota adscriptum). Περιεχόμενα:

1. Υπόμνημα εἰς Ἀνανίαν. Ἀρχ. «Λουκίανου τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 1.

2. Βίος καὶ πολ. Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης. Ἀρχ. «Πολλὰ καὶ μέγала», φ. 4^z.

3. Μαρτύριον Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου. Ἀρχ. «Πάλαί μὲν ἐν τόποις», φ. 15.

4. Υπόμνημα εἰς Θωμᾶν. Ἀρχ. «Πάλαί μὲν τὰς», φ. 22.

5. Μαρτ. Σεργίου καὶ Βάχχου. Ἀρχ. «Μαξιμιανοῦ βασιλεῦοντος», φ. 27^z.

6. Βίος καὶ πολ. Πελαγίας. Ἀρχ. «Γυναικεῖαν ἀρετὴν», φ. 36^z.

7. Μαρτ. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας. Ἀρχ. «Ἄρτι τῆς θεογν.», φ. 40^z.

8. Ἀθλησις Πρόβου κτλ. Ἀρχ. «Διοκλητιανός», φ. 45^z.

9. Μαρτ. Κέρπου καὶ Παπύλου. Ἀρχ. «Μεμνησθαι», φ. 50^z.

10. Μαρτ. Ναζαρίου, Γερδασίου κτλ. Ἀρχ. «Νέρωνος ἄρτι», φ. 57^z.

11. Βίος καὶ μαρτ. Λουκιανοῦ. Ἀρχ. «Σαμόσατα», φ. 62^z.

12. Μαρτ. Λογγίνου. Ἀρχ. «Τοῦ Θεοῦ λόγον», φ. 68^z.

13. Υπόμνημα εἰς Λουκᾶν. Ἀρχ. «Εἰ καὶ δικαίον», φ. 74^z.

14. Μαρτ. Οὐάρου κτλ. Ἀρχ. «Μαξιμιανού», φ. 79^z.

15. Μαρτ. Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ Κρίσει. Ἀρχ. «Πολλὴ κατὰ», φ. 86^z.

16. Μαρτ. Ἀρτεμίου. Ἀρχ. «Μετὰ τὴν ἐπὶ ἡγῆς», φ. 93^z.

17. Βίος καὶ πολ. Ἰλαρίωνος. Ἀρχ. «Ἐν Παλαιστίνῃ», φ. 116.

18. Βίος καὶ πολ. Ἀβερκίου Ἱερὰπόλεως. Ἀρχ. «Μάρκου Ἀντωνίου», φ. 132^z.

19. Ὑπόμνημα εἰς Ἰάκωβον. Ἀρχ. «Οὐχ οὕτως», φ. 145⁶.

20. Μαρτ. Ἀρέθα κτλ. Ἀρχ. «Ἔτος ἤδη μὲν», φ. 152².

21. Μαρτ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου. Ἀρχ. «Ἐπεχωρίαζε», φ. 167⁶.

22. Ἀθλησις Δημητρίου. Ἀρχ. «Ἐίχε μὲν τὰ Ρωμαίων», φ. 169².

23. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. Ἀναστασίας Ρωμαίας. Ἀρχ. «Διτὰς ἡμῖν», φ. 174².

24. Βίος καὶ πολ. Ἀβραμίου. Ἀρχ. «Ἀνδρῶν φιλαρέτων», φ. 178².

25. Μαρτ. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας. Ἀρχ. «Αἰγαὶ πόλις», φ. 185².

26. Μαρτ. Ἐπιμάχου. Ἀρχ. «Ἄρτι μὲν ἡ τῆς ἀσεθείας», φ. 186⁶.

Ἀριθ. 20.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,35×0,26) τῆς Γ' ἢ ἀρχῶν ΙΑ' ἑκατοντ. συγκείμενον ἐκ φ. 250 καλῶς ἐσταχωμένων. Ὁ σταχωτῆς προσέθετο ἔσωθεν τῶν πινακίδων δύο φύλλα ἐτέρου θεολογικοῦ κώδικος τῆς ΙΒ' ἑκατοντ. ἔχοντα μέρος ὁμιλίας ἀρχῆς τῆς μονῆς ἐπὶ τεμαχίου χάρτου γεγραμμένη. Περιέχει δὲ ἐν δισθήλῳ

«Τοῦ ἐν ἀγίοις π. ἡ. Ἰωάννου τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, βιβλίον Β'» περιλαμβάνον τὰς ὁμιλίας μς'—κ'. Εἰς τὸ περιθώριον τῶν πρώτων τοῦ τεύχους φύλλων ὑπάρχουσιν ἐν λεπτεπιλέπτοις στοιχείοις σχόλια τέσσαρα λόγου ἀξία δημοσιευθησόμενα προσεχῶς. Τὸ τεύχος ὀφείλεται εἰς χεῖρα ἀρίστου καλλιγράφου, ὅστις πᾶν μὲν ἐν ἀρχῇ ἐκείνης ὁμιλίας εὐαγγελικὸν ῥητὸν ἔγραψε διὰ κεχρυσωμένων στοιχείων, πᾶν δὲ ἀρχικὸν γράμμα τῶν ὁμιλιῶν ἐπέχει ἐκείνη διὰ χρωμάτων καὶ χρυσοῦ εἰς μέγα σχῆμα χαριέντως¹. Ἀπαντᾷ τὸ προσγεγραμμένον ἰῶτα (adscriptum).

Ἀριθ. 21.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,34×0,245) τῆς ΙΒ' ἢ ΙΓ' ἑκατοντ. συγκείμενον ἐκ φ. 207 γεγραμμένων ἐν δισθήλῳ.

1. Βίος ἀκέφαλος Συμεῶνος τοῦ Στυλίου, φ. 1².

2. ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, «εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς

ἰνδίκτου ἦτοι εἰς τὸ νέον ἔτος». Ἀρχ. «Θαυμασταὶ τῶν ὀρθοδόξων»¹, φ. 14⁶.

3. Μαρτύριον Ἀνθίμου ἐπισκ. Νικομηδείας. Ἀρχ. «Τίς οὐκ οἶδε»², φ. 16².

4. ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ, «λόγος εἰς τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου». Ἀρχ. «Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν ἑορτῶν»³, φ. 21.

5. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ». Ἀρχ. «Σταυροῦ πατήνυρ»⁴, φ. 26⁶.

6. Μαρτύριον Εὐσταθίου. Ἀρχ. «Τραϊανοῦ τὰ Ρωμαίων»⁵, φ. 39⁶.

7. Μαρτ. Θεόκλης. Ἀρχ. «Ἄρτι τοῦ μεγάλου»⁶, φ. 57.

8. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστ. Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν. Ἀρχ. «Ὅτι μὴ πολὺ τῶν ἀγγέλων»⁷, φ. 67².

9. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, «εἰς μάρτυρα Κυπριανὸν ἐξ ἀγροῦ ἐπανήκοντα μετὰ μίαν τῆς μνηίας ἡμέραν», φ. 76².

10. Ὑπόμν. εἰς τὸν ἀπόστ. Θωμᾶν. Ἀρχ. «Πάλαι μὲν τὰς κατὰ»⁸, φ. 83⁶.

11. Μαρτ. Σεργίου καὶ Βάκχου. Ἀρχ. «Μαξιμιανοῦ βασιλευσσοτος», φ. 89².

12. Μαρτ. Ἀρτεμίου. Ἀρχ. «Μετὰ τὴν τοῦ Κροῖον»⁹, φ. 100⁶.

13. Βίος καὶ πολ. Ἀβερκίου ἐπισκ. Ἱερὰπολεως. Ἀρχ. «Μάρκου Ἀρτωρίου», φ. 124².

14. Μαρτ. Ἀρέθα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων κτλ. Ἀρχ. «Ἔτος μὲν ἤδη πέμπτον», φ. 142².

15. Μαρτ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν νοταρίων. Ἀρχ. «Ἐπεχωρίαζε μὲν», φ. 160⁶.

16. «ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ διακόνου καὶ χαρτοφύλακος, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἀγίους μάρτυρας καὶ νοταρίους Μαρκιανὸν καὶ Μαρτύριον». Ἀρχ. «Ἀγῶν ἱερῶν ἀθληταί»⁹, φ. 162⁶.

1. Migne, Patrol. τ. 59, σ. 673.

2. Αὐτόθι τ. 115, σ. 172 (m. Aprilis).—3. Αὐτ. τ. 97, σ. 805.—4. Αὐτόθι σ. 1017.

5. Ὁρα Fabr. X, σ. 226.—Παράφρασις ἐν Δαμασκηνοῦ Ὁησαυρῷ, σ. 205 κ. ε.

6. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 115, σ. 821. Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Παραδ. σ. 59.

7. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 116, σ. 684.

8. Ἰδε Fabr. X, σ. 340.—Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 107 ἐν ὑποσ.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 34.

9. Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο ἀπαντᾷ καὶ ἐν χειρ. τῆς Biblioth. Coisliniana σ. 185 ἀνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως διδὼν καὶ ὁ Fabr. καὶ ὁ Harl. (X, σ. 275) ἀδόλως ἔχουσιν αὐτὸ καταγράψαι.

1. Ἐν τῷ Πίν. Δ', ἀριθ. 1 παρέχεται ὡς δεῖγμα τεμαχίου τι εἰλημμένον ἐκ τοῦ 5 φ. τοῦ χειρογράφου.

17. Μαρτ. μεγαλομ. Δημητρίου. Ἀρχ. «*Εἰ-
χε μὲν τὰ Ρωμαίων*», φ. 168².—Ἐπονται:
«*Περὶ Ὀρησιφόρου τοῦ πρὸς μοναχόν*»¹. Ἀρχ.
«*Ἄλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο παραλείψαι*», φ. 172².
«*Περὶ τῆς κυρίας Εὐταξίας*». Ἀρχ. «*Οὐ γὰρ
μόνον ἐν λοιμοῖς*»², φ. 173⁵.

18. «*Διήγησις τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγ. με-
γαλομάρτυρος Δημητρίου· περὶ τοῦ ἀπελπισθέν-
τος ἐπάρχου*». Ἀρχ. «*Μαριανός τις ἀνὴρ*»³,
φ. 176⁵. Ἐπονται τὰ ἐπόμενα τοῦ αὐτοῦ θαύ-
ματα: «*Περὶ τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως*», φ.
181².—«*Περὶ τοῦ τραγοῦ*», φ. 188².—
«*Περὶ τῆς ἐν λιμῶ προνοίας τοῦ μάρτυρος*»,
φ. 200.

19. «*ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ* διακόνου καὶ χαρτοφύ-
λακος, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους καὶ θαυμα-
τουργοὺς ἀναργύρους Κοσμάν καὶ Δαμιανόν». Ἀρχ. «*Πάρεστιν ἡμῖν ἑορτή*»⁴, φ. 201².

20. Βίος καὶ πολ. τῶν ἀναργύρων Κοσμά
καὶ Δαμιανοῦ καὶ Θεοδότου. Ἀρχ. «*Ἄρτι
τῆς εὐσεβείας*»⁵. Ἐλλειπής.

Ἀριθ. 22.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,32×0,22) τῆς
ΙΑ' ἐκατ., γραφὲν ὑπὸ Ψωμαία τινός ἴσως ἐν
τῇ Κζτῶ Ἰταλίᾳ· μονόστηλον· συγκείμενον δὲ
ἐκ φ. 388 περιέχει

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ διὰφορα, ἥτοι

1. Ἠθικά⁶, ὧν ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει· ἀναγινώ-
σκονται ἀπὸ τῶν λέξεων: «*ἐνταῦθα γὰρ καὶ ὁ
ἄγων τῆς πίστεως*». Διαφορῶνται εἰς πᾶν πολ-
λα κεφάλαια· τῶν εὐαγγελικῶν ῥητῶν αἱ ἐπι-
γραφαὶ καὶ οἱ στίχοι σημειοῦνται εἰς τὴν ὡν.
Φ. 1 κ. ε.

2. Ἀσκητικῶν οἱ κατὰ πλῆτος ὅροι, ὧν
ἡγίεται προδιατύπωσις, ἐν ᾗ ἐξετάζεται τίς ὁ
σκοπὸς τῆς ἀσκήσεως· καὶ ἀναγραφή τῶν κε-

φαλαίων εἰς νε'. Ἀρχ. «*Ὁ ἀσκητικὸς βίος ἔνα
σκοπὸν ἔχει*»¹, φ. 66.

3. «*Πρόλογος ἀσκητικὸς*», οὗ ἡ ἀρχή:
«*Οἷς ἐνυπάρχει ὁ θεὸς νόμος*», φ. 139.

4. «*Προόμιον τῶν κατ' ἐπιτομὴν ὄρων*»,
οὗ ἡ ἀρχή: «*Ὁ φιλόανθρωπος θεός*»², φ. 143.
Ἐπονται τὰ «*Κεφάλαια (τιγ')* τῶν ὄρων τῶν
κατ' ἐπιτομὴν».

5. «*Τοῦ αὐτοῦ ὅροι κατ' ἐπιτομὴν*»³. Τὸ
κείμενον ἀπὸ φ. 157².

6. *Περὶ βαπτίσματος* λόγος τρεῖς⁴, φ. 247².

7. *Βιβλίον δεύτερον περὶ τοῦ ἁγ. βαπτί-
σματος κατ' ἐρωταπόκρισιν*⁵, φ. 281².

8. *Περὶ πίστεως*⁶. Ἀρχ. «*Θεοῦ τοῦ ἀγα-
θοῦ*», φ. 307².

9. «*Ἀσκητικαὶ διατάξεις πρὸς τοὺς ἐν κοι-
νοβίῳ καὶ κατὰμόνας ἀσκοῦντας*»⁷ ἐν κεφαλ.
λδ', ὧν ἡγίεται ὁ πίναξ, φ. 308².

10. «*Ἐπιστολὴ πρὸς Χείλωνα τὸν αὐτοῦ
μυθητήν*». Ἀρχ. «*Σωτηρίου πράγματος*»⁸, φ.
363⁵.

11. «*Λόγος ἀσκητικὸς*». Ἀρχ. «*Ὁ ἄνθρω-
πος κατ' εἰκόνα*»⁹, φ. 370².

12. «*Παραβρεσις περὶ ἀποταγῆς βίου καὶ
τελειώσεως πνευματικῆς*». Ἀρχ. «*Δεῦτε πά-
τερς*»¹⁰, φ. 373².

13. «*Περὶ ἀσκήσεως*· πῶς δεῖ κοσμεῖσθαι
τὸν μοναχόν». Ἀρχ. «*Δεῖ τὸν μοναχόν*»¹¹, φ.
384².

14. «*Νουθεσία πρὸς τοὺς νέους*». Ἀρ. «*Μά-
θε σὺ ὁ μονάζων*»¹², φ. 386².

15. «*Πρὸς μοναχόν ἐκπεσόντα*». Ἀρχ.
«*Χαίρειν οὐ λέγωμεν*», φ. 386⁵.

ὑπὸ τὴν πέζην τοῦ τελευταίου τούτου κει-
μένου ἐσημείωσεν ὁ ἀντιγραφεὺς τὰδε:

«*Καὶ τοὺς διαθρίπτοντας ἄρτον πολλὰς,
μικραὶ διαφένγουσι· ἐκ χειρὸς ψίχες, τοὺς σκο-
ποῦντας καὶ διορθοῦντας τὰδε, λάθοι τί μι-
κρὸν σφάλμα καὶ παραδράμοι, οὐκοῦν· ὅς εὖ-
ρη μικρὸν ἐνταῦθα πταίσμα, συγγνωμοῦνται
πρὸς πλῆθος ἀποβλέπων». Διὰ δὲ κινναβάρως
προσυπέγραψεν οὕτω: «*Χεῖρ ἁμαρτωλοῦ καὶ
θύτου, του Ψωμαία*».*

1. Migne, Patrol. τ. 31, σ. 881 καὶ ἐν
ὑποσημ. 70.

2. Αὐτ. σ. 1080. — 3. Αὐτ. σ. 1080. — 4.
Αὐτ. σ. 1513. — 5. Αὐτ. σ. 1580. — 6. Αὐτ.
σ. 676. — 7. Αὐτ. σ. 1316. — 8. Αὐτ. τ. 32, σ.
348. — 9. Αὐτ. τ. 31, σ. 869. — 10. Αὐτ.
σ. 625. — 11. Αὐτ. σ. 648. — 12. Αὐτ. τ. 32,
σ. 360.

1. γρ. «*παραμοναρίου*» κατὰ τὸν κώδ. Maza-
rinæum (Migne, Patrol., τ. 116, σ. 1243 ἐν
ὑποσ. 35).—Παράφρ. Δαμασκηνοῦ ἐν Θη-
σαυρῷ, σ. 413.

2. Ἴδε Migne αὐτ. σ. 1262.

3. Αὐτόθι τ. 116, σ. 1204 καὶ ἐν ὑποσ. 2.

4. Καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦτο καταγράφεται παρὰ
Φαβρικίῳ (X, σ. 214) ὡς ἔργον incerti (ἀδύλου)
συγγραφέως.

5. Ἴδε Fabr. X, σ. 213.—Νικολ. Συναξ.
Α', σ. 180 ἐν ὑποσ. 2.—Περὶ τῶν θαυμάτων
αὐτῶν ἴδε παράφρ. ἐν «*Βιβλίῳ ὁνομαξ. Νέῳ Θη-
σαυρῷ*» (ἔκδ. Βενετ. 1863), σ. 35.

6. Migne, Patrol. τ. 31, σ. 700.

Ἔπονται στίχοι, οὓς καταχωρίζομεν ὧδε ὡς ἔχουσιν ἐν τῇ κώδικι ἐσφαλμένως.

† Τὴν βίβλον ἰδοὺ πάσαν ἐξηγυκέναι ἀγιάσαν στήμα τῶν μονοτρόπων, ἐσπεύσαμεν ὀρθοῦντες ἀσφάλῃ· τί που τῶν σφαλμάτων πέφυκεν καὶ συγγνωστέον· μὴ διαλείπης δεξιὰν χορηγεῖν οἱ τῶν ἑαυτῆς ὑποδρηστὰ, γραμμάτων, θεσμῶν, κρατοῦντος αὐταδέλφου, Αὐσόνων καὶ δόξαν ἐντὸς εἰσφερούσης τοῦ λόγου, ἂν δ' αὖ περιελθῇ, τοῦ πλήθους τότε οὐδ' ἡ κυρία τῶν διορθούντων ἔστι, ἀσυνιάτος ταύτας καὶ πλουσιωτάτης.

Ἀρχ. 23.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,35×0,26) τῆς ΙΑ'-ΙΒ' ἑκατοντ., ἔχον ἐν διστήλῳ

1. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ὁμιλίαν, ἧς ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει.
2. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· πρὸ πολλῶν ἡμερῶν πρὸς Ἀνομοίους εἰπόντος, εἶτα πρὸς Ἰουδαίους, εἶτα σιγήσαντος διὰ παρουσίαν ἐπισκόπων καὶ μαρτύρων μνήμας πολλῶν γενομένας νῦν πάλιν πρὸς Ἀνομοίους περὶ ἀκαταλήπτου. Λόγος β'.» Ἀρχ. «Φέρε δὴ σήμερον»¹, φ. 6^ε.
3. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ περὶ ἀκαταλήπτου· καὶ ὅτι οὐδὲ ἡ συγκατάθεσις τοῦ Θεοῦ φορητὴ τοῖς Σεραφίμ. Λόγ. γ'.» Ἀρχ. «Οἱ φιλόπονοι τῶν γεωργῶν»², φ. 15^κ. Τὸ τέλος ἐλλείπει. Ἔπονται φύλλα τοῦ δ' περὶ ἀκαταλήπτου λόγου.
4. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ι. τοῦ Χρ. περὶ ἀκαταλήπτου λόγος ε'.» Ἀρχ. «Ἐπειδ' ἂν μέλη»³, φ. 23^κ.
5. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ κατὰ αἰρετικῶν καὶ εἰς τὴν αἵτησιν τῆς μητρὸς τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου λόγ. η'».⁴ Ἀρχ. «Χθὲς ἐκ πολέμου ἐπαγεθόρτες»⁴, φ. 32^κ.
6. «ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας ἐπὶ ταῖς δυσημερίαις ταῖς γινομέναις καὶ τῇ τοῦ λαοῦ καὶ πολλῶν ἱερέων διώξει καὶ διαστροφῇ· καὶ περὶ ἀκαταλήπτου καὶ κατὰ Ἰουδαίων, λόγ. θ'.» Ἀρχ. «Ἰατρῶν μὲν παῖδες»⁵, φ. 40.

Ἔπονται οἱ πρὸς Ἰουδαίους⁶ λόγοι ς' — ὁ

1 Migne, Patrol. τ. 48, σ. 709.
2 Αὐτ. σ. 719.—3. Αὐτ. σ. 735.
4. Ἄλλως φέρεται παρὰ Migne (αὐτ. σ. 767) ὅτι ἐπιγραφὴ καὶ ἡ τοῦ λόγου τούτου ἀρχή.
5. Ἰδε Migne τ. 48, σ. 843-903.

περὶ ἱερωσύνης λόγος α'¹ — καὶ ἀπεινός τῶν ἀπαντησάντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ περὶ εὐταξίας τῆς ἐν ταῖς δοξολογίαις· καὶ εἰς τὸ εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένον»².

Τὸ τεῦχος τοῦτο ἐστὶν ἐφθαρμένον καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ περικεκομμένα.

Ἀρχ. 24.

Τεῦχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,313×0,235) τῆς ΙΒ'-ΙΓ' ἑκατ., ἔχον ἐν διστήλῳ βίους, μαρτύρια καὶ πανηγυρικοὺς λόγους τοῦ μηνὸς ἰανουαρίου. Ὁ χαρακτήρ τῆς γραφῆς ποικίλλει· σύγκειται δ' ἐκ φύλλων 280.

1. Βίος³ καὶ πολ. Παύλου τοῦ Θηβαίου. Ἀρχ. «Καὶ ζωγράφους τῶν ἀρχιερέων»⁴, φ. 1^κ.
2. Μαρτ. Πολυεύκτου. Ἀρχ. «Ἐπερ τις ἄλλη»⁵, φ. 8^ε.
3. Βίος καὶ πολ. Μαρκιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ οἰκονόμου τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας. Ἀρχ. «Πολὺ μὲν καὶ ἄλλα»⁶, φ. 14^ε.
4. Βίος καὶ πολ. Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου. Ἀρχ. «Ἡδιστον μὲν ἔαρ»⁷, φ. 25^ε.
5. Μαρτ. Ἐρμούλου καὶ Σρατονίου. Ἀρχ. «Βασιλεύοντος Δικυρίου»⁸, φ. 57^κ.
6. «ΝΕΙΛΟΥ μοναχοῦ»⁹ εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραίθου ἁγίων πατέρων». Ἀρχ. «Ἀλώμενος ἐγὼ μετὰ τὴν ἔφοδον»¹⁰, φ. 62^ε.
7. Βίος καὶ πολ. Ἰωάννου τοῦ διὰ Χριστὸν

1. Migne τ. 48, σ. 623.
2. Ἡ ὁμιλία αὕτη ἀποτελεῖ τὴν α' εἰς τὸν Ἡσαΐαν. Ἰδε Migne τ. 56, σ. 97.
3. Τὰ 7 πρῶτα φύλλα εἰς ἡμετέραν φέρονται γραφὴν τοῦ ΙΕ' αἰῶνος.
4. Ἰδε Fabr. X, σ. 307.—Νικ. ο.δ. Συναξ. Α', σ. 382 ἐν ὑποσ.
5. Ἰδε Migne, Patrol. τ. 114, σ. 417.—Ὁ Νικ. ο.δ. (Συναξ. Α', σ. 373) ἀναφέρει ὅτι σώζεται τοῦ βίου τούτου παράφρασις Κυρίλλου Πελοποννησίου τοῦ ἐκ Λαύρας τοῦ ἁγ. Ὁρους.
6. Αὐτόθι σ. 429.—Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 266.
7. Αὐτόθι σ. 469.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν θ. ἀνωτ. σ. 272.
8. Αὐτόθι σ. 553.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν θ. ἀνωτ. σ. 285.
9. Ἰδε Fabr. X, σ. 325. Παρ' Ἀγαπίου Ν. Παραδ. σ. 288 εὐρίσκεται παράφρασις τῆς ἀναίρεσεως τῶν ἐν Σινᾷ πατέρων.
10. Migne, Patrol. τ. 79, σ. 589 κ. ε.

πτωχοῦ. Ἀρχ. «Τυραννικὸν τι χρῆμα τεκόντων»¹, φ. 86⁶.

8. ΛΑΘΑΟΥ, «λόγος εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἀγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου». Ἀρχ. «Ὅσοι τῷ τοῦ κορυφαίου»², φ. 94².

9. Βίος καὶ πολ. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας τοῦ μεγάλου. Ἀρχ. «Ἄλλοι μὲν ἄλλα τῶν μακαρίων»³, φ. 107².

10. Βίος καὶ πολ. Εὐθυμίου. Ἀρχ. «Καὶ παντὸς μὲν ἄλλου πράγματος»⁴, φ. 127².

11. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστολον Τιμόθεον⁵. Ἀρχ. «Τιμόθεον τὸν μέγαν ἡγερέ»⁶, φ. 184⁶.

12. Βίος καὶ πολ. καὶ μαρτ. Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου. Ἀρχ. «Τῆς μεγάλης πόλεως Ἱεροσολύμων»⁷, φ. 189⁶. Ὑπὸ τὴν πέζαν τοῦ βίου τούτου: «Ζήτει τὸν βίον τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος, εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ σεπτεμβρίου μηνός».

13. Βίος καὶ πολ. Εὐσεβίας τῆς μετονομασθείσης Ξένης. Ἀρχ. «Ὁ καιρὸς καὶ ξένος»⁸, φ. 206⁶.

14. Βίος Γρηγορίου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου. Ἀρχ. «Συνκαλεῖ μὲν ἡμᾶς»⁹, φ. 214⁶.

1. Ἴδε Fabr. X, σ. 262 ἔνθα λέγεται ὅτι ὁ βίος οὗτος ὑπάρχει εἰς 24 χειρ. τεύχη. Κατὰ τὸν ἡμέτερον κώδικα ἐορτάζεται ὁ διὰ Χριστὸν πτωχὸς Ἰωάννης τῇ 1^ῃ τοῦ ἰανουαρίου μηνός· ἀλλ' ὁ Νικόδημος (Συναξ. Α', σ. 382-83) τίθησι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν μνήμην τοῦ ὁσίου Ἰωάννου Καλυβίτου συγγέων τοῦτον μετὰ τοῦ προτέρου. Εἰς Ἰωάννην δὲ τὸν Καλυβίτην ὥζονται ἕτεροι βίοι, περὶ ὧν ὅσα Fabr. X, σ. 261, καὶ ἐξ ὧν ὁ Migne (ἐν Patrol. τ. 114, σ. 568) ἐδημοσίευσεν τὸν διὰ τῶν λέξεων «Βίον καλὸν καὶ θεάρεστον» ἀρχόμενον.

2. Fabr. X, σ. 311.—Κατὰ Νικόδημον (Συναξ. Α', σ. 384 ἐν ὑποσ.) ὁ λόγος οὗτος ἐγράφη ὑπὸ Συμεῶνος τοῦ Μεταφράστου.

3. Migne, Patrol. τ. 25, σ. CLXXXV.

4. Αὐτ. τ. 114, σ. 596. Παράφρασις ἐν τῷ Ἐκλογίῳ.

5. Σημείωσις ἐν τῇ ὡρ: «Ζήτ(ει) τὸ μαρτύριον τοῦ ἀγίου Νεοφύτου εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου τοῦ ἀγίου Ξενοφώντος».

6. Ἴδε Migne αὐτόθι σ. 761.

7. Αὐτ. σ. 773.—Παράφρασις ἐν Ἐκλογίῳ.

8. Αὐτ. τ. 114, σ. 981.—Παράφρασις ἐν Ἐκλογίῳ.

9. Ὁ βίος οὗτος ἐγράφη ὑπὸ Γρηγορίου πρεσβυτ. Καισαρείας (Ἴδε Fabr. X, σ. 233—Migne Patrol. τ. 35 σ. 244-304), ὁ δὲ Νικόδημος (Συναξ. Α'. σ.

15. Βίος καὶ πολ. Ξενοφώντος καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων Ἰωάννου καὶ Ἀρχαδίου. Ἀρχ. «Ξενοφὼν ὁ θαυμασίος»¹, φ. 235².

16. Βίος καὶ μαρτ. Νεοφύτου. Ἀρχ. «Ὁν πολλὰ μόνον ἀλλὰ καὶ τερπνὰ»², φ. 246⁶.

17. ΛΑΘΑΟΥ, «ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ἀγ. Ἰω. τοῦ Χρυσοστόμου». Ἀρχ. «Ἦκερ ἡμῶν ἡ λαμπρὰ», φ. 253². Ὑπὸ τὴν πέζαν τοῦ ἐγκωμίου τούτου: «Ζήτει τὸν βίον τοῦ ὁσ. π. ἡ. Ἐγγραίμ τοῦ Σύρου εἰς τὸ βιβλίον αὐτοῦ».

18. «ΙΩΑΝΝΟΥ μητροπ. Εὐχαϊτῶν λόγος³ εἰς τοὺς τρεῖς ἀγίους πατέρας καὶ διδασκάλους· Βασίλ(ειον) τὸν μέγ(αν), Γρηγόριον τὸν θεολόγον, καὶ Ἰω. τὸν Χρυσόστομον». Ἀρχ. «Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς», φ. 264².

19. Βίος καὶ μαρτ. Ἀββᾶ Κύρου καὶ Ἰωάννου. Ἀρχ. «Κύρος ὁ περιφανής»⁴, φ. 273⁶. Ὑπὸ τὴν πέζαν αὐτοῦ· «† Τέλος Ἰαννουάριος μὴν†».

412) ἀποδίδωσιν αὐτὸν ἀορίστως Γρηγορίῳ τινί. Παράφρασις δὲ αὐτοῦ εὑρεταί ἐν τῷ Ἐκλογίῳ.

1. Ἴδε Migne, Patrol. τ. 114, σ. 1014. Παράφρασις ἐν Ἐκλογίῳ.

2. Ὁ βίος οὗτος δὲν ἀναφέρεται ἐν Fabr. X, σ. 296. Ὁ Νικόδημος (Συναξ. Α', σ. 398 ἐν ὑποσ.) σημειοῖ καὶ ἕτερον μὴ ἀναφερόμενον ἐπίσης παρὰ Φαβρικίῳ· τούτου δὲ ἡ ἀρχή, «Αἱ περιφανεῖς τῶν πόλεων». Ὁ δὲ Ἀγαπίος (ἐν Ν. Παραδ. σ. 307) παρέφρασε τὸν παρὰ Φαβρικίῳ σημειούμενον.

3. Τοῦ λόγου τούτου ποιεῖται μνησίαν ὁ Ἀλλάτιος (de Simeon). Πρβλ. Oudini, Comment. de Script. Β', σ. 607. Χειρόγραφα δὲ μνημονεύονται παρὰ Montfaucon, Bibl. Coisl. σ. 418, cod. CCCIV—Hartess-Fabr. VIII, σ. 459—Miller, Catal. σ. 194 καὶ Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 429 ἐν ὑποσ. Πρῶτος δὲ ἐξέδωκεν αὐτὸν ὁ Ἕλλην Ἡλ. Τανταλίδης ἐκ κώδ. Χαλκηνοῦ καὶ Βατοπεδηνοῦ ἐν τεύχει ἐπιγραφομένῳ: «Τοῦ ὁσ. π. ἡ. Ἰωάννου μητροπολίτου Εὐχαϊτῶν τοῦ καὶ Μαυρόποδος ἐπιλεγομένου, ἐγκώμιον εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας. Ἐκδοθὲν σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τῶν Μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ρωνθ', εἰς 8ον σ. ις' + 24. Ὁ δὲ P. de Lagarde ἐκ κώδ. Βατικανοῦ καὶ ἄλλων συμπεριέλαβε τὸν λόγον τοῦτον ἐν βιβλίῳ ἐπογραφομένῳ: «Ioannis Euchaitorum metrop. quae in cod. Vatic. gr 676 supersunt». Goet., 1882, σ. 104. Ἄλλ' ὁ Lagarde ἠγνόει τὴν πρὸ 32 ἐτῶν πρώτην ἔκδοσιν τοῦ ἑλληνικοῦ Τανταλίδου.

4. Ἴδε Migne, Patrol. τ. 114, σ. 1232. Πρβλ. Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 431, ἐν ὑποσ. Παράφρασις Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 373.

Ἀριθ. 25.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,316×0,22) τῆς ΙΑ' ἑκατοντ., συγκείμενον ἐκ φ. 319, ὧν τέσσαρξ εἰσι βομβύκιναι ἔχοντα γραφὴν τοῦ ΙΓ' ἢ ΙΔ' αἰῶνος. Τῶν μεμβρανίνων φύλλων ἑνὶ εἰσι γραφῆς τῆς ΙΒ' ἢ ΙΓ' ἑκατ., ἄλλα δὲ φθαρέντα κατὰ τὰ ἄκρα καὶ περικοπέντα ποτὲ διὰ κοπίδος συνεπληρώθησαν ἐν καιρῷ τοῦ σταχώματος διὰ τεμαχίων μεμβρανίνων φ., ὧν ἡ γραφή, εἰ καὶ ἀπесβέσθη διὰ σπόγγου ὑπὸ τοῦ σταχωτοῦ, εἶναι πάντοτε εὐανάγνωστος· προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ κώδ. μαρτυρολογικοῦ τῆς Θ' ἢ Γ' ἑκατοντ. Ὁ σταχωτὴς προσέθετο ἔσωθεν τῶν πινακίδων ὁκτὼ τέλεια φύλλα ἐτέρου τεύχους μεμβρανίνου καὶ μουσικοῦ. Περιεχόμενον ἐν δι-στήλῳ. Βίοι καὶ μαρτύρια τοῦ Δεκεμβρίου καὶ Ἰανουαρίου μηνός.

1. Μαρτ. τῆς μεγαλομ. Βαρδάρως. Ἀρχ. «*Μαξιμιανῶ τῷ δυσσεβεῖ*»¹, φ. 1^α.

2. Βίος καὶ πολ. καὶ θαυμάτων ἐξήγησις τοῦ ὁσίου Νικολάου ἐπισκ. Μύρων. Ἀρχ. «*Σοφὸν τι χρῆμα*», φ. 7^ε.

3. Βίος καὶ πολιτ. Ἀμβροσίου Μεδιολάνων. Ἀρχ. «*Ὁυαλεντινιανὸς μετὰ τὴν τελευτήν*», φ. 23^α.

4. Μαρτ. Μηνᾶ καὶ Ἑρμογένους καὶ Εὐγράφου. Ἀρχ. «*Μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς*», φ. 32^α.

5. Μαρτ. Θύρσου, Λευκίου, Καλλινίκου, Φιλήμονος καὶ Ἀπολλωνίου. Ἀρχ. «*Τοῦ Κυρίου ἡμῶν*»², φ. 53^α.

6. Μαρτύριον Ἐλευθερίου. Ἀρχ. «*Διόλου Ἀδριανοῦ Ρωμαίων*», φ. 78^α.

7. Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφ. Δανιὴλ καὶ τοὺς γ' παῖδας Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν, Μισαήλ. Ἀρχ. «*Ἀρτι Ναβουχοδονόσορ*», φ. 85^α.

8. Μαρτύριον Βονιφατίου. Ἀρχ. «*Καὶ τὰ τῶν ἁλίων*», φ. 100^α.

9. Μαρτ. Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου. Ἀρχ. «*Ἀρτι Τραϊανοῦ*», φ. 107^ε.

10. Μαρτ. Ἰουλιανῆς τῆς ἐν Νικομηδείᾳ μαρτυρησάσης. Ἀρχ. «*Καὶ ἡ καλλιότης τῶν πόλεων*»³, φ. 116^α.

11. Μαρτ. Ἀναστασίας. Ἀρχ. «*Ἀναστασία γυναικῶν*», φ. 122^α.

4. Migne, Patrol. τ. 416, σ. 301. — Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Παραδ. σ. 186.

2. Αὐτ. σ. 508. — Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παραδ. σ. 215.

3. Αὐτ. τ. 114, σ. 1437 (m. Februar.). — Παράφρ. ἐν Ἐκλογίῳ.

12. «*ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ἐπισκόπου τοῦ Ἰκονίου, εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὰ θαύματα τοῦ ἁγ. Βασιλείου ἀρχιεπ. Καισαρείας*». Ἀρχ. «*Ἀγαπητοί, οὐκ ἦν ἀπεικός*»¹, φ. 138^α.

13. «*Διήγησις τοῦ βίου τοῦ ἀγιοτάτου καὶ μακαριωτάτου Σιλβέστρου ἐπισκόπου Ῥώμης*». Ἀρχ. «*Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου τὴν ἐκκλησιαστικὴν συγγράφωρ ιστορίαν*»², φ. 165^α.

14. «*Βίος τῆς μακαρίας Ἀποληναρίας*». Ἀρχ. «*Ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ εὐσεβεστ. βασιλέως Ἀρθήμου*», φ. 188.

15. Μαρτ. Πολυεύκτου. Ἀρχ. «*Νῦν ὡσέοι-κεν ἡ χάρις*»⁴, φ. 196^α.

16. Βίος Μαρτιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ οἰκονόμου τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας. Ἀρχ. «*Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατήρ*»⁵, φ. 205.

17. «*Βίος καὶ πολ. τοῦ ἐν ἁγ. π. ἡ. Θεοδωσίου τοῦ ἀρχιμανδρήτου πᾶσις ἐρήμου, συγγραφεὶς ὑπὸ ΘΕΩΔ(ώρου)*⁶ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου ΠΕΤΡΩΝ μαθητοῦ αὐτοῦ γενομένου». Ἀρχ. «*Ἡ τρισυπόστατος καὶ ἀδιαίρετος*», φ. 215^ε.

18. «*Μαρτ. Τατιανῆς παθούσης ἐν Ῥώμῃ πρὸ μιᾶς ἰδῶν ἰαννουαρίων*». Ἀρχ. «*Βασιλεὺς μὲν προπάντων τῆς οἰκουμένης*»⁷, φ. 261^ε.

19. «*Βίος τοῦ ὁσ. ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου συγγραφεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ἀρχιεπ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ*»⁸. Ἀρχ. «*Ἀγαθὴν ἁμιλλαν*», φ. 278^α.

Ἀριθ. 26.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,33×0,24) τῆς ΙΒ' ἑκατοντ., συγκείμενον ἐκ φ. 295· περιέ-

1. Ὁρᾶ Fabr.-Hartl. X, σ. 205. — Νικοδ. Συναξ. Α', σ. 358 ἐν ὑποσ. — Ὁ βίος οὗτος θεωρεῖται ἀπόκρυφος καὶ ψευδὲς γράφος. Ἰδε Fabr. Bibliotheca Graeca IX, καὶ Migne τ. 29, σ. CCXCIII κ. εἰ.

2. Ἐξεδόθη ὑπὸ Combefis (Ἰδε Fabr. X, σ. 322). Μέννηται τοῦ βίου τούτου καὶ Νικοδόδημος (Συναξ. Α', σ. 360). Ὁ δὲ Ἀγάπιος παρὰ φράσας κατεχώρισεν ἐν Ν. Παραδ. σ. 257.

3. Ἰδε Fabr. X, σ. 198.

4. Τὸ μαρτύριον τοῦτο οὐτ' ὁ Φαβρίκιος (X, σ. 315) ἀναφέρει, οὐτ' ὁ Νικοδόδημος. Συναξ. Α', σ. 373.

5. Τὸν βίον τούτον οὐτ' ὁ Φαβρίκιος σημειοῖ, οὐτ' ὁ Νικοδόδημος.

6. Ἰδε Fabr. X, σ. 337.

7. Καὶ τὸ μαρτύριον τοῦτο ἀγνοοῦσιν ὁ Φαβρίκιος καὶ ὁ Νικοδόδημος.

8. Migne, Patrol. τ. 26, σ. 837 κ. εἰ.

χει βίους καὶ μαρτύρια τοῦ μηνὸς Ἰαννουαρίου ἐν δισθήλῳ· ὧν προτάσσεται πίναξ ἐν ἰδίῳ φύλλῳ (οὗ τὸ κάτω μέρος ἀποκεκομμένον), ἔχων ἀνωθεν αὐτοῦ τὴν ἐξῆς δῆλωσιν: «*Πρωσκει ὅτι ἀπὸ τὰς θ' ἀρχεται οὗτος*» ὁ μὴν ἐν τῷ παρόντι βεβαίως τεύχει. Καὶ ὧντος ἀρχεται ἀπὸ τῆς θ' Ἰαν, ἀλλὰ προτάσσεται ὁ βίος Παύλου τοῦ Θηβαίου, οὗ ἡ μνήμη τελεῖται τῇ 15 ἡμέρᾳ.

1. Βίος Παύλου τοῦ Θηβαίου· ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει. Ἀρχ. «... οἰκησις πριγηρὸς καὶ ζώδης· καὶ πέντε μόνον ἰσχάδες», φ. 2^α.

2. Μαρτ. Πολυεύκτου. Ἀρχ. «*Ἐπερ τις ἄλλη*», φ. 9^ε.

3. Βίος καὶ πολ. Μαρκιανοῦ πρεσβ. κτλ. Ἀρχ. «*Πολὺ μὲν καὶ ἄλλα*», φ. 15^α.

4. Βίος καὶ πολ. Θεοδοσίου τοῦ κοινοδιάρχου. Ἀρχ. «*Ἡδιστον μὲν ἔαρ*», φ. 26^α.

5. Μαρτ. Ἐρμούλου καὶ Στρατονίου. Ἀρχ. «*Βασιλευντος Λικιρίου*», φ. 58^α.

6. «*ΝΕΙΛΟΥ μοναχοῦ εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν Σινᾷ καὶ τῇ Ραίθου ἀγίων Πατέρων*». Ἀρχ. «*Ἀλώμενος ἐγὼ*», φ. 63.

7. Βίος καὶ πολ. Ἰωάννου τοῦ διὰ Χριστὸν πτωχοῦ. Ἀρχ. «*Τυραννικὸν τι χρῆμα*», φ. 90^ε.

8. ΑΔΗΛΟΥ, «*λόγος εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἁγ. κορ. τ. ἀποστ. Πέτρου*», φ. 100^α.

9. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ἀλεξανδρείας, βίος τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, φ. 116^α.

10. Βίος καὶ πολ. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας. Ἀρχ. «*Ἄλλοι μὲν ἄλλα*», φ. 155^α. Τὰ πρῶτα 6 φύλλα χαρτῶα γρ. 15^α αἰῶνος.

11. Βίος καὶ πολ. Εὐθυμίου. Ἀρχ. «*Καὶ παντὸς μὲν ἄλλου*», φ. 178^ε.

12. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστ. Τιμόθεον. Ἀρχ. «*Τιμόθεον τὸν μέγαν*», φ. 222^ε.

13. Μαρτ. τοῦ μεγαλομ. Ἀναστασίου. Ἀρχ. «*Τῆς μεγάλης πόλεως Ἱεροσ. . .*», φ. 227^ε.

14. Ἀθλησις τοῦ ἱερομ. Κλήμεντος Ἀγκύρας. Ἀρχ. «*Μετὰ διακοσιούτων*»¹, φ. 245^α.

15. Βίος καὶ πολ. Εὐσεβίας τῆς μετονομασθείσης Ξένης. Ἀρχ. «*Ὁ καιρὸς καὶ ξένος*», φ. 279^ε.

16. Βίος Γρηγορίου Ναζιανζοῦ τοῦ Θεολόγου. Ἀρχ. «*Συγκαλεῖ μὲν ἡμᾶς*», φ. 288^ε. Ἐλλείπει τὸ τέλος.

Τεύχος μεμβράνινον εἰς φ. (0,33×0,25) τῆς Γ·ΙΑ' ἑκατ., συγκείμενον ἐκ φ. 427 καὶ ἀφιερωθὲν ἅμα τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ τῷ ἐν Κων/πόλει ναῷ τῆς Θεοτόκου τῷ ἐπιλεγομένῳ Καραβίτζιν ὑπὸ Νικολάου ἱλλουστρίου τὸ ἀξίωμα· κάλλιστα γεγραμμένον ἐν δισθήλῳ· ἔχει περιθώριον μέγα, τὰς ἐπιγραφὰς χρυσᾶς, κεφαλαῖα γράμματα ὑπερμεγέθη κεχρωματισμένα καὶ πολυποίκιλα. Περιέχει δὲ

ΙΔ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ λόγους διαφόρους, ὧν προτάσσεται πίναξ ἔχων ἐπιγραφὴν ὑπὸ τι σῆμα (Π) παριστῶν ὠραῖον κόσμημα κεχρωματισμένον· ἔχει δὲ ἡ ἐπιγραφὴ οὕτως ἐν μικροῖς κεφαλαίοις γράμμασι: «*†Μαργαριτῶν πέφυκα ἀκριβῆς πίναξ*» ἐν τρισὶ σελίσιν, οὗ αἱ ἐπιγραφαὶ διὰ κινναβάρους ἐπιχρυσού. Ἐν τῷ κειμένῳ ἀπαντᾷ τὸ ε προσγεγραμμένον· πνεύματα **†,†**. Ἐν τῇ κάτω δὲ ὡς τῆς ἀρχῆς ἐκάστου λόγου γέγραπται ἀνὰ εἰς στίχος· συμποσοῦνται εἰς 12 καὶ ἀποτελοῦσι ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα ἔχον ὧδε:

†Σοὶ τῇ τεκοῦσῃ μητρὶ τὸν Θεὸν λόγον,
†Ἦν δὴ προφήτης ὠνόμασέ μοι βιβλόν·†
†Γραφεῖσαν ὡς ἀριστα θεία γραφίδι:
†Καὶ παράδεις· ὡς ξύλον κεκτημένην
†Ζωῆς· χορηγοῦν πᾶσι τὴν ἀφθαρσίαν:
†Διδὸνς τροφεία Νικόλαος ἐκ πόθου
†Λειμῶνα τὸν δε ψυχωσώστων ἀνθρώπων:
†Ἦδοντα πιστῶν τὰς φρένας κατὰ ξίαν:
†Τῷ σὼ ραὼ πάναγρε πῶστει πρόσφέρω·
†Τοῖς ἐμβόλοις πέλορτι Καραβιτζίου¹,
†Ὅν περ δέχοιο καὶ δίδου χάριν δίδου·.
†ἱλλουστρίῳ δέσποινα τῷ Νικολάῳ.

Περιέχει δὲ τοὺς ἐπομένους τὸ τεύχος λόγους.

1. Ἀπὸ φ. 3-85. α') «Πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα ἐπὶ τῷ διαφυγεῖν τὴν ἱερωσύνην» λόγος, οὗ ἡ ἀρχὴ· «*Ἐμοὶ μὲν πολλοὶ*», κτλ.—β') «Περὶ ἱερωσύνης λόγος δεύτερος» μέχρι τοῦ ἔκτου· ὑπὸ τὴν πῆξαν τοῦτου ἀναγιγνώσκμεν: «*†Τέλος τῶν*

1. Ὁ Κωδινὸς λέγει «τὸ Καραβίτζιν τὴν Θεοτόκον» (de Aedif. C. P., 80-81) σημειῶν τὰ κατὰ τὴν κτίσιν τοῦ ναοῦ τοῦτου· τὰ δὲ ἔμβολα Καραβιτζίου δὲν ἀναφέρει. Ὁ κ. Α. Mordtmann Jr. εὐηρεστήθη νὰ δηλώσῃ ἡμῖν τὴν περὶ Καραβιτζίου γνώμην αὐτοῦ· ἔκειτο πλησίον τοῦ ἄλλοτε λιμένος Σοφικῶν, σήμερον δὲ Κάδριγα λιμανί.

1. Migne, Patr. τ. 114, σ. 816.—Παράφρ. Ἀγαπίου ἐν Ν. Παράδ. σ. 312.

περὶ ἱεροσύνης λόγων τοῦ Χρ. (=Χρυσοστόμου) λόγοι ἐξ. ἀμὴν†»¹.

2. «Περὶ ἀκαταλήπτου ἀπόντος τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τοὺς Ἀνομοίους λό(γος)ς»², φ. 86^z.

3. Κατὰ Ἰουδαίων ἐλέχθη δὲ πρὸς τοὺς ἰουδαίζοντας καὶ μετ' ἐκείνων νηστεύοντας· λόγος πρῶτος». Ἀρχ. «*Εβουλόμην ὑμῖν ἀποδοῦναι*»³, φ. 95^z.

4. «Πρὸς τοὺς νηστεύοντας τὴν τῶν Ἰουδαίων νηστείαν· καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους· ἐλέχθη δὲ πρὸ πέντε ἡμερῶν τῆς νηστείας αὐτῶν· καὶ ἄλλης ἥδη λεχθείσης». Ἀρχ. «*Ὡμὲν παράνομος καὶ ἀκάθαρτος*»⁴, φ. 112^z.

5. «Πρὸς Ἰουδαίους εἰς τὰς σάλπιγγας τοῦ πάσχα αὐτῶν· ἐλέχθη ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας. Λόγ. γ'». Ἀρχ. «*Πάλλιν οἱ δειλαιοὶ*»⁵, φ. 127^z.

6. «Πρὸς Ἰουδαίους· λόγος δ'»⁶. Ἀρχ. «*Πόθεν ἡμῖν ἄρα*», φ. 140^z.

7. «Τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ μακρὰν ὀμιλίαν εἰπὼν κατὰ Ἰουδαί(ων), καὶ βράγχων κατασχέθεις ἀπὸ τοῦ μήκους τῶν εἰρημένων ταύτην εἶπεν. Λόγ. ε'». Ἀρχ. «*Τὰ θηρία ἕως μὲν τὰς ὕλας*»⁷, φ. 168^z.

8. «Πρὸς Ἰουδαίους λόγ. ς'». Ἀρχ. «*Ἄρα κόρον ἐλάβετε*»⁸, φ. 183^z.

9. «Πρὸς Ἰουδαίους λόγ. ζ'». Ἀρχ. «*Παρηλθεν ἡ νηστεία*»⁹, φ. 197^z. Ὑπὸ τὴν πέζαν αὐτοῦ: «*τέλος τῶν κατὰ Ἰουδαίων τοῦ Χρ. λόγων*».

10. «Πρὸ πολλῶν ἡμερῶν πρὸς Ἀνομοίους εἰπόντος· εἶτα πρὸς Ἰουδαίους· εἶτα σιγήσαντος διὰ παρουσίαν ἐπισκόπων καὶ μαρτύρων μνήμας· νῦν πάλιν πρὸς Ἀνομοίους περὶ ἀκαταλήπτου. Λόγ. β'». Ἀρχ. «*Φέρε δὴ σήμερον*»¹⁰, φ. 216^z.

11. «Περὶ ἀκαταλήπτου· καὶ ὅτι οὐδὲ ἡ συγκατάθεσις τοῦ Θεοῦ φορητὴ τοῖς Σεραφίμ. Λόγ. γ'». Ἀρχ. «*Οἱ φιλόπονοι τῶν γεωργῶν*»¹¹, φ. 228^z.

12. «Περὶ ἀκαταλήπτου λόγ. δ'». Ἀρχ. «*Ἦρκει μὲν οὖν*»¹, φ. 239^z.

13. «Περὶ ἀκαταλήπτου λόγ. ε'». Ἀρχ. «*Ἐπειδ' ἂν μέλλῃ*»², φ. 250^z.

14. «Περὶ ἀκαταλήπτου πρὸς Ἀνομοίους λόγος ἕκτος· ἐρρέθη ἐν τῇ καινῇ ἐκκλησίᾳ». Ἀρχ. «*Μίαν ὑμῖν διελέχθη*»³, φ. 263^z.

15. «Πρὸς τοὺς ἀποληφθέντας τῆς συνάξεως· καὶ τοῦ ὁμοούσιον εἶναι τὸν Υἱὸν τῷ πατρὶ ἀπόδειξις· καὶ ὅτι τὰ ταπεινῶς εἰρημένα παρ' αὐτοῦ, οὐ δι' ἀσθένειαν δυνάμειος· οὐδὲ δι' ἐλάττωσιν ἐγίνετο καὶ ἐλέγετο· ἀλλὰ διοικονομίας διαφόρους· ἀπὸ τοῦ περὶ ἀκαταλήπτου ἀκόλουθος λόγος ἔσδομος». Ἀρχ. «*Πάλλιν ἱπποδρομαίαι*»⁴, φ. 271^z. Ὑπὸ τὴν πέζαν αὐτοῦ: «*Τέλος τῶν περὶ ἀκαταλήπτου λόγων τοῦ ἐν ἀρ. π. ἡ. Ἰωάννου τοῦ Χρ.*».

16. «Ὀμιλία μετὰ τὰς Καλάνδας τῇ ἐξῆς κατὰ μεθυσόντων· καὶ περὶ τῶς (γρ. τῶν) εἰς καπηλεία εἰσιόντων· καὶ ὅτι τὸν διδάσκαλον οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν τῶν μαθητῶν· καὶ πρὸς τὸ παρὸν μὴ πείθονται· καὶ εἰς τὸν Λάζαρον». Ἀρχ. «*Τὴν χθὲς ἡμέραν*»⁵, φ. 285^z.

17. «Λόγος πρὸς τοὺς εἰς τὰς ἱπποδρομίας ἀναβαίνοντας· καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου· *εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πόλης* κτλ. καὶ εἰς τὸν πλούσιον· καὶ εἰς τὸν Λάζαρον». Ἀρχ. «*Βούλομαι τῆς συνήθους*»⁶, φ. 307^z.

18. «Εἰς τὸν Λάζαρον· καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν βιοθανατούντων οὐ γίνονται δαίμονες· καὶ περὶ κρίσεως καὶ ἐλεημοσύνης». Ἀρχ. «*Εθαύμασα τὴν ἀγάπην*»⁷, φ. 320^z.

19. «Εἰς τὸν Λάζαρον· καὶ τίνος ἔνεκεν οὐκ εἶπεν ἔλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου ἀλλὰ ἀπέλαβες· καὶ διατί οἱ μὲν δίκαιοι κινδύνοις περιπίπτουσιν· οἱ δὲ ἀμαρτωλοὶ τούτους διαφεύγουσιν». Ἀρχ. «*Ὅν τὰ τυχόντα ἡμᾶς*»⁸, φ. 331^z.

20. «Εἰς τὸν Λάζαρον· καὶ ὅτι τὸ συνειδὸς εἴωθεν ἡμᾶς ὑπομιμνήσκειν παλαιὰ ἀμαρτήματα· καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ». Ἀρχ. «*Τῆς τοῦ Λαζάρου παραβολῆς*»⁹, φ. 349^z. Ὑπὸ τὴν πέζαν αὐτοῦ: «*Τέλος τῶν εἰς τὸν Λάζαρον λόγων τοῦ Χρ.*».

1. Τὸ ὄνομα τοῦ Χρ(υσοστόμου) γέγραπται ἐν μονογράμματι· ἴδε Πίν. Δ, ἀριθ. 4.

2. Migne, Patrol. τ. 48, σ. 701.

3. Αὐτόθι, σ. 843 καὶ ἐν ὑποσημ. — 4. Αὐτ. σ. 857. — 5. Αὐτόθι, σ. 871.

6. Ἐν τῇ ἐνδόσει Migne, τ. 48, σ. 883 ἀριθμεῖται ὡς λόγος ε'. Εἰς ἄλλα δὲ χειρόγραφα ὡς λόγος γ'.

7. Migne αὐτ. σ. 903.

8. Αὐτ. σ. 915. — 9. Αὐτ. σελ. 927. — 10. Αὐτ. σ. 709 ἔξω. ἡ ἀρχὴ ἔχει οὕτω: «Φέρε δὴ πάλιν» κτλ. — 11. Αὐτ. σ. 719.

1. Migne, Patrol. τ. 48, σ. 727.

2. Αὐτ. σ. 735.

3. Ἄλλως ἐπιγράφεται ὁ λόγος οὗτος παρὰ Migne, τ. 48, σ. 795.

4. Αὐτ. σ. 755. — 5. Αὐτ. σ. 963. — 6. Αὐτ. σ. 1043. — 7. Αὐτ. σ. 981. — 8. Αὐτ. σ. 991.

9. Αὐτ. σ. 1005.

ΣΩΣΙΝ + ΟΙΔΕ ΜΕΙ
 ΖΩΝΕΚΡΑΖΟΝ +
 ΛΕΓΟΝΤΕΣ· ΕΛΕΗΣΟΝ
 ΗΜΑΣ ΚΕ· ΥΨΕ ΔΑΔ +
 ΚΑΙ ΣΤΑΣ ΟΤΕ· ΕΦΩ
 ΝΗΣΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ
 ΕΪΠΕΝ + ΤΙΘΕΛΕΤΕ·
 ΠΟΙΗΣΩ ΥΜΙΝ +
 ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΑΥΤΩ +

Ἀρθ. 1.

σιχραῖς· συνεχάτε· σιχραῖς· συνεχῇ
 πυκναῖς· σφασ· αὐτοῦ ἢ τὰς αὐτῶν
 σφαιδαζοῦτος· σφαιδαζοῦτος· ταρασσόμενος
 μετ' ὅτι καὶ δυσφοροῦντος ἡ ἀλγοῦ
 σφαικελισμός· παραπληξίαν· σφαικελί
 ζοῦτος· διασπῶντος· περὶ τῶ· σφαι
 δαζει· ἡ αἰσιν διασπῶντος· σφαι
 σφαικελος· σφαιγμός καὶ παρμασπῶντος
 οἶδε σῆτις ὁ γέρ· σφαιλεί· ἀποτυχῶν
 σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 λωρίου· σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 ρηδόν· ὡς σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 ὅτι σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 μέρον· καταπληκτικόν· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 αὐτοῦ τὸ ἴδιον· σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ
 τερον· τὰς αὐτῶν· σφαισθῆ· σφαισθῆ

ἦ· εἰς τὸν σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ· σφαισθῆ

Ἀρθ. 2.

✠ Γ ΕΒΔΟΜΗ ΠΛΗΓΗ ΤΗΣ ΧΑΛΑΖΗΣ:

Ἀρθ. 3.

1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571.

- **Ο** ζεία πρὸς ὀζείαν· βα
 ρίαι βαρίαι· καθισαί
 καθισαί· κυματικῇ
 ἑπείδ+ παρακλιτι
 κῇ ἑπείδ+3 ὑπόκρι
 σις33 ὑπόκρισις ὑπό

υφιστάμενοι ὑπερμαστοὶ ὑπε-
 ρμαστοὶ ἀποσω ἐξω. ὁ-
 ζεῖα καὶ τερεῖα + ὑεντή-
 ματα νενημαῖα α
 ὠότροφοι, ἀωότρο-
 φοι ἀωότροφοι. συν-
 ἔμβα καὶ τερεῖα ὀζει
 αὶ διωαὶ διωαὶ βα-
 ρίαῖ ὑεντημαῖα καὶ ἀ
 ὠότροφοι +

2.

τὰν ταπεινὰ ἐλάλησεν
 οἷς ἐπαρβολαῖς τῆς σόφης.
 καὶ χωρὶς παρβολῆς. οὐδὲ
 ἐλάλει αὐτοῖς, ὅπως πλη-
 ρωθὴν τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προ-
 φητοῦ λέγοντος· ἀνοίξω ἐν
 παρβολαῖς τὸς τόμας
 ἐξ ἐρέγγου κεκρυμμέν-
 ης ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
 δὲ μαρτυροῦν ὅτι καθὼς ἡ
 δυνάμις τοῦ αἰῶνος ἐλάλει αὐ-
 τῇς τὸν λόγον ἐν παραβολαῖς.
 ἥτοι δειλὸν ὅσον αὐτὸν καὶ
 μοτομῶνται. ἥσυχά τὸν προ-
 φητήν καὶ τοῦτο παραμυ-
 φωροῦν ταῖς διδασκαλίαις

1.

Α	Α	Α	Ν		
Β	Β	Ξ	Ξ	Ξ	Ξ
Γ	Ο	Ο			
Δ	Δ	Π			
Ε	Ε	Ε			
Ζ	Ζ	Ρ	Ρ		
Η	Τ				
Θ	Θ	Υ			
Ι	Φ				
Κ	Κ	Χ			
Λ	Ψ	Ψ	Ψ		
Μ	Ω	Ω	Ω	Ω	

2.

